

David = Blandrata.

Refutatio scripti

Georgii Maioris.

RHK II 121.

REFVTATIO

SCRIPTI GEORGII MA-

IORIS, IN QVO DEVM TRINVM

IN PERSONIS. ET VNVM IN

Essentia: Vnicum deince eius Filium in
persona, & dupplicem in naturis,
ex lacunis Antichristi pro
bare conatus est.

AVTHORIBVS.

FRANCISCO Daudis, Superintendente, Et
GEORGIO Blandrata, Doctore.

IOHAN. 5.

Ego veni in nomine Patris mei. & non recepistis
me: Alius veniet in nomine suo
& illum recipietis.

AVGVSTINVS.

Deus Verbum, Filius æternus, mi-
sit seipsum: Venit in nomine suo, &
sanctificauit seipsum etc. De
Trinit. lib. 1. Cap. 2. & lib.

2. Cap. 1. Ac lib. 6.

Cap. 6.

1569.

NAGY AJTAP
KOVACS ISTVAN

1569

2
SERIES RERVM QVAE
HOC OPVSCVLO CON-
tinentur.

1. Dictum Iohannis, 1. Iohan. 2, à Georgio Ma-
iorem in scripti sui limine positum, in ipsum
Maiorem retorquetur.
2. Epistola d. dicatoria, Patrum & Concilioris
authoritatem in ordinem redigit.
3. Epistolam praeliminarem Maioris, addita ex-
plicatione dicti Michea Prophetae, Cap. 5: & Pauli
Apostoli, Gal. 4, refutat.
4. Quorundam asserta nuda, de Essentia &
personis breuiter diluit.
5. Locos ex utroq; foedere, per Maiorem cita-
tos, detortosq; ad probandum, Logon natura De-
um esse, Filium Dei, aequalem Deo, eundem cum
Patre, persona vero distinctum refutat.
6. Ridiculas Papistarum de Deo Trino Canti-
lenas, & praeterea miracula quaedam, somniaq;
quibus suam doctrinam Maior asserere puerili-
ter contendit, recudit.
7. Calumnias modeste abstergit, Et foedam Eu-
lingerii, pastoris Tygurini, in Georgium Blan-
dratam iniustam calumniam detegit.
8. Spiritus sancti Diuinitatem, personam & In-
uocationem explicat.

3
I.
DICTVM BEATI IO-
hannis. 1. Iohan. 2. quo Maior in
limine libelli sui abusus est, sequen-
tibus Argumentis retorquetur.

Georgius Maior hoc dicto Io-
hannis: Hic est Antichristus, qui ne-
gat Patrem & Filium: Quisquis ne-
gat Filium, Is nec Patrem quidem
habet, in prima statim facie primae
pagellae egregie est abusus: quod ar-
gumentis sequentibus manifestum fa-
ciemus. Nam quum illud dictum A-
postoli Maior doctrinae suae tanq;
speciale symbolum, quo doctrinam
nostram obliq; confodiat, prefixerit,
Illud inexcussum non possumus pre-
terire, Vt pñs ac cordatis lectoribus
compareat, quæ nam partium sit,
quæ Patrem & Filium negat.

PRIMVM ARGVMEÑ.

Primo itaq; sic argumentamur:
Quicumq; nobis Deum Trinum

RESPONSIO AD
& vnum, Patriarchis, Prophetis &
Apostolis incognitum, quiaue Chri-
sti Pater esse non possit proponit, Is
nec Patrem, nec Filium habet.

Georgius Maior Deum Trinū
in personis, & vnum in Essentia, cu-
ius mentionem nullibi vnq̃ scriptu-
ra sacra fecit, Et qui Pater Christi mi-
nime esse potest, nobis proponit ac
obtrudit:

Ergo Georgius Maior, nec Pa-
trem, nec Filium habet.

Minorem argumenti, fœderis
vtriusq̃ literæ probant, quæ nullibi
vnq̃ Deum illum Trinum nomina-
runt, aut nobis proposuerunt, Nisi
ergo Maior longa multorum anno-
rum lectione nobis fortasse perspicu-
tior factus, contrarium nobis ex sa-
cris literis ostēderit, Dicto beati Io-
hānis ipsemet Maior perstringetur.

II. ARGVMENTVM.

Quicumq̃ vnicum Christum in
persona, & duplicem in naturis, Al-

5
DICTVM DIVI IOHANNIS.
terum, videlicet æternum, absq̃ ma-
tre, Alterū in tempore absq̃ patre,
præter omnem scripturam, cum An-
tichristo docet, Is nec Filium, nec
Patrem habet.

Georgius Maior vnicum Chri-
stum, in vnica hypostatica persona,
Et binos naturis, in eadem copulatis,
Alterum æternum absq̃ matre, Al-
terum temporalem absq̃ patre, præ-
ter omnē scripturā docet et prædicat:

Ergo Georgius Maior, nec Fili-
um, nec Patrem habet.

Minor argumenti, scripturas sa-
cras legenti patet, Quum de eiusmodi
figmentis altum vbicq̃ silentium
sit. Vt ergo symbolo proposito
Maior conuincatur, Aut Filium vni-
cum, æternum esse posse, & nō æter-
num, Absq̃ matre & absq̃ patre, ex
sacris literis probet necessum erit.

III. ARGVMENTVM.

Quicumq̃ de Christo, doctrinam

RESPONSIO AD

scholasticam, quæ Ecclesiæ malignantis & Antichristi est, sequitur, Is sophisticam & falsam de Dei Filio doctrinam habere cogitur.

Georgius Maior de Christo, Antichristi, et malignantis Ecclesiæ commentitiā illam doctrinā prædicat.

Ergo sophisticam & falsam de Christo doctrinā sequitur & docet.

Minorem argumenti facile probare ac confirmare poterit, qui Maioris scripta, cum Hieronymi, Augustini, Magistri Sententiarū, Scoti, Thomæ Aquinatis & similium commentis voluerit conferre. Nam ex vna & eadem officina prodierunt, suntque per omnia similia.

III. ARGUMENTVM.

Quicumque seposita Dei verbi puritate & simplicitate, Patrum, Conciliorum, & Symbolorum, de Patre & Filio figmenta, & varias opiniones sequitur, Is solidā de Patre & Filio doctrinā habere nō potest, Ge.

DICTIONVM DIVI IOHANNIS.

Georgius Maior, Patrum & Conciliorum de Symbolorum commenta docet, Et ridiculas papistarum Cantilenas proponit.

Ergo solidam de Patre & Filio cognitionem & doctrinam habere non potest.

Minorem argumenti, scripta Maioris facile probabunt, ut quæ sint mythologijs, & Patrum Conciliorumque doctrinis (ad quas nos etiam congere contendit) referta.

V. ARGUMENTVM.

Quicumque alium Dei Filium prædicat, præter illum quem misit Pater, & quem sanctificauit Pater, falsum Dei Filium, vel duos Filios inducere cogitur.

Georgius Maior Dei Filium prædicat qui misit seipsum, & sanctificauit seipsum.

Ergo falsū Dei Filiū, vel duos Filios docebit.

Minore argumenti Maior nō potest negare, Quia Augustini, Athanasij, Theodoret, & ceterorū eiusdem farine Patrum doctrinam sequitur. Vide Augustinum de Trinitate Lib. 1. Cap. 2. Lib. 2. Cap. 6. & 6. Cap. 6.

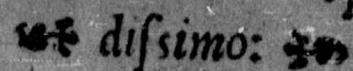
Ex his ergo veritatis Dei amantes facile iudicabunt, in quam partem dictum illud beati Iohannis magis competat.

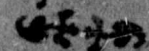
EPISTOLA

REVEREN-
DISSIMO DOMINO D.

MICHAELI CZAKIO, GENERE,
eruditione ac pietate clarissimo, Se-
renissimi Principis, Domini Io-
hannis Secundi Electi Regis Hun-

garie supremo Cancellario ac Consiliario
fidelissimo, Domino observan-

ti-
dissimo:

FRANCISCUS Davidis Superintendens, &

GEORGIUS Blandrata, Doctor etc, utriusq;
vitae prosperitatem precantur, à Deo

Patre, per Filium eius, in Spi-
ritu sancto.

Non dubitamus te, virum singu-
lari prudentia, iudicio et ingenij
dexteritate insignem, libellum Ge-
orgij Maioris, theologi witteber-
gensis, perlegisse, In quo non solum
nomina nostra odiose perstringun-
tur,

DEDICATORIA.

tur, Sed & Romani Antichristi, de
Deo confuso ac tripersonato recepta
doctrina, nudis assertionibus, Patrū,
Conciliorum, Symbolorumq; autho-
ritate, quam olim Maior cum suis
reiecerat, turpiter reuocata, defendi-
tur,

Deinde, eousq; hominis sese ex-
tendisse intemperantiam, ut de no-
bis, tanq; de hereticis & schismaticis
convictis ac desperatis, supplicium
sumendum esse ex alto pronunciare
non dubitauerit. Ad illud vero ce-
lerius exequendum, ne malum,
ut ille ait, latius ferpat, non so-
lum Principes inflammare, sed &
totam quasi Europam, classicum ca-
nendo, ad sanguinem nostrum fun-
dendum, sollicitare non erubuerit, li-
uore atq; odio usq; adeo aucto, ut
defunctorum etiam cineribus non pe-
percerit.

Cum Iaruis
etiam luc-
tatur Maior

Non autem fuisset nobis usq; adeo

A v

huius

10
EPISTOLA

huius magni Doctoris atq; theologi
sententia isthæc capitalis inuisa, qua
instar Papæ Romani in nos seuien-
do abutitur, Nisi prodigioso fastu
Deo bellum mouere, ac rotius Ecclē-
siæ (ad quam solam de Religione
iudicium omne spectat) autoritatē
sibi usurpare, secq; pro nouo quodam
Papa venditare non affectauisset.

Quia verò isthæc Sathanæ, &
hostium veritatis stratagemata vsita-
ta sunt, de quibus & Christus, Do-
minus noster, mentionem faciens,
nos fideliter admonuit, In nullam
prorsus admirationem abripimur,
neq; animum despondemus: sed ma-
gis Dei opt. Max. consilium specta-
mus, qui postremis his temporibus
quosdam ex Doctoribus adeo into-
lescere ac furere permittit, vt non
obscure, de nouo quodam Papatu
nos cunctos pramonere velle videa-
tur.

Si

11
DEDICATORIA.

Si etenim huiusmodi Aristarcho-
rum ambitionē, dominandi libidi-
nem, vesanam animorum exulcera-
tionem, sanguinarios mores, mentiū
elationem, cum inexplibili auaricia
penitus inspexerimus, Papas nouos,
non admodum procul abesse compe-
riemus: Qui nisi vigilando, consulē-
do, pioq; orandi studio fuerint re-
pressi, Breui instar alterius, dominiū
tirannicum in gregē Christi Domi-
ni occupabunt, eumq; sine vlla mise-
ratione lacerabunt ac dissipabunt.

Verum, quomodocunq; tandem
hic Maior noster personas nostras,
hæreseos nota falso suggillare, causā
indictā damnare, mundo inuisos red-
dere, aut extrema quæq; in nostram
perniciem tentare pergat, Nos alio
ducti Spiritu, Vt qui sciamus, mili-
tiæ nostræ arma non esse carnalia,
Quiue quid Christus, Dominus ac
præceptor noster fecerit ac tulerit,
expendi.

EPISTOLA

expendimus, sub spe diuini auxiliij omnia patienter perferemus: Ac Patrem nostrum cœlestem orabimus, vt & Maiori nostro, & alijs cunctis, qui nos calumniantur, nobisq; maledicunt, ac nos persequuntur, ausus ac errores istos, clementer condonare eisdemq; benedicere dignetur: Amen.

De libello verò Maioris, quem Reuerendiss. tuæ Magnif. singulari inscriptione dedicauit, necessitate compulsi, simplicem veritatem dicere cogimur, Nempe, nostra hac ætate, nihil frigidius, infusius, magisq; ieiunum in publicum prodijisse: Ideo nos Deo opt. Max. gratias immortales agere, cuius permissione scriptor hic prodijt, qui ministerij sui, & decoris vsq; adeò immemor, causęq; confœderatorum suorum hostis est, vt nullis vnq; fortioribus argumentis, ad sophisticam hanc, quam tueri conatur,

DEDICATORIA.

conatur, doctrinam traducendam, vel obliq; transfodiendam indigere videamur: Quum vel maxime verbo Dei purissimo, ad quod vnum ac solum alligamur, neglecto, Patres, næuis multiplicibus scatentes, sibiq; ipsi non constantes, Deinde Concilia, plurimis hæresibus referta, passimq; secum conflictantia: Symbola item varia: quasi vnum illud Apostolicum, cui reliqua per omnia non consentiunt, ad salutis doctrinam non suffecerit: Ac demum longas consuetudines, Papales templorum cantilenas, Doctrinas, applausu stolidæ multitudinis receptas: Insuper & Papalia Antichristi decreta, autoritate quorundam fascinatorum, alioqui laudatiss. Imperatorum promulgata, nobis opponat, Quibus perditionis ille homo, qui in templo Dei tanq; Deus sedet, abusus est, ad machinationum suarum promotionem, & veræ Christi

EPISTOLA

Iti Ecclesiae deuastationem; cuius fascini certa signa & indicia sunt horrendae illae ac innumerae idolomaniae; quas in hac breuitate nequimus nunc recensere.

Quis verò ad haec nō cohorrescat, Quod Maior, theologus veteranus, in ea quidem Academia, quae nomine veritatis gloriatur, tam inconsideratè ac incircumspectè agit, hostibus manifestè arma porrigendo, Non videns, Quod Patrum & Conciliorū auctoritate reuocata, Antichristo, & suis militibus vniuersas haereses restituendi potestas denuo conceditur.

Porro vt tandem Reuerendiss. tua Magnif. animaduertere queat, quam memor & constans sit Maior ille noster, aliq; institutum ipsius sequentes, Quamue conatus illorum impertinentes sint ac aspernandi, Quid Doctor Lutherus, olim à Papistis iisdem telis impetitus responderit,

DEDICATORIA.

derit, ex Iohannis Sleydani narratio Lib. 1. 2. 3. ne historica hic visum est nobis ostendere, Quo hic Maior noster, vel in hac sua senili ætate tandem erubescere discat: Quum non secus nobis insultet sua rancida Patrum, Conciliorum, Symbolorum & Papalium Cantilenarum obtrusione, ac olim Papæ Romani Antichristi milites, ac propugnatores Luthero insultabant, Quum hominum commenta & traditiones extirpare, puritatemq; Institutionum Dei, ac verbi diuini reducere ac instaurare contenderet.

Principio igitur Lutherus ad Cæsarem scribens, dicit: Illud suum Lutherus ad Cæsarem scribit. precipuum et vnicū fuisse studium vt puram Euangelij doctrinam, contra vana hominum commenta patefaceret. Et hanc causam esse omnium suorum periculorum, incommodorū contumeliae, odij & indignitatis. Quanto verò diligentius scripturam sacram

EPISTOLA

sacram hostibus opponit, eò magis exacerbari. Quod si pacis etiam æquas proponat condiciones, Illos præter atroces iniurias & conuitia nihil respondere.

An porrò nobis hoc tempore cū D. Luthero eadē sit conditio, idemq; nobis à Maiore isto, & reliquis aduersarijs accidat, R. tuæ M. est, pro sua pietate & prudentia expendere ac iudicare.

Eodem ferè sensu paulopost Episcopo Moguntino, conquerenti, quod ea in dubiū reuocentur à nonnullis, quæ iam pridem recepta sint, & communi Ecclesiæ consensu, & autoritate Conciliorum confirmata, Lutherus respondet: Exemplo Augustini se Concilijs Patrum minime teneri: Autoritatē verò Pro-

phetica

Eadem nobis cum Luthero conditio.

Lutherus Moguntino respondet.

Contra Maximinum.

DEDICATORIA.

prophetica & Apostolica doctrina agnoscere, & mordicus se velle tenere, ob idq; rogare, Vt omnes in verbo Dei purissimo consistant, quod sæpius etiam contra Etasium Rotherodamum repetit, Et in alijs locis operum suorum.

Lib. de ser-
uo Arb
In Epist.
ad Galat.

Eodem etiam loco conditionem atq; sortem docentium deplorat, Vt quidam Euangelij doctrinam, suis figmentis & filogismis delere studeant, Futurumq; esse, nisi resipiscant, vt sublati sūt medio sacris libris, hominum commenta tantum suspiciantur: quum apertè constet, In omni ipsorum actione atq; doctrina, nihil esse firmi, nihilq; certi, Sed fluctuare ipsos animis, Et nunc hanc, nunc illam opinionem suscipere defendendam.

Deinde probat suæ ætatis matheologos, quantumvis eruditos ac celebres, sanctitateq; eximia præditos,

B

qui

EPISTOLA

qui diuersum ab illis senserint, calum-
nijs diuexasse, & nusq̃ solidis scri-
pturæ sacre testimonijs, aut veris ar-
gumentis cum illis contendisse, frau-
deq̃, insidijs atq̃ tyrannide egisse,
nimirum tempus illud esse, inquit,
de quo Paulus scripsit, fore, vt homi-
nes, Christi doctrina simplici negle-
cta, doctrinam peregrinam querant,
quæ ipsorum auribus & ventri ser-
uiat.

2. Timoth.
4.

3.
Caietanus
Cardinalis.

In eandem sententiam Caietano
Cardinali quoq̃ respondit: qui de-
cretum Clementis sexti, Et Thomæ
Aquinatîs, aliorumq̃ Patrum ac
Conciliorum tantum opiniones illi
opponebat, dicens: Scripturæ sacre
authoritatem nemini cedere, Chri-
stiq̃ vocem solam, quæ fallere non
possit, audiendam esse, Et ad sacras
litteras oportere cuncta referri, Neq̃
magis, quam hominibus, obediendū
esse. Quid, quæso, nos diuersum à
Luthero

DEDICATORIA.

Lutheto contendimus: Quid aliud à
Maiores, & alijs nostris aduersarijs
expetimus.

Quum sub initium renascentis
Euangelij Christi, Syluester Prieri^{4.}
as Monachus Dominicanus, sacri<sup>Syluester
Prierias.</sup>
Palatij Romani Antichristi Magi-
ster, confidentia temeraria, libro edi-
to, Lutherum inuasisset, Papæ fasti-
gio, Ecclesie catholice authoritate,
ac Patrum & Conciliorum existima-
tione ac splendore consensuq̃ illi
proposito, Lutherus in hanc senten-
tiam breuiter eidem respondit:

Primum, se suspicere magis, quā
intelligere ipsius themata, quum non
sint è literis sacris petita.

Deinde ostendit, hominum do-
ctrinis, fidem non esse adhibendam,
sed omnia prudenter expendi oportere,
Illudq̃ tantum amplectendū,
quod verbo Dei fuerit consentane-
um, Ac præter eam doctrinam, quæ

B 2 à Prophe-

EPISTOLA

à Prophetis & Apostolis relicta sit, aliam non esse recipiendam, vtcunq; etiam speciosa extiterit. Scriptores vero illos tantum admittendos, qui ad eam doctrinam quamproxime accesserint. De cæteris porro iudicium faciendum, & cum delectu recipiendos. Idem ipsum & nos quoq; passim clamamus.

Postea Lutherus illi obiicit, Quod nullum sacrae scripturae testimoniū solidum adducat, Sed tantum Thomæ Aquinatis, & aliorum veterum scriptorum opinione nitatur: Quapropter etiam reijcit vtrunq;. Dicit autem se id facere, non tantum Pauli Apostoli iussu, verum & Augustini exemplo. Neq; in scripturis sacris declarandis quicq; debere tolerari, quod sine earum consensu, ac manifesto testimonio dicitur. Præceptum etiam Pauli esse, Vt qui populo erudiendo præsumt, debeant esse instructi, non

Gal. 1.

DEDICATORIA.

cti non sillogismis, aut hominum decretis, verum sana & diuinitus inspirata doctrina, nobiscq; commendata, Eos autem, qui præceptum istud neglexerunt, in densissimas tenebras incidisse.

Pari ratione quum Iacobus Hohstratus Monachus Dominicanus a cerbe in D. Lutherum scripsisset, Et Papam Romanum Antichristum ad ferrum ac flammam exhortatus esset, Varijsq; calumnijs Lutherum insectaretur, schismaticum, hæresiarum Sathanæq; athletam eum appellando: Lutherus paucis admodū inepto ac crudeli homini respondens, Animumq; crudelem & sanguinarium illi exprobrat, seq; modeste purgando, imperitiā eius false ridet, vt qui absq; vilo verbi Dei testimonio, Patrum & Conciliorum opiniones secutus, suas velit merces venditare &c. Tandem monet, vt

Iacob Hohstratus.

Monachi
Iacobus
Papam
Sathanæ
athletam
eum
appellando

EPISTOLA

ita pergat. Hoc enim ad veritatis cognitionem comparandam imprimis conferre, nihilque magis esse, quod hominem & doctrinam detegat, ipsa oratione. Sic postea adhortatur, ut ab huiusmodi spermologis fideles non magnopere metuant.

6.
Luth. resp.
ad Principes

Postea in responsione ad Principes, unicam dicit esse Ecclesiam, quæ sit cœtus prædestinatorum, Sequitur quidvis pati velle, vitamque potius profundere, si opus sit, quam hanc Ecclesiam sanctam deferere, At à manifesto verbo Dei discedere, In quo consistat veritas, & omnipotentis Patris voluntas. Tandem plurima de Evangelij doctrina profitenda disserit.

Quum porrò illi petunt, ut Cæsaris atque Principum cognitioni scripta sua submittat: Respondet, se id libenter facturum, Modo sacra scriptura duce, & verbo diuino id fiat. Se

DEDICATORIA

Se enim nolle, nec posse à sententia sua discedere, nisi ab ipso verbo Dei erroris redarguatur. Apostolum enim præcepisse, ne Angelo quidem cœlesti, aliud Euangelium adferenti, credamus. *Gal. 1.*

*Si angelus
2. i. de falsis
do. condon.*

Quumque post hæc Brandeburgicus, ac Treuerensis cum Eccio instantius vrgerent, quo sua scripta aliorum committeret iudicio, Ter respondit, ac constanter pronunciauit, se nemini cessurum, nisi scriptura sacra conuictus: Se etiam nolle respondere, nisi res hæc autoritate scripturæ tractetur. *Lutherus constanter script. sacra nititur.*

Ad Cæsarem tandem scribens, se cuncta facere velle recipit, Si interposita scripturæ sacre autoritate, de lite cognoscere voluerit. Quid, quæso, nos hodie aliud profiteamur aut exposcimus?

Quum verò Leo Papa eius nominis decimus Antichristus Lutherum *Leo Papa 7.* damnat,

EPISTOLA.

damnat, dicit, Dogmata ipsius chari-
tati christianæ, Reuerentiæ summi
Magistratus, Paci publicæ, & Ecce-
siæ catholicæ aduerarij: Concilijsq[ue]
omnibus & Patribus fidem dero-
gare &c.

Leoni Papæ Lutherus respondet,
Primum, se mirari, Quod suas opini-
ones, & humana deliria, literis sacris
æquet, Relictoq[ue] Dei verbo, cum su-
is Concilijs & Patribus hærendo di-
micet: Ideoq[ue] superbum literarum sa-
crarum esse contemptorem, temera-
rium & tyrannum. Postea libros, &
Papæ decreta Vittebergæ publice
comburit.

Sed audi, quæso, quid Sorbona
Parisiensis, & Louaniensis, Luthe-
rum quoq[ue] indicta causa damnando
do, scripserit, Quidue illis Lutherus
vicissim responderit.

Primò, Vniuersos nomen Chri-
sti profitescentes monent, Vt à Luthe-
ri perni-

Anno Do-
mini 1531.

8
Parisienses
Louaniens-
es Acade-
miæ.

DEDICATORIA.

ri perniciosis dogmatis & hæresibus
diligenter sibi caueant. Hæreticorū
enim hunc esse morem, vt blanda
quædam initio proponant: quæ se-
mel in animum admissa, vix vnquam
inde reuelli queant: sub illis autem
verborum illecebris, latere virus præ-
sentissimum.

Deinde, Arrogantem contem-
ptorem, & impudentem Lutherum
appellant. Tum quod se vnum plus
cæteris videre putet, quum sanctorū
Patrum, Conciliorum, & Academi-
arum omnium iudicia contemnat,
Ecclesiæ verò catholicæ morem atq[ue]
consensum, tot seculis obseruatum,
repudiet: Quasi verò, inquiunt, cre-
dibile sit, Christum interea voluisse
sponsam suam vnicam, in tantis erro-
rum tenebris versari. Sed hæreticis
hoc esse proprium, vt scripturas ad
suū sensum detorqueant, & discipu-
lorum cateruam post se trahant, er-
roribusq[ue]

idem de not
omni a
Sangerman
fris.

Speciosa Pa-
pistarum ac-
cusatio.

no. 10. 11.
p. 10. 11.
p. 10. 11.
p. 10. 11.

B v

EPISTOLA

roribusque suis inuoluant: Talem & Lutherum esse & religionis, & publice pacis turbatorem.

Nec illos eundem Manicheum, Pelagianum, Nicolaitam ac Nestorium appellare puduit. Sic tandem in fine conuentus clas. canen. ad cogendum Lutherum ad palinodiam, aut trucidandum, Principes ac omnes imperij ordines inflammant. An vero Maior theologus, ac socij sui, nos insectantes, cum istis sanguifugis virulentis comparari possint ac debant R. tuæ. M. & omnium priorū, veritatem amantium, esto iudicium.

Porro D. Lutherus furiosis illis false atque iocose respondet, dicens: Se floccifacere doctrinæ Christi eius modicenses, theologastrosque ventricosos, qui nihil præter cuticulam curent. Deinde per contraria thesauris illos hæreticos atque sanguinarios appellat: Qui quum impia doceant, quæ

Luth. Sorbonistis respondet.

DEDICATORIA.

quæ non possint scripturis sacris defendere, vim adhibeant, igneque ac ferro grassentur: Illos denique nuda tantummodo axiomata proponere: Quid vero sentiendum sit, pro suo cerebro, vniuersis velle præscribere: Nullum autem è literis sacris locum adducere, sed calumnijs & conuitijs certare. Se vero contentum esse vnicuique Christo magistro, & ipsius sacrosancto verbo, Cui præscribi aut derogari per alios magistros, nulla vnquam ratione possit. Hæc & eadem ipsa nos quoque hodie aduersus Maiorem, & reliquos Papistarum socios, qui se nobis, imò veritati Dei opponunt, dicimus ac pronunciamus.

Proinde, quum eiusmodi minis, insidijs ac impijs orationibus Maior noster, ac reliqui illius socij vtantur, Et in causæ suæ propugnatione ad Patres, Concilia, Symbola ac carmina papalia confugiant, eaque nobis obtrudant,

EPISTOLA

obtrudant, Feceseq; has vltra verbū
Dei estimant ac venerentur, Quid
aliud faciunt, quam quod seipsos, do-
ctrinamq; suam, omnibus verē Deo
consecratis, veritatemq; eius aman-
tibus, risui ac ludibrio exponunt?

Quapropter vtcunq; incogitanti
zelo & ira ferueant, Vtcunq; etiam
Patrizando ac Symbolizando &c
nobis insultent, Et mille hæretico-
rum notas nobis aspergant, nos Lu-
theri clauam, quam apprehendimus,
qua ille Papam Romanum Anti-
christū impulit, firmiter tenebimus,
& eam à Maiore, & etiam alijs lon-
ge Maioribus theologis, non patie-
mur nobis excuti, Ac bona conscien-
tia ex eodem verbo Dei, eventum
Deo opt. Max. in Filio suo vnico, eo
q; amantissimo, per spiritum sanctū
commendabimus, patienterq; expe-
ctabimus, certi existentes, quod la-
bor noster non sit irritus futurus.

Tempus

DEDICATORIA.

Tempus enim miserendi Sionis ades-
se, nobis nullum est dubium.

Porrò prædicta obiter hunc ad-
modum attigimus, Non quod Lu-
theri authoritatem nobis, tanq; qui
nostræ fuerit sententiæ, vsurpare ve-
limus, (quamuis eum à vocabulis
Trinitatis ac personarum, & ab vni-
uersa scolastica doctrina abhorruis-
se, ex suis scriptis manifestum sit) sed
vt hac Lutheri admonitione, Maio-
ri nostro, & reliquis eius socijs, papi-
starum simijs, ruborem incutiamus,
tanq; ijs, qui à Magistri sui insigni
virtute longissime aberrarint, &
prorsus degenerauerint. Deinde, vt
eos admoneamus, quo in posterum
ab huiusmodi armis ineptis, hominū
videlicet friuolis commentis abstine-
ant, Et simplici scriptura sacra, pu-
roq; verbo Dei nobiscum certare
non grauentur.

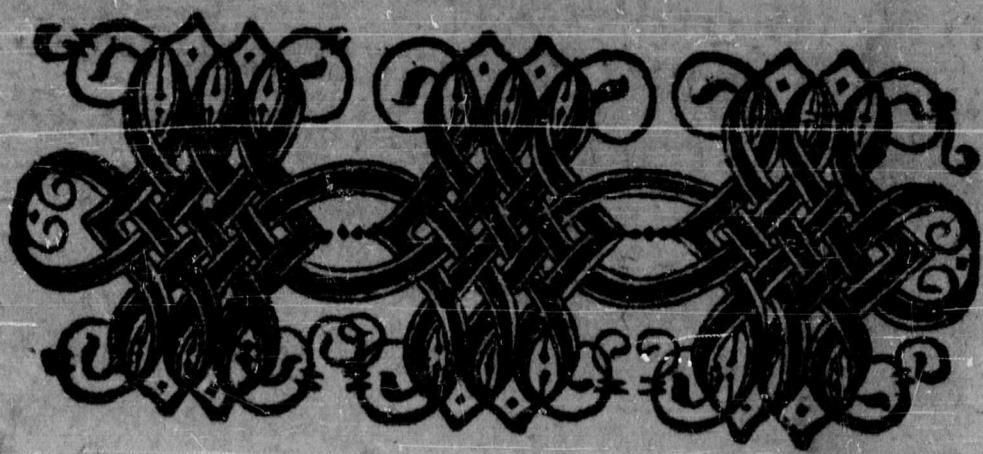
Nunc ad Epistolam progredie-
mur,

Lutheri cla-
ua.

burgii

Confid. lib.

EPISTOLA DEDICATA
 mur, qua Maior R. tuæ M. sarcina
 men suum dedicauit. Vt autem R.
 tua. M. responsionem nostram be-
 nigne legere, ac non grauatim
 expendere velit, reueren-
 ter & ex animo
 petimus.

RESPONSIO

RESPONSIO
 AD MAIORIS EPIS-
 TOLAM DEDICATORIAM, IN
 qua omnia eius argumenta
 excutuntur, ac refu-
 tantur.

PRimo omnium in ipso statim epi-
 stolæ initio, Maior, R. tuam M.
 vitio oscitantia, nimirum facilitatis
 ac incuria, non obscure taxat, quod
 non statim disputationi de Trinita-
 te occurreris, eamque non impediue-
 ris, ne hac occasione illa latius serpe-
 ret. Id porro ex officio te debuisse,
 ex Theodosij Imperatoris placito
 cõtendit, Qui olim statuerit, vniuer-
 sos trucidandos, qui contra determi-
 nationem Romanæ Ecclesiæ de
 Trinitate aliquid pronunciaissent,
 seu pronunciarent: Caputque, Damna-
 mus

RESPONSIO

mus, legis illius impiæ Antichristi,
 Maior citat, vna cum Amphilocho
 Sophista &c.

Maior Spi-
 ritu Papæ re-
 giur.

Porro quis horum vsus? Reuera
 Maior palam ostendit, eodem se vti
 stratagemate, quo Papa Romanus
 Antichristus vsus est, quum Lutheri
 primos conatus in repurgatione do-
 ctring & Ecclesie opprimere nitere-
 tur. Dira enim bestia imperatori
 Carolo Quinto suadebat, Vt con-
 festim ferro ac igne Lutheranos, qui
 aduersus maiorum suorum, & Impe-
 rij decreta, sacrosanctam Romanā
 Ecclesiam inuasissent, persequeretur.
 Hoc enim summi Magistratus offici-
 um esse aiebat, vt sese patronum Con-
 ciliarum & Decretorum sacrosanctę
 catholicę Ecclesię exhibeat.

Ad vnum eundemq; scopum e-
 tiam pertinet, quod omnes status ac
 ordines obtestatur, Quo tempestiue
 morbo huic serpenti manus admo-
 ueant,

AD MAIORIS EPIST. DEDIC.
 ueant, Ne sero tandem medicina pa-
 retur. Id autem si exilijs præstare nō
 poterunt, ad gladios & ignes vt sese
 conuertant, instanter monet, Quia
 nempe contra Patrū decreta, ac Con-
 cilia contumeliose agatur, si quis se-
 mel iudicata & disposita, denuo re-
 uoluere, atq; in dubium vocare co-
 netur.

Horum porro, quis vsus? Nisi vt
 se Maior sibimet ipsi contrarium, ab
 illoq; mutatum esse, qui quondam e-
 rat, manifestè demonstrer. Prius e-
 nim scriptis publicis, Papalem hanc
 tyrannidem taxauit: Nūc autem sui,
 ac magistri sui oblitus, Romano An-
 tichristo concinit, eandemq; impieta-
 tis cantilenam canit.

Deinde, vt prauos animi sui affe-
 ctus, artificiose spectandos, propo-
 nere queat, Ideo leges, de aliorum fa-
 stuose iudicans conscientijs, pro sua
 libidine proponit, alijsq; imponere ni-
 titur:

RESPONSIO

ritur: Sed frustra. Nam vniuersa ipsius talia sunt, quæ nulla refutatione admota, per se se facile impellantur, ac ut putida corruant. Proinde nullo magno labore opus est, Neque prolixam refutationem nobis adornandam esse censemus.

Maiores
Censuræ etc.

Secundo, Doctrinæ nostræ capita Maior quodammodo enumerat, heresibusque veteribus similia esse affirmat: quum tamen ex Patribus ac veteribus Conciliis manifestum sit, nos à prauis eorum opinionibus prorsus alienos esse, Quemadmodum hoc ipsum in alijs nostris libellis, hætenus editis, aperte demonstrauius. Sed has Maioris calumnias parum aut nihil moramur, verum doctrinæ veritatis, quam Dei beneficio profiteamur ac docemus, patrocinium, ex sacra scriptura malumus suscipere, quam hæreticorum nomina illa odiosa, longo carmine depellere: præsertim quum

AD MAIORIS EPIST. DEDIC.
quum nobis, & multis prius nobiscum notum sit, inde ab initio veritatem Dei hæreseos nomine impugnatam, & sepe etiam proscriptam fuisse.

Quod si autem hæresis est trium personarum & indiuiduorum diuinitatis negatio, Propheta, Christus Dominus, & eius Apostoli, vna cum multis prius docentibus in Ecclesia usque ad tenebrarum, & dominij Antichristi tempora, Maioris theologi iudicio, etiam hæretici fuerunt, Nunquam enim illi ullam in scriptis suis de Essentia, Personis, Indiuiduis, Suppositis, Attributis, Proprietatibus, Relationibus, aut de similibus nugis, mentionem fecerunt, aut Ecclesias docuerunt. Apud authores historicos veterum contentiones, & friuola certamina, de multis partibus doctrinæ Ecclesiæ, & præsertim de hoc articulo, qui nunc in controuersia est, descripta habent: in quorum

36
RESPONSIO
Vnde voca-
bula exoti-
ca Trinita-
tis etc. nata.
feruoribus, concertantes improba te-
meritate hæc vocabula exotica, Es-
sentia, Personæ, & similia excogi-
tarunt, & in Ecclesiam expuerunt.

Quum autem temeritas plerunq;
fastus & ambitionis fructus sit, & na-
tura ita comparatum sit, vt matres
foetus suos impense diligant: Proin-
de horum vocabulorum progenito-
res, authoritatem suam & existima-
tionem inuiolatam volentes retine-
re, suos foetus illos vi, & sanguine e-
tiam propugnare non sunt veriti:
Quæ quando & quomodo in horri-
bilem Ecclesiæ violationem facta
sint, æquum erat, vt Maior, noster
Censor ac ludex sciret, atq; alta men-
te expenderet. Maior proinde ex sua
incogitantia non animaduertit, se eo
ipso, quo nos damnat, quia videlicet
tres diuinitatis personas non confite-
mur, etiam Christum Dominum,
vna cum suis Prophetis & Aposto-
lis,

Maior sibi
malum ca-
cat.

37
AD MAIORIS EPIST. DEDIC.
lis, ac ijs vniuersis, qui ab Apostolo-
rum temporibus sincere Dei verita-
tem professi sunt ac docuerunt, pro-
scribere, ac audacter hæreseos dam-
nare. ô deploranda cæcitas.

Secundum caput doctrinæ no-
stræ, quo negamus Spiritum sanctum ^{Cap. 2. doct. nostræ}
esse personam, à seipso, in seipso, &
per seipsum subsistentem, Sed affir-
mamus, virtutem Dei patris esse: vel
ex eo verum esse deprehenditur,
Quia ubiq; in scripturis sacris Spi-
ritus sanctus, non Deus, tanq; perso-
na, à se, & per se, aut in se subsistens
appellatur, Sed nominatur Spiritus
Dei, Spiritus Domini, Spiritus Pa-
tris & Filij, Spiritus Christi etc.

Spiritus
sanctus nō
appellatur
in scriptu-
ra Deo.

Deinde, Scripturæ sacre loca in-
promptu sunt, quæ Spiritum sanctum,
Dei altissimi virtutem appellant: vt,
Luc. 1. & 24. Acto. 1. etc.

Econuerso igitur Maior theolo-
gus, vnicum sacre scripturæ nobis
C 3 testimonium

RESPONSIO

testimonium afferat, ubi Spiritus sanctus Deus absolutè, aut persona nominetur. De loco enim, qui à Papistis ex libro Actorum Apostolicorum, cap. 5. citatur, parum solliciti sumus, Quum contextus menti eorum non quadret & consentiat, & interpretationem eam etiam Calvinus vanitatis arguat.

Maior Papistarum simia.

Quum itaq; in hac disputatione Maior, ut Papistarum simia, nudus reperiatur, & pudenda sua nulla ratione tegere queat, Cur non desinit tandem ex alio contra homines innocentes, veritatisq; diuine amantes, & sancto zelo vindicandæ gloriæ Dei occupatos, pronunciare, eosq; hereseos condemnare: quum, etiam secundum suum, Maiorem magistrum, is tantum hæreticus sit, summaq; heresi contaminatus, Qui in Ecclesiam quippiam mordicus, contra manifestum verbum Dei inuehere, illudq; propugnare audeat.

Si

AD MAIORIS EPIST. DEDIC.

Si porrò ad rem peruenitur, & Dei bonitas, sapientia & omnipotentia in considerationem venit, quibus Deus opt. Max. mundum condidit, seipsumq; cognoscendum præbuit, Quis, quæso, eas virtutes eius fuisse inficias ibit? Quumq; valde discrepet, virtutem & sapientiã Dei, Deinde Filium Dei esse, Quis sani cerebri, & qui mentis compos sit, hæc confundet? Nam ex sacris literis notum ac manifestum est, Mariæ virginis Filium ex Spiritu sancto conceptum ac natum, verè Filium Dei dici ac esse: sed de diuina sapientia, illud ipsum sacra scriptura minime testificatur.

Interim eiusdem scripturæ sacræ testimonia manifesta sunt de Christo, Quod ille factus sit nobis à Deo, Sapientia, iustitia, sanctificatio & redemptio, Et quod Deus in eo sit, & ipse in Deo: Ac quod tota plenitudo

1. Cor. 1.

Ioh. 14.

Col. 1. 26

RESPONSIO

a. Cor. 5. rudo, diuinitatis in illo habitat substantialiter. Item quod Deus in Christo recreationis tempore fuerit, mundumq; sibi reconciliauerit. De omnipotentiae vero Dei testimonis hic nulla loca citabimus, Quum ea in hac luce Euangelij notissima sint.

Maiores Christi Depositor.

Prius igitur G. Maior, omni studio in hoc incubat, ut suas rapsodias diligenter perlustret, Hancq; veritatem Dei inueniat, Christumq; ipsum, charissimum Dominum nostrum, pro suae Academiae more deponat, eiq; illudat: ac sic tandem nos pauperes tribunali suo sistat, doctoriaq; sua auctoritate nos haereticos pronunciet, ac contemnat. O supina ingrantia, et praesumptio inanissima.

Cap. 3. & 4. nostrae doctrinae.

Tertij & quarti capitis doctrinae nostrae assertionem, de vnico Dei filio, Iesu Christo, Domino nostro, de Spiritu sancto concepto, & ex Maria virgine nato, tunc G. Maior haereticam

AD MAIORIS EPIST. DEDIC. reticam esse euincet, quando Domini Dei nostri librum, sacra Biblia, ex Ecclesia sustulerit, & cum papistis sepeliuerit. Colligat sane Maior cuncta sacrae scripturae testimonia, in quibus de Filio Dei mentio fit, isq; nobis describitur ac proponitur: Et si alium extra hunc, qui de Spiritu sancto conceptus, & ex Maria virgine natus est, nobis elicere poterit, Profecto eum pro Maiore nostro agnoscere parati sumus, eumq; insigni Lyripipio donabimus, Sed id illi factum impossibile esse, nobis certo certius est.

Scrip. mentione Filii Iesum Marię Filium tantum intelligit.

o uirgine

Interim in nostra simplicitate hoc Filio Dei vnico contenti erimus, nec nos, ad similitudinē canis Aesopici, vanida vmbra fallere permittemus: quum ex sacris literis manifestum sit, hanc Filij Dei gloriosam appellationem, huic Domino nostro, Iesu Christo, Mariae virginis Filio propriē

C v

RESPONSIO.

prie competere: Matth. 1. 16. 21. 22.
Mar. 14. Luc. 1. Iohan. 1. 3. 6. 9. 10. 11.
20. Acto. 1. 8. 9. 1. Cor. 15. etc.

Cap. 5.
Doct. no-
stra.

Maiores in-
cogitant sua
Deum, Chri-
stum Dom.
& omnes
Apostolos
damnat.

Quoniam autē Maior & quinti
cap. doctrinam damnat, Quo Iesum
Christum, qui conceptus est de Spi-
ritu sancto, & natus ex Maria virgi-
ne, vnigenitum Patris Filium, om-
nisque creature primogenitum esse af-
firmamus, Ideo consuetaneum est,
quod primo Deum Patrem accuset,
Qui de hoc suo Filio, non autem de
alio pronunciauit, Quod sit Filius
suus dilectus, in quo sit placatus: De
inde, quod Christum Dominum
condemnet, Qui Iohan. 3. pronun-
ciat, Deum Patrem, ex dilectione
sua Filium suum vnigenitum pro
mundo dedisse: Postea, Iohannem
Baptistam, & Iohannem Euangeli-
stam, vna cum reliquis Christi Do-
mini Apostolis, quorum scripta,
Dei immenso beneficio, adhuc hodie
in

AD MAIORIS EPIST. DEDIC.
in Ecclesia extant: qui cuncti cum
suo Domino ac Magistro confiten-
tur, Quod Deus Pater hunc Filium
dederit nobis, ac in mortem tradide-
rit pro nobis: cumque Filium Dei vni-
genitum nominant. Quis igitur ille
Filius sit, qui nobis datus, ac in mor-
tem pro nobis traditus est, An ille,
qui de Spiritu sancto conceptus, &
ex Maria virgine natus est: An alter
ab isto, qui ab aeterno cogitatione de
Patris hypostasi natus est, Deus à
se, & in se existens, per omnia Deo
personae Patris aequalis, de quo in
tota scriptura prophetica altissimū
est silentium, cuius denique Apostoli
nullam prorsus mentionem in suis
scriptis faciunt, pñ hinc facile ani-
maduertere queunt.

Quod ad sextum caput doctrine
nostrae attinet, non tantum in Dispu-
tatione publicata, Sed etiam specia-
li libro edito, ex consensu scripturae
sacrae,

Cap. 6.
Doctrinae

RESPONSIO

sacræ, doctrinam de Christi Domini
Diuinitate, Quomodo videlicet, ac
quare Deus dicatur explicuimus.
Maior conuellat ac refutet eum li-
brum, Et sic tandem in nos seuiat.
Faciât autem illud ex scriptura sacra
& puro verbo Dei: Nam alioquin
sua straminea traditionum humana-
rum tela, parum, aut prorsus nihil
morabimur, Atq; vt ille nos inique
ex alto, ita nos eum vicissim iuste cō-
temnemus. Hoc enim salis infatuati
iustum iudicium est, vt foras proijcia-
tur, & ab hominibus conculcetur.

Potro nos in doctrina & assertio-
ne de diuinitate Christi, in via ipsi-
usmet Christi, & Apostolorum eius
progressi sumus. Et quæ nam soli-
diora testimonia, rationesq; æquio-
res possent à nobis in huius rei decla-
ratione afferri, quam quibus ipsemet
Christus, ac Apostoli eius vsi sunt?
Christus enim contra Iudeos ingra-
tos

Iohan. 10.

AD MAIORIS EPIST. DEDIC.
tos diuinitatem suam asserens, à san-
ctificatione Dei Patris sui, & omni-
potenti virtute editionis miraculorū
argumentum orationis suæ sumit:
Hunc nos sine trepidatione aliqua
in doctrina nostra sequimur, In con-
scientiis nostris certissimi, nos ab
eo non defraudatos esse, & sic nos
quoq; neminem defraudare vel sedu-
cere posse. Qui enim habet & sequi-
tur lucem, Non ambulat in tenebris, Iohan. 8.9.
sed habet lumen vitæ: Quamuis &
huius capituli doctrinam ex Patri-
bus vetustioribus contra Maiorem
obtinere possemus. Plurimi enim eo-
rum cum Tertulliano farentur, Se
non credituros, Christum Deum es-
se, Si nescirent eum Filium Dei
esse. Tertull.
lib. de Tri-
nit. in calce

In Maiore igitur theologo graui-
us iudicium desideramus, & solidio-
rem diligentiam, vt scilicet no-
stram doctrinam ex scriptura sacra
impugnet,

RESPONSIO

impugnet, & ex puro verbo Dei eam falsam esse demonstret. Deinde, ut inde firmis argumentis petitis nos doceat, Quod Christus Deus sit & dicatur, Quia Deus sit à se, & per se existens, Idemque natura ac substantia cum Patre, seu Patri consubstantialis, Patrique per omnia æqualis.

Post capitum doctrinæ nostræ maculationem pergit Maior criminando, ac nos futiliter accusat, Primò, Quod multos scripturæ sacræ locos corrumparamus ac deprauemus: Deinde, Quod veteratorie verba symboli Apostolici recitauerimus, omittendo clausulam hanc, Et in Iesum Christum, Filium eius unicum.

Porro ex multis illis locis suis, de quibus nos calumniatur, duos tantum, Vnum ex Michea propheta, Alterum ex Paulo Apostolo annotat. Nos proinde hominis maledici consilijs sepositis, eorum locorum declarationem

Mich. 5.
Gal. 4.

AD MAIORIS EPIST. DEDIC. declarationem adornabimus: Et hoc in eum finem, ut R. tua M. & tecum omnes pii, veritatis diuinæ amantes & studiosi ex ea cognoscant, Nos in doctrina nostra purum literarum sacrarum consensum, mentemque Spiritus sancti sequi: Maiorem vero, cum reliquis nostris aduersarijs, in suis prauis, verboque Dei contrarijs opinionibus, ut mures in picce, hæerere, Et in negotio tanto, ac tam arduo pueriliter ludere, cum suo, & multorum certe incautorum perpetuo exitio.

In Micheæ Prophetæ dicto, in dicti Micheæ declaratione. vocabulo, egressiones, Maior pluritudo, non secus, ac si cæcus soleam equiferream inuenerit, amplectitur, Et inde duas Christi natiuitates elicit, Vnam diuinam, qua ab æterno de substantia Patris, Alteram, qua in tempore ex Maria virgine natus sit.

RESPONSIO AD

sit. Hæc quidem Maior, maiori-
tate sua fretus dicit: Sed dicta sua, nec
scripturæ sacræ testimonijs, nec soli-
dis aut probabilibus tantum rationi-
bus probat aut confirmat: Quare e-
ius dicta à nobis, pro friuolis huma-
ni cerebri commentis ac opinionibus
habentur: quæ ut nullius sunt ponde-
ris, Ita neq; nos, neq; ullos alios,
Deo consecratos, ligant.

Micheæ Prophetæ verba sic ha-
bent, Ex te Bethlehem Ephrata,
egredietur mihi, qui sit Dominator
in Israel: Et egressiones eius ab ini-
tio, à diebus seculi. Propterea dabit
eos, usq; ad tempus, quo parturiens
pariat: Et residuum fratrum eius con-
uertetur cum filijs Izrael. Et consi-
stet, & pascet eos in fortitudine Je-
houæ, in sublimitate nominis Jeho-
ue Dei sui.

Primo obseruandum est, cuncta
Prophetæ verba tempus futurum, ac
non

MAIORIS EPIST. DEDIC.

non præteritum respicere, Et hoc ob
hanc causam potissimum, quod totū
illud caput illius Messia descriptione-
nem continet, qui ex Bethlehem E-
phrata erat egressurus: Nullam au-
tem prorsus mentionem facit talis
Messia, qui ante omnem æternita-
tem ex Patris hypostasi egressus aut
natus sit cogitatione: sed egressiones
ad initium & dies seculi transfert.

Quod autem quidam ex vsitata
translatione dies æternitatis cum
Maiores urgent: illud fundamento
caret, estq; responsione indignum.
Quod si etiam huic versioni corrup-
tæ aliquis locus esset, Tamen ea
nihil euincunt aduersarij. Nam phra-
ses illæ, A diebus æternitatis, &
Ante omnē æternitatem, non æqui-
pollent. Et ex proprietate sermonis
hebraici patet, æternitatem non sem-
per pro perpetuitate accipi. Et vocu-
læ, diebus, additio, determinationem
facit,

RESPONSIO AD

facit. Nam quemadmodum dies sur-
um habent initium, sic & illa æterni-
tas, que per dies designatur.

Si porro verba hæc Micheæ pro-
phetæ ad diuinam Christi naturam
æternam, siue ad æternam illam se-
cundam personā Verbi, de qua Ma-
ior, cum suis Maioribus papistis, do-
cent ac contendunt, referenda sunt,
videndum est, an contextus ipse id
fieri patiatur: quum locorum inter-
pretatio ex antecedentibus, conse-
quentibus, ac scripturæ locis simili-
bus sumi debeat.

Quum autem ibi apud Prophetā
in textu sequatur: Et residuum fra-
trum eius conuertetur. Item, pascet
eos in fortitudine & sublimitate no-
minis Iehouæ, Dei sui: Quomodo æ-
ternus ille Christus, patri consubstan-
tialis, & idem Deus cum Patre, ali-
os in nomine alterius Iehouæ, Dei
sui pascet? Proinde, vt Maior hæc
de

MAIORIS EPIST. DEDIC.

de Christo homine dici concedat ne-
cessum erit, Nisi contra professionis
sue doctrinam, duos Iehouas, quorū
alter alterius Iehoua sit, admittere ac
concedere velit.

Deinde, Quum fratres Christi o- Eph. 5.
porteat ex carne & ossibus illius, car-
nē & ossa esse: Christus verò ille æ-
ternus, seu secunda illa Trinitatis
persona nec carnem, nec ossa habeat,
perfecto Israelitas Propheta Christi
illius fratres, nulla ratione appella-
re potuit.

Quum deniq; prophetatum pro-
prium officium sit, non de præteritis,
sed de futuris tractare & prædicere,
Ideo Micheæ verba, non de ante-
mundano ac æterno aliquo, sed de
homine Iesu Christo, de Spiritu san-
cto concepto & nato, intelligenda
sunt: præsertim quum etiam apud re-
liquos Prophetas illius Christi æter-
næ generationis nullum testimoniū
manifestū extet.

RESPONSIO AD

Nec etiam est, quod Maior de pluralis numeri vocabulo, Egressiones, triumphet, quum doctis notum sit, in ea lingua saepe, vsitata phrasi, plurali numero pro singulari viurpanti. Id porro quum ab eruditissimis in ea lingua saepe monstratum sit, prodigiosa Maioris securitas sit oportet, qui suis tantum sarciminibus ac rapso dijs intentus, vniuersorum eruditorum in Ecclesia iudicia contemnit. In illo igitur inconsiderato impetu non expendit, eo ipso, quod nostrum censorem sese statuit, sibi in plurimos viros doctissimos imperium sumere: quorum subsellijs nosmetipsos, in tanta rerum tenuitate, libenter & animo reuerenti subiicimus.

Quod si vero mordicus, pro duarum natiuitatum stabilimento, plurale, Egressiones, vocabulum vrgere decreuit, Nos contra instabimus, & authoritate pluralis numeri non duas,

Maior ex incogitant. doctiss. viros contemnit.

MAIORIS EPIST. DEDIC. as, sed plures natiuitates vrgemus. Nam si pluratio numero duae natiuitates proponuntur ac stabiliuntur: eadem ipsa ratione & plures elici queunt. Sed ex huiusmodi tenebricosa palpatione, & Andebatica confutatione, quanam utilitas ad Ecclesiam Christi redit? Certè prorsus nulla.

Porro quum Maior ob prauiudicium suum, & nominum nostrorum fetorem, nostram interpretationem neque audire, neque recipere dignetur, alterius, nempe Caluini, magni nominis viri, interpretationem addemus. Nam locum hunc apud Prophetam explicans, sic scribit: Hic significat Propheta, Non fore hoc repentinum, quod surget Princeps, qui populum gubernet: quia iam olim fuerat diuinitus decretum. Hanc Caluius primam ponit egressionem, Nempe diuinæ praedestinationis & decreti.

Ioh. Caluinus Maiori opponitur.

Caluini sententia de egressu Christi quo ad Dei decretum.

RESPONSIO. AD
decreti. Tandem addit: Et hic est
simplex verborum Prophetæ sensus.

Calvinus postea, papale Georgij
Maioris commentū reprehendens,
subijcit: Scio alios esse, qui ob dupli-
cem Christi naturā voluerunt Pro-
phetam numero plurali egressiones
dixisse: sed subest absurditas: Quia
neq; proprie, neq; scite confert Pro-
pheta naturam diuinam, cum huma-
na, quantum atinet ad æternitatem.

Glossa ordi-
naria.

Glossa quoq; ordinaria sic habet:
Egressiones eius ab antiquo, à die-
bus æternitatis: sensus est: Ante cō-
stitutum mundum decretum fuit, vt
nouissimis diebus in mundum pro-
diret, qui olim patribus fuit promif-
sus: Siquidem Abraham exultauit,
vt videret diem Christi: vidit, & gra-
uisus est.

Iohan. 8.

Hæc autem non ideo annotamus,
vt aduersarium, autoritate humana
præmamus, Quanti enim hominum
authoritas

MAIORIS EPIST. DEDIC.
authoritas in rebus religionis fieri de-
beat, supra ex parte ostendimus, Et
infra quoq; fusius declarabimus: sed
vt quid alijs similiter ex harmonia
textus prophetici obseruarint de-
monstraremus.

Quid autem his insistimus, quum
huius loci Micheæ Prophetæ expli-
cationem luculentam in nouo testa-
mento habeamus? Etenim Euageli-
ste, Matthæus & Iohannes, hoc Mi-
cheæ testimonium, non de Christi
æterna, sed temporali eius natiuitate
citant.

Matth. 22.
Iohan. 7.

Alter Locus, quem Maior anno-
tauit, & a nobis corruptum esse scri-
bit, in Epistola Pauli, ad Galathas
scripta, cap. 4: extat, Vbi Apostolus
inquit: Vbi venit plenitudo tempo-
ris, Emisit Deus filium suum etc.

Locus Gal.
4. explica-
tur.

Hic profecto non multis verborū
ambagibus opus habemus: sed sim-
pliciter cum Apostolo confitemur,

RESPONSIO AD

Nos alium Christum ac Filium non agnoscere, quam eū, qui de muliere factus, legi subiectus fuit, & pro nobis crucifixus est. Verba enim Pauli manifesta sunt, quæ cum verbis primæ promissionis conveniunt, illaq; confirmant. Nam quopactō diuinarum promissionum veritas constaret, Si alius datus ac missus fuisset, quam is, qui promissus fuerat, Nempe, semen mulieris. Magna igitur est Maioris, & Maioris sui Papæ temeritas, qui manifestum Apostoli locum, præter omnem rationem, & contra generalem scripturæ sacræ consensum, de alio Filio & Christo interpretantur, & in peregrinum sensum tedorquent.

Porro si talis Filius emissus foret, qualem Maior cum papistis imaginatur, Profecto in eum valde contumeliosi forent isti sui Patroni, minusq; religiose de eo sentirent. Quomodo enim

Filius ille missus qui promissus fuit.

MAIORIS EPIST. DEDIC.

enim competit tali Filio, qui ab æterno de patris hypostasi natus, ac sempiternus Deus à se est, & in seipso consistit, Patri consubstantialis, & per omnia æqualis, de muliere fieri & nasci, Legiq; subijci, pati, crucifigi ac mori?

Quid aduersarij argutando hic colligere ac obijcere soleant, nobis apprime notum est, Videlicet, Neminem mitti posse, qui prius non extiterit. Proinde Deum misisse Filium, qui tunc reipsa extiterit, & ab omni æternitate Deus fuerit. Egregium sane commentum, ad tanti mysterij confirmationem: Quasi non liceat nobis quoq; inde inferre: Iohannes Baptista fuit homo missus à Deo, Ergo ante missionem extitit, & ab æterno fuit. ô hominum exitiosa deliria, hominib; ad multas inuiles, imò noxias quæstiones occasionem præbentia.

Cauill. Aduers. obiectio.

D v Quomodo

Quomodo
Christus à
Patre mis-
sus sit.
Iohan. 17.

RESPONSIO AD

Quomodo autē Christus in mun-
dum missus sit, Id ipsomet Christo
melius nouit nemo: qui de missione
sua sic ait: Sicut tu Pater me misisti
in mundum, Ita & ego misi eos in
mundum. Apostoli profecto non ab
æterno existentes ante conditum
mundum, postea condito mundo, in
quarto annorum milenario à Christo
missi sunt ad prædicandum Euan-
gelium in vniuerso orbe terrarum:
sed circa finem sui ministerij, quando
iam ad Patrem suum cœlestem pro-
fecturus esset.

Hæc itaq; quum sic se habeant,
Maiorem, aduersarium nostrum ro-
gamus, vt vnicum locum scripturæ
sacræ, qui de missione illius filij æter-
ni è cœlis in terram, ad assumendam
humanam naturam, apertè aliquid
affirmet, nobis producat. Non enim
quid per speciosas collectiones, ex
detortis scripturæ locis, in medium
ferri

MAIORIS EPIST. DEDIC.
ferri possit quærimus: verum quid
verbum Dei manifestum, in suo ge-
nuino sensu, nos doceat, ac credendū
proponat. Hominum peregrinæ opi-
niones, verbo Domini assutæ, & non
ex sensu Spiritus sancti elicite, palee Matth. 15.
sunt, spirituali fame laborantibus 1 Cor. 3.
prorsus inutiles, Imò magis noxiæ: Ioh. 4. 6.
at purum verbum Dei cibus ac po- Mat. h. 4.
tus est animæ, rectè eo viuentes pas-
cens ac potans in vitam æternam.

Nostro itaq; Maiori breuiter re-
spondemus, Paulum hoc in loco, nō
de aliquo filio æterno, qui persona De quo Fi-
lit, cogitatione ab omni æternitate lio Paulus
de persona, sed non essentia Patris loquatur.
genita, qui Patri consubstantialis &
in vniuersum æqualis sit, mentionē
facere: sed de Filio Dei, ex muliere
facto, & vero homine, in plenitudine
temporis in mundum nato, Quem
Deus ab initio se ex mulieris semine
daturū pollicitus erat: Nam propter
rea

RESPONSIO AD

rea dicit Paulus, Quod ex muliere factus sit. Hic igitur est verus Messias ac filius Dei, Et non alius ante eum: quum de alio nec apud Prophetas, nec apud Apostolos vlla mentio fiat.

Heb. 5.

Eph. 5.

Isa. 9.

Isa. 42.

Deut. 18.

Dan. 7.

Et de hoc ipso filio Paulus alias quoque differit, quum illum per omnia similem nobis, excepto peccato, nosque de carne et ossibus eius esse affirmat. Prophetæ etiam hunc puerum, seruum & prophetam nominauerunt, Quem etiam filium hominis futurum in spiritu viderunt.

Matth. 3. &

17

2. Pet. 1.

Acto. 1. & 10

Atque de hoc tantum filio visibili, Iesu Christo, ex Maria virgine nato, magnifica illa gloria, Deus Pater omnipotens, Creator cœli & terræ, testatus est, inquiens: Hic est ille filius meus dilectus, In quo sum placatus: Ipsum audite. Testati sunt etiam Apostoli, puerum Dei, à Deo unctum, Item virum, à Deo approbatum eum nuncupantes.

MAIORIS EPIST. DEDIC. nuncupantes. Item hominem, Mediatorem inter vnum Deum, & homines etc. 1. Tim. 2.

Proinde Paulum de illo Filio loqui asserimus, quem viderunt & con- Iohan. 1. tractauerunt Apostoli, Et de quo Petrus Apostolus loquutus est, Acto. 4. & 10.: quas conciones si Maior, & socij eius, ritè expenderint, manifestè videbunt, Apostolos nunquam cogitasse quippiam, de illo ipsorum inuisibili, impalpabili, impassibili, immortali, æterno, nusquam viso & audito Apostolis Christus papalis ignotus fuit. Filio, Qui sit Deus à se, & in seipso existens, Altissimus Iehoua, creatorque cœli & terræ, quoad essentiam: Quoad personam verò, ab omni æternitate Filius sit, à Patris persona cogitatione genitus etc. Si enim de hoc Filio aliquid cogitassent, procul omni dubio eius fidelissimam, ut & illius alterius, veri nempe Filij ac Messia, mentionem fecissent: Sed quia

RESPONSIO AD

quia in scriptis suis de eo nullā prorsus mentionem faciunt, Consectaneum est, quod illis omnino ignotus fuerit.

De crimine
depravatio-
nis Symbo-
li Apostoli-
ci.

Symboli Apostolici depravationem Maior nobis obijcit: sed qua fide illud faciat, omnes pij ex textus collatione facile deprehendere queunt. Sed crimen illud in Maiorem potius quadrare, quam in nos, non magno labore demonstrari potest. Nam quum in symbolo Apostolico profiteamur nos credere in Iesum Christum, filium eius unicum, siue vnigenitum, Dominum nostrum, Statim interpretatio subiicitur, Quis nam sit ille Filius unicus, seu vnigenitus, Dominus noster, Nempe ille qui conceptus est de Spiritu sancto, & natus ex Maria virgine. Hanc autem veritatem manifestam Maior corripit & inuertit, dum veteratoriē omittit, Qui conceptus est de Spiritu

Maior veterator.

MAIORIS EPIST. DEDIC.

tu sancto, Et natus ex Maria virgine. Hic profecto nulla mentio fit alterius filij, quem Maior, à Maiore suo Papa mutuatus est, Qui de patris persona ab æterno cogitatione sit genitus. Neque dicitur, Quod ille personalis Filius æternus, alterum Filium in virgine Maria assumpsit, atque cum eo vnitus aut copulatus ac sic tandem in mundum natus sit etc.

Turpis est Maioris aduersarij nostri incogitantia & temeritas, ex qua pronunciare ausus est, Nos Symbolum Apostolicum corrupisse, clausulamque illam, Filium eius unicum omisisse, Quum in tota Disputatione Albana eam ipsam particulam maxime omnium viderimus, Nempe, Filium Dei unicum, seu vnigenitum hunc esse, qui conceptus est de Spiritu sancto, & natus est ex Maria virgine. Is autem quum Iesus Christus sit:

Maior temerarius & incogitans.

RESPONSIO AD

sit: Proinde nullum alium Filium Dei unicum, seu unigenitum dari posse. Minorem porro argumenti ex verbis symboli probauimus, & uoculam, qui, relatiuam esse, & ad antecedentia referri demonstrauius.

Quod si uero nos suspectos Maior habet, neque fidem nobis uult adhibere, ad exemplum Albanæ Disputationis eum remittimus, quod aduersariorum nostrorum instinctu Claudiopoli editum est: ut Maior videat, nos à se calumniose accusari, nobisque vim inferre. Verum eius stultam temeritatem, ac putida mendacia hic exaggerare nolumus, ex nostra erga eum commiseratione: Qui enim multorum senum defectus sit, & in quâ facilitatem, ex cerebri exinanitione, & aliorum organorum debilitatione labi soliti sint, experientia quotidiana monstrat: unde ex hoc incommodo prouerbum commune natum est: Bis pueri senes.

Bis pueri
senes.

Si

MAIORIS EPIST. DEDIC.

Si porro malis artibus ac dolis scripturas sacras, ut ipse Maior querulatur, inuertimus: quamobrem locos inuersos & deprauatos non profert in medium? Cur eorum enumeratione, ac coaceruatione non grauat nos? Sed uir presumptuosus sibi, pro sua Maioritate, satis esse putat dicere, & non demonstrare: multa denique nobis obijcere, Sed interim nihil probare. In elementaria schola apud Magdeburgos inter pueros aliquando forsan illi ista licuerunt: sed nunc in Ecclesia non licent, Vbi singularum propositionum membra, uerbi Dei probatione & demonstratione indigent: Verbi Dei, dicimus, non perperam citati & detorti, Sed legitime, iuxta mentem Spiritus sancti, quæ ex toto scripturæ sacræ consensu deprehenditur, allegati.

Maior multa dicit, Sed nihil probat.

Zelo uerboso, patrum quorundam exemplo, hereticos uitandos esse monet.

E

Hæretici
qui sint.

RESPONSIO AD

Hæret. Scimus ex sacra scriptura hæreticos esse vitandos, Nempe eos, qui sacrae scripturae vim inferentes, consensum Propheticum & Apostolicum de articulis fidei, & partibus substantialibus religionis inuertunt, Et Ecclesiam sanctorum, eiusque in Christo communionem lacerant. Sed Maiori prius probandum erat, Nos tales hæreticos esse. Quem autem fidei articulum Maior afferet, quem à nobis corruptum aut deprauatum esse demonstrabit? In rei veritate nullum.

Maioris ob
iectio,

Sed inquit; Negatis articulum æternæ generationis filij ex substantia Patris: quod videlicet cogitatione à Patre ab omni æternitate genitus sit: unde etiam filij minoritatem in Ecclesiam spargitis, Quod non sit Patri consubstantialis, neque per omnia æqualis: quæ doctrina vestra quid aliud quam hæresis teterrima est, nullis rationibus toleranda, sed ferro, igne

MAIORIS EPIST. DEDIC.

igne etc ex Ecclesia expurganda.

Ad obiectionem Maioris breuiter respondemus, ac eum ad hæreticorum definitionem reuocamus. Quando autem Maior probauit, Aut quando vnquam probaturus est, Nos scripturam sacram aut corrupisse, aut vni articulorum, aut partium substantialium eius vim intulisse? Vniuersam sacram scripturam, seu totum corpus sacrae scripturae Canonicae recipimus, huicque reuerenti animo, & pia conscientia subscribimus, tanquam huic, in qua Deus se ipsum, & voluntatem suam per omnia manifestauit. Nullum locum, nullumque sacrae scripturae testimonium corrumimus, Neque violenta locorum interpretatione vtimus: sed mentem Spiritus sancti ex perpetuo scripturae sacrae consensu exquirimus. Et scimus, Deum adesse pie sollicitis, ac qui pio studio religionis impulsis co-

RESPONSIO AD

pum sacrae scripturae inquirunt.

Quod verò ad illam papisticam generationis aeternae opinionem at-
tinet, eam nihil moramur: Priusquā
enim Maior ex verbo Dei demon-
straverit, hanc à Patre generationē
aeternam, quę cogitatione fiat, illi as-
sentiri non possumus, neq; commen-
tum illud approbare. Testimonia
scripturae, quae Papa cum suis similijs
ad huius opinionis stabilimentum
adducit, nos nihil mouent: quum il-
la praua & peregrina interpretatio-
ne detorta sint, Neq; hæc de genera-
tione sempiterna, neq; de modo eius
vllam mentionem faciant, Atq; E-
uangelistæ & Apostoli diuerso mo-
do illa sint interpretati. Quin & Pa-
tres vestri, præcipue Augustinus, ve-
stra Trinitatis conflator & expoli-
tor, modum hunc generationis filij,
quæ cogitatione fiat, abominatur &
reijcit. Prætoriam igitur authoritatem
Maioris,

Augustinus

MAIORIS EPIST. DEDIC.

Maioris, quia ille noxæ alto hære-
ticos proclamat & damnat, minime
stamus.

Quod si Maior authoritatem Ec-
clesiæ, in qua Papa cum suis Cardi-
nalibus, Episcopis etc præsidet, con-
tra nos vrget, & ea nos hæreseos
vult conuincere: Id si Maior ratum
esse cupit, profecto senio illius parce-
re non possumus, Sed eum inconsi-
derate stultitię nos accusare oportet.
An non enim eadem malignantium
Ecclesia, & Maiorem ipsum, & om-
nes Lutheranae professionis homi-
nes pro hæreticis damnauit, & hodie
habet & damnat? Eadem igitur ra-
tione, qua nos hæreticos criminatur,
eundem ipsum hæreticum esse recri-
minabimur.

De æqualitate verò, & inæquali-
tate Filij cum Patre id in Ecclesia
docemus, quod in sacris literis nobis
propositum, Nempe Filium Pa-
tri

RESPONSIO AD

tri æqualem esse diuinitatis plenitudi-
dine, qua per vñctionem Spiritus
sancti Messias noster, Rex & Sacer-
dos factus est, Pari omnipotentia, &
diuinæ Maiestatis potestate à Deo
Patre donatus: Nam iuxta hanc do-
natæ potentia, donorumq; absq;
mensura, & cum omni plenitudine
à Patre acceptorum efficaciam, hæc
æqualitatis ratio considerari debet,
Vt manifesta scripturæ testimonia
illud ipsum nobis monstrant, & li-
quido docent: Interim tamen semper
Dei Patris monarchica dignitatis
prærogatiua inuiolata manente:
Nam Christus ipse expresse dicit:
Pater maior me est. Item, Amen a-
men dico vobis, nihil potest Filius
facere à seipso, Nisi quod viderit Pa-
trem facientem. Et ego à meipso ni-
hil possum facere. Rursum: Omnia
mihi sunt tradita à Patre meo etc:
Sed de hac æqualitate, & inæquali-
tate

Iohan. 3.
&
Matth. 28.
Phil. 2.
Hebr. 1.

Ioh. 10.

Matth. 11.

MAIORIS EPIST. DEDIC.

tate alias in nostris scriptis diximus:
& deinceps etiam in hoc nostro scri-
pto dicemus.

Quo verò Spiritu Maior impel-
latur ac regatur, scripta hæc manife-
stum faciunt: quum omnes ad ferrū
& ignem adhortatur, quibus nos in-
dicta causa trucident. Quum huius-
modi inscitia zelo duo Apostoli ^{Luc. 9.}
abrepti, exitium à Christo Samarita-
nis efflagitarent, Quid, quæso, re-
sponsi acceperūt? Quid? nescitis cu-
ius Spiritus sitis? Sed non est mirum,
quod in eadem causa Maior, sui Ma-
ioris Romani vestigia sequatur, Qui
annis elapsis cœlum Martyribus re-
pleuit, ita, vt iam electorum numero
completo, dies iudicij Christi, & per-
ditionis mundi inflet. Cur autem
Maior non potius Maiorum suorū,
boni ipsius Melanthonis, piæ memo-
riæ, deinde D. Iohannis Brentij, Io-
hannis Odenbach, Sebastiani Fran-
ci wörden.

RESPONSIO AD

ci wörden. & similium piorum iudicium de corrigendis hæreticis sequitur: quam cruentæ illius Romanæ bestiae? Nostrum est, ad voluntatem Domini nostri paratos esse, ut omnia pericula, propter veritatis suæ doctrinam subeamus: sed qua conscientia Maior nostri sanguinis effusionem videbit? quum nos non nisi homines innocentissimos esse fateri cogatur? Siquidem corpus doctrinæ Propheticae & Apostolicae inuiolatum & incontaminatum seruamus, eiq; per omnia subscribimus, iuxta Symboli Apostolici tenorem.

Si porrò Maior hanc nobiscum viam ingrederetur, hancq; regulam obseruaret, procul omni dubio, papisticam illam Essentiā & Personas, quas adeo mordicus vrget, ut peregrina & exotica vocabula posthaberet, & à suis commentitijs opinionibus, autoritate Conciliorū, & symbolorum

MAIORIS EPIST. DEDIC.

bolorum Nicæni, Athanasij, & similium, quibus à puritate Apostolica discessum est, introductorum, confestim deficeret. Symbolum enim Apostolicum, vnum Deum, Patrem omnipotentem, qui Pater Christi, non autem Deus Trinitas est, Creatorem cœli & terræ nobis proponit.

In Concil.
Nicæno à
veritate A.
postolica
discessum
est.

In symb.
Apost. no-
mine Patris
quis intelli-
gendus.

De Patre namq; Christi confessionem hanc accipiendam esse, & non de confuso Papæ Deo Trinitate, prout Papæ satellites, & eorum calones contendunt, consequentium contextus manifeste monstrat. In secunda enim parte confessionis de Filio dicimus: Credo & in Filium eius vnicum, Dominum nostrū. Vocula, Eius, ad præmissum vocabulum Patris respicit: quasi Trinitas est, Consequitur, Filium Trinitatis filium esse: & per consequens, sui ipsius filium. cuius absurditatis christianos merito pudere debet.

RESPONSIO AD

Idem ipsum et in sequentibus confessionis verbis, ubi de Ascensione Christi fit mentio elucet. Dicimus enim: Ascendit ad coelos, sedet ad dexteram Dei Patris omnipotentis. Hic profecto de eodem Deo & Patre mentio fit, de quo & initio mentio facta est. Ergo, Si in principio symboli, nomine Dei Patris, Deus Trinitas intelligendus est, pro opinione Papae, & Papizantium, Sequitur, & hic eundem accipiendum esse. Ergo Christus ascendit ad coelos, ad dexteram Dei Trinitatis, & ad sui ipsius dexteram (nam opinione papistarum, vnus est de Trinitate) consedit. An porro hic in isto inuolucro monstrum quaternitatis, imò quinternitatis non continebitur? Vna videlicet Essentia, quae per se Deus est: Tres substantiales personae, ab essentia formaliter, & à se inuicem formaliter & realiter distinctae,

MAIORIS EPIST. DEDIC.

ctae, Quinto Christus homo, ad coelos ascendens, & ad dexteram essentiae, & trium personarum confidens. O labyrinthus Sathanæ versutissimae detestabilis. Sed haec sunt praemia posthabita simplicitatis doctrinae Apostolicae.

Symbolum Apostolicum perspicua verborum simplicitate confessio nem de vno Dei filio, ex Spiritu sancto concepto, & ex Maria virgine nato, nobis proponit: Beati illi Patres, seu philosophici Episcopi in Nicæno Concilio, diuersum nobis obtrudunt, videlicet, qui de Patris persona, & non de Patris essentia, ab aeterno cogitatione sit genitus: qui postea in plenitudine temporis alium filium hominem in Maria virgine assumpserit: quamuis illi alijs vocabulorum praetextibus vtantur, scilicet Incarnationis, Assumptionis, Copulationis, vnionis etc. Nos autem

Filius Concilii Nicæni.

46
RESPONSIO AD
autem symbolum Apostolicum,
Nicæno, & Athanasiano, monachali
deliro commento, præferendum esse,
omnino censemus. Siquidem id, in-
corruptè propositum, cum Aposto-
lorum doctrina simplici convenit: Il-
la vero symbola cum eadem ex dia-
metro pugnant.

Maiores Deū
Trinitatem
omnium
vult seculo
rum fuisse.
Demū & à diuturnitate temporis
Maiores rhetoricatur, Quod iam an-
nos, 5531, ab initio conditi mundi,
vsq; in annum currentem, 1569, hanc
doctrinam audiuerit Ecclesia, Nem-
pe, Vnum esse Deum, & tres perso-
nas diuinitatis distinctas etc. Quam
firmum sit argumentum, à temporis
diuturnitate seu longitudine ductū,
ipse Maiores, qui tam diu dialecticam
in scholis docuit, ignorare non po-
test. Si enim valeret, profecto papi-
starum potior quondam contra Lu-
theranos fuisset conditio. Legibus,
non exemplis: Verbo Dei, & apertis
scripturæ

77
MAIORIS EPIST. DEDIC.
scripturæ sacræ testimonijs, & non
consuetudine longa iudicandum est.
Neq; etiam Maiores probaret quip-
piam, etiamsi ab annis, 5531, suæ
quaternitatis, Deiq; sui confusi do-
ctrina audita foret, Nisi certis sacræ
scripturæ testimonijs eam doctrinā
confirmare ac fulcire posset. Nam so-
lo Dei verbo, & nullis hominum
commentis & traditionibus liga-
mur. Deut. 127
Isa. 8.

Id tamen, quod Maiores de antiqui-
tate Dei sui confusi gloriatur, vanū
ac falsissimum esse, veteres historiæ,
sed imprimis verbum Dei, manife-
stum faciunt. Maiores, quæso, vnum
locum ex libro Domini nobis mon-
stret, vbi huius sui Dei vlla mentio
fiat. Quis Prophetarum aut Apo-
stolorū Essentiæ, Personarum, Tri-
nitatis vnq; recordatus est? Sed for-
san ex Maioris sui Papæ pharetra
vocabulum Elohim eruet, nobisq;
obtrudet. Elohim te-
lum papi-
sticum.

RESPONSIO AD

obtrudet. At quid illo probabit?
Quid, quaeso, tunc faciet Maior,
quando eo vocabulo non Deus, sed
Iudices, Angeli, Messias promissus
nominantur? An ne & tunc Deum
suum trinum ex eo eliciet?

Quando de
Essentia &
Personis di-
sputari coe-
ptum sit.

Si Maior historias Ecclesiasticas
legit, videre ac observare potuit,
Tertulliani primum tempore, de es-
sentia & personis, post Christi ascen-
sionem in coelos circiter annos, 345,
disputari coeptum esse. Sub Atha-
nasio vero Episcopo philosophico,
eius disputationis opinionem auctā,
& etiam vi ac tyrannide postea pro-
pagatam esse, Donec tandem post
400: annos, Papatu, Regno Anti-
christi emerito & sublimato, ab Au-
gustino, Hieronimo, et similibus phi-
losophicis Episcopis ac Doctoribus,
magis polita, hominibus mira specie
obtrusa, & tanq̃ vera & sanctissi-
ma confirmata est. Atq̃ tunc Sol &
Luna,

MAIORIS EPIST. DEDIC.

Luna, iuxta Danielis & Iohannis
prophetiam, coepit obscurari, puri-
tasq̃ Evangelij Christi corrumpi: li-
cet multi p̃i, & à Deo illuminati
ac docti viri huic imposturae constan-
ter semper reclamarint, Prout in
primo libro nostro, de falsa Trini-
tate annotauimus, ac declarau-
mus.

Doctrina veritatis de vno & solo
Deo Patre, de Messia, eius filio ven-
turo, & de Spiritu sancto à princi-
pio ex diuina reuelatione p̃iis ac ele-
ctis patribus nota fuit, in qua & sa-
lutem sempiternam sunt consequuti:
sed Deus Trinitas, essentialis & per-
sonalis ac confusus ille papæ Deus,
ipsis fuit ignotissimus. Imò per Spi-
ritum Dei Daniel de Papa Romano
Antichristo prædixit, Quod Deū,
patribus ignotum sit veneraturus,
Et quod eum colet auro & ar-
gento.

Et

RESPONSIO AD

Et qua facie Maior audet hunc Deum Trinitatem, seu Deum personatum in illa prima secula reijcere, Quum historiographi Ecclesiastici ortum eius, vna cum temporibus ipsius ortus, expresse describāt & annotent? Mirum est, quod Ignatij somnia, & Episcoporum ac Monachorum decreta Maiori nostro prorsus ignota sunt, quæ in Eusebij, Socratis & Sozomeni historijs Ecclesiasticis extant.

Baptizare
in nomine
Patris, & Fi-
lij, & Spi-
ritus sancti

Miro etiam prætextu Maior nos multorum odio subiungere conatur, quum nos obliquæ punit, quasi baptismatis, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti administrati, hostes simus. Nos ex corpore doctrinæ cœlestis mysterij huius nucleum, gratia Deo, tenemus, Neque sanctæ huius Christi institutionis hostes sumus. Vult Christus omnes baptizari in nomine Patris, hoc est, In

MAIORIS EPIST. DEDIC.

In agnitione, fide & confessione Patris, Quod hic sit vnus ille & solus Deus, author & creator omnium, Qui pro sua misericordia & bonitate velit ijs, qui Christo insiti sunt per baptismum, inchoatam regenerationem, ad nouam vitam, veterem vitæ, cum vitijs suis abolescente, absolueri. In Filij verò nomine, tanquam Mediatoris, Pontificis ac Domini nostri, Per quem Deus Pater statuatur nos ad nouam & cœlestem vitam instaurare. In Spiritus sancti demum nomine, Vt salutem, quam Deus Pater ab æterno in Filio & per Filium, eiusque merito ac patrocinio, per regenerationem tribuere decreuit, is ipse Spiritus, iustificator & sanctificator, perficiat, Qui sit, non Trinitatis effectus tertia persona, sed vtriusque, Patris scilicet & Filij efficax vis, Qua vterque in nobis, optimū veræ probitatis, vitæ et gloriæ statū reparet etc. F Hu-

RESPONSIO AD

Huius igitur sanctæ confessionis
custodes p̃i ac fideles sumus, Et ut
Pater cœlestis nos in ea per Spiritū
suū indies magis ac magis illustra-
re, confirmare, & in finem vsq; con-
stanter conseruare dignetur, per Fi-
lium suum dilectissimum, Mediato-
rem ac Dominum nostrum, eum as-
sidue precamur: Atq; hæc vota no-
stra illi accepta esse, eorumq; nos
compotes futuros, nullum nobis est
dubium.

Maiores zelū
habet sed
non secun-
dum scien-
tiam.

Diligens est Maior in R. tuæ.
M. adhortatione, quo veritatis diui-
næ doctrinam, quam Dei beneficio
consequuti ac amplexi sumus, vna
cum reliquis Transylvanis cunctis,
repudies, & patrociniū Papizan-
tium suscipias. Ac ut eius adhorta-
tio nuda esse non videatur, Aposto-
lorum Christi, Pauli & Iohannis ad-
monitiones attexit. Agnoscimus in
Maire zelum aliquem esse, Sed is
non

MAIORIS EPIST. DEDIC.

non est secundum scientiam. Doctri-
na enim nostra, à qua Maior tanto
ardore dehortatur, simplex & recta
est, à Deo ipso, per Prophetas, Bap-
tistam, Christum & Apostolos nobis
tradita, Quæ electos in vnitatem fi-
dei, & veram ac dulcissimam con-
cordiam, sub vnum Deum ac Patrē,
Et sub vnum Dominum & princi-
pem pastorem electos Dei cogit,
Nullaq; dissidia, nullasq; turbas ge-
nerat, Nisi in quantum nasutuli hu-
ius mundi sapientes, & varijs super-
stitionibus fascinati, hanc Dei sapi-
entiā non queunt agnoscere: sed pro
stultitia eam habent, Et propterea
eam odio prosequuntur.

Doctrina verò illa Maioris, & Doctrina
sui Maioris Papæ, de Deo vno, tri- papistica
no, & ex personis confuso, quanta Mater dis-
dissidia, offendicula, & quot myria- cordia.
des terminorum, phrasium, quæstio-
numq; enixa sit, Ecclesiasticæ histo-
ria,

84
RESPONSIO AD
historia, & tot plaustra librorū scho-
lasticorum Doctorū, totq; Lombar-
dici commentarij passim monstrant
& testantur. Qui enim recedunt à
sanis sermonibus Domini nostri Je-
su Christi; hos postea circa infinitas
quæstiones, & disputationum pug-
nas versari necessum est. Nam vnū
mendacium, non nisi plurimis regi,
ac quodammodo stabiliri potest, vt
aliqua specie postea obtrudi, homini-
busq; inculcari queat.

Maiores se cohorrescere scribit ad
lectionem nostræ disputationis, vbi
aduersarios conuincimus, quod in
sue professionis doctrina, duos Chri-
stos seu filios Dei profiteantur ac do-
ceant; Sed hunc horrorem Maioris,
inconsideratum, & citra scientiam
zelū esse, Maior ipse, in subscriptio-
ne suæ Epistolæ ad R. tuam M. de-
monstrat, & turdus sibi met ipsi ma-
lum suum cacat. R. tua M. quæso,
expendat,

85
MAIORIS EPIST. DEDIC.
expendat, & idem tecum faciant om-
nes pij, An non in verbis huius sub-
scriptionis duos Christos, seu Filios
proiteatur? Data, inquit, witte-
bergæ, anno filij Dei, ex æterno Pa-
tre, sine matre nati, nullo, Sed abini-
tio, à diebus æternitatis. Ex virgine
verò Maria Christi filij Dei, in Bet-
lehem iuda, sine patre nati, anno
1569. An non Maior hic duos Chri-
stos seu Filios Ecclesiæ obtrudit? <sup>Maiores
subter sua
duos filios
docet,</sup>
Vnum æternum, sine matre: Alte-
rum temporalem sine patre?
Domine Iesu Christe, ignosce;
quæsumus, huic inconsiderato homi-
ni, & omnibus nostris aduersarijs,
hanc contumeliam, qua te, vnicum
nostrum Messiam, de Spiritu sancto
conceptum, & ex Maria virgine na-
tum, verum ac naturalem filium Dei
afficiunt. Digni sanè essent & tem-
poralibus & æternis supplicijs pro-
pter hanc petulantiam; sed ignosce
illis
F 3

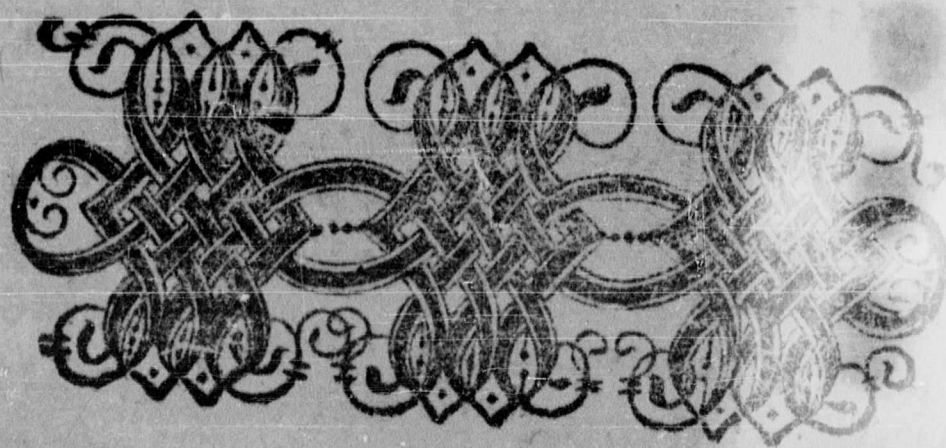
RESPONSIO AD

illis per tuam philanthropiam, qua nos complecteris: Nesciunt enim, miseri homines, quid faciunt.

Prophetica & Apostolica scriptura, Dei beneficio, indies nobis ob oculos versatur: Verum huiusmodi subscriptionem hactenus nullam videre potuimus, Nisi Maior, nobis oculatior, eam ostenderit. Possemus sane Maiorem hoc in loco iuste, pro sua dignitate exagitare: sed senio alius parcemus. Interim tamen eum hortamur, ut doctoris sue auctoritatis custos esse velit, neque eam suis anilibus obtestationibus & lachrimis risui multorum & contemptui exponere. In re tanta serio agendum est, & non pueriliter fabulandum, qua fabulatione profecto neque Maior, neque alij aduersarii nostri quicquam apud cordatos lectores efficiunt. Tempus enim instare videmus, quo tenebre depelli, & magna Babylon casu

MAIORIS EPIST. DEDIC.
casu magno corruere, veritasque diuina reduci ac propagari debent, mundo eiusque principe etiam inuito. Profecto contra stimulum Maior, & omnes eius socij, qui se nobis opponunt, frustra sunt recalcitraturi. Iam ad libelli refutationem accingemur.

mur.

F 4

REFV.

88
REFVTA-
TIO LIBELLI GEOR-
GII MAIORIS, THEOLOGI
V Vittebergenſis.

Post præfationem Maior mox v-
niuerſis, Neotericis (ſic loquitur)
& veteribus hæreticis catholicæ Ec-
cleſiæ doctrinam, confutationis loco
opponit: quam à Deo ipſo, de vna
Eſſentia, & tribus perſonis, in ea re-
ſidentibus, inde ab initio acceperit,
& per annos. 5531. per vniuerſum
mundum propagauerit.

Iam antea manifeſtum fecimus,
Maiorem in aſſertione vetuſtatis hu-
ius opinionis craſſe errare: quum hic
Deus Eſſentia perſonatus Patriar-
chis, Patribus ac Proheris, Chriſti-
ſtolicis prorsus ignotus fuerit.
Quomodo enim eis notus eſſe po-
terat, qui poſt Apoſtolorum ſecula
aliquot,

89
LIBELLI MAIORIS.
aliquot, in tenebris domini Antichri-
ſti, per faſcinatorum ſomnia inuentus,
& philoſophicos Episcopos protru-
ſus & confirmatus eſt: Vt hiſtoriæ
Eccleſiaſticae manifeſtè oſtendunt.

Quum porro Maior ſeſe ei Eccle-
ſiæ copulet, ratione fundamenti, quæ
doctrinam de vno Deo & trino
proſitetur: omnino concluditur, Se,
& omnes ſuos ſocios veræ Eccleſiæ
Chriſti membra non eſſe. Nam veræ
huius Eccleſiæ Chriſti membra, Sūt
conciues ſanctorum, & Dei dome-
ſtici, Superedificati ſupra fundamen-
tum Prophetarum et Apoſtolorum,
Quod eſt angularis ille lapis, Chri-
ſtus Ieſus. Prophetis enim & Apo-
ſtolicis Deus ille vnus Eſſentia, &
confuſus ex trinis perſonis, prorsus
ignotus fuit, Quum Magiſter &
præceptor illorum de eo nullam vn-
quam mentionem fecerit, Sed vnus
Dei Izraelis, patris ſui, cognitionem

22
REFVTA-
TIO LIBELLI GEOR-
GII MAIORIS, THEOLOGI
V Vittebergenſis.

Post præfationem Maior mox v-
niuerſis, Neotericis (ſic loquitur)
& veteribus hæreticis catholicæ Ec-
cleſiæ doctrinam, confutationis loco
opponit: quam à Deo ipſo, de vna
Eſſentia, & tribus perſonis, in ea re-
ſidentibus, inde ab initio acceperit,
& per annos. 5531. per vniuerſum
mundum propagauerit.

Iam antea manuſcriptum fecimus,
Maiorem in aſſertione vetuſtatis hu-
ius opinionis craſſe errare: quum hic
Deus Eſſentia perſonatus Patriar-
chis, Patribus ac Prophetis, Chriſti-
ſque Apoſtolis prorsus ignotus fuerit.
Quomodo enim eis notus eſſe po-
terat, qui poſt Apoſtolorum ſecula
aliquot,

LIBELLI MAIORIS.

89
aliquot, in tenebris domini Antichri-
ſti, per ſcinatorum ſomnia inuentus,
& philoſophicos Episcopos protru-
ſus & confirmatus eſt: Vt hiſtoriæ
Eccleſiaſticae manuſcripte oſtendunt.

Quum porrò Maior ſeſe ei Eccle-
ſiæ copulet, ratione fundamenti, quæ
doctrinam de vno Deo & trino
proſitetur: omnino concluditur, Se,
& omnes ſuos ſocios veræ Eccleſiæ
Chriſti membra non eſſe. Nam veræ
huius Eccleſiæ Chriſti membra, Sūt
conciues ſanctorum, & Dei dome-
ſtici, Superedificati ſupra fundamen-
tum Prophetarum et Apoſtolorum,
Quod eſt angularis ille lapis, Chri-
ſtus Ieſus. Prophetis enim & Apo-
ſtolis Deus ille vnus Eſſentia, &
confuſus ex trinis perſonis, prorsus
ignotus fuit, Quum Magiſter &
præceptor illorum de eo nullam vn-
quam mentionem fecerit, Sed vnus
Dei Izraelis, patris ſui, cognitionem

F v

ſedulo

REFUTATIO

Iohan. 8.

Iohan. 17.

sedulo eis inculcauerit. Inquit enim: Quem vos Deum vestrum esse dicitis, Ille pater meus est. Item: Hæc est autem vita æterna, vt te solum verum Deum cognoscant etc: Huius vnus ac veri Dei cognitione illis inculcata, postea de se Filio Dei, donato Messia & Mediatore, & Patris atq; suo sancto Spiritu, distinctè ac sine vlla confusione, mentionem facit ac docet.

Proinde, An factum Maioris laude dignum sit, Qui se ei Ecclesiæ coniungit & associat, quam toties in concionibus suis ad rauium vsq; Ecclesiam malignantem & Antichristi esse clamauit, & in tot suis scriptis publicè confessus est: Quamue Lutherus, vna cum alijs viris doctissimis abominationem desolationis esse pronunciauit etc, omnibus pñs iudicandum proponimus, & relinquimus.

Profecto

LIBELLI MAIORIS.

Profecto hoc inexpenso Iudo Maior nobis suspicionem finistram de se iniecit, Primum, quod degener sit doctoris Lutheri discipulus, qui ad tempus tantum crediderit, & ad oculum saltem hætenus seruierit. In doctore enim Lutheio tantum feruorem zeli ac iræ erga hanc meretricem Babylonicam fuisse meminimus, Vt suis amicis in valedictione odium hoc erga meretricem Babylonicam à Deo, tanquam speciale aliquod donum precatus sit: Ita enim solitus est dicere: Deus vos repleat gratia sua, & odio Papæ etc. Deinde, Quod Maior annis aliquot elapsis, non immerito, & præter rationē, à Magistro Illyrico apostasiæ accusatus sit. Nam quum ratione fundamenti ciuis Ecclesiæ papisticę sit, quæ Deum illum Essentiā personatum, credit & profitetur, Quomodo & in reliquis opinionibus prauis cū eadem

REFUTATIO

eadem Ecclesia non conueniret? Nō igitur mirum nobis est, quod fronte perfricta palām docere ausus sit, Bona opera, ad æternam salutem consequendam, esse necessaria: Et quod hanc propositionem temerarie contra M. Illyricum defendendam suscepit.

Tertiò, Hanc suspicionem ludo suo nobis iniecit, Quod ipse, cum paucis aliquot, sue farine socijs, persecutionis publicæ tempore, fermentum illud modicum fuerit, quod rotam ferme massam fermentauerat, & Maiorum suorū INTERIM O ferè corruerat & intoxicauerat. Nō frustra toties bonus ille Melanthon, piæ reminiscentiæ, quibusdam ex nostris fratribus, veritatem Dei indagantibus & amantibus, conquestus est, Se in sinu tribulos præacutos gestare, quorum irrequieta punctione, in agnitæ veritatis confessione

Philipp.
Melanthon.

LIBELLI MAIORIS.

ne impediatur. Non frustra sancta illa Luscinia, in illa sua extrema etiā senectā, ab itum ex eo loco meditabatur. Sed Pater clementissimus optimum virum ex moribus istis eripere voluit etc.

Maiores, maioritate sua fretus, nos hæreticos esse scribit, Et Ecclesiam suam catholicam, cum confessione eiusdem, nobis opponit. Si defectio- nem à sua, & Maiorum suorum Patrum Ecclesia hæresim vocat, Non moleste patimur nobis vocabulum imponi: sed defectionis ab Ecclesia Christi vocabulū, nulla ratione subibimus: Nam huius sanctæ sponsæ Christi Ecclesiæ ciues sumus, matremq; hanc castissimam, in Christo Domino ac sponso nostro, vt nostras proprias animas amamus.

Quumq; Maior Ecclesiæ suæ catholicæ confessionem nobis obijciat, Nos vicissim Ecclesiæ prophetice & Apostolicæ,

De hæreticis.

Conf. ss. Catholica, & Apostolica opponuntur.

REFUTATIO

Apostolica, matris nostræ charissimæ confessionem Maiori opponimus, quæ in scriptis prophetis & Apostolicis extat, & in vnico Apostolorum Symbolo comprehenditur, de vno videlicet Deo Patre, creatore cœli & terræ, Et eius Filio vnico, Qui conceptus est de Spiritu sancto & natus est de Maria virgine etc, Et de Spiritu sancto. Hæc confessio matris nostræ Ecclesiæ, quum summa Euangelij Christi sit, Aliam nulla ratione admittere possumus: Sed in vniuersum omnes alias diuersas anathema esse proclamamus: Gal. 1. Maiorem ergo studiose admoneamus, ne furo & splendore nominis Ecclesiæ orthodoxæ & catholicæ ad instar Papæ Romani Antichristi, fidelibus, & veritatis studiosis ac cultoribus in posterum tentet imponere: quum huiusmodi suasio puerilis & valde friuola sit: Neque prætoriam authorita-

Pia admonitio.

LIBELLI MAIORIS.

authoritatem sibi vsurpando, ex alto, de articulis religionis, pro suo arbitratu pronunciet. Indignum enim est, ab homine sene, & eo denique theologo, veritati diuinæ ratione fundamenti illucescenti, præpediculum obijci: quum huic omnes boni viri merito applaudere debeant: sicuti etiam passim applaudunt, semine electionis Dei in ipsis, per Spiritum sanctum excitato, & viuificato. At quum vniuersi ad solum Dei verbum, vt nostri pastoris vnicam vocem alligati simus, desinat, quæso fidelium mentes huiusmodi hominum commentis ac nugis distrahere. Sufficit nobis verbum Dei, ex vniuersi corporis consensu & harmonia rectè intellectum, & interpretatum: Pro ut in principio restaurationis Euangelij Luthero, ac socijs eius, viris doctissimis, suffecit, illoque per omnia contenti fuerunt.

PRIMI

96
REFUTATIO
PRIMI CAPITIS AN-
NOTATIONES.

IN primo capite Maior cū sua pro-
pria vmbra disputat ac confligit.
Quærit enim, An sit Deus? Hæc
quæstio omnino extraforanea est,
Nisi Maior Diagoro Melio, vel
Theodoro Cirenaico, ex scripturis
sacris, quas tamē illi prorsus negant,
Deum aliquem esse, persuadere ve-
lit. Quod si verò huius animi fuit,
Ex Platone & Aristotele philoso-
phando potius id fieri, quam ex sa-
cris literis poterat. Verum surdis ca-
nere quid attinebat? Friuola igitur
est Maioris quæstio de re omnium
notissima, & inanis quædam mace-
ratio: quum deniq; res hæc in quæ-
stionem non veniat, neq; de ea con-
trouertatur.

SECUNDI CAPITIS
ANNOTATIONES.

Secundo

97
LIBELLI MAIORIS.

Secundo Maior audacter Deum
definit, ostendendo, Quid sit De-
us: quum ratione substantiæ eius
magis nobis notum sit, quid non sit,
quam quid sit. Præsumptio magna
est, ex primaria corruptione homi-
nibus innata, Eum, qui infinitus est,
aliqua ratione definire velle. Summa
definitionis est, Deum esse Essentiā
spiritualem, Tribus personis distin-
ctam. Deinde, Quod persona Pa-
tris, Filium, imaginem suam, sui in-
spectione ab æterno genuerit, Qui
postea humanam naturam assumpse-
rit. Hic si verbum Dei à Maiore re-
quirimus, Quid respondeat non ha-
bet, Nisi nobis detortas æquipollen-
tias, aut falsa specie compositas con-
sequentias nobis obtrudere velit.

Respondemus igitur breuiter,
Deum non esse Essentiā, in qua
tres personæ resideant, Vel idolum,
quatuor rebus distinctis constans,
G quod

REFUTATIO.

quod ex doctrina & confessione
 Maioris consequitur. Nam de hoc
 Deo, ex vno & tribus conflato, Pro-
 pheta & Apostoli in suis scriptis
 nullam mentionem fecerunt. Qua-
 propter nos ex puro verbo Dei dici-
 mus ac confitemur, Iehouam, illum
 vnum ac solum Deum spiritum esse,
 qui à se, & in se vere est ac existit,
 vniuersisq; alijs suum esse dat, per
 Verbum suum & Spiritum cuncta
 creando, & conseruando: qui quum
 vnus & solus sit, Trinus, aut ex tri-
 bus personis compositus ac confusus
 esse non potest: Nam hoc ipsius sim-
 plicitati ex diametro fore contrariū.
 Deus igitur noster, secundum Pro-
 pheticam & Apostolicam doctrinā,
 vnus est, & is simplicissimus, præter
 & extra quem alius non est: Et hic
 est Pater Domini nostri Iesu Chri-
 sti.

Proinde, si Maior anathema effu-
 gere

LIBELLI MAIORIS.

gere vult cum suis commentis, neces-
 sitas probationis illi incumbit, Illam
 Essentiam, cum tribus personis in ea
 distinctis, esse Christi Patrem, Et
 Deum illum vnum, quem nobis ipse
 Christus annunciauit.

Quod autem in calce Maior ad-
 dit, Patrem, Filium, & Spiritum san-
 ctum simul inuocari, Id doctrinæ
 Christi contrarium esse dicimus. Ip-
 se enim iussit, In nomine suo Patrem
 inuocandum ac petendum esse. Cer-
 tē Filius Dei verum modum orandi
 nobis præscripsit, rectamq; formam
 orationis proposuit: quam si seque-
 mur, à via veritatis non aberrabi-
 mus. Nullum autem Deum comple-
 xum, neq; ex tribus personis confu-
 sum, adorandum & inuocandum
 nobis proposuit, Sed Patrem suum
 tantum. Cæterū, quum Deus absq;
 Mediatore neq; adiri, neq; inuocari
 queat, Neq; is preces vllas, nisi in no-

REFUTATIO

mine Filius sui, donati Mediatoris, oblatas recipiat & exaudiat: Et Maior doceat, Deum Trinitatem complexe inuocari: Doceat, quæso, nos quoque, Vbi sit Filius ille Mediator, Et quis ille sit, per quem Deum suum vnum, Essentiam & tres personas, inuocare & adorare debemus. Possemus certe hoc loco Maiorem, in historicis hærentem, pro dignitate tractare & exagitare: sed pergemus ad reliqua.

IN CAP. III. ANNOTATIONES.

IN hoc capite tertio Maior Dei sui unitatem & Trinitatem, cuius antea mentionem fecit, quatuor ex scriptura sacra petitis testimonijs comprobare nritur, Quod scilicet ille Deus suus Essentia personatus, sit Deus ille vnus, quem Prophetæ Deum

LIBELLI MAIORIS.

um & sanctum Izraelis prædicant. Primum & præcipuum testimoniū, quod omnes Papizantes in ore habent, ex quinti libri Moysis capite sexto transumpsit, Vbi Moyses po- Deut 6: pulum alloquens: Audi, inquit, Izrael, Dominus Deus noster, Deus vnus est. Reliqua verò ex eiusdem libri cap. 4. & 32: & ex Isaia cap. 45.

Simpliciter hic respondemus, Maiorem in hac contentione sua crasse impingere & errare. Primo, Quia testimonijs scripturæ abutitur, illisque iniuriam facit, ea illis affingens, quæ in eis non continentur. Deum enim suum Essentiam & personas, testimonijs Prophetis fulcite ac confirmare contendit, quum hæc vocabula exotica Prophetis prorsus incognita fuerint: quemadmodum & Doctor Lutherus hoc agnouit, & aperte confessus est.

Secundo, Quia vniuersa illa testi-
G 3 monia,

REFUTATIO

testimonia, nō de Essentia aliqua com-
muni, Sed de Patre Messiae, Domi-
ni nostri Iesu Christi, aperrè loquun-
tur. Id porro vt constet, Responde-
at Maior: An Deus ille, qui Deut. 6,
proponitur, sit iuxta eorum doctri-
nam, Christi vtriusq; naturæ Pater,
An alius quispiam? Hunc nodum
Maior nobis aliquando soluat, Sol-
uat autem eum disertè ac piè: Nam
Porphyrice illa atq; prophana de
Deo inclusivo, & exclusivo, Implici-
to & explicito distinctio, à pñs pro-
phanili delirio, & detestabili figmento
habetur. Sed quid multis verbis &
ambagibus in re manifesta opus est?
Christus enim Iohannis. s. directè
nodum hunc dissecat, inquit: Quē
vos Iudæi, seu Israelitæ, Deum ve-
strum esse dicitis, Is est Pater meus.
Ecce Maior, Deus Israelis, non est
Deus tuus, & Maiorum tuorum
Papistarū, Vnus Deus in Essentia,
Trinus

Deus, Deut.
6. proposi-
tus est Pa-
ter Christi.

LIBELLI MAIORIS.

Trinus in personis, Aut Deus Tri-
nitas: sed Pater Christi. Trinitas au-
tem, etiam secundum tuam, & tuo-
rum assertionem, non est Pater Chri-
sti. Hæc vides Maior clara, imò cla-
rissima esse: Proinde da gloriam hu-
ic Deo, & Filio eius vni genito, &
recede ab Antichristo.

Tertiò, Maiorem errare dici-
mus, Quia iuxta papizantium do-
ctrinam, loci illi, non de Essentia tan-
tum, sed de omnibus personis intel-
ligendi sunt, Nam apud illos nullus,
præter totam Trinitatem, verus ac
vnus Deus est. Illud enim eorum
axioma est, Quod vbiq; Deus
indefinitè profertur, Trinitas intel-
ligi ac accipi debeat. Quod igitur
Maior hic ex testimonijs scripturæ
sacræ elicere ac extorquere conatur,
Id eum præter veritatem Apostoli-
cam, & contra suos etiam Maiores
ac Patres omnes manifestè facere di-
cimus.

REFUTATIO

cimus. Nā ea facilitate Maior ex li-
teris sacris eliciet, Deum communē
Chymeram esse, Atq; Deum com-
munem Essentiam esse.

Loci Deut.
6. de vno
Deo declara-
tio.

Quoniam verò Maior, cum to-
ta papizantium turba, hoc loco, qui
Deut 6: extrat, precipue abutitur, &
eum de Deo suo Essentia ac perso-
nis, vno scilicet trino intelligendum
esse docet: ideo eius loci declaratio-
nem fusioem annectemus: Vt cun-
ctis appareat, in quam crasso errore
Maior ipse, et tota turba papizantiū,
versentur qui hoc loco precipuo, ad
Dei sui confusi, Vni, et Trini, stabili-
mentū & confirmationē abutuntur.

Verba Moysi sic habent: Audi
Israel: Dominus, Deus noster, Do-
minus vnus est. Hoc in loco Dei v-
nius nomen Iehouah, absolutē siue
indefinitē ponitur: Proinde dispi-
ciendum est, An Essentiam simul cō-
tribus personis, An verò Patrem
Christi

LIBELLI MAIORIS.

Christi solum significet. quod facile,
diuino beneficio, assequemur, si quæ
in illius libri capite quinto & sexto
præcesserunt, & sequuntur, studiosa
ac pia diligentia perpenderimus. E-
tenim liquido constat, non de alio
Deo Iehouah in medio orationis
cursu sermonem haberi, neq; alio pa-
cto Iehouæ seu Dei nomen accipi.

Moses itaq; Deut. 5: vers. 2: ait:
Iehoua, Deus noster, percussit nobis Exo. 19:
scum foedus in Horeb. Vers. 4: ait:
Facie ad faciem locutus est Iehouah
vobiscum in eo monte, è medio ig-
nis dicendo. Vers. 6: Ego Iehouah,
Deus tuus, qui eduxi te de terra Ae-
gypti, de domo seruorum. Is Ieho-
uah Deus promittit, Deut. 18: se Iz-
raelitis suscitaturum Prophetam de
medio eorum, quemadmodum &
Mosen: Cuius Prophetiæ Aposto-
lus fidus est interpres, Verbum ex-
citandi clarissime explicans: Vobis,
G v inquit,

REFUTATIO

Acto. 3. **¶** inquit, primum Deus suscitatum Filium suum Iesum misit, qui benediceret vobis. Hic Apostolus asserit, Iesum esse Filium illius Dei Iehouæ, promittentis se suscitaturum Prophetam. Si porro hic Deus Iehouah Trinitas est, An non sequetur, Christum Trinitatis Filium esse? quod dicere absurdissimum est.

Deum autem Iehouam, promittentem Prophetam, illum eundem esse, qui cum populo Israelitico, ex Egyptiaca seruitute educito, percussit foedus in Horeb, idem Moses luculenter docet, inquit: Juxta omnia, quæ postulasti à Iehouah, Deo tuo in Horeb, in die congregationis, dicendo: Non addam audire vocem Iehouæ Dei mei, Neque ignem istum magnum videam amplius, Ne moriar. Et dixit mihi Iehouah: Bene egerunt in hoc, quod locuti sunt: Prophetam suscitabo illis etc. Eadem verba

LIBELLI MAIORIS.

verba extant, Exo. 20. Deut. 5.

Iam ex istorum locorum collatione perspicuum factum est, Regulam illam, quam tanto cum tripudio filii tenebrarum usurpant, tanquam clauem reuerationis maximorum mysteriorum, falsam esse, neque perstare posse. Siquidem vnus idemque est ^{Vnus & idem} ^{semper Deus.} ~~hic~~ & semper, vnoque ac eodem, non autem diuerso aut vario modo intelligitur, Vnus ille Iehouah, Deus Israelis, tam absolutè, quam rellatiue, Nempe Pater Iesu Christi, de Spiritu sancto concepti, Et ex Maria virgine nati. Atque hæc in Deut. 5. cap. imprimis obseruanda sunt.

In Deut. verò cap. 6: primum ea, quæ sententiam propositam præcedunt, Deinde illa quæ sequuntur consideranda sunt. Nam isthic Mo- ^{Vers. 1. ¶} ses sic loquitur: Hoc est præceptum, inquit, & hæc sunt statuta & iudicia, quæ præcepit Iehouah Deus vester,

ut

REFUTATIO

Vers. 2.

Vers. 3.

vt docerem vos: Vt timeas Iehouā
Deum tuum. Audias ergo, ō Izrael,
& custodias, vt facias, quo bene sit
tibi, Vtq; multiplicemini valde,
quemadmodum dixit Iehoua, Deus
Patrū tuorum tibi, se daturum tibi
terram, lacte & melle fluentem.

Hunc locum Apostolus, Acto. 3,
interpretatur, dicens: Deus ille Ab-
raham, Isaac & Iacob, Deus Patrum
nostrorum, glorificauit filium suum
Iesum, quem vos prodidistis. Sic &
Acto. cap. 5. Vers. 7. 14. 22, 30. 33.
Christus autem non vocatur à Mo-
se Deus Patrum, Sed semen eorum,
& Propheta.

Post sententiam vero propositā,
Nempe Vers. 10, ait Moyses: Erit au-
tem, quum introduxerit te Iehoua,
Deus tuus, in terram, de qua iurauit
Patribus tuis, Abraham, Isaac &
Iacob, se daturum tibi eam, & vrbes
magnas & pulchras, Caue tibi, ne
obliuiscas.

LIBELLI MAIORIS.

obliuiscaris Iehouā, qui eduxit te de ^{Vers. 12.}
terra Egypti, è domo seruorum, Ie-
houam Deum tuum timebis, & ip- ^{Vers. 13.}
sum coles.

Hic præcipue obseruandum est,
Quis ille sit Deus, qui Abrahamo
iurauit, daturum se ipsius semini ter-
ram Chanaan: An Deus Essentia-
personatus, seu Trinitas? An verò
Pater Christi? Vt autem id facilius
cognoscere queamus, paulo altius
repetendæ sunt promissiones, Abra-
hamo, Isaaco & Iacobo factæ, Quæ
extant, Gen. 12. 13. 15. Deinde iura-
mentum, quo se eisdem obstrinxit,
Vt Abrahamo, Gen. 22. 24. Deut.
34. Isaaco, Gen. 26. Iacobo verò,
Gen. 28. 35. & 48.

In his autem promissionibus, Pa-
tribus factis, duo sunt notanda: Pri-
mum, quod dicit: Semini tuo dabo
terram istam. Alterum: Benedicen-
tur in femine tuo omnes Gentes ter-
ræ, Gen. 22.

Huius

REFUTATIO

Huius promissionis primam partem Petrus Apostolus, Acto. 3, explicat, Deum hunc promittentem Christi patrem, Semen verò Abrahami, Isaac & Iacobi Iesum Christum esse docens. Alteram verò partem Paulus Apostolus, Gal. 3, interpretatur, Deum gratificantem Abrahamæ hæreditatem, Christi Patrem, Terram Chanaan æternæ vitæ hæreditatem, Semen verò ipsum Christum Dominum esse ostendens.

Manifestum autem est, Vnum eundemque esse Deum, qui Abrahamo, eiusque semini terram Chanaan possidendam pollicitus est, Et qui filios Izrael ex Egypto eduxit, legemque dedit, Et qui eos in terram Chanaan introduxit.

Quum igitur Apostoli opera ea omnia soli Patri Christi accepta ferant, (Vt iam demonstratum est) Necessario fatendum est, hanc quoque senten-

LIBELLI MAIORIS.

Sententiam: Audi Izrael, Dominus Deus tuus, Dominus seu Iehoua vnus est, soli Patri Christi tribuenda esse. Nam si in præcedentibus, & sequentibus, nomen Dei Izraelis Iehouah, de solo Patre Christi intelligi debere perspicuum est factum: Non potest etiam in medio de vlio alio intelligi, qui scilicet non sit Pater Christi. Atque si proprie Deus Iehouah vnus est numero, vt profecto est, Certe sequitur, Quod semper vno modo, non duobus, neque pluribus intelligi debeat.

Deus vnus numero. semper vno modo intelligendus.

Si porro quispiam in locis supradictis Iehouæ nomen Essentiæ & tribus personis simul, mordicus & clausis oculis aduersando, attribui debere contenderit: Huic necessario concedendum erit, Deum Essentiā & tres personas Patrem Christi esse. Quum clarissimis scripturæ sacre testimonijs demonstratū sit, Iehouæ nomen

REFUTATIO

nomen istis in locis præcise ad Patrem Christi Domini referri. Quum igitur valde absurdum sit, Christo Domino tres attribuere Patres, Facendum est omnino, nomen Dei vnus Iehouæ. natura & propriè, soli Patri Christi conuenire.

Hæc autem si Maiori nostro, & alijs nostris aduersarijs non persuadent, rem ita se penitus habere, Persuadeat, quæso, illis manifestissimus sermo Christi Domini, Qui Iohan. cap. 8, Iudæis respondens, di. it: Quæ vos dicitis Deum vestrum esse, Ille est Pater meus. Ecce testimonium filij Dei manifestissimum. Deus Patriarcharum, Abraham, Isaac & Iacob, Deus & sanctus ille Izraelis, qui est Iehouah, Deus vnus ac solus, Non est Deus Essentiapersonatus, seu vnus in Essentia, trinus in personis, Sed est Pater Domini nostri Iesu Christi. Si verò nec hoc testimonium

Deus Izrael non est Trinitas. Sed Pater Christi.

LIBELLI MAIORIS.

nium Maiorem & socios eius mouet, Nihil profecto boni in rebus æternæ salutis ab ips. sperare possumus, Parū aut nihil aberunt ab istis, qui in Euangelio dicunt: Nolumus hunc regnare super nos. Clementissime Pater, ignosce illis, ob amorem tui sancti filij. Et quum tuus sit ille malleus, qui conterit petras, Contunde, quæso, in illis cor hoc lapideum, Et dona eis cor carneum, quod ad obedientiam tuam suauem flecti queat: quemadmodum nobis in verbo tuo promisisti: Amen.

Si porrò plura testimonia huius rei expetis, Illa require, Mar. 12. 1. Cor. 8. Gal. 3. Eph. 4. 1 Tim. 2.

Qui verò Iehouam, illum vnum Deum, Patrem Christi esse crediderit, Is etiam hæc sequentia facile credet, Nempe,

Iehouam esse Deum solum, 4. Reg. 19.

H

Iehouæ

REFUTATIO

Iehouē Deo non esse parem aut similem, Exo. 9.

Extra & præter Iehouam non esse Deum, Exo. 4.

Iehouam esse Deum Deorum, Deut. 10.

Iehouam esse Deum & caput Christi, Eph. 1... Cor. 3.

Iehouam esse creatorem solum, Job. 9.

Iehouam mirabilia facere solum, Psal. 72: quæ vniuersa quum soli Patri accepta tulerimus, Tum demum illi omnis honos & gloria reddetur, Quam ille, quum zelotes sit, nemini concedit, (Isa. 42: quapropter & dicit, Se omnia facere propter semetipsum, Propter nomen suum, & propter laudem suam) Vno Christo excepto, Quem summo honore ad suam gloriam, coronauit, Rom 6. Phil. 2.

Hac proinde ratione qui Deum
Trinum

LIBELLI MAIORIS.

Trinum colit, Non vnum ac solum verum Deum, sed Idola colit, seipsumque misere fallit, Hæc hæcenus de loco, Deut. 6: cap. nobis proposito, Nunc rursus ad scriptum Maioris nostri reuertemur.

Postquam Maior pro sua opinio-
ne doctrinam de Deo vno propo-
suit, statim se ad institutionem adorationis accingit, quidue adoratio sit definit, Nempe, esse confessionem, Quod illa sola Essentia, quam alloqueris vt Deum, verè sit talis, sicut antea dixit in Dei definitione. Deinde, quod exaudiat propter Filiū, Item, Quod propterea ab hac sola omnipotenti Essentia, sapienti & bona, mens petit auxilium. Rursum, Quod huic agit gratias, id est fateatur, (verbis formalibus Maioris vrimur) quod ab ea acceperit bona. Fatetur item, Quod huic soli Essentiæ summa obedientia debeat, & quod

REFUTATIO

quod verè puniat contemptum.

An hæc Maior animo præsentè scripserit, candidi ac pñ lectores expendant. Nemini hæc narranti de Maiore, fidem adhibere possemus: sed quia pagellas illius, publice editas, in manibus habemus, ideo iam nullum nobis dubium est. Sed dicat nobis Maior, quæso, ex quo fonte doctrinam hanc hauserit? Nam quū omnes ad doctrinam Propheticam & Apostolicam alligati simus, Et in ea doctrina Maioris opinio nullibi extet, dicat, obsecramus, vnde eam transumpserit?

Primum, Tres personas, quas prius ab inuicem realiter, & peculiari-
bus proprietatibus distinctas esse docuit, in vnam Essentiam confundit, De qua postea tanq̃ de vno verò Deo differit. Quis porro Prophetarum aut Apostolorum huiusmodi prodigiōse confusionis vllam vnquā mentionem

LIBELLI MAIORIS.

mentionem fecit? Nullus profecto. Deus vnus, quum Spiritus sit simplicissimus, qui ex nulla confusione constare potest, neq̃ in seipso diuisionem, aut huiusmodi distinctionem admittat, qua vnus existens numero, duo vel tres fiat. Aut vt ipse vnus ingenitus, ac ab omni æternitate à se, & in se Deus existens, in diuersas res eat, simplicitate sua realiter distincta. Si enim realiter distinguetur, vnus ac simplex non erit. Vnde Moyses dicit: Audi Izrael: Dominus Deus vnus est. Et in sacris ^{Deut. 6.} literis toties exclusiua particula (SOLVS) vsurpatur. Proinde etiam omnium temporum sancti, non Deum ex tribus personis in vnam ^{Sancti vnū Deum Mes- sias Patrem coluerunt.} Essentiam confusum, Non distinctū, partitum aut versipellem, Sed vnum verum Deum, Messie Patrem, coluerunt: quem omnium rerum authorem & Patrem agnouerunt, vniuersa,

REFUTATIO

sa, quæcunq; sunt, tua authoritate mirabiliter disponentem.

Sed hoc loco Maior expendat, quem fructum sui Maiores, Papa & satellites ipsius, monstruoso hoc suo commento, quod Maior nunc, in tanta Euangelij lucæ propugnandum suscepit, in Ecclesia, quam tamen Filius Dei precioso suo sanguine sibi acquisiuit, generauerint, Et in quam horribilem insaniam eam protruxerint. quam stultitiâ varia et monstruosa, idola quæ in Christianorum oratorijs passim prostant, & in libris publicè editis, continentur, manifestè indicant, Ex quibus tria tantum hic appingemus. quum plura huius generis antea publicauerimus.

PRIMUM SIMVLACHRUM, NOMEN HABET, EST,

LIBELLI MAIORIS.
EST, ET NON EST.

Hoc Idolum continetur in libro, cui titulus est, Officium beatæ virginis: In principio Missæ de Trinitate. Qui liber impressus est Romæ, Anno Domini, 1533.

REFUTATIO
SECUNDVM SYMV.
LACHRV. HV.
IVS NOMEN,
LYCISCA.

LIBELLI MAIORIS.
Hoc Idolum extat in templo ad
Arcē Cracouiensem, quod quotan-
nis in Trinitatis festo populo venerā-
dum proponitur, A qua et nomen
suum polonicè sortitū est rachos.

TERTIVM IDOLVM.
HVIVS NOMEN.
LIGAEVS.

REFUTATIO

Idolum hoc horrendissimum ex-
tat in oppido Berekfáz, sub veteri
arce Munkats, in superiore Hunga-
ria. Credimus, authores symulachrū
hoc ex scriptis Augustini transump-
sisse, Qui in scriptis suis commentū
Trinitatis audagens & expoliens,
In sacris literis nullam syllabam ait
extare, quæ non Trinitatem nobis
demonstret, Et in hac vniuersitate
nullam rem, membrum, locum etc.
inueniri, quæ non Deum hunc Tri-
num nobis insinuent: Vt quocunq;
nos vertamus, perpetuo nobis, vni-
tas, dualitas & Trinitas obuia sint.
ô Cimeriæ tenebræ, Quas procul
omni dubio infernales subsequen-
tur, atq; omnes eos inuoluent inæ-
ternum, qui cor habent prenitere
nescium. ô Pater luminum, mise-
rere & succurre laborantibus, pro-
pter Filium tuum amantissimum.

Iam

LIBELLI MAIORIS.

Iam ad Maioris doctrinam de a-
doratione progredimur, vbi docet,
Confitendum esse, Quod ille Deus
suus, ex Essentia & tribus personis
compositus: aut ex tribus personis in
vnam Essentiam conflatus, propter
Filium suum exaudiat. Vnde, quæ-
so, Maior hunc suum Filium, pro-
pter quem preces exaudiantur, elici-
et? Si Casparem Crucigerum, quon-
dam collegam suum sequetur, qui
Essentiam generare ac generari do-
cuit, Et sic Filium Essentiæ filium
esse affirmauerit, In quale discrimen,
Et in qualia absurda Maior incidet?
In discrimen magnum incidet: Quia
& Maioribus suis papistis, Et suæ
professionis socijs cunctis aduersari-
us erit. Deinde incidet in absurda,
Quia Essentiæ generationem tribu-
it, Quæ secundum vniuersorum iu-
diciū sterilis est. Atq; si Essentia
genuit Filium, Et Essentia commu-
nis

De adoratione
ne Maioris.

In Libello
de iudicijs
piarum sy-
nodorum.

REFUTATIO

nis est tribus personis: Quomodo ergo Filius seipsum ex propria sua Essentia genuit? Iam non tantum Patris, sed & spiritus sancti filius erit iste Filius, plurimosque, & non vnum & solum Deum Patrem habebit. Præterea, Si ex Essentia Filius ab æterno natus est, & nascitur, Quare Maior & socij eius Valentinum Gentilem hereseos damnarunt, & miserè eum trucidarunt? Nam & ille Filium Essentiatum esse docuit.

Deinde, Quod ad adorationem & inuocationem Dei Maioris, & Maiorum suorum attinet, breuiter respondemus: Quum Maiori, ut Evangelico theologo constet, Nos omnes verbo & voluntati Dei alligatos esse, Neminemque, nisi iuxta Dei præceptum & promissionem inuocandum esse: Querimus, Vbi apud Prophetas & Apostolos hæc præcepta, & promissiones inuocationis, Insuper

LIBELLI MAIORIS.

Insuper & huiusmodi inuocationis exempla extent? scilicet, Inuocari à nobis debere vnicum Deum, ex tribus personis in vnam Essentiam confusum: Aut in Essentia vnum, & in personis trinum Deum. Siquidem inuocatio hæc cum scripturæ sacræ testimonijs, & cum omnium Sanctorum exemplis in vniuersum pugnat.

Postea, Quum Deus non nisi per Mediatorem orationes inuocantiū exaudiat, Si Deus, ex Essentia & tribus personis conflatus, Aut Deus Trinus et vnus inuocari debet, Vbi, obsecro, Maior nobis Mediatorem monstrabit? siquidem Filius in Dei confusione, & in vnitate Dei trini existit, vnde nulla ratione elici potest pro Mediatore: Alioquin Deus non foret trinus: sed Deus Trinitas in dualitatem conuerteretur: apud quā tertia persona, nempe Filius, Mediatorem

REFUTATIO

forem agere cogeretur. Mira profecto metathamorphosis, Prophetis ac Apostolis ignota.

Proinde, Quum Deus iste Maioris sterilis sit: Sequitur, Eum Filium nullum habere. Per quem Filiū itaq; erit inuocandus: Pater non est, Ergo nullum quoq; filium habet: Et per consequens, Neq; Mediatorem. Neq; ipsa Essentia filius est: Non creauit, neq; redemit nos: Vnus enim Deus omnipotens, Pater Messia, & noster, hoc præstitit, per vnigenitum Filium suum, in Spiritu sancto. Deus Essentiapersonatus, Seu Trinus vnus, non misit nobis Filium: sed filium dedit ac misit nobis Deus Pater, Qui & genuit eum, Iohan. 1. & 3.

Deus ille Maioris Essentiapersonatus nihil vnquam fecit: Vniuersa autem fecit, semperq; operatus est Deus, Pater ille omnipotens, Per & propter

LIBELLI MAIORIS.

propter Filium suum vnigenitum, in Spiritu suo sancto. Isto ergo Deo Maioris, & Maiorum suorum, qui nihil vnquam vel dixit, vel fecit, Quis opus habet? Quis eius amore & desiderio tangitur?

In sacra scriptura de Deo Maioris Essentiapersonato, seu Trinovno, nulla prorsus mentio fit, nullaq; testimonia extant: sed tantū de vno Deo Patre, creatore cœli & terræ. Hic Deus vnus ac solus, seipsū magnifico testimonio manifestauit, Quū Filius eius, Iesus Christus, in Iordane à Iohanne baptizaretur, Et Spiritus eius in columbæ specie appareret. Nam inquit: Hic est Filius meus dilectus, In quo sum placatus: Ipsum audite. Deus Essentiapersonatus, Trinus vnus, tunc seipsum non reuelauit, Nihil dixit, Neq; auditus est. Neq; antea per vllum Prophetatum, Neq; postea per vllum Apostolorum

REFUTATIO

stolorum seipsum patefecit. Quare
 authores tertij idoli, eum rectè Ly-
 geum nominarunt, hoc est, Cimeriū,
 tenebricosum & obscurum.

Quin & charissimus Dominus
 noster, Iesus Christus, nunquam se
 Mediatorem dixit ad Deum Essen-
 tiapersonatum, siue Deum Trinum
 vnum: sed tantum ad Deum, Patrē
 suum, conditorem cœli & terræ.
 Neq; preces aliquando fudit, Nisi
 ad hunc Deū, Patrem suum: Nunq̃
 Dei Maioris, Essentiapersonati, aut
 Trinitatis, mentionem vllam fecit.
 Et quum Ecclesiæ precationis vere
 formam patefaceret, Orationem nō
 ad Deum confusum, sed ad Patrem
 suum omnipotentem dirigebat, No-
 minis videlicet sui fiducia.

Reuocent huc Maior & socij e-
 ius, nostri videlicet aduersarij, om-
 nes Patriarcharum ac Patrum præ-
 cationes & gratiarum actiones, Et
 ex

Christus ad
 quem Deū
 Mediator.

Matth. 6. &
 11. &
 Iohan 12. &
 17. &

LIBELLI MAIORIS.

ex ijs vnum tantum monstrent, qui
 in suis angustijs ad Deum Essentia-
 personatū, Aut vnum trinum, Aut
 trinum vnum, pro auxilio vel suble-
 uamine confugerit. Vel ex sacra scri-
 ptura vnum tantum testimonium
 vel exemplū afferant, quo probent,
 sanctos Dei, post suam ex angustijs
 & tribulationibus liberationē, Deo
 Essentiapersonato, aut Trino vno
 gratias egisse, aut huius monstri vel
 verbulo vno mentionem fecisse.

Hæc itaq; quum manifestissima
 sint, profecto dolendum est Maio-
 rem cum socijs illius in tantam cœci-
 tatem prolapsū esse, Vt pro vno,
 solo, vero ac viuo Deo, Patre Mes-
 siæ, Domini nostri Iesu Christi, mō-
 strum tam prodigiosum nobis obtru-
 dere conetur, vsurpatis ad hoc suum
 prauum institutum vocabulis exoti-
 cis ac prophanis, Essentiæ, persona-
 rum etc, quorum in scriptura sacra,
 I per

REFUTATIO

per Prophetas, Christum & Aposto-
los nulla prorsus sit mentio. Si hoc
Dei opt. Max. Maiestatem non est
polluere, Quid igitur erit? ô infeli-
ces homines.

IN III. CAPVT ANNO-
TATIONES.

Postquam Maior pro sui cerebri
capitu Deum suum Ecclesiæ ob-
trusit, addita eius definitione, Nem-
pe, Quod sit Essentia quædam, tri-
bus personis distincta, Et propterea
Deus vnus ac Trinus, Nunc Maio-
res suos Sophistas sequens, ad descri-
ptionē vocabuli, Personę, progredi-
tur, ac quid eo accipiendū sit multis
docet: Nempe, Esse viuum subsi-
stens, ac indiuiduum intelligens, in-
communicabile, quod non sustente-
tur ab alio.

Deinde discernit inter Essentiam
&

1.
Persona
quid Maio-
ri. 30

5.

LIBELLI MAIORIS.

& substantiam, Essentiamq; com-
munem tribus personis esse, Substi-
tuentiam verò personas singulas re-
spicere, quarum quælibet ab altera,
non imaginatione, sed & re ipsa di-
stincta sit, Ac personas, seu tres sub-
sistentias, non tantum vocabulis dis-
cerni, Sed re ipsa alium esse substan-
tem Patrem, alium substantem Fi-
lium, & alium substantem Spiri-
tum sanctum.

Postea tres personas enumeran-
do, Patrem ab æterno imaginem su-
am, qui Filius eius sit, genuisse asse-
rit: Ac ad Filium progrediendo, eū
æternum, & secundam personam
diuinitatis, imaginemq; æterni Pa-
tris nominat, quem Pater sese intuen-
do & considerando ab æterno genu-
erit, & gignat. Hunc Filium dicit
postea missum ad assumendam hu-
manam naturam, quo esset Media-
tor, Redemptor, Iustificator, & Sal-
uator.

4.

1.

Plura

REFUTATIO

4. 20

Plura de hac æterna Filij sui æterni generatione addens, Nascitur, inquit, ex diuina Essentia Patris, Filius, Non tamen illa Essentia diuina excidens, Sed in illa vnica Essentia diuina, æterna, immensa & omnipotente, in omnem eternitatem manens. Tandem ad descriptionem Spiritus sancti descendit, Quem tertiam personam diuinitatis, procedentem ab æterno à Patre & Filio esse asserit, Quæ tamen hoc modo, & illa processione, hac vnica, diuina æterna, immensa & omnipotente Essentia non excidat, Sed in ea in omnem eternitatem maneat, Sic, vt vna æterna, immensa, omnipotens Essentia diuina maneat, Et tamen tres sint Personæ distinctæ, sibi consubstantiales.

4. 20

Postremo annectit Conclusionē, inquiens: Est igitur ab æterno, & manet in omnem eternitatem vnus Deus,

LIBELLI MAIORIS.

Deus, Et tamen tres sunt distinctæ personæ, Pater, Filius & Spiritus sanctus. Nascitur quidem ex Patre Filius, sed non muratur essentia. Sic Spiritus sanctus procedit à Patre & Filio, Et manet tamen Patris & Filij vnica, æterna, immensa & omnipotens Essentia, Quæ non distinguitur, Et si personæ distinctæ sint, Alia gignens, vt Pater, Alia genita, vt Filius, Alia procedens, vt Spiritus sanctus etc.

Hæc sunt quæ Maior primum in capite quarto studiose prosequitur, quæ certè cū tedio à dolore enumerare coacti sumus.

His absolutis, ab antithesi colligit puncturas, Turcarum ac Iudæorum mentione facta: Vnde se postea ad probationem mysteriorum suorum, per testimonia aliquot scripturæ sacræ, quæ miserabiliter detorquet, recipit, Philosophicorum Episcoporum dicta

6. 20

REFUTATIO

dicta quadam addendo: Ac ita ultimo Epilogum exhortatorium, cum nouæ fidei enumeratione adiungit.

Neniæ istæ Maioris, fusiore refutatione opus non habent, quum antea hoc in libellis nostris, publice editis, sparsim fecerimus. Nihilominus tamen ordine singulorū membrorū breue examen instituemus, piumq; lectorem, datis occasionibus, ad uberiorem harum rerum expansionem inuitabimus.

Quod Maior hic de personæ vocabulo dicit ac definit, ex quo nam promptuario illud desumpsit? Ex literis sacris desumpta esse non possunt, Nam neq; Propheta, neq; Apostoli in hac significatione hoc vocabulo vsi sunt. Ex promptuario papali etiam non sunt desumpta. Nam hodie vsq; à sophistis illis de significatione vocabuli personæ litigatur. Quidam enim pro spectro, quidam pro

LIBELLI MAIORIS.

pro aspectu, quidam pro habitu, facie, apparentia gestu aut representatione eo vsi sunt, ac vtuntur: estq; mira apud illos variatio. Neq; etiam ex promptuario sociorum suorum Maiorem hæc transumpsisse manifestū est, Quum societatis ipsius antesignani, vocabulum hoc, vna cum reliquis huius generis cuperent sepulta esse, Et nominatione de Individui vocabulo pronuncient, crassius illud esse, quam vt mysterio huic explicando quadret.

Et quid huiusmodi vocabula Maior nobis obtrudere, in hac sua senectate conatur, quum si alias, nūc potissimum tranquillitati Ecclesiæ ex officio consulere deberet, Quum illum non fugiat, quantis litigationibus, & quam odiosis rixis vocabula hæc, immatura deliberatione in Ecclesiam perducta, occasionē dederint? Quondam Christo Domino consecratis,

REFUTATIO

*Apti no snt
vsi, ut
Eysmar,*
simplicitas Apostolica sufficebat,
qui nullis huiusmodi vocabulis Es-
sentiæ, subsistentiæ, personæ, etc, in
suis scriptis vsi sunt, Nihilominus
ministerium eorum erat fecundissi-
mum: Cur ergo hoc nobis non licet,
Domine Maior, Quod Apostolis,
& eorum discipulis licuit?

Non grauabimur autem hic ad-
dere censuram Nicæphori historici
de his vocabulis, & eorum origine:
Vt pii lectores intelligant, quanta
cum temeritate, quibusue cum offen-
diculis in Ecclesiam perducta sint.
Exstat autem ea in Eccles. hist. Ni-
cæphori lib. 10. cap. 15. Quandoqui-
dem (inquit Nicæphorus) questio
de substantia & subsistentia non
mediocriter Ecclesias turbauit, &
crebre contentiones atq; disputatio-
nes superioribus temporibus de ver-
bis illis habitæ sint, De significatio-
ne scilicet & proprietate eorum Ale-
xandrina

LIBELLI MAIORIS.

xandrina quoq; Synodus excussa
constituit, non opus esse in Deo tali-
bus dictionibus, (In sacris enim lite-
ris nullibi substantiæ nomen extare:
Dogmatis verò exponēdi necessita-
te, diuum Apostolum Paulum sub-
sistentiæ nomine abusum esse) Alio
autem modo verba hæc vsurpanda
esse sanxerunt, Quum quis Sabellij
scilicet opinionem refellere conten-
dat: ne nominum inopia, veluti vnā
rem trinominem in diuinitatis con-
templatione esse putemus, Sed tribus
vsurpatis nominibus, res quæq; in
Trinitate tripliciter distincta, pecu-
liari subsistentia sua intelligatur. Pri-
mus quidem videtur de substantia &
subsistentia mentioem intulisse Ho-
sius ille Cordubensis Episcopus. Ab
Imperatore enim Constantino Ale-
xandriam missus, vt excitatam ab
Ario turbam sedaret, Quod etiam
Sabellij Libyci dogma radicitus e-
uellere

REFUTATIO

uellere conaretur, quæstionem de
Substantia & Subsistentia mouit:
Vnde nugamenta multa exorta: Et
quæstionem eam Nicæna, quæ po-
stea celebrata est, Synodus indignā
esse, ut ibi tractaretur iudicauit. Po-
stea autem, quum quidam nugari
rursum de ea cœpere, concilium A-
lexandrinum, ea quæ diximus, sapiē-
ter mihi de ea constituisse videtur.
Hæc sanè Alexandriæ decreta sunt.
Quæ vero nobis de Substantia &
Subsistentia cognita sunt, Ea paucis
citra inuidiam exponere hic liceat.
Qui à primis initijs philosophiam a-
pud Græcos docuerunt, ne mentio-
nem quidem vllam prorsus substan-
tiæ fecerunt. Vñan, hoc est substan-
tiam, autem variè definierunt. Irene-
us Grammaticus apud eos, in libro,
quem Atticistam inscripsit, vbi lite-
rarum ordine verba colligit & expla-
nat, dictionem substantiæ barba-
ram

LIBELLI MAIORIS.

ram vocat, Neq; eam apud veteres
reperiri dicit: Sin autem reperiat,ur,
Diuersam ab vsitata ista eam obtine-
re significationē ostendit. Sophocles
namq; in Phænice, hypostasim sub-
sistentiam, pro insidijs collocatis po-
suit. Menander autem idem verbū,
pro iuris condimento. Alius rursum
pro vini fœce, in fundo cadi subsisten-
te vsurpauit. Cæterum illud obser-
uandum, Quamuis veteres philoso-
phi dictione ea vsi non sint, Recen-
tiores tamen frequenter substantiā,
pro substantia accepisse. Substantiæ
autem diuersas definitiones tradide-
rūt. At si substantia definitione com-
prehenditur, Qua nam ratione, pro-
priè & rectè ea vox de Deo dicatur,
Quem sine vllō occludere non est.
Hic habet Maior censuram Nicæ-
phori. Videat igitur & expendat,
quam preciosas res suscepit tanto
ardore defendēdas, Nempe Nugas,
&

REFUTATIO

& multarum impiarum contentionū
occasionēs & causas.

2.

Maiores
quaternitatem
docet.

Redit Maior postea ad subtilem
Essentiæ & subsistentiæ distinc-
tionem, Quam incircumspecte vrgens,
non suam Trinitatem stabilit, verū
meram quaternitatem docet, Deo-
rumq; pluralitatem comminiscitur,
& Ecclesiæ obtrudit. Si enim tres
sunt subsistentiæ seu personæ, Et rrs
accedit quarta res, scilicet Essentia,
distincta à tribus subsistentiis, vt que
non sit vna & eadem cum substan-
tiis: & personæ realiter à se inuicem
sunt distinctæ, Ita, vt alius subsistens
sit Pater, alius subsistens Filius, &
alius subsistens Spiritus sanctus:
quid aliud consequi potest, Quam
à Maiore Quaternitatis monstrum
proponi, Et pluralitatem Deorum
ab ipso in Ecclesiam protrudi?

Si porrò effugium quærit hoc præ-
textu, Essentiam non in se, aut per se
con-

LIBELLI MAIORIS.

considerari debere, Sed in ipsis per-
sonis. Ita vt Essentia non per se, sed
in personis Deus vnus sit: Videat
Maior, quomodo se contra Maiores
& socios suos tueri queat. Illi enim
Essentiam diuinam trium persona-
rum absolutè inuocandam esse tra-
dunt, Vnde in Responsorio die Tri-
nitatis in templis sic boant: Præstet
hoc nobis Deitas beata Patris ac Na-
ti pariterq; Spiritus almi, Qui Deus
totum subdit suis orbem legibus: Isti
verò sic confitentur, Credimus vnā
diuinā Essentiam, quam Deum
dicimus etc.

Si autem Maior rursus ad qua-
tuor confusionem prolapsus fuerit,
ex quibus vnus Deus conficiatur: vi-
cissim nos eum ad verbū Dei retra-
himus, Vt nobis monstret ex Pro-
phetarum & Apostolorum scriptis,
vbi hic Deus, ex tot distinctis reali-
tatibus, & subsistentiis confusus, ab
illis

Beza in li-
bello pater-
no
Magdeb.
in opere
Aureo

REFUTATIO

illis nobis ad credendum, adorandum
& colendum in scriptis ipsorum pro-
ponatur. Iuxta etiam, ut nobis Me-
diatorem monstrer, per quem Deus
hic sit adorandus & inuocandus.
Quando verò Maior illud præsta-
bit? Nunquid profecto: nisi à Garamā-
tis noua Biblia nobis aduexerit.

Vide libros
Augustini
Trinitarios

Hoc loco esset quidem nobis ali-
quid dicendum de subtili hac doctri-
na, quam Prophete & Apostoli in
simplicitate sua columbina non va-
luerunt assequi. Sed postea philoso-
phico acumine Augustinus assequu-
tus est, Videlicet, Quomodo Essen-
tia sit genus, species aut individuum,
Et quomodo in tribus personis resi-
deat, & similia: sed profecto piget ac
pudet nos his naniis inhærere.

3.

Postea Maior denuo redit ad pri-
mi sui ac æterni Filij descriptionem.
Ac neglecto verbo Dei, longam te-
lam de eius æterna generatione te-
xit;

LIBELLI MAIORIS.

xix: Verum quum in hoc verborum
ludo nihil noui adferat, sed in vna &
eadem corda veterem cantilenam
canat, quam supra perspicue ex ver-
bo Dei refutauimus, à prolixiore la-
bore supersedebimus.

Postquam Maior vider se plura-
litate Deorum irretitum, Nudis ver-
bis, utique puro Dei verbo destitutus,
prætextum quærit, quo idolatriam
suam tegere, & plurima absurda ef-
fugere queat. Interim vir incautus,
& extra sociorum metas euagabun-
dus, multis erroribus, cum doctrina
Maiorum & sociorum suorum pug-
nantibus, se ipsum inuoluit.

Primò, Essentiam Patris, omnium vide Calu-
fociorum iudicio sterilem, ipse Ma-
ior secundam facit, de qua ea Filium
natum esse docet. Si ea licentia lu-
risperitis esset in flectendis & refle-
ctendis Imperialibus legibus, quam
sibi Maior in terminis theologicis
sumit,

nu contra
Gentilem.

REFUTATIO

sumit, profecto pessime Reipub. cō-
sultum foret. Nam Maiori nunc Es-
sentia sterilis est, tribus personis
communis: Nunc facunda est, ac
Filius de Essentia Patris nascitur:
Nunc Pater non vt Deus, respectu
Essentiae, sed vt persona, seu persone
respectu Filium generat. Quis, que-
so, non cohorrescit ad hanc Theo-
logiam, Quæ est, & non est? Profe-
cto Maiori nullus foret locus in ho-
spicio illius Satyri, de quo Aesopus
scribit.

Deinde, Quomodo Maioris do-
ctrina de Spiritus sancti processione
constabit? Vbi Spiritum sanctum de
Essentia Patris & Filij procedere
dicit? Quum hæc opera ad intra, non
ad Essentiã, sed personas pertineant
vt Augustinus magistraliter in Re-
gula sua docet. Quomodo etiam
Maioris doctrina cū Gracis Theo-
logis conueniet, Qui Spiritum san-
ctum

LIBELLI MAIORIS.

ctum de solo Patre procedere do-
cent? Videat Maior, quam pulcher-
rimus sit Ecclesiæ suæ orthodoxæ
consensus.

Postea Maior dicit, Nos baptiza-
ri in nomine trium personarum. A-
pud quem, quæso, Euangelistarum
Maior hanc formam baptismatis le-
git? Christus Dominus Apostolos
suos amandans, nuncq; dixit: Ite, Bap-
tizate in nomine trium personarum.
Sed: Baptizate eos in nomine Patris
& Filij & Spiritus sancti. Augusti-
nus hæreticum eum pronunciat, qui
verba baptismatis mutare audet.

Præterea Maior addit doctrinã
de Spiritus sancti inuocatione, extra
omnem scripturam, & præter omnia
exempla. Sed quia de hac circa finẽ
huius libelli dicturi sumus, refutatio-
nem eius hic omitemus, Illud autem
præterire non possumus, quod Ma-
ior arte quadam lectoribus fucum fa-
cere

*scribi mui
largi xlii
baptiz
madi*

REFUTATIO

sumit, profecto pessime Reipub. cōsultum foret. Nam Maiori nunc Essentia sterilis est, tribus personis communis: Nunc fœcunda est, ac Filius de Essentia Patris nascitur: Nunc Pater non vt Deus, respectu Essentiæ, sed vt persona, seu persone respectu Filium generat. Quis, queso, non cohorrescit ad hanc Theologiam, Quæ est, & non est? Profecto Maiori nullus foret locus in hospicio illius Satyri, de quo Aesopus scribit.

Deinde, Quomodo Maioris doctrina de Spiritu sancti processione constabit: Vbi Spiritum sanctum de Essentia Patris & Filij procedere dicit: Quum hæc opera ad intra, non ad Essentiã, sed personas pertineant vt Augustinus magistraliter in Regula sua docet. Quomodo etiam Maioris doctrina cū Græcis Theologis conueniet, Qui Spiritum sanctum

LIBELLI MAIORIS.

ctum de solo Patre procedere docent: Videat Maior, quam pulcherrimus sit Ecclesiæ suæ orthodoxæ consensus.

Postea Maior dicit, Nos baptizari in nomine trium personarum. Apud quem, queso, Euangelistarum Maior hanc formam baptismatis legit: Christus Dominus Apostolos suos amandans, nunq̃ dixit: Ite, Baptizate in nomine trium personarum. Sed: Baptizate eos in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti. Augustinus hæreticum eum pronunciat, qui verba baptismatis mutare audet.

Præterea Maior addit doctrinã de Spiritu sancti inuocatione, extra omnem scripturam, & præter omnia exempla. Sed quia de hac circa finem huius libelli dicturi sumus, refutationem eius hic omitemus, Illud autem præterire non possumus, quod Maior arte quadam lectoribus fucum facere

*multi mui
largi xla
baptis
muis*

REFUTATIO

cere nititur. Quia enim nouit, professionis suæ doctrinam, manifestis scripturæ sacrae testimonijs, minime posse probari, astutia vtens, sæpe hoc inculcat, Se minime fingere, Sed doctrinam suam ex oraculis propheti-
cis & Apostolicis depromptam esse. Præclaro quidem pallio commenta sua tegere molitur: Verum pueri nasum Rhinocerotis habent.

Postquam Maior nudis suis coniecturis vsus, suum illum Deum Trinitarium, & Filium absq; matre ante omnia secula natum probare conatus est, parumq; ac prorsus nihil effecit: Nunc se ad testimonia scripturæ, ne scilicet ieiunus assertor, & Sorbonista inflatus appareat, proripit. Porro quum potiora scripturæ testimonia, à Maiore allegata, præter omnem rationem citata & prorsus detorta sint, Non magno labore in eorum refutationem incumbemus:

LIBELLI MAIORIS.

mus: quum etiam quilibet pius lector facile videre queat, qua fidei sinceritate à Maiore producta sint. Nihilominus tamen pia diligentia quædā excutiemus, Vt appareat, quam peregrinum sensum ex eis Maior hauserit ac conceperit.

Vnum locum ex Mosis primo libro, cap. 1. transumpsit, vbi Moses vniuersitatis huius creationem describere orsus est, inquiens: In principio creauit Elohim cælum & terram. Hic grammaticè insistens, ex vocabulo Elohim tripersonatum suum Deum eruere ac Ecclesiæ obtrudere contendit. Quum verò hanc suam interpretationem alijs scripturæ testimonijs illustrare ac confirmare deberet, Maior ijs destitutus, in unica illa sua veteri corda oberrans, Originis auctoritatem implorat, eiusq; testimonio interpretationem suam peregrinam fulcire molitur. Si nos

1. 30
Locus.

REFUTATIO

authoritate Origenis vti vellemus in nostra disputatione contra Maiorē, Non magno labore plurimis testimonijs eius authoris Maiorem ita inuolueremus, vt tanq̃ pullus in triticis, ac mus in pice hereret, Quam parum enim Origeni conueniat cum papistica & Maioris doctrina, plurimi Doctores huius farinae, Maiore longe perspicaciores, viderunt, Qui Origenem Arrianorum Patrem & pseudo Cyrillum appellant. Verum Maiori id, quod latomis & muratoribus accidere solet, accidit, Quos quum ad murandum cementum defecit, Ad lutum platearum confugiunt, vt defectum suum suppleant. Postquam enim Maior verbo Dei destituitur, Ad Origenē & reliquos impuros ac vitiatos Scriptores sese recipit.

At nos istis minime insistemus, Verum Maiori vnum Caluinum opponemus,

Calvinus
Maiori op-
ponitur.

LIBELLI MAIORIS.

opponemus, qui in suis commentarijs, Maioris & sociorum ipsius interpretationem impertinentem recte reprehendit: Cuius hæc sunt verba: Habetur apud Mosen, Elohim, pluralis numeri. Vnde colligere solent, Hic in Deo notari tres personas: Sed quia parum solida mihi videtur tantæ rei probatio, Nos in voce non insistemus. Quia potius monendi sunt lectores, Vt sibi à violentis eiusmodi glossis caueant, Putant illi, se testimonium habere aduersus Arrianos, ad probandam Filij & Spiritus diuinitatem: Interea se inuoluunt in errorem Sabellij. Elohim locutū esse, Et, Spiritum Elohim aquis incubuisse, Si tres personas notari placeat, Nulla erit earum distinctio. Sequetur enim, & Filium à seipso genitum, Et, Spiritum sanctum esse non Patris, Sed sui ipsius. Nobis satis est, quod pluralis numerus Dei

Caluini iudicium de
vocabulo
Elohim.

REFUTATIO

virtutes sonat, quas in creando mundo exeruit. Porro scriptura tametsi multas Dei virtutes recenset, semper tamen ad Patrem, & Verbum eius, ac Spiritum nos reuocat, Vt etiam paulopost videbimus. Sed illę, quas attigi, absurditates, obstant, quominus locum tam subtiliter ad personas torqueamus.

Ex his iam videat Maior, quam mature ac pertinenter illud suum entimema proposuerit: Scriptura Deum numero plurali Elohim nominat: Ergo tres notat personas. Quid ager Maior, Si nos plura enthimemata illi opponemus? Vt scriptura saepe Messiam Elohim vocabulo nominat, quando de illius aduentu differit: Ergo tres notat personas aduenturas. Item, Elohim est numeri pluralis, Ergo decem significat personas. Nam eadem ratione, qua Maior ex plurali vocabulo Elohim tres personas

LIBELLI MAIORIS.

sonas elicit, nos decem elicere possumus, nisi Maior hanc pluralitatem, pro sua autoritate tantum ad tres, & non plures personas restringere velit. Quid denique faciet bonus noster Maior, vbi scriptura de Angelis mentionem faciens, nomine Elohim illos insignit: Vbi non tantum tres Angeli, sed multę myriades Angelorum designantur?

Quanam denique ratione Maior seipsum ex eodem textu apud Moysen expediet? Nam statim a principio dicit Moyses: Et Spiritus Elohim ferebatur super aquas. Primo, In principio vocabulum Elohim pro tribus personis determinat. Si Maioris regula consistere debet, Et in subsequente sententia, Spiritus Elohim ferebatur supra aquas, vocabulum Elohim pro tribus accipi debet. Sequetur ergo, Non vnum, sed duos esse Spiritus sanctos. Vnum in

K 4 Trinitate

REFUTATIO

Trinitate Elohim inclusum: Alterum super aquas motantem: Atque sic ex Maioris subtili interpretatione quaternitas proserpet, Trinitasque cessabit.

Ita non longe post inquit Moses: Et dixit Elohim, Fiat etc. Elohim, iuxta Maiorem tribus personis constat, Et hic Deus Trinus dicit, Fiat. Sequitur hic, Verbum prolatum distinctum esse à Deo dicente, Iuxta illud: Verbo Domini cœli firmati sunt etc. Ergo iam non tres tantum, sed quatuor personæ erunt, Tres in Elohim, Et una Verbum prolatum, Ecce, in quibus tricis irretitus hæreat Maior noster. Sed hæc sunt præmia relictæ verbi diuini, & neglectæ sinceritatis scripturæ sacræ. Paterna bonum senem, Et omnes errantes: Amen.

Alterum

LIBELLI MAIORIS.

Alterum probationis testimoniū Maior ex eodem Mosis libro, cap. 3: transumpsit, Vbi Deus inquit: Ecce Adam tanquā vnus ex nobis factus est. Vnde ex voce pluralis numeri rursus tres personas elicit. Sed & hic Maiori eiusdem Doctoris Caluini interpretationem in hunc locum obijcimus, in qua sic inquit: Quod autem elicimus ex hoc loco Christiani doctrinam de tribus in Deo personis, vereor ne satis firmum sit argumentum etc. Quomodo vero locus hic intelligi debeat, ex manifestis locis scripturæ sacræ aliàs copiose ostendimus.

Tertium testimonium ex eodē libro Mosis, cap. 4. vsurpauit, vbi Moses dicit: Et dixit Iehouah ad Cain: Vbi est Abel etc. Hic Censor noster vult ex sententia Patrum, hunc Deum, ad Cain loquentem, æternum illum Filium fuisse: Et hunc Iesum

2. 2m
Locus.

Calvinus
Maiori op.
ponitur.

3. 2m
Locus.

K v

REFUTATIO

Iesum ab Ireneo vocari. Atque sic discernit inter Iehouam & Deum, Iehoua vocabulo Patrem, Dei vero Filium significari contendit, Ideoque personarum Trinitatem hac loquendi forma fuisse notatam.

Breuiter Maiori nostro respondemus, Primo, Eum non correctum Irenaei exemplar habere. Correcta enim exemplaria non Iesum, sed Iehoua scriptum habent. Deinde, si Maior pro suo arbitrio ex hac phrasi personarum Trinitatem elicit, Qua fide illud facere potest, quum non trium, sed tantum duarum personarum, Patris scilicet & Filij mentionem faciat. Quo igitur Maior Spiritum sanctum, tertiam videlicet personam Trinitatis relegauit. Proinde dualitatem hic Maior extruere, & non Trinitatem debebat. Sed Maior huic defectui statim figura aliqua mendebitur. Nam & Iurisperiti nullas
tam

LIBELLI MAIORIS.

tam praecisas regulas habent, quibus nulla exceptio annecti queat.

Mox tandem Maior ad Filij illius aeternitatem probandam proruit, Eum a principio, idest, ab omni aeternitate fuisse concludens, Ad eam citatis Apostolicis testimonijs, Primo pauli, quod in Epist. eius, ad Ephesios scripta, capite primo extat, ubi inquit: Elegit nos in ipso, antequam iacerentur fundamenta mundi. Deinde Petri, quod in prima eius Epist. capite primo extat, Vbi Christum agnum esse dicit, ante mundi conditionem praedeterminatum.

An principij vocabulum iuxta <sup>De principi
ij vocabu-
lo.</sup> Maioris opinionem, pro aeternitate usurpari debeat, prius ac doctis viris iudicandum relinquimus, Vtitur ea voce beatus Iohannes in sui Euangelij initio, qua plurimos ex consuetudine successoria pro aeternitate abuti nouimus. Sed nos huius vocis veram
significa-

REFUTATIO

sumit, profecto pessime Reipub. cō-
sultum foret. Nam Maiori nunc Es-
sentia sterilis est, tribus personis
communis: Nunc fœcunda est, ac
Filius de Essentia Patris nascitur:
Nunc Pater non vt Deus, respectu
Essentiæ, sed vt persona, seu persone
respectu Filium generat. Quis, que-
so, non cohorrescit ad hanc Theo-
logiam, Quæ est, & non est? Profe-
cto Maiori nullus foret locus in ho-
spicio illius Satyri, de quo Aesopus
scribit.

Deinde, Quomodo Maioris do-
ctrina de Spiritu sancti processione
constabit: Vbi Spiritum sanctum de
Essentia Patris & Filij procedere
dicit? Quum hæc opera ad intra, non
ad Essentiã, sed personas pertineant
vt Augustinus magistraliter in Re-
gula sua docet. Quomodo etiam
Maioris doctrina cū Græcis Theo-
logis conueniet, Qui Spiritum san-
ctum

LIBELLI MAIORIS.

ctum de solo Patre procedere do-
cent? Videat Maior, quam pulcher-
rimus sit Ecclesiæ suæ orthodoxæ
consensus.

Postea Maior dicit, Nos baptiza-
ri in nomine trium personarum. A-
pud quem, quæso, Euangelistarum
Maior hanc formam baptismatis le-
git? Christus Dominus Apostolos
suos amandans, nunq̃ dixit: Ite, Bap-
tizate in nomine trium personarum.
Sed: Baptizate eos in nomine Patris
& Filij & Spiritus sancti. Augusti-
nus hæreticum eum pronunciat, qui
verba baptismatis mutare audet.

Præterea Maior addit doctrinã
de Spiritu sancti inuocatione, extra
omnem scripturam, & præter omnia
exempla. Sed quia de hac circa finē
huius libelli dicturi sumus, refutatio-
nem eius hic omitemus, Illud autem
præterire non possumus, quod Ma-
ior arte quadam lectoribus fucum fa-
cere

*multi mu-
tate Xpian
baptis-
matis*

REFUTATIO

cere nititur. Quia enim nouit, professionis suæ doctrinam, manifestis scripturæ sacræ testimonijs, minime posse probari, astutia vtens, sæpe hoc inculcat, Se minime fingere, Sed doctrinam suam ex oraculis propheti-
cis & Apostolicis depromptam esse. Præclaro quidem pallio commenta sua tegere molitur: Verum pueri nasum Rhinocerotis habent.

Postquam Maior nudis suis coniecturis vsus, suum illum Deum Trinitarium, & Filium absq; matre ante omnia secula natum probare conatus est, parumq; ac prorsus nihil effecit: Nunc se ad testimonia scripturæ, ne scilicet ieiunus assertor, & Sorbonista inflatus appareat, proripit. Porro quum potiora scripturæ testimonia, à Maiore allegata, præter omnem rationem citata & prorsus detorta sint, Non magno labore in eorum refutationem incumbemus:

LIBELLI MAIORIS.

mus: quum etiam quilibet pius lector facile videre queat, qua fidei synceritate à Maiore producta sint. Nihilominus tamen pia diligentia quædā excutiemus, Vt appareat, quam peregrinum sensum ex eis Maior hauserit ac conceperit.

Vnum locum ex Mosis primo libro, cap. 1. transumpsit, vbi Moses vniuersitatis huius creationem describere orsus est, inquiens: In principio creauit Elohim cælum & terram. Hic grammaticè insistent, ex vocabulo Elohim tripersonatum suum Deum eruere ac Ecclesiæ obtrudere contendit. Quum verò hanc suam interpretationem alijs scripturæ testimonijs illustrare ac confirmare deberet, Maior ijs destitutus, in unica illa sua veteri corda oberrans, Originis auctoritatem implorat, eiusq; testimonio interpretationem suam peregrinam fulcire molitur. Si nos

1. 30
Locus.

REFUTATIO

authoritate Origenis uti vellemus in nostra disputatione contra Maiorē, Non magno labore plurimis testimonijs eius authoris Maiorem ita inuolueremus, ut tanq̃ pullus in trinis, ac mus in pice hereret, Quam parum enim Origeni conueniat cum papistica & Maioris doctrina, plurimi Doctores huius farinae, Maiore longe perspicaciores, viderunt, Qui Origenem Arrianorum Patrem & pseudo Cyrillum appellant. Verum Maiori id, quod latomis & muratoribus accidere solet, accidit, Quos quum ad murandum cementum deficit, Ad lutum platearum confugiant, ut defectum suum suppleant. Postquam enim Maior verbo Dei destituitur, Ad Origenē & reliquos impuros ac vitiatos Scriptores sese recipit.

Calvinus
Maiori op-
ponitur.

At nos istis minime insistemus, Verum Maiori vnum Calvinum opponemus,

LIBELLI MAIORIS.

opponemus, qui in suis commentarijs, Maioris & sociorum ipsius interpretationem impertinentem recte reprehendit: Cuius hæc sunt verba: Habetur apud Mosē, Elohim, pluralis numeri. Vnde colligere solent, Hic in Deo notari tres personas: Sed quia parum solida mihi videtur tantæ rei probatio, Nos in voce non insistemus. Quia potius monendi sunt lectores, Ut sibi à violentis eiusmodi glossis caueant, Putant illi, se testimonium habere aduersus Arrianos, ad probandam Filij & Spiritus diuinitatem: Interea se inuoluunt in errorem Sabellij. Elohim locutū esse, Et, Spiritum Elohim aquis incubuisse, Si tres personas notari placeat, Nulla erit earum distinctio. Sequetur enim, & Filium à seipso genitum, Et, Spiritum sanctum esse non Patris, Sed sui ipsius. Nobis satis est, quod pluralis numerus Dei

Caluini iudicium de vocabulo Elohim.

REFUTATIO

virtutes sonat, quas in creando mundo exeruit. Porro scriptura tametsi multas Dei virtutes recenset, semper tamen ad Patrem, & Verbum eius, ac Spiritum nos reuocat, Vt etiam paulopost videbimus. Sed illę, quas attigi, absurditates, obstant, quominus locum tam subtiliter ad personas torqueamus.

Ex his iam videat Maior, quam mature ac pertinenter illud suum entimema proposuerit: Scriptura Deum numero plurali Elohim nominat: Ergo tres notat personas. Quid ager Maior, Si nos plura enthimemata illi opponemus? Vt scriptura saepe Messiam Elohim vocabulo nominat, quando de illius aduentu differit: Ergo tres notat personas aduenturas. Item, Elohim est numeri pluralis, Ergo decem significat personas. Nam eadem ratione, qua Maior ex plurali vocabulo Elohim tres personas

LIBELLI MAIORIS.

sonas elicit, nos decem elicere possumus, nisi Maior hanc pluralitatem, pro sua authoritate tantum ad tres, & non plures personas restringere velit. Quid denique faciet bonus noster Maior, vbi scriptura de Angelis mentionem faciens, nomine Elohim illos insignit: Vbi non tantum tres Angeli, sed multę myriades Angelorum designantur?

Quanam denique ratione Maior seipsum ex eodem textu apud Moysen expediet? Nam statim a principio dicit Moyses: Et Spiritus Elohim ferebatur super aquas. Primo, In principio vocabulum Elohim pro tribus personis determinat. Si Maioris regula consistere debet, Et in subsequente sententia, Spiritus Elohim ferebatur supra aquas, vocabulum Elohim pro tribus accipi debet. Sequetur ergo, Non vnum, sed duos esse Spiritus sanctos. Vnum in

REFUTATIO

Trinitate Elohim inclusum: Alterum super aquas motantem: Atque sic ex Maioris subtili interpretatione quaternitas proserpet, Trinitasque cessabit.

Ita non longe post inquit Moses: Et dixit Elohim, Fiat etc. Elohim, iuxta Maiorem tribus personis constat, Et hic Deus Trinus dicit, Fiat. Sequitur hic, Verbum prolatum distinctum esse à Deo dicente, Iuxta illud: Verbo Domini cœli firmati sunt etc. Ergo iam non tres tantum, sed quatuor personæ erunt, Tres in Elohim, Et una Verbum prolatum, Ecce, in quibus tricus irretitus hæreat Maior noster. Sed hæc sunt præmia relictæ verbi diuini, & neglectæ sinceritatis scripturæ sacræ. Pater luminum, In lumine vultus tui illuminabunt bonum senem, Et omnes errantes: Amen.

Alterum

Psal. 33.

LIBELLI MAIORIS.

Alterum probationis testimoniū Maior ex eodem Mosis libro, cap. 3: transumpsit, Vbi Deus inquit: Ecce Adam tanquā vnus ex nobis factus est. Vnde ex voce pluralis numeri rursus tres personas elicit. Sed & hic Maiori eiusdem Doctoris Caluini interpretationem in hunc locum obijcimus, in qua sic inquit: Quod autem elicimus ex hoc loco Christiani doctrinam de tribus in Deo personis, vereor ne satis firmum sit argumentum etc. Quomodo vero locus hic intelligi debeat, ex manifestis locis scripturæ sacræ aliàs copiose ostendimus.

2. 20. Locus.

Caluinus Maiori op. ponitur.

Tertium testimonium ex eodē libro Mosis, cap. 4. vsurpauit, vbi Moses dicit: Et dixit Iehouah ad Cain: Vbi est Abel etc? Hic Censor noster vult ex sententia Patrum, hunc Deum, ad Cain loquentem, æternum illum Filium fuisse: Et hunc Iesum

3. 40. Locus.

K v

REFUTATIO

Iesum ab Ireneo vocari. Atque sic discernit inter Iehouam & Deum, Iehoua vocabulo Patrem, Dei vero Filium significari contendit, Ideoque personarum Trinitatem hac loquendi forma fuisse notatam.

Breuiter Maiori nostro respondemus, Primo, Eum non correctum Irenæi exemplar habere. Correcta enim exemplaria non Iesum, sed Iehoua scriptum habent. Deinde, si Maior pro suo arbitrio ex hac phrasi personarum Trinitatem elicit, Qua fide illud facere potest, quum non trium, sed tantum duarum personarum, Patris scilicet & Filij mentionem faciat. Quo igitur Maior Spiritum sanctum, tertiam videlicet personam Trinitatis relegauit. Proinde dualitatem hic Maior extruere, & non Trinitatem debebat. Sed Maior huic defectui statim figura aliqua medebatur. Nam & Iurisperiti nullas

tam

LIBELLI MAIORIS.

tam præcisas regulas habent, quibus nulla exceptio annecti queat.

Mox tandem Maior ad Filij illius æternitatem probandam proruit, Eum à principio, idest, ab omni æternitate fuisse concludens, Ad eam citatis Apostolicis testimonijs, Primo pauli, quod in Epist. eius, ad Ephesios scripta, capite primo extat, ubi inquit: Elegit nos in ipso, antequam iacerentur fundamenta mundi. Deinde Petri, quod in prima eius Epist. capite primo extat, Vbi Christum agnum esse dicit, ante mundi conditionem præordinatum.

An principij vocabulum iuxta Maioris opinionem, pro æternitate usurpari debeat, prius ac doctis viris iudicandum relinquimus. Vtitur ea voce beatus Iohannes in sui Euangelij initio, qua plurimos ex consuetudine successoria pro æternitate abuti nouimus: Sed nos huius vocis veram

significa-

De principi
ij vocabu-
lo.

REFUTATIO

significationem ex alijs scripturæ sacrae testimonijs, & præsertim ex initio primæ Epistolæ eiusdem beati Iohannis eruimus. Ibi enim Iohannes se cum Apostolis Verbum vitæ à principio vidisse, ac manibus contræctasse asserit. Quod si principium æternitatem, iuxta Maioris opinionē, significauerit: Consequetur, Iohannem & socios eius Apostolos ab æterno fuisse, & ante mundi conditorem Christum vidisse. Si porro Logos ille vitæ est Filius Dei æternus, Deo Patri consubstantialis, & per omnia æqualis: Vt Pater est inuisibilis, Ita & Filius erit inuisibilis: Quomodo ergo Apostoli ab æterno Deum inuisibilem videre potuerunt? Quum in verbo Dei dicatur: Deum nemo vidit vnquam. Nos igitur principium, ad initiū nouæ creationis & regenerationis, quam Deus per Filium suum visibilem, de Maria

Iohann. 1.

LIBELLI MAIORIS.

ria virgine natum, de cuius carne & ossibus nos sumus, in temporum plenitudine exorsus est, & gloriose perfecit, referimus, Et dicta Pauli & Petri Apostolorum, de eodem Filio Logo, à principio primæ creationis nobis promisso, ab omni verò eternitate, à Deo Patre nobis præordinato, accipimus ac intelligimus, Iuxta dulcissimam vniuersæ scripturæ sacrae harmoniam. Nam huic vni Logo nostro testimonium ferunt omnes Prophetæ: De iNo æterno vero, eiusq; cogitabunda generatione, in verbo Dei altum est silentium. Sub cælo vnum hoc Nomen nobis datū est, vt in eo salui fiamus, Acto. 4.

Acto. 10.
Apo. 19.

Quartū testimonium ex Genes. 4. cap. 18: peti-
tum est: Vbi Moses dicit, Locusa
Abrahamum tres viros vidisse, Sed
vnum adorasse. Hanc apparitionem
Maior Trinitati sue applicat, & cō-
fusus suum Deum ex personis sta-
bilire conatur.

Pro.

REFUTATIO

Profecto non valde miramur,
quod Iudæi & Turcæ orthodoxam
Maioris religionem tantis cachinnis
irrident, & tot sarcasmis Christianos
pungunt: Nam omnino ridicula sūt,
quæ Papales cum Maiore nostro
prætendunt. Nunquā profecto p̄ssi-
mus Patriarcha Abraham de hoc
Deo Trino vno quippiam somnia-
uit, vel cogitavit. Deus iste Maioris,
ex personis in vnam Essentiam con-
fusus, seu Essentiaper sonatus, opti-
mo Patriarchæ, & omnibus reliquis
illius socijs ignotus fuit, quod Spiri-
tus sanctus per Danielelem Prophetā
testatur. De Antichristo enim Pro-
phetans, Eum Deum culturum dicit,
quem ignorauerunt Patres. Imo A-
braham Angelos illos esse primum
ignoravit, quod Apostolus, Heb.
13: expresse indicat. Nam dicit, quos-
dam ex patribus hospitaes, Ange-
los inscientes hospicio excepisse. Si
ergo

Vide Calui-
num & Bor-
raum.

LIBELLI MAIORIS.

ergo Abraham Angelos esse igno-
rauit, Quomodo in tribus, Trinita-
tem personarum agnouit? Quomo-
do in vno, Deum vnum adoravit,
Quum vna personarum, sine alijs
duabus, propter illam mirandam vni-
tatem & identitatem, adorari non
queat?

Ac quum Angeli Abrahamæ vale-
dixissent, Duo ex eis proficiscebantur
Sodomam versus, vt Moses ibi-
dem scribit. Quomodo igitur hic
Maior ex duobus Trinitatē extrue-
re poterit? Iam nō Trinitas, sed dua-
litas erit. Quumq; vnitas & identi-
tas illa trium personarum Dei sui tā-
tum distinguibilis sit, & non partibi-
lis, Quomodo igitur duæ personæ
profectæ sunt ad extinguendam So-
domam, tertia ab eis separata? For-
san Pater auolauit, duabus reliquis
personis, Filio & Spiritu sancto so-
ciatis.

Sed

REFUTATIO

Sed vnde, quaeso Maior hanc suam interpretationem transumpsit? Forſan ex Auguſtino. Cur non vetuſtiores ex patribus ipſe Maior elegit, vt Iuſtinum & alios, Qui apparitionem hanc de Logo interpretantur? Sed illa diuerſitas interpretationum, manifeſtè arguit, interpretes eos veritatem ignorare.

Nos igitur authoritate Apoſtolica freti, In trium virorum forma tres Angelos, nō tres perſonas, Patrem, Filium & Spiritum ſanctum, Abrahæ apparuiſſe aſſerimus. Deinde Abrahæ adorationem, ciuilem honoris exhibitionem fuiſſe: in qua ſententia inter alios eruditos nobiſcum eſt Caluinus, Qui ſic ſcribit: Hoc reuerentiæ ſymbolum in communi uſu fuit olim apud orientales. Quod autem vetuſti quidam ſcriptores hinc myſterium elicere conati ſunt, Abraham vnum ex tribus, quos viderat adorari,

LIBELLI MAIORIS.

adorari, Ideoque tres in vno Deo perſonas fide intuitum fuiſſe, quia frivolum eſt, etiam obnoxium ſannis & calumnijs, omittimus. Humanus (inquit Caluinus) fuit igitur, ac ciuilis honor, quē illis exhibuit Abraham.

Quintum testimoniū ex Genes. cap. 19.: Maior uſurpauit: Vbi Moſes ait: Pluit Dominus ignem à Domino. Hunc locum Maior decreto Concilij Sirmien. confirmare voluit. In murando Maiori cementum defuit, Quapropter pro fetido luto ad lacunam hanc cucurrit. Mira eſt Maioris intemperies, quod ille Concilij eius authoritatem ſibi non erubescit vindicare, In qua plurimæ hereticæ opiniones approbatæ ac manifeſtè confirmatæ ſunt. Sed Maior alium ducem in ſcripturæ ſacræ interpretatione ſequi debebat. Breuiter: Maiori hic Caluinum opponimus, Qui ſic ſcribit: Quod veteres

S. 30
Locus.

Calvinus
Maiori
opponitur.

L

Christ

REFUTATIO

Christi diuinitatem hoc testimonio probare conati sunt, Minime firmum est, Ac sine causa, meo iudicio, tumultuantur. Paulo post addit: Ideoque parum solide ratiocinari dicimus, qui plures inde personas eliciunt, Quum Moyses consilium fuerit, lectorum oculos ad spectandam Dei manum erigere.

Si Maior cognitione phrasum linguae Hebraeae destituitur, Consultat viros eruditos, Vatablum, Castalium, Musculum & Borauum, qui phrasim hanc, & similes explicant, Dominum scilicet à Domino pluisse, hoc est à se ipso.

Si porro Maior instat, ac feruenter literam vrget: Breuiter respondemus, Eum hinc Deum suum Trinum confirmare non posse. Nam si Dominus, hoc est Filius, pluit à Domino, idest à Patre: Vbi Spiritus sanctus, tertia persona remanebit? Et dualitatem

LIBELLI MAIORIS.

dualitatem tantum, & non Trinitatem confirmare valebit, Nisi rursus apud tropos patrocinium quærere instituat, Quum alias in negotio Cœnæ tropis inimicissimus sit. si tamen illud serio facit, & non contra conscientiae suae iudicium.

Sextus locus, quem Maior ad stabilimentum sui Filij æterni usurpat, ^{6. 30} ^{Locus.} Genes. 32: habetur: Vbi Moyses ait: Et ecce vir luctabatur cū Iacob etc. Hinc enthymema sibi Maior format: Vir, inquit, qui luctabatur cum Iacob, fuit Christus: Ergo Christus fuit ab æterno. Quomodo Maior consequentiam probabit? Nam Maior hac lucta æque probabit æternitatem illius sui Filij, atque æternitatem Iacobi. Aequè enim Iacob luctatur cū viro apparente, sicut vir cum Iacobo. Et eadem ratione Iacobus quoque esset æternus.

Ceterum locum hunc non ad Christum

REFUTATIO

Vide Vatablum, Caluinum, Boraum.

sti æternitatem retorquendum esse, Oseas Propheta, cap. 12: ostendit, Et eruditiores interpretæ quoque adstipulantur: Nempe non personam secundam Trinitatis, seu æternum Filium cum Iacobo fuisse luctatum, Sed in forma viri Angelum Dei, personam Dei sustententem, A quo etiam benedictionem acceperit.

7. 29. Locus.

Lutherus Maiori opponitur.

Septimum testimonium ex secundo libro Moïsis, cap. 3: est transumptum, Vbi Maior Christum auctorem & promulgatorem legis constituit, Sed nos Maiori hoc loco Patrem suum Lutherum opponimus, qui in suo Commentario in Epistolam Pauli ad Galathas, cap. 3: docet, Non per Christum datam fuisse Legem, Sed per dispositiones Angelorum: Vti habetur, Act. 7: Vbi etiam Lutherus vsitatam versionem taxat, Quæ habet: Dominum dedisse Legem Moïsi: quum textus purior habeat:

LIBELLI MAIORIS.

habeat: Angelum Domini. Ibidem Lutherus addit, Non tunc fuisse Christum Mediatorem, eò quod melioris testamenti futurus esset Mediator: Heb. 7. & 12. videat loca illa Maior, & Lutherum, Patrem suum, hæreseos damnet.

Contextus etiam verborum Maioris manifestè indicat, eum de Dei Patris Monarchica dignitate ac auctoritate minus rectè sentire. Vult enim Christum vocari Deum Abrahami, Isaaci & Iacobi, Ac Deum Patrum nostrorum: quum sacra scriptura diuersum doceat. Apostoli enim prerogatiuam hanc monarchicę dignitatis semper primo Deo Patri attribuant: vt, Acto. 3: quum dicunt: Deus Abraham, Isaac & Iacob, Deus Patrum nostrorum, glorificauit Filium suum Iesum etc. Item Acto. 5. Deus Patrum nostrorum suscitauit Iesum, Quem vos interemistis.

Deus Patrum est Pater Christus.

L 3

Dicimus

REFUTATIO

Dicimus ergo, diuinum hoc epitheton primo Deo Patri convenire: quemadmodum & Patres quidam, præcipue Ambrosius, huius Paternæ Maiestatis strenuus assertor, constanter docent. Deinde & Filio in nouo testamento concedi posse, tanq̃ sequestro, redemptore, saluatore, Deo & iudice à Patre suo constituto: Acto. 10. Philip. 2.

Tandem Maior sui immemor, de Mosis obscuritate conqueritur, Quod ille minus apertis verbis de Trinitate locutus sit, Eo quod faciē velatam habuerit. Si Moses obscurus fuit, Quare Maior prius pollicitus est, Se ex Mose, seu Mosis scriptis Trinitatem suam, vel Deum suum Essentiaper sonatum, Trinum vnum, Et vnum Trinum expresse ac diserte velle ostendere? Ac si Moses eo velatus fuit, quod ignorauit verū Deum, qui Maiori est Deus Essentiaper sonatus,

LIBELLI MAIORIS.

tiaper sonatus, seu vnus trinus: sequitur, Mosen non virum Dei, & fidelissimum Prophetam in domo Dei fuisse, sed pseudo Prophetam & impostorem, qui populum suum Dei veri vera cognitione defraudauerit.

Sed hoc de Mose sentire absit à nobis. Nam ille verum ac vnum viuū Deum Izraelem docuit; quem Christus Dominus Patrem suum esse pronunciauit: Iohan. 8.

Exo. 20.
Deut. 4. 8.
6. 10. 32.

DE PROPHETARVM TESTIMONIIS.

VT antea ex Mose, ita nunc ex Prophetis Maior testimonia ad stabiliendum Deum suum laruatū, & duplicatum Christum detorquet: Ac primum ex 7. cap. Danielis Prophetæ testimonium transumpsit: Vbi Propheta dicit, Se vidisse venientem in nubibus cœli tanquam Filiū

1. 40.
Locus.

L 4 hominis,

REFUTATIO

hominis, qui usque ad antiquum die-
rum peruenerit, Cui data sit potestas
& Regnum æternum. Ex his verbis
Maior concludit, Daniele testifica-
ri de Deo tripersonato, & persona-
rum huius Dei distinctione. Alium
enim esse Patrem dantem: Alium Fi-
lium accipientem, Atque id ab æter-
no, sine initio temporis ac fine: alio-
qui eam potestatem non posse dici
æternam. Duabus personis postea
annectit tertiam, videlicet Spiritum
sanctum: Addita etiam appendice
de Filio, cui traditur æterna potestas,
qui sit Filius hominis, verus homo
& Davidis filius.

Vt antea, ita & nunc dicimus,
Maiorē verba Danielis contra men-
tem Spiritus sancti inflectere, illisque
vim facere. Daniel enim de Patre &
Filio distinctè loquitur: ipse vero ad
confusionem personarum triū, quod
hæc unus Deus sint, dictum Prophæ-
tæ

LIBELLI MAIORIS.

tæ abripit, procul tertia persona, de
qua Daniel non meminit, in consor-
tium duarum allecta. Deinde, Da-
niel in Spiritu, magnifice Maiestatis
collationem vidit, quam Pater coele-
stis Filio suo, Iesu Christo, de Spiri-
tu sancto concepto, & ex Maria vir-
gine nato, post adeptam victoriam
de peccato, morte, inferno & Diabo-
lo contulit: Maior verò Prophætæ
verba ad æternum quendam Filium
detorquet, qui à Patre dante ab æter-
no, sine initio temporis ac fine, pote-
statem ac regnum acceperit, Sed an
non hæc potestas, & hoc regnum, æ-
terna dici possunt, etiamsi post Chri-
sti resurrectionem, Deo cōferente,
initium sumpserint: quum ab eo tem-
pore, quo eum Deus à nouo genuit, ^{Psal. 27.}
& Regem Gentium constituit, ini- ^{Acto. 13.}
tium suum sumpserint, ac in posterū
in omnem æternitatem sint dura-
tura.

L v

Rursum;

REFUTATIO

Rursum, Si Filius ille Maioris æternus est, sine temporis initio, & natura ac à semetipso Deus, Patri per omnia æqualis, Quando, & quomodo potestatem & regnum à Deo Patre accepit? Si Deus est à se, & per se, Sequitur, eum à Deo Patre nihil accepisse, Sed omnia à semetipso habere. Sed ubi in sacris literis huiusmodi Filius Deus ac æternus nobis describitur, ac credendus, colendusue proponitur?

Si Maior ad distinctionem Maiorum suorum recurrit, Eum videlicet potestatem & regnum accepisse à Deo Patre secundum humanitatem, vel quatenus homo est, Quoniam à Daniele hic hominis Filius dicatur: Mox nos quaeremus ex Maiore, Quare hanc potestatis & Regni collationem à Patre ab æterno, sine temporis initio factam esse prius dixerit? Nam in plenitudine temporis misit Deus

Gal. 4.

LIBELLI MAIORIS.

Deus Filium suum de muliere factum, Neque ab æterno fuit, nisi Maior cum Serueto fateri velit, idæam quandam Messiae Deo obuersatam fuisse, iuxta quam hanc Maiestatis æternæ gloriam acceperit. Interim bene nobis ex verbo Dei constat, Christum hanc suam Maiestatis & regni gloriam apud Patrem, ex Patris decreto ac præordinatione, ab omni æternitate habuisse, prout Christus ipse, & Apostoli eius restantur. Iohan. 8. 17. Ephes. 1. 1. Pet. 1.

Iudicent præterea ex his verbis pii lectores, An non Maior extramentem Spiritus sancti, in scripturis sacris expressam, duos Filios Ecclesiæ Dei obtrudat. Vnum æternum, qui sine temporis sit initio: Et alterum Filium hominis, qui sit Davidis Filius, & non æternus.

Nos porrò verba Danielis de hac visione rectè accipere ac interpretari,

ri,

REFUTATIO

ri, totius sacrae scripturae consensus indicat, quod & alij eruditiores interpretæ animaduerterunt. Ita Calvinus docet, Huic Filio hominis, quem vidit Daniel, non datam esse potestatem, quatenus est Filius ac æternus Deus, Sed quatenus futurus erat Mediator. Certum enim est, inquit, postquam resurrexit datam fuisse Dei Filio, & quidem humanæ naturæ respectu, omnem potestatem.

Maiores in præcipitum adiguntur.

Videat pius lector locum, & perpendat, An hominis Filius ille, quē Daniel vidit, secunda tantum Trinitatis persona vocari possit? Deinde, Quomodo Filius ille æternus, ad antiquum dierum (quem Maiores indicet nobis, An Deus Pater, An verò Deus Trinus unus fuerit) pervenire potuerit: quum ipse quoque Antiquus dierum fuerit, sine principio, ab omni æternitate Deus à se, Patri

LIBELLI MAIORIS.

Patri consubstantialis, & per omnia æqualis? Postea, An Christo secundum diuinam tantum naturam, An secundum humanam, An verò secundum utramque, potestas & regnum æternum ei data fuerint? Si Danielis tempore Christo hæc gloriæ maiestas, prout vult Maiores in scripto suo, data fuit: sequitur, Quod Filio æterno, secundum Diuinitatem data fuerint: Nam Filius Dei tunc, secundum Maioris opinionem, tantum vnam naturam, scilicet diuinam habuit, & secundum humanam naturam in rerum natura nondum exiit.

Si porro Maiores mentem Prophetæ assequi non potuit, Quare collatione sententiarum apud eundem Prophetam non est usus? Ex nono enim capite facile deprehendere potuisset, quis ille Christus, seu Filius fuerit, de quo Daniel loquutus est. Aut quamobrem eruditiores interpretæ

Scilicet Vatablum Musculum Calvinum,

REFUTATIO

tes in consilium non accessit? Eorū enim maturiore iudicio erroribus suis obuiare potuisset, Neq; in Sophistarum pedicas incidisset.

2. ^{Locus. 2.} Secundum testimonium, quo Maior vsus est, petitum est ex psal. 34. vbi Propheta ait: Verbo Domini cœli firmati sunt etc. Huius loci, & similium citatio, magnam Maioris incogitantiam (ne quid durius dicamus) arguit. Et ea est, quæ nos ad impræssionem aliquot paginum scripti ipsius adegit: quo lectores canderi possent. Ac quum de Trinitatis suæ operibus, ab extra, & ab intra, multa hoc loco ridicule misceat, eaq; ex vnico symbolo, quod nomine Athanasij circumfertur: quod tamē non Athanasij, sed rancidi cuiusdam monachi est, corroboret, Vniuersis lectoribus facile persuasum fuerit, Maiorē semipapistam esse, Qui præter

Vide Catechismum græcum Iohannis Camerarij.

LIBELLI MAIORIS.

ter Theodoret, Augustini, Petri Lombardi, & similium figmenta, nihil vnq; viderit: Aut si vidit, illa prorsus neglexerit.

Vt verò ad testimonium psalmi reuertamur, Nos de verbi & Spiritus vocabulis nihil dicemus, Sed Maiorem ad eruditiores interpretes remittimus, vt ab eis discat, Quomodo Prophetica hæc congeries intelligenda sit. Calvinus ex hoc loco Spiritus sancti diuinitatem non posse probari, manifestè fatetur. Verbum, & Spiritum oris Domini Vatablus pro eodem habet. Docet autē, Verbum, Domini iussu, voluntatem aut mandatū significare, Non Filiū æternum. Iudicent ergo pī lectores, quam peritè Maior noster tres suas personas ex hoc testimonio eliciat.

Ad Vatablū Leoludam Castallionem.

Tertium testimonium ex psal. 45: vsurpauit, Vbi Propheta ait: ^{3.} ^{Locus. 3.} Eructauit cor meum verbum bonum,

REFUTATIO

bonum, Cum Gregorio Papa Ma-
ior ex hoc testimonio personas Dei
sui Trini emungere nititur: Sed
quot, & quales, diuinare non possu-
mus: quum Propheta in textu nulli-
us personæ mentionem faciat: vti
mox ostendemus.

Ex eodem psalmo addit & hæc
verba: Vnxit te Deus, Deus tuus, o-
leo lætitiæ etc, Ac dicit: Prophetam
& his verbis tres personas Trinita-
tis indicasse, Est, inquit, vngens, pri-
ma persona: Vnctus, secunda: Oleum
verò persona tertia.

Quod ad primum dictum psal-
mistæ attinet, eius allegatio Maiorẽ
theologum oscitantem esse coarguit,
Vt qui textu corrupto, pro vero &
genuino vtatur. Eruditiores enim
interpretes, Hebraicæ linguæ peri-
tissimi, ita nobis textum hunc verte-
rerunt ex hebræa veritate: Eructat
cor meum boni quippiam: Non au-
tem

Responsio
Vide
Vatablum
Castallionẽ
Pagninum.

LIBELLI MAIORIS.

tem verbum, quod Filius sit æter-
nus, aut secunda Trinitatis persona.

Ad secundũ vero respondemus,
Contextũ Psalmi, sententię Maio-
ris manifestè refragari. Propheta e-
nim inquit, Christum vnctum fuisse
præ suis consortibus: quæ verba,
non ad Filium æternum, patri con-
substantialem, et per omnia æqua-
lem referri possunt: Nam ita nullos
confortes habere quiret: Sed ad Je-
sum Filium dei, ex Maria virgine
natum referuntur, qui propter hanc
Dei Patris sui vnctionẽ verus Mes-
sias et Christus, seu vnctus nomina-
tur. et huc pertinent etiam ea, quæ
ibidem in contextu sequuntur, vbi
Messias speciosus forma præ filiis
hominum vocatur: quod de diuina
natura, Filio æterno accipi nulla ra-
tione potest. Neq; Maior anima-
duertit, quam crasse erret, quum di-
uinæ nature vnctionem attribuit,

M

quum

REFUTATIO

quum ea humanæ naturæ propriè
competat.

Sed forsan Maior effugium per
latum illud Sophistarum ostium
quæret Quod scilicet tropicè et per
communicationem idiomatum, diui-
na natura dici possit vncta. Si Ma-
ior illud conatur: Tūc nos vicissim
ac eadem ratione dicere possumus,
carnem secundam Trinitatis perso-
nam. Cogiter autem Maior, quid ad
huiusmodi gryphos respondere
queat.

Cæterum, si Maior instat, Om-
nino secundam personam Trinita-
tis fuisse vnctam: Dicat, quæso, no-
bis, Quis illam vnxit: Quo deniq̃
oleo vncta, Et quibus donis ditata
fuerit: quum illa ab omni æternitate
cæteris duabus per omnia æqualis ac
consubstantialis semper extiterit.
Expediat se Maior ex istis tricis. O
Aegyptiæ tenebræ densissimæ.

Maior

LIBELLI MAIORIS.

Maior de vnctionis oleo addit,
Quod sit tertia persona Trinitatis.
Sed quomodo etiam hic impingat,
socr̃ sui, eidem sophisticæ addicti
facile animaduertent. Nunq̃ Maior
efficiet (nisi suo more tropizare ve-
lit) Quod quoquo modo vngens,
propriè vnctio dici queat: Aut ipse
author ac donator, ipsum donum:
Quum Spiritus sanctus (iuxta So-
phistarum & Maioris doctrinam)
sit indiuiduum & persona, à suo oleo
siue donis, quibus suos ditare solet,
distincta.

Quartum testimonium Maior ex
psalmo 110. transumpsit, Vbi prophe-
ta dicit: Dixit Dominus Domino
meo etc. Quomodo ex his verbis
Maior tres suas personas exprime-
re possit non videmus: Siquidē Pro-
pheta non de tribus, sed duobus tan-
tum mentionem facit. Mirum est,
quod hic Maior suis hebetis oculis

4.
Locus. 30.

M 2

ea

REFUTATIO

ea cernere potuit, quæ nullus vnq̃
eruditorum interpretum videre po-
tuit. Dauid non de aliquo Filio æter-
no, seu secunda persona Trinitatis
mentionem vllam facit: sed de Iesu
Christo, Filio Dei, Domino suo, qui
à dextris Iehouæ sessurus erat, Et
quidem post resurrectionem: quod
Filio Maioris æterno, Patri consub-
stantiali, & per omnia ab æterno æ-
quali non competit.

Ac si iuxta Maioris & sociorum
suorum opinionem, in Apostolici
symboli initio vocabulo Dei Patris,
Trinitas intelligi debet, & non Deus
verus Pater Christi: Et hic in textu
Adonai pro æterno Filio Dei acci-
piendus est: quid obsecro conseque-
tur? Nempe, Quod Filius Dei æter-
nus, Patri consubstantialis, coessen-
tialis, & per omnia æqualis, ad dex-
teram Dei Patris, idest Trinitatis as-
cenderit. Hinc autem non tantum
quaternitas,

LIBELLI MAIORIS.

quaternitas, sed & quinternitas pro-
dibit, Tres in Trinitate, in cœlesti
throno Maiestatis sedentes, Filius
Maioris æternus: & Filius ex Ma-
ria virgine natus. Præclara est hæc
Maioris, & Maiorum suorum theo-
logia.

Sed in huius loci interpretatione <sup>Maior æter-
ni</sup> <sup>diti inter-
prætes op-
ponuntur.</sup>
Maiori interpretæ eruditiores op-
ponimus. Calvinus hæc verba Pro-
phetæ ad Christum illum pertinere ^{Calvinus.}
dicit, Qui summum caput Ecclesiæ
futurus erat, Non ad secundam ali-
quam personam. Flamminiū inter ^{Flamminiū.}
prætationem etiā non pigebit adijce-
re: Pater, inquit, ille cœlestis Chri-
sto Domino meo dicit, Sede ad dex-
teram meam. Hoc autem perfectum
fuit, quum Iesus ascendit in cœlum,
Vt testatur D. Petrus in Actis A-
postolicis.

De gloria verò Regni Christi
spiritualis, ab æterno illi destinata,
M 3 expresse

REFUTATIO

expresse habetur, Acto. 2. 1. Corinth. 15. Ephes. 1. Heb. 1. & 10. etc.

Musculus
Dusanus.

In hunc locum vide etiam wolff. Musculum Dusanum. Nam & ille non ad secundam Trinitatis personam nomen illud Adonai seu Domini pertinere contendit, sed ad totam Christi personam, & humanitatis quoque respectu. Declaravit enim Deus Iesum, Filium suum, & Dominum, & Christum, & Regem, & Sacerdotem esse, Postquam seipsum per Spiritum æternum Deo obtulit: uti Acto. 2. Hebr. 9: scribitur. Non enim Dominus Rex & Sacerdos perfecte ante resurrectionem dici potuisset: quum & filiationis rationem, filijque nomen tum perfecte sortitus sit, postquam à mortuis resurrexit.

Psalm. 110.
Acto 13.

5.
Locus.

Maioris
difficilis
interpretatio.

Quintum testimoniū extat, Ose. 1. cap. Hæc dicit Dominus: Saluabo eos in Domino Deo suo. Interpretationē annectit Maior: Dominus, idest,

LIBELLI MAIORIS.

idest, Spiritus sanctus dicit: Saluabo in Domino, id est Patre: Deo suo, idest, Filio. En, inquit, habes tres personas diuinitatis, distinctas & expressas. Est quidem hæc interpretatio etiam pueris ridicula: sed cum mœrore profecto nos eam perlegimus. Quis enim nō doleret de temeraria hac scripturæ sanctæ violatione? Quis ex tam celebri Academia tantas ineptias prodituras credere potuisset? Miramur hominem ludentem, ab editione harum ineptiarum per socios suos nō fuisse retractum. Nostro iudicio hæc fabulæ responsione indignæ sunt. Bonum autem nostrum Maiorem ad eruditiores interpretes remittimus, quibus propter linguarum variarum cognitionem phrasæ notæ sunt. Sic inquit Vatablus: Seruabo eos in Deo Iehoua suo, seu, per Iehouam Deum suum, idest, Me authore, ope meâ, Nō ope

Vatablus

REFUTATIO

ope humana: Loquitur de se inter-
tia persona. q. d. Mitius tamen agā
cum regno Iuda. Vatablo consentit
& Calvinus.

6.
Locus

Inconstans
Maioris in-
terpretatio.

Sextum testimonium ex Iohelis
cap. 2. Maior transumpsit, Vbi sic
dicitur: Letemini in Domino Deo
vestro, quia dedit vobis doctorem il-
lum iustitiæ. Erit autem post hæc,
Effundam Spiritū meū super omnē
carnem etc. Ex his quoque verbis Ma-
ior tres suas personas exprimit. Do-
minus Deus, idest Pater. Supra Ma-
ior dicebat, Dominum Deum signi-
ficare Patrem & Filium. Nunc verò
Patri tantum applicat. Doctorem,
idest, secundam personam. Spiritum
autem, qui effunditur, Tertiam per-
sonam. Maioris profecto magna est
præsumptio, Qui ex sacris literis
quid pro quo elicit: vt mali artifices
in pharmacopolijs, cum magno de-
trimento hominum faciunt. Maior
in

LIBELLI MAIORIS.

in verbis Prophetæ Doctoris elogi-
um, ad diuinam Christi naturam re-
stringit, Ac si nuda illa secunda per-
sona aliquando Ecclesiam docuerit.
Spiritus illum, quem Deus se effu-
surum pollicetur, secundam personā
Trinitatis facit, Contra manifestum
verbum Dei. Nam Acto. 2. dicitur:
Effundam de Spiritu meo super om-
nem carnem. Non autem dicit, Se
effusurum secundam personam. Ita
& Christus Dominus ait: Accipietis ^{Acto. 1.}
virtutem Spiritus sancti, superueni-
entis in vos: Non autem dicit: Acci-
pietis secundam personam Trinita-
tis. Sed de hoc negotio infra, in tra-
ctatu de Spiritu sancto fusius dice-
mus.

7.
Locus.

Septimum testimonium ex Iere-
miæ cap. 23. Maior mutuatus est: V.
bi Deus ita loquitur: Excitabo Da-
uidi germen iustum etc. Excitans, in-
quit, Est prima persona, nempe Pa-
ter.

M v

REFUTATIO

ter. Germen iustum, est secunda persona, scilicet Filius. Tertia persona est Spiritus sanctus, loquens in Ieremia, & reliquis Prophetis: Hæc quamvis non nominetur in textu, Tamen loquebatur in Propheta, & in eo delitescbat. His Maior tanquam re optime, esta, conclusionem appendit, Se tres personas Trinitatis, varijs scripturæ sacræ testimonijs apertissime probasse, seqq. merito palmam obtinuisse. Sed nos, nisi curriculum Maioris nobis notū esset, omnino Maiorem vnum ex recentioribus Iudeis esse censeremus, qui ex superstitione Cabalisticæ student, & omnes apices scripturæ venantur, quo ex eis Rabinitatē suam gloriosiores reddant. Sed quia Maior Hebraicæ lingue expertus est, Illud nos ab ea suspitione liberat. Sed vadat cum suis illis Cabalis.

LOCI

LIBELLI MAIORIS.

LOCI DVO PRAECIPUI,
P VI, QVIBVS PAPI-
stæ Trinitatem personarum
astruere conantur.

DVO loci præcipui sunt, quibus omnes Doctores papistici personarū Trinitatē asserere moliuntur. Hos quum etiam Maior noster obiter attingat, breuiter excutiendi erunt, ac perspicue interpretandi, Ne ex illis prauum, & sacræ scripturæ minus convenientem sensum quispiam eliciat. Primus autē locus extat in primo libro Moysi, capite primo: Vbi Deus inquit: Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram. Alter in eodem libro, cap. 11: extat: Vbi Deus dicit: Venite, descendamus, & confundamus linguas eorum etc.

Non esset, profecto, phrasis aspernanda, si solidioribus fundamentis Sophistæ

REFUTATIO

sophistæ niti possent, ad numerum
pluralem eo deducendum, quo ipsi
volunt. Verum quum nihil h. beant,
præter friuolam illam coniecturam,
Quod scilicet numerus pluralis in
diuinis tres personas, & non plures,
nec pauciores significare debeat, ni-
hil euincunt: quum præsertim ratio
eorum, sola inficiatione retundi à
nobis queat, Videlicet numero plu-
rali, non tantum tres, sed plures vel
pauciores personas designari. Sed
istis posthabitis, ad validiores ratio-
nes progrediamur, quibus non Tri-
nitatem, sed illum vnicum Iehoua
Christi Patrem fuisse cœli, terræ ac
hominis creatorem probatur.

Locl. Facia-
mus homi-
nem inter-
pretatio.

Primò videmus, Nullibi vnq̃ in
scriptura sacra dictum esse, Quod
Trinitas cœlum & terram creauerit:
At Deum, Patrem Christi, omnium
creatorem esse, Christus ipse, & cum
eo omnes Apostoli testantur: quibus
&

LIBELLI MAIORIS.

& viri Apostolici, Ignatius, Cle-
mens, Irenæus etc assentiuntur. Ita
enim Christus Dominus, Iohan. 8:
Hic, quem vos Deum vestrum dici-
tis, Pater meus est. De Iudæorum
seu Izraelitarū Deo Christus loqui-
tur, de quo Moses, Deut. 6. Audi,
inquit, Dominus Deus noster, Do-
minus vnus est. Atq; hunc ipsum
Moses creatorē omnium nominat,
Deut. 32: Date, inquit, magnitudinē
Deo nostro. Nonne ipse est Pater
eius, qui possedit te? Ipse fecit te, &
præparauit te. Huic Paulus 1. Co-
rinth. 8. consentit, dicens: Nobis v-
nus est Deus, Nempe Pater ille, ex
quo sunt omnia. Moyse & Paulo to-
ta scriptura consonat.

Si igitur, vbi scriptura sacra de
creatione huius vniuersitatis tractat,
semper vnus Dei Patris, (de noua
creatione & regeneratione per Chri-
stum filium Dei facta, aliàs diximus:
&

REFUTATIO

& in posterum in alijs nostris laboribus, Deo aspirante, fusius dicemus) nunq̃ verò Trinitatis, vel alicuius pluralitatis mentionē facit: Quę temeritas erit, Vnum locum pluralem, contra totius scripturę sacrę consensum interpretari velle? Passim vbiq̃ singulare audis, Nempe, Creauit, fecit, dixit, mandauit etc, Sed nunquā: Creauerunt, Creatores, Fecerunt, factores: Dixerunt, dicentes: Mandauerunt etc: Verum, Creator, Factor etc.

Sed vt candidus lector Maioris crassum errorem in interpretatione huius & similium locorum melius deprehendere queat, fusius adhuc aliquantisper refutationem vrgebimus.

1 Amplificatio.

Deo vni altissimo sacrę literę maiestatem hanc creationis, & ei soli, attribuunt. Testimonia scripturę sacrę hic aliquot assignanda veniunt:

LIBELLI MAIORIS.

unt: Vt Eccl. 1: Vnus est altissimus, Eccl. creator omnipotens, Et Rex potentissimus, & metuendus valde, sedens super thronum suum, Dominator Deus. Ita de medico & medicina loquens, cap. 38: Honora medicum propter necessitatem, Iehoua illum creauit, & ab altissimo est medicina, Dominus medicamenta procreauit de terra. Quum vero altissimi elogium scriptura sacra soli Patri attribuat: Sequitur, Maiestatem creationis omnium ad solum Patrem pertinere, eumq̃ merito Creatorem omnium dici: prout cuncti p̃i quotidie in principio symboli Apostolici contentur, dicentes, Credo in vnum Deum, Patrem omnipotentem, Creatorem cœli & terrę.

Deinde alia quoq̃ sunt scripturę sacrę testimonia, quę vni Deo, Patri Domini nostri Iesu Christi Maiestatem hanc creationis omnium rerum

REFUTATIO

Matth. 11.

rum vendicant. Nam Matth. 11: ipse
met Christus Dominus Patrem su-
um Dominum seu conditorem cœli
& terræ manifestè nominat. Paulus
verò, Acto. 17: Deum illum, qui fe-
cit mundum, & omnia, quæ in eo
sunt, dicit diem statuisse, in quo iudi-
caturus sit orbem terrarum, per virū
illum, per quem decreuerat, quum
excitaret à mortuis. Vides Maior,
Quod Deus ille, qui est Pater Chri-
sti, qui eum excitauit à mortuis, sit
conditor cœli & terræ, Et vniuerso-
rum, quæ in eis sunt, Et non Deus
tuus pluralis, seu Essentiapersonatus.

3. 4.

Acto. 4.

Ad eum modum etiam omnes
Apostoli testificantur, Acto. 4: vbi
Apostoli & discipuli vnanimi corde
orantes dicunt: Domine, Tu es De-
us, qui fecisti cœlum & terram, ma-
re, & omnia, quæ in eis sunt. Dein-
de vers. 27., manifestis verbis expri-
munt, quis sit ille Deus Creator
cœli

LIBELLI MAIORIS.

cœli, terræ etc. Nempe Pater Chri-
sti. Inquiunt enim: Coacti sunt Re-
ges & Principes verè aduersus san-
ctum Filium tuum Iesum, quem
vnxeras. Domine Maior, Deus tuus
pluralis, quem ex verbo, FACIA-
MVS, exprimere conaris, Deus vi-
delicet Essentiapersonatus, Trinus
vnus, nullum habet Filium, est enim
Deus sterilis: Et Deus ille tuus Tri-
nitas non vnxit filium suum: sed ge-
nuit & vnxit eum Deus Pater, per
Spiritus suum plenitudine Diuini-
tatis, Vt iam sit Messias seu Chri-
stus, Deus & Rex noster atq; Sacer-
dos: vt scriptura Prophetica et Apo-
stolica nos concorditer docet.

Iam Domine Maior, ex isto Pro-
phetico & Apostolico consensu ac-
cipe vocabuli tui, DESCENDA-
MVS, interpretationem, Neq; hūc
locum vnum aut alterum, contra har-
moniam generalem scripturæ abri-
pias

N

REFUTATIO

Iohan. 17.

D. Luth.
excessus.

4. 30

pías ad peregrinam interpretatiōē
de Deo plurali, confuso ac compo-
sito. Relinque, quaeso, Deum istum
commentitium Sophistis, Antichristi
follibus, Et vera ac constanti fide v-
num Deum Patrem, & vnum eius
Filium complectere; & in hac cogni-
tione vitam æternam es adepturus.
D. Lutherus in agone non Deum
illum pluralem, Essentiā personatū,
Sed Deum illum vnum verum solū,
Patrem Messiaē, in filio suo Messia
complexus est. Hoc enim oraculo
animam suam Deo vero obtulit: Sic
Deus dilexit mundum, vt Filium su-
um vnigenitum daret etc, Iohan. 3.

Atq; hic quærimus D. Maior,
An Moses nūc dicendo numero plu-
rali, **FACIAMVS, DESCEN-
DAMVS**: Nunc numero singula-
ri, **FECIT, DESCEN-
DA M**, de vno ac eodem Deo sem-
per locutus sit, An de duobus? Si de
vno

LIBELLI MAIORIS.

vno & eodē (quod prorsus verū est)
Sequetur omnino, Quod numeri
confundantur, in qua confusione iu-
dicent cordati lectores, An loci plu-
res vnicum, Aut verò vnicus plures
declarare debeat.

Proinde, Quum Mosi verba prę-
cedentia pluralis, sequentia verò sin-
gularis sint numeri: Et phrasis quoq;
perpetua Hebræorum talis sit, vt nu-
merus pro numero quadam permu-
tatione ponatur: ideo constanter hic
quoq; asserimus, Mosē in hoc suo
dicto, numero plurali pro singulari
vsum esse. quod etiam ex alijs vete-
ris testamenti phrasibus, vbi eadem
numerationum permutatio videtur, cō-
firmari potest: Vt Genes. 3. Exo. 32.
Isa. 6. Ose. 12. etc.

Alter locus, qui Genes. 11: extat, ^{2. Loc.}
Vbi Deus dicit: Venite descenda-
mus & videamus etc, eiusdem est vi-
goris: Quam Deus ille, qui hic di-
xit: ^{2. Loc.}
N 2 xlt

2. Loc.
Venite, De-
scendamus
etc interpret-
atio. 30

REFUTATIO

xit: Descendam, & videbo, Genes.
is: Vt intelligamus, istam Cabalam
permutationis numerorum, non esse
curiosius inuestigandam: quum visita
ta sit hæc numerorum, quemadmo-
dum & temporum permutatio: Et
Deus nullis regulis astrictus sit, Neq;
etiã barbarie accusari queat, etiam-
si plurali numero pro singulari, mo-
do in consuetudine vtatur.

Si autem Maior pluralem nume-
rum mordicus vserit, eumq; Deo
suo Essentiæ personato applicauerit:
Nos vicissim regulam magistralem
Augustini de operibus ad extra con-
tra Maiorem vrgebimus. De his
enim operibus Augustinus talem re-
gulam tradit, Quod indiuisa sint. Si
sunt indiuisa, Certum est, DICE-
RE, VENITE, DESCEN-
DAMVS etc, esse opus ad extra,
Ergo competit singulis personis si-
mul: Quomodo igitur sola prima
persona locuta est, & secundã ac ter-

Magistralis
Regula Au-
gustini.

LIBELLI MAIORIS.

tiam personam ad descensum inui-
tauit? Certè vna persona absq; alia
dicere ac loqui non potuit. En qui-
bus se trices miseri Sophistæ in hac
commentitia theologia inuoluunt.

Quid etiam faceret Maior, Si di-
ceremus, Ordinatione & iussu Dei,
primarium quendam Angelum ad
hoc ministerium amandatum, qui
exercitu Angelico dixerit, personã
scilicet Dei sustinendo: Venite, Des-
cendamus etc? Manifestum enim
est, Deum sub veteri testamento fer-
mè semper Angelorum ministerio
vsum esse, Primariosq; ex eis Dei
presentiã representasse: Vt in visio-
nibus Patrum & Prophetarum ma-
nifestè est videre. Rabinorum sen-
tentia est, Deum Angelis colloquu-
tum. Quibus rationibus quidam eo-
rum sententiam hæcenus infringere
conati sint, nobis non est ignotum:
Sed num satis firmæ sint, cordari ac
pñ lectores iudicabunt. N 3 de

Deus se in se
ministerio
Angelico re-
presentauit.

REFUTATIO
DE TESTIMONIIS
NOVI TESTA-
MENTI.

Postquam Maior ex veteri testa-
mento sollicita cura suas illas
tres personas corradere conatus est,
Nunc patri labore & studio idem
& ex nouo molitur. Duobus autem
argumentis hoc contendit efficere.

1.
Argumen.

Primo: Christus, inquit, Matth.
ultimo vult omnes gentes baptizari
in nomine Patris, & Filij, & Spiritus
sancti. Baptismus ideo institutus
est, vt per eum abluantur peccata.
Peccata autem solus Deus abluit.
At hic iubemur baptizari & ablui in
trium nomine, Nempe Patris, Filij,
& Spiritus sancti: Ergo hii tres sunt
vnus & æternus Deus.

Responsio.

Miranda est huius argumenti com-
positio, quæ ostendit, Maiorem tunc,
quum hæc scriberet, plurimis alijs
rebus,

LIBELLI MAIORIS.

rebus, & forsan magis necessarijs, in-
tentum fuisse. Nam expositorium
initiũ confestim amittens, ad soriti-
cam congeriem propositionum, non
cohærentium, neglecto disputatio-
nis instituto prolabitur, atq; ex fal-
sis antecedentibus, falsam quoq; con-
clusionem infert. Maioris institutũ
erat probare, Tres esse diuinitatis
personas: quod titulus ibidem, & in
margine signatura ostendit: Hoc re-
lictò, Maior probat Patrem, Filium
& Spiritum sanctum, Et quod in
nomine horum trium baptizandum
sit: de personis nullam mentionem
faciens. Porro multa in sacris literis
nominantur, Deoq; tribuuntur, quæ
tamen personæ non sunt. Non itaq;
ex hac Christi formula (si tamen
Christi est: quum ex verbo Dei con-
stet, Apostolos nullibi in baptizando
hac formula verborum vsos, Sed tan-
tum in nomine Christi credentes ac
confitentes

Locus
Matth. vlti-
mo suspen-
sus.

REFUTATIO

confitentes baptisasse: ut beatus Lucas in Actis Apostolicis passim monstrat: Deinde etiā constat, Nul-
libi in scriptis Apostolicis similem, ac correspondentem huic formulam reperiri etc) Maior suas personas potest probare. Non enim Christus dicit: Ite, baptizate in nomine trium personarum. Quocumq; igitur Ma-
ior se verterit, semper elumbe argu-
gumentum illius remanebit.

Quod autem Maior non tantum ratione huius articuli, qui religionis fundamentum concernit, Sed & in alijs Papæ satelles sit, Et non præter rationem elapsis annis per Mathæū Illyricum accusatus sit, id scriptum hoc manifestè declarat. In vno enim membro antecedentis argumenti, à fine instituti baptismatis sumptio, manifestè indicat, per externam actionem baptismatis, ex opere scilicet operato, conferri remissionem peccatorum.

Maior ab
Illyrico nō
merito
reprehē-
sus 30

LIBELLI MAIORIS.

rum. Baptismus, inquit Maior, ideo institutus est, ut per eum abluantur peccata: quum Apostoli longe aliud Tit. 3. nos doceant. Paulus enim nos per misericordiam Saluatoris nostri Dei remissionem peccatorum ac salutem consequi docet. Ac ne quis prophana mente de opere operato addere posset, Lauachri mentionem facit, Sed non respectu externæ actionis & operis: sed internæ regenerationis & renouationis, quæ per Spiritum sanctum fit, Quem Deus saluator noster in nos abunde effundit, per Iesum Christum.

Ita & Petrus Apostolus, aquas i. Petri. 3. diluuij, in quibus paucę animæ seruatæ sunt, cum Baptismo conferens, de eo dicit, quod nos quoq; seruet. Sed ne hæc quispiam Maioricè ad opus operatum, seu eternam actionem referre posset, confestim declarationē addit, inquit: Non quo carnis for-

N v

des

REFUTATIO

des abijciuntur, Sed quo fit, Vt bona conscientia Deum interroget, per resurrectionē Iesu Christi, Qui est ad dexteram Dei.

Hac sacrosancta & suavisima verbi Dei doctrina relicta, Maior se ad Antichristi doctrinam recipit, ac finem baptismatis esse statuit, vt per eum abluantur peccata. Deinde extra forum ludendo ridiculum argumentum format. In trium, inquit, nomine administratur Baptismus. Baptismus institutus est, vt per eū abluantur peccata. Sed solus Deus abluuit peccata: Ergo tres persone sūt vnus Deus. Quid hic, obsecro Maior, cohæret? Tibi verè contigit, quod imperito figulo contingere solet: Qui impulsa rota patinam meditatur, Et ecce amfora exit etc.

Eadem est ratio & secundi argumenti, à baptismo Christi sumpti. Quomodo Maior hoc exemplo tres suas

2.
Argument.

LIBELLI MAIORIS.

suas personas probare poterit, quum nullius personæ hic ab Euangelista mentio fiat? Maior nobis Filium eternum, cogitatione à Patre genitū, Patri consubstantialem & per omnia æqualem semper nobis obtrudere conatur, Quem & Trinitatis suæ personā secundam constituit. Quærimus hic à Maiore, An Christus, quatenus à Iohanne baptizabatur, dici possit secunda persona Trinitatis? Item, An illa secunda persona, ab eterno à Patris persona genita etc baptizari queat? An Pater de cœlo clamans, de ea persona, quæ à Iohanne baptizabatur, An de illa persona æterna testificatus sit, Quod sit Filius eius dilectus? Maior in textu dicit, hominem baptisatum, qui tunc in Iordanæ visibilis stabat: Ergo hic homo Iesus Christus est ille, de quo Pater de cœlo testificatus est, quod sit Filius ipsius dilectus, Quomodo autem

REFUTATIO

autem est Filius? Videlicet secundū
nuntium Gabrielis Angeli, Luc. 1.
Spiritus sanctus superneniet in te, &
virtus Altissimi obumbrabit tibi: Et
hoc sanctum, quod ex te nascetur,
vocabitur Filius Dei, Et Matth. 1.
Quod in ea conceptum est, de Spiri-
tu sancto est. Hic est verus ille Filius
Dei, quem nobis Mediatorem ac do-
ctorem Pater nobis donauit & con-
secrauit, inquit: Ipsum audite.
Huic verò quum Maior alium Fili-
um addat, Nempe æternū, inuisibi-
lem, qui non potest baptizari, Qui
nunquam docuit vel auditus est etc,
Annon duos Filios Ecclesiæ Dei
protrudit? Vadat Maior cum illo
suo Filio suppositio: Nobis iste
sufficit, de quo Pater eius & noster
testificatur, Quod in ipso placatus
sit. Qui hunc Filium habet: is habet
vitam. Qui hunc non habet, Ira Dei
manet super eum, Consilium igitur
nostrum

Matth. 3.

Ioh. 3.

LIBELLI MAIORIS.

nostrum fidele est, D. Maior, vt il-
lum fictilem Filium abijcias, Hunc
verò constanti fide complectaris:
Amen.

Post duo argumenta, quibus Ma-
ior tres personas Trinitatis suæ pro-
bare voluit, tractatum specialem or-
ditur, quo Verbum illud in princi-
pio Euangelij Iohannis, personam,
& sic Filium, ab æterno existentem
fuisse conuincat. Ac primum, Si Ver-
bum, inquit, fuit in principio apud
Deum: Ergo sequitur, quod sit per-
sona. Noua & mira est hæc colle-
ctio. An non pari modo & nobis sic
colligere licebit? Sapientia, charitas,
iustitia etc, à principio apud Deum
fuerunt, Ergo sunt personæ: atq; sic
non tantum tres personæ, sed pluri-
mæ connumerabuntur. Quæ erit
hæc facilitas?

1. 40

Deinde veterem Sophistarum
testudinem pullat Maior, abu-
tendo

2. 40

REFUTATIO

tendo Iohannis dicto consolanti-
tissimo, Vbi inquit, Quod Lo-
gos Caro factus sit, Et ex eo persona-
lem existentiam sui Filij æterni sta-
bilire nititur, vtens phrasibus, cum
scriptura sacra minus conuenienti-
bus. Apud quem enim Apostolorū
legit Maior, Quod Verbum illud
fuerit persona, quæ naturam huma-
nam induerit? Item, Quod Verbum
illud mutatione facta in humanam
naturam transierit? Vanæ sunt hæc
Maioris, & non Spiritus sancti co-
gitationes, quæ etiam cum Sophisti-
ca ipsius Theologia nō conueniunt.
Vbi obsecro apud Apostolos hæc
phrasis extat, Quod illud Verbum,
de quo Iohannes loquitur, maneat
cum humana natura?

Locus Col.
1. 30

Citat Maior ad huius suæ cogita-
tionis probationem cap. 1: ex Episto-
la Pauli ad Coloss. Quamobrem il-
lud Maior faciat, non quimus con-
iungere,

LIBELLI MAIORIS.

iungere. Si propterea facit, Quod Pau-
lus in Christo vniuersam plenitudi-
nem inhabitare dicit: Iam Maior no-
bis non est aduersarius: si tamen ple-
nitudinis vocabulum recte accipit,
Non pro æterno Filio Dei Logo,
qui cogitatione de Patris persona
ab æterno genitus sit: sed pro Spiritu
sancto, quem Deus Domino Iesu,
Filio suo, sine mensura dedit, quoue
eum vnxit, & Christum ac Dominū
fecit, Vt Iohannes Baptista, Iohan.
1. & Petrus Apostolus, Acto. 10: de
hoc mysterio testificantur ac do-
cent.

Ad alia postea Maior scripturæ
testimonia progreditur, quo perso-
nas suas confirmare, & realem earū
distinctionem probare valeat. Quin
& de naturis duabus disputatio-
nem inuoluit, in Christi videlicet
vnica persona, duas naturas in-

separabiter

REFUTATIO

separabiliter esse unitas, postea-
steaquam Verbum Caro factum est.
Hancq; vnam tantum personam fa-
ctam esse carnem, Nō autem Patrē,
neq; Spiritum sanctum.

Christus
Maioris
mixtus.

Maior multa dicit, Sed nihil pro-
bat. Quis igitur ei credet? Vnam no-
bis ex duabus naturis compositam
personam obtrudit. Sed respondeat
nobis Maior, Quomodo Christus
ille suus vna persona esse queat? Si-
quidem Filius ille, ab æterno à Pa-
tre genitus, secunda persona Trini-
tatis fuit: Hæc persona induit homi-
nem integrum, anima rationali &
corpore præditum, qui etiam perso-
na fuit: Sequitur ergo, Christum il-
lum Maioris, esse vnum ex duabus
personis mixtum, Et quod vna per-
sona alteram personam induerit etc.

Ioh. 1.

Si Maior ad dictum Iohan. Ver-
bū Caro factū est recurrit. Nos illud
ipsi nō concedemus. Ratio est, Quia
Iohannes

LIBELLI MAIORIS.

Iohannes in eo textu nullius naturæ,
aut personæ, aut vnionis, aut copula-
tionis, aut inductionis mentionem
faciat: sed precise dicit: Logos Caro
factus est. Nihil ergo Maior hoc di-
cto Iohannis pro se probare potest.
Ergo alia scripturæ testimonia
afferat necessum est. Si porro
id conabitur, ad Garamantes profi-
ciscatur prius, & noua ac ignota Bi-
blia nobis afferat. Nam in hoc libro
Domini, quem Deo opt. max. laus,
in manibus habemus, nihil tale vide-
mus.

Vnam tantum personam, Nem- Maiori vna
persona in-
carnata.
pe Filium illum æternum, qui secun-
da sit Trinitatis persona, carnem fa-
ctam esse docet Maior: Non autem
Patrem, neq; Spiritum sanctum.
Domine Maior, quo reponis magi-
stralem illam Regulam tui Augusti-
ni, de operibus Trinitatis ad extra?
An non dicit Augustinus, quemad-
modum

REFUTATIO

modum & tu prius docuisti: Opera Trinitatis ad extra esse indiuisa: Incarnatio est opus ad extra: Quomodo igitur ea Patrem & Spiritum sanctum defraudas, & soli personæ Filij æterni attribuis? Contumeliosus es in beatum Patrem tuum Augustinum.

Iohan. 14.

Atq; si solus Filius tuus æternus incarnatus est, Quomodo dicit Christus Dominus: Qui videt me, Videt & Patrem meum. An nescis Philippe, Quod ego in Patre sum, Et Pater in me est? Item, Quomodo dicere potest Paulus: Deus erat in Christo, mundum reconcilians sibi: Aut: Deus manifestatus est in carne: nisi velis, Quod illa vna persona tui æterni Filij, absq; reliquis duabus, sit Deus ille, cui mundus reus est per peccatum etc. Vides, in quas angustias te coniecero, Domine Maior, istis tuis terminis sophisticis.

Testimo-

2. Cor. 5.

LIBELLI MAIORIS.

Testimonia reliqua, quæ ex scriptura ad probandum attulit, æque vt priora causæ Maioris fauent. Maiori probandum fuit, Vnam esse Essentiam, quæ Deus sit: In ea Essentia esse tres realiter distinctas personas, quarum quælibet à se Deus sit, Et quod istæ quatuor res coniunctæ vnum Deum efficiant: Ipse verò ea probatione relicta, aliud probat: Nempe in scriptura de tribus fieri mentionem, de Patre, Filio & Spiritu sancto: quod nemo negat. Quare itaq; Maior rebus necessarijs relictis, cum propria sua vmbra litigat.

Iohan. 4.
Iohan. 15.
Iohan. 16.

Locus celebratissimus est Maiori, & socijs suis, de tribus testificantibus, qui beato Iohanni ab illis ascribitur. Sed qui cerebro & oculis non destituitur, facile ex contextu, eum locum supposititium esse, animaduertere potest. Et quamobrem de eo loco magnopere deberemus contendere

I. Iohan. 5.

N 2

REFUTATIO

dere, quum in græcis exemplaribus correctioribus non extet. Et miramur, quod Maior etiam hac in parte patri suo Luthero præiudicat. Nā in vertendo libro Domini in germanicam linguam, locum illum omisit, neq; est interpretatus. Sed de his Maior videat censuram optimi viri, Magni illius Erasmi.

De Maioris conclusione nihil dicemus. Nam quum omnia eius argumenta, & cunctæ illius probationes conciderint, contingit ei quem admodum latomo, qui eminentem murum conatur erigere arena, sine calce. Ille quum non conglutinetur, neq; cohæreat, statim concidit. Quæ verò Conclusioni de Spiritu sancto, & eius adoratione annectit, Ea postea speciali capitulo diluemus, & refutabimus.

Argumentū
Maioris papisticum.

Cæterum argumentum papisticū, quo Maior in exhortatione conclusionis

LIBELLI MAIORIS.

sionis vitur, vt scilicet personatum suum Deum etc credamus, etiamsi horum nihil intelligamus: Quia, secundum Augustinum, Fides sit credere, quod non vides, præterire non possumus. Respondemus igitur Respon.
Maiori, De Deo nos multa quidem posse credere, quæ oculis corporeis non subiacent: At ea, quæ ad fidei nostræ reddendæ rationem pertinent, Iuxta Domini præceptum, Spiritu mentis nostræ nos percipere & intelligere oportet. Ex Dei enim bona voluntate, per creationem homines sumus distincti ab equis & mulis, in quibus nullus est rerum diuinarum intellectus. Scriptura sacra à Deo nobis est proposita, quæ scrutanda & Iohan 5.
discenda est à nobis, quum vita æterna in illa nobis sit proposita. Et vt eam scrutemur, sedulæq; lectione eidem incumbamus, Spiritus Domini per Paulum monet, Timoth. 4. Ita
O; &

REFUTATIO

& Petrus Apostolus monet nos,
Quo semper parati simus ad fidei
nostræ, Non implicate (vt papiste &
Maior volunt) sed explicitæ, ratio-
nem reddendam. Quod nulla ratio-
ne facere quispiam poterit, qui quid
credat non intelligit. Et quærimus à
Maio nostro, An aliquid credi
possit, quod prius non venit in cog-
nitionem? Vide Paulum Aposto-
lum, Tit. 1.

Sibi ergo retineat Dominus Ma-
ior suam implicitam fidem, & ludat
cum suis Maioribus Papistis, qui om-
nes suas nugas & imposturas, de
Deo suo Essentiæ personarum, De cor-
porali presentia & transubstantiati-
one panis in corpus Christi etc, sub
hoc specioso pallio Ecclesiæ obtruse-
runt, & multitudinem dementarunt:
in quibus & hodie Maior, cum suis
socijs intricatus hæret. quod publicæ
templorum cantiones, Vt hymnus
Lutheri,

LIBELLI MAIORIS.

Lutheri, Pange lingua, & alia eo-
rum scripta testantur.

VI.

DE DISCRIMINE PER-
SONARVM.

Quod Maior noster papalis,
hoc est, Antichristi Ecclesiæ
cuius sit, hoc capitulo, vt & reliquis
manifestè daclarat. Nam eandem de
cunctis partibus doctrinæ illius sen-
tentiam amplectitur, eamq; cum re-
liquis ipsius mancipijs, ex Lombar-
do, qui Sentinarum magister est,
Athanasij symbolo, Scoti, Aquina-
te etc defendendam suscipit. Quid
profuit Maiori, quod hætenus in
publicis suis concionibus ac scriptis
verbotenus Papam Antichristum es-
se annunciauit, Si re ipsa Papam, cum
doctrina illius de Deo, quæ Religio-
nis fundamentum concernit, in pe-
ctore

REFUTATIO

pectore retinuit, eundemq; nunc manifestè propugnat:

Sed forsan candidi lectores non possunt sibi persuadere, Maiorem, senem iam, & veterem theologum, Sophisticis huiusmodi arundineis telis, ad Dei papistici Essentia personati defensionem vsum esse: quum & libellus illius forsan non ad vniuersos peruenerit: Eam ob causam igitur formalia ipsius verba, quibus in libello suo vsus est, huc apponemus: quo putidi illius conatus, & probationum illius vanitas cunctis manifesta fiat. Verba porro illius sic habent.

Discrimina sunt duplicia: Interna, secundum Essentiales proprietates personarum: Et externa, secundum operationes & reuelationes.

Interna discrimina sunt:

- 1. { Pater à nullo est.
- 2. { Filius ex Patre est.
- 3. { Spiritus sanctus ex utroq; Patre & Filio est

SECVNDA

VERBA MAIORIS. SECVNDVM.

Pater à nullo est factus, nec creatus, nec genitus, nec procedens aliunde.

Filius à Patre solo est, Non factus, nec creatus, sed genitus.

Spiritus sanctus à Patre & Filio, Non factus, nec creatus, nec genitus, sed procedens.

Vnus ergo Pater, non tres Patres: Vnus Filius, Non tres Filij: Vnus Spiritus sanctus, Non tres Spiritus sancti.

Alia persona est Patris, genentis Filium, Alia persona Filij geniti, Alia persona Spiritus sancti, procedentis ab utroq; Patre & Filio.

Pater non est Filius, nec Spiritus sanctus. Neq; Filius est Pater, Neq; Spiritus sanctus. Neq; Spiritus sanctus est Pater, neq; Filius.

Filius est imago Dei inconspicui, Primogenitus vniuersae creaturae, & splendor gloria Patris, Non Spiritus sanctus.

Quanquam autem distinctae sint personae Tamen Patris & Filij & Spiritus sancti vna est diuinitas, aequalis gloria, coeterna maiestas, Vt in Symbolo Athanasij dicitur.

Qualis Pater, talis Filius, talis Spiritus sanctus.

O v

Immensus

VERBA

Immensus Pater, immensus Filius, immensus Spiritus sanctus.

Aeternus Pater, aeternus Filius, aeternus Spiritus sanctus.

Et tamen non tres aeterni, sed vnus aeternus.

Sicut nec tres increati, nec tres immensi, sed vnus increatus, & vnus immensus.

Similiter, Omnipotens Pater, omnipotens Filius, omnipotens Spiritus sanctus.

Et tamen non tres omnipotentes, sed vnus omnipotens.

Ita Deus Pater, Deus Filius, Deus Spiritus sanctus.

Et tamen non tres dii, sed vnus est Deus.

Ita Dominus Pater, Dominus Filius, Dominus Spiritus sanctus.

Et tamen non tres Domini, sed vnus est Dominus.

Hac breuiter sint dicta de interno discrimine, secundum Essentiales proprietates Personarum.

EXTERNA DISCRIMINA PERSONARUM, secundum operationes & reuelationes

Pater est persona, à quo sunt omnia. Filius per quem sunt omnia. Spiritus sanctus, in

MAIORIS.

quo sunt omnia, sicut in Epistola Romanorum ii. dicitur: Quoniam ex illo, & per illum, & in illo omnia.

Pater non mittitur, sed est persona mittens Filiū suum, Vt, natus ex muliere, factus sub lege vt eos, qui sub lege erant redimat, Vt adoptione ius filiorum accipiant. Item, Est persona, quae mittit Spiritum sanctum in corda nostra clamantem, Abba Pater, Gal. 4. Ita vna persona Patris mittentis est, Et duae personae sunt à Patre missae.

Filius mittitur, vt assumpta humana natura, sit propitiator, Mediator, Redemptor, & Saluator generis humani.

Spiritus sanctus mittitur, non eo modo, quo Filius, vt humanam naturam assumat, sed effunditur in corda, Vt sit paracletus, sanctificator & viuificator.

De Filio, non de Patre, & spiritu sancto dicitur, Verbum Caro factum est. Nam nec Pater, Neque Spiritus sanctus factus est homo, passus, crucifixus, mortuus, & sepultus etc.

Sed solum Verbum Filius Dei. Quamquam enim opera Trinitatis ad extra sint indiuisae: Tamen cuiusque personae proprietatem seruari necesse est.

Filius

REFUTATIO

Filius & Spiritus sanctus mittuntur. Pater non mittitur. Et aternus Pater est efficax, sed per Filium & Spiritum sanctum.

Filius immediate profert Euangelium ex sinu aeterni Patris, & ostendit voluntatem aeterni Patris, Et sanctificatur Ecclesia, dato Spiritu sancto. Sic dicitur, Iohan. 1. Omnia per ipsum facta sunt. Et 1. Corinth. 15: Deo gratia, qui dedit nobis victoriam, per Dominum nostrum Iesum Christum. Et sic dictum est: Filius agit per se, Sed non à se.

In Filio duæ sunt naturæ unitæ, vñione personali seu hypostatica, Diuina, & humana. In Patre, & Spiritu sancto vna natura est, Diuina videlicet.

Hæc de discrimine personarum, interno, & externo.

3. 2.

Tandem de Authore & conseruatore huius doctrinæ, Quod Deus vnus sit, In Essentia vero ea diuina tres sint personæ, sic Maior scribit.

Manifestum est, Verissimum esse, quod Baptista inquit: Deum nemo vidit vnquam: Vnigenitus Filius, qui est in sinu P. ipse enarrauit. Quia, vt Irenæus inquit, nos non aliter discere poteramus, quæ sunt Dei, nisi Magister noster, Verbum existens,

Irenæus.

VERBÀ MAIORIS.

existens, homo factus fuisset. Neq; enim aliud poterat enarrare nobis, quæ sunt Patris, nisi proprium ipsius Verbum. Quis enim aliud cognouerit sensum Domini? Aut quis alius eius consiliarius factus est? Item. Irenæus inquit: Nemo Deum, discere potest, nisi Deo docente. Semper igitur Deus doceat, Homo autem semper discat à Deo, quæ sunt Dei.

Ideo quoq; ab initio assistens Filius Dei suo plasmati, reuelat omnibus Patrem, quibus vult & quando vult, & quemadmodum vult Pater: Et propter hoc in omnibus, & per omnia vnus Deus Pater, & vnum Verbum, & vnus Filius, & vnus Spiritus, & vna fides, & salus, omnibus credentibus in eum.

Hic aternus Filius Dei post lapsum in Paradiso primus, vt caput Ecclesiæ per se colligendæ, reuelat Patrem, & eius voluntatem, nempe hanc, Vt per Filium, certo tempore à se missum, & de Spiritu sancto incarnatum, conteratur caput serpentis, Tollatur peccatum & Mors, Et restituantur iustitia & vita æterna.

Eccè hic habes tres personas, in vna Essentia Conclusio: diuina, Patrem Deum mittentem Filium, vbi plenitudo temporis venit. Deinde & Filium mittentem.

VERBA

tentem. Tertiò & Spiritum sanctum, de quo incarnandus est Filius, descendens de cœlo, factus & natus, solius mulieris, non etiam maris semen.

Habes & doctrinam de duabus naturis in Christo, Deus est, Quia conterit caput serpentis, Et restituit iustitiam & vitam æternam. Homo est, mulieris videlicet semen, filius hominis factus & natus.

Sic reuelatur per hanc promissionem à Filio Dei, misero, mœsto, & contrito propter peccatum Adæ & Eue, Pater & Spiritus sanctus, Et Patris voluntas, quæ est, Vt omnis, qui videt Filium, & credit in eum, non pereat, sed habeat vitam æternam.

Hunc Deum vnicum in Essentia, trinum in personis, colit, adorat & veneratur totum cœlum, & omnis militia cœlestis, Cherubin & Seraphin, incessabili voce proclamantes, sanctus, sanctus, sanctus Dominus Deus Sebaoth, Isa. 7. Dan. 6. Apocal. 5.

Deinde Angeli & Archangeli ministrant Christo vt Deo & conditori suo, Matth. 4. Sunt nuntij, eius conceptionis, natiuitatis resurrectionis, & ubiq; seruiunt, vt Domino & Deo suo Christo incarnato, Vt quem cum Patre & Spiritu

MAIORIS.

tu sancto, mox à sui creatione Deum vnicum, æternum, omnipotentem, creatorem cœli & terræ &c, agnoscunt, Et hunc vnicum verum esse Deum testantur, Patrem, Filium & Spiritum sanctum.

POSTEA HAEC DOCTRINA DE Deo vnico in Essentia, & de tribus personis diuinitatis, à Filio Dei Adæ primo homini traditur & commendatur, tradenda omnibus posteris, qui Adam, cum Noë, & quibusdam filiis, Synergis & cooperarijs suis, Seth, Enos, Cainan, Mälaleel, Jared, Hanoë, Mathusalem, Sem & Heber, & alijs, fideliter hanc doctrinam ad posteritatem per primum & secundum millenarium Mundi propagarunt, & omnes nouerunt & coluerunt vnum Deum, æternum creatorem cœli & terræ, Patrem, Filium & Spiritum sanctum, & hunc nosse, colere & inuocare posteritatem suam Ecclesiam sanctam, Catholicam docuerunt, sicut & Epiphanius contra Hæreses mox in initio his verbis refert:

Fides, quæ nunc est, quæ iam in sancta Ecclesia Catholica versatur, fuit ab initio, & postea rursum reuelata est. Si quis enim pro veritatis studio expendere velit, sancta & Catholica Ecclesia prin-

REFUTATIO

principium omnium est, ex hoc nimirum scopo:
ADAM protoplastus formatus est, non circum-
 cisus, sed carne præputium habens. Non autem e-
 rat idololatra, & nouit **PATREM DEVM, ET**
FILIVM, ET SPIRITVM SANCTM.
 Propheta enim erat.

Itaq; cum non haberet circumcisionem, non e-
 rat Iudeus, & cum simulachra non adoraret, aut
 aliud quid, non erat idololatra.

Propheta enim erat Adam, & nouit, quod Pa-
 ter dixit Filio: Faciamus hominem. Quid igitur
 erat, neq; circumcisionem habens, neq; simulacra
 colens? Sed Christianismi formam ostendens.

Sic etiam de Abel & de Seth, & de Enos, & de
 Enoch, & de Mathusala, & de Noe, Sem, & He-
 ber, vsq; ad Abraham accipiendum est. Hæc Epi-
 phanius.

Sunt autem à mundo condito, vsq; ad natiuita-
 tem Abraham, anni ferè 2000. quibus hæc doctri-
 na uoce primorum Patrũ, in sancta & Catholica
 Ecclesia Christi propagata est.

ABRAMAM verò Archiepiscopus se-
 quentium duorum millenariorum mundi,
 diuinitus electus & constitutus est, vsq; ad Chri-
 stum

MAIORIS.

stum æternum regem & sacerdotem, qui Abra-
 ham vidit diem Christi, et gauisus est, cui & reno-
 uatur promissio data Adæ initio: Ipsum semen
 mulieris conteret caput serpentis, cum vocem &
 promissionem diuinam audit: In semine tuo
 benedicentur omnes gentes terræ.

Sic Ignatius: Vnus Christus est, in quem om-
 nes gentes crediderunt, & omnis lingua, quæ eum
 confitetur, in Deum collecta est, & qui erant lapi-
 dei corde, facti sunt amici Abraham, & in semine
 eius benedicti sunt omnes, qui deputati sunt in
 vitam æternam in Christo.

ABRAMAE verò Archiepiscopi vsq; ad
 Christum, Diaconi & cooperarij fuerunt primum
 Patriarchæ, Isaac, Iacob, Ioseph, Leui, Moyses, Aaron.
 Iosua &c. Deinde Propheta omnes, sicut inquit
 Petrus Acto. 10. Huic omnes Propheta testimoni-
 um ferunt, quod remissionem peccatorum acce-
 perit per nomen eius, quisquis crediderit in eum.
 Sunt autem Propheta ordine, Samuel, Dauid, Na-
 than, Elias, Eliseus, Esaias, Ionas, Amos, Micheas,
 Ioel, Oseas, Ieremias, Daniel, Ezechiel, Aggeus,
 Zacharias, Malachias.

His adiungimus duces & sacerdotes pios ac
 sanctos post solutam captiuitatem Babylonicam,

VERBA

vsq; ad Christum regem & Sacerdotem aeternum
populi Dei, ut est Mardocheus, Iesus, Ioachim, Es-
dras, Nehemias, Simon, Eleazarus, Simon iustus, Ie-
sus Syrach, Matharias, Iudas, Machabeus, Mathan-
auus & Ioachim, qui & Eli dicitur, pater Mariae
virginis, Simeon, Anna Prophetissa, Zachari-
as etc.

Isti omnes fuerunt fideles custodes & propa-
gatores doctrinae de Deo vno, & tribus personis
diuinitatis, ipsis à Filio Dei, deinde per Adam &
Abraham Archiepiscopis tradite et commendate.

1. 2.

Q Vinti & sexti millenarij vsq;
ad finem mundi rex & sacerdos aeternus
est Christus, iuxta Prophetiam Eliae.

Sex millia annorum mundus, & deinde con-
flagratio.

Duo millia Inane.

Duo millia Lex.

Duo millia dies Messiae. Et propter peccata
nostra, quae multa & magna sunt, deerunt anni,
qui deerunt.

Vbi igitur plenitudo temporis venit, misit
Deus Filium suum, qui propter nos homines &
propter salutem nostram descendit de caelis, &
incarnatus

MAIORIS.

incarnatus est de Spiritu sancto, natus ex Maria
virgine, Anno Augusti Caesaris 42. Mundi vero
3962.

In huius Baptismo, cum inciperet esse ferme
annorum 30. tota Trinitas se manifeste conspicien-
dam omnibus praeiuit, audita voce coelestis Pa-
tris de caelo clamantis: Tu es Filius ille meus dile-
ctus, in te complacitum est mihi: Et cum Spiritus
sanctus cernitur quiescens in Christo baptizato:
Et cum mandatum Apostolis datur, ut baptizent
in nomine Patris, Filij et Spiritus sancti, ad signi-
ficandam in toto genere humano vsq; ad finem
mundi Trinitatem personarum in vna Essentia
diuina.

Ita Baptismus nostrum omnium, certissimum
testimonium est Trinitatis personarum, & vni-
tatis Essentiae diuinae.

Hic Filius Dei ubi sese Deo Patri pro pecca-
tis humani generis victimam obtulit, resurgens
ex mortuis, & inde in in caelum ascendens, Spiri-
tum sanctum ad accendendam in toto orbe terra-
rum Euangelij lucem in Apostolos effudit, & se-
dens ad dextram aeterni Patris, omnibus aetatibus
passim in orbe terrarum, vsq; ad finem mundi, ad
ministerij conseruationem dedit & dabit alios A-
postolos,

VERBA

postolos, alios Prophetas, Euangelistas, Episcopos, pastores & doctores, quorum aliquorum saltem (Nam omnium referre, nimis longum futurum esset) testimonia illustra de Deo verò, vno, & viuo & aeterno, & de tribus personis diuinitatis. Item, de diuinitate aeterna Filij Domini nostri Iesu Christi breuiter & bona fide recitauimus, ut sunt, post Apostolos ipsorum discipuli & auditores, Ignatius Martyr, Polycarpus Martyr, & vicini Apostolorum temporibus, Clemens, Iustinus Martyr, Irenaeus Martyr, Origenes, Tertullianus, Cyprianus Martyr, Gregorius Nazianzenus, Basilus, Gregorius Neocesariensis Martyr, Hilarius, Ambrosius, Epiphanius, Hieronymus, Augustinus, Chrysostomus, Theodoretus, Cyrillus, Alexandrinus, Fulgentius, Iohannes Damascenus, & alij ordine, ultra annos 800, post Christum natum ex Maria virgine.

Hi omnes, inde etiam cum alijs Ecclesiae Catholicae & Orthodoxae pijs doctoribus vsq; ad haec nostra tempora, iam ultra 1000. annos & ab initio mundi, annos 5531. vno corde, ore & voce, confessi sunt, & docuerunt ac inuocarunt Deum vnum, & in hac unitate tres personas, & Filium Dei aeternum, qui ad saluandum genus humanum

MAIORIS.

humanum descenderit de caelo, quorum multi, Prophetae, Apostoli & sancti Martyres innumerales hanc doctrinam suo sanguine & morte editis etiam ingentibus miraculis confirmarunt & obsignarunt.

HAec est fides & professio Catholicae & Orthodoxae Ecclesiae Dei, de Deo vno & tribus personis, de aeterno Filio Dei, eiusdemque duabus naturis, in vnionem personalem vnitis, diuina humana &c. ab initio mundi, vsq; ad eius finem, reuelata & commendata humano generi per Filium Dei in paradiso, ut supra dictum est, & postea de caelo in Baptismo Christi manifestata & comprobata.

Quibus igitur magis oportet credi? Talibus ne testibus, haud dubie cunctis exceptione maioribus, videlicet Christo Filio Dei capiti Ecclesiae, Ade, Noe, Abrahae, Mosi, Prophetis, Apostolis, & eorum discipulis, & sequentibus continua successione Ecclesiae Dei Episcopis, Pastoribus & Doctoribus, sanctis innumerabilibus cum profusione sanguinis & vitae suae asserentibus, vnum esse Deum, & tamen tres personas distinctas, & Filium Dei esse coessentialem Patri & coeternum: Aue

VERBA

potius credendum est Samosateno, Ario, & iam recentibus Samosatenicis & Arianis infernalibus furis Francisco Davidis, Georgio Blandrata & alijs, veteres Diaboli cloacas, hoc postremo, miserrimo & turbatissimo seculo, quasi in mundi facibus iterum mouentibus, quorum tanta est impudentia & furor, ut huic sancto & Reuerendo coetu contradicere, & eius doctrinam arrode & allatrare non vereantur.

Inquit Theodoretus Dial. 2. Furiosum est & temerarium contra generosos illos et fidei duces, linguam acuerere.

Certe hic sequenda regula est, quam Irenaeus lib. 3. cap. 4. tradit. Orta aliqua questione & disceptatione, recurrendum esse ad antiquissimas Ecclesias, in quibus Apostoli conuersati sunt, & ab eis de praesenti questione sumere, quod certum & reliquidum est.

Item: Pos. it, inquit idem Irenaeus, Deus primo in Ecclesia Apostolos, secundo Prophetas, tertio Doctores. Vbi igitur $\chi\rho\iota\sigma\mu\alpha\tau\alpha$ Domini posita sunt, ibi discere oportet veritatem, apud quos est ea, quae est ab Apostolis Ecclesiae successio, & id, quod est sanum & irreprobabile sermonis, constat.

MAIORIS.

Hi enim & eam, quae est in vnum Deum, quae omnia fecit, fidem nostram custodiunt, & eam, quae est in Filium Dei, dilectionem adaugent, qui tantas dispositiones propter nos facit, & scripturas sine periculo nobis exponunt, neque Deum blasphemantes, neque Patriarchas exhonorantes, neque Prophetas contemnentes. Hec Irenaeus.

Omniò enim, ut Tertullianus inquit, res Christiana, sancta antiquitate stat. nec ruinosam rectius reparabitur, quam si ad originem censeatur.

Idem Tertullianus contra Praxeam inquit, hanc regulam tenendam esse: id esse verum, quodcunque primum, id esse adulterinum, quodcunque posterius.

Item Clemens 7. Manifestum ex antiquissima & verissima Ecclesia, posterius haereses, nouitatis studio natas, atque ab illa separatas esse.

Sunt enim omnibus etatibus quaedam petulantia ingenia, quae ex dictis scripturae male detortis & intellectis, nouas opiniones fingunt, & prorsus aspernantur consensum verae Ecclesiae, ac omnes Synodos, Symbola, ac testimonia sanctorum Patrum sine discrimine damnant & rejiciunt, nec Academiarum, aut vllorum aliorum iudicia ferre volunt, plus sibi ingenij, erudi-

7. 20.

232

VERBA

tionis, sapientie & pietatis, quam toti Ecclesie
tribuentes & arrogantes, sicut & Franciscum
Dauidem, Blandratam & eorum complices, enar-
ratio disputationis Albane fecisse & facere ten-
statur, cum ibi manifeste scribant, Se & Ecclesias
ipsorum, vnum agnoscere Magistrum Christum,
cuius spiritu & verbo dijudicentur ipsorum scri-
pta, & quod veritas non ex interpretatione ho-
rum aut illorum pendeat &c.

Vnde apparet, non admissuros vlla testimonia
contraria suis furoribus, quibus dementati & ex-
cecati sunt, & ipsos velle esse solos Magistros
Christi vnici Magistri, & solos interpretes veri-
tatis ac sacre scripture, reiectis omnium aliorum
& Catholice Ecclesie Christi sententijs, iudicijs,
Synodis & Symbolis.

Talis petulantia & arrogantia frenanda &
cohercenda est, ne hac pestifera Gangrena latius
serpat. Extiterunt plures (inquit S. Hilarius lib.
2. de Trinitate) qui coelestium verborum simpli-
citatem, pro voluntatis sue sensu, non pro verita-
tis ipsius absolute suscipere, aliter interpre-
tantes, quam dictorum virtus postulare. De in-
telligentia enim Heresis, non de scriptura est, &
sensus, non sermo fit crimen.

Seruanda

233

MAIORIS.

Seruanda igitur (sicut Origenes 1. 45
πρὸς ἑρμ. κατὰ ἰωάν. cap. 1. precipit) est Ecclesia-
stica prædicatio, per successionis ordinem ab A-
postolis tradita, & vsq; ad præsens in Ecclesijs
permanens. Illa sola credenda est veritas, quæ in
nullo ab Ecclesiastica discordat traditione.

Primò, quod vnus sit Deus, qui omnia creauit
atq; composuit, quiq; ex nullis fecit esse vniuersa,
Deus à prima creatura, & conditione mundi, &
omnium iustorum Deus.

Deus Adam, Abel, Seth, Enos, Enoch, Noë, Sem.
Abraham, Isaac, Iacob, duodecim Patriarcharum,
Mosis & Prophetarum, & quod hic Deus in nouis-
simis diebus, sicut per Prophetas suos ante pro-
miserat, misit Dominum Iesum Christum: Primò
quidem vocaturum Israel, secundo verò etiam
gentes, post perfidiam populi Israel.

Hic Deus iustus & bonus, Pater Domini no-
stri Iesu Christi, Legem & Prophetas, & Euan-
gelia ipse dedit, qui & Apostolorum Deus est, &
veteris & noui Testamenti.

Tum deinde quia Iesus Christus ipse, qui ve-
nit ante omnem creaturam, natus ex Patre est, qui
eum in omnium conditione Patri ministrasset,
(per ipsum enim omnia facta sunt) nouissimis
P. v temporibus

VERBA

temporibus seipsum exinaniens factus est homo,
incarnatus est, cum Deus esset, & homo mansit,
quod Deus erat. Hæc Origenes.

*scilicet per
hoc*

Arius ergo dicit (ut refert S. Ambrosius lib.
1. de fide cap. 9.) Erat quando non erat. Sed scri-
ptura dicit: Erat, Non dicit: Non erat. Denique Io-
hannes scripsit: In principio erat Verbum, &
Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum,
hoc erat in principio apud Deum. Ecce, quotiens
erat, & nusquam dixit, quod non erat.

Cui ergo credimus? Iohanni in Christi pectore
re recumbenti, an Ario inter effusa se sua viscera
volutanti? Ut agnosceremus, similem Iudæ prodi-
toris Arii quoque fuisse perfidiam, quem similis
pœna damnauit. Effusa sunt enim & Arii visce-
ra, pudet dicere ubi. Atque ita crepuit medius pro-
stratus in faciem, ea, quibus Christum negauerat,
fœda ora pollutus. Crepuit enim, sicut etiam de
Iudæ Petrus Apostolus dixit, quia possedit agrum
de mercede iniustitiæ, et in faciem prostratus cre-
puit, & effusa sunt omnia viscera eius. Hæc Am-
brosius.

Num propter Arii cloacam, padores & fœ-
tores hoc tempore à Serueto, Francisco Davidis,
Georgio Blandrata & alijs Diaboli organis, Ec-
clesia

MAIORIS.

clesia Catholica, has dulcissimas & coram Deo
suaue olentes & grauissimas laudes, preces, gratiarum
actiones & celebrationes, ultra mille
annos vsitatas, delebit & abolebit? Non puto, qua-
les sunt sequentes, in toto orbe Christiano notis-
sime, receptæ & approbatæ, quæ vero quotidie
passim, ubi Christiani conueniunt celebrantur, alta
voce propter celebrationem æternæ Trinitatis &
vnius diuinitatis repetuntur & canuntur, & ut
hæc doctrina omnibus pijs nota sit, & in Ecclesia
Dei ad omnem posteritatem propagetur & con-
seruetur.

Hæc autem est confessio totius Ecclesiæ de Tri-
nitate & vniuitate diuina, & eius inuocatio.

○ Lux beata Trinitas,

Tres vnum, trium vnio,

Imperialis vnitas,

In trium contubernio,

○ Pater innascibilis,

Natura semper pullulans,

Pondus rei vertibilis,

Verbo virtutis baiulans.

○ Verbum in principio

Paternæ splendor gloriæ,

Tu

VERBA

Tu conditor & ratio,
Lux cordium, fons venia.

O amor sancte Spiritus,
Concordie spiraculum,
Summi dulcoris halitus,
Pax, foedus, fructus, osculum.

Pater gignit imaginem
Aequalem sibi penitus,
Solamq; per originem,
Ab ipsis differt Spiritus.

Tres vnum Deum colimus,
Vnam trium Essentiam,
Tribus vnam impendimus
Honoris reuerentiam.

Laus Patri sit ingenito,
Laus eius Vnigenito,
Laus sit sancto Spiritui,
Trino Deo, & simplici, Amen.

SEQUENTIA DE SANCTA
& veneranda Trinitate.

Benedicta semper sancta sit Tri-
nitas, Deitas scilicet, unitas, coequalis gloria.
Pater, Filius, sanctus Spiritus, tria sunt no-
mina, omnia eadem substantia. Deum

MAIORIS.

Deus genitor, Deus genitus, in vtroq; sacer
Spiritus, Deitate socia.

Non tres tamen Dij sunt, Deus verus vnus
est, sic Pater Dominus, Filius, Spiritusq; San-
ctus.

Proprietas in personis, unitas est & in Es-
sentia.

Maiestas par, & potestas, decus, honor & quæ
per omnia.

Sydera, maria continens, arua simul, & vni-
versa condita.

Quem tremunt impia Tartara, colit quoq;
quem & abyssus infima.

Nunc omnis vox atq; lingua fateatur hunc
laude debita.

Quem laudat Sol atq; Luna, dignitas adorât
Angelica.

Et nos voce præcelsa omnes modulemur or-
ganica cantica, dulci melodia.

Eya & eya, nunc simul iubilemus alti throno
Domino, laudes in excelsis.

O adoranda Trinitas.

O veneranda Vnitas.

Per te sumus creati vera Aeternitas.

Per te sumus redempti summa tu Charitas.
Populum

VERBA

Populum cunctum tu protege, salua, libera,
eripe & emunda.

Te adoramus, omnipotens, tibi canimus, tibi
laus & gloria.

Per infinita secula seculorum.

Has notissimas confessiones, Gratiarum actio-
nes & preces seu inuocationes sanctæ Tri-
nitatis receptas, et à Catholica Orthodoxa Eccle-
sia iam ultra mille annos, multorum etiam sangui-
ne comprobatas & usitatas, propter unius atq;
alterius hesterni blasphemi hominis furores, non
puto abolebit aut mutabit, sed firmiter retinebit
Ecclesia, donec istæ furie videbunt æternum Fili-
um Dei, quem negarunt, & horribilibus contu-
melijs affecerunt, cum magna gloria & maiestæ-
te venire iudicem viuorum & mortuorum.

Manifestum est igitur, hanc doctrinam de
vna Essentia diuina, & in ea personarum Trini-
tate diuinitus Adæ primùm, Noæ, Abrahæ, Mosi
& alijs sanctis Patribus reuelatam esse. Deinde
Prophetis & Apostolis, & ordine alijs Euange-
listis, Episcopis, Pastoribus, Doctoribus et ministris
Ecclesiæ, ab initio conditi mundi, vsq; ad hanc
nostram ætatem, quasi per manus traditam, & à
nobis quoq; omnibus sincere doctrinæ custodibus
tradendam

MAIORIS

tradendam vsq; ad mundi finem & hanc doctri-
nam ingentibus miraculis tot seculis confirmatam
& conseruatam diuinitus, & porro confirman-
dam & conseruandam in omnem æternitatem
vsq; sicuti sonat promissio, Esaïæ 52: Hoc fœdus
meum cum eis, dicit Dominus, Spiritus meus, qui
est in te, & verba mea, quæ posui in ore tuo, non
recedent de ore tuo, & de ore seminis tui, dicit
Dominus, amodò & vsq; in sempiternum.

Mare hoc næniarum, candide le-
ctor, adiunximus nostræ refutationi
ex libello Maioris, vt videas & ex-
pendas, ad quæ nam arma ardor il-
le nos persequendi, bonum virum
impulerit. Nemo profecto facile no-
bis persuadere potuisset, Maiorem
huius farciminis auctorem esse, nisi
liber, V Viteberge publice impressus,
nobis fidem fecisset. Dolemus virum
bonum istis tricis irretitum herere.
Dominus Deus noster, Pater Domi-
ni nostri Iesu Christi, ex suauitate a-
moris sui, quo Filium hunc suum
complectitur,

REFUTATIO

complectitur, misereatur eius, Et lumine Spiritus sui sancti, eum, & omnes eius socios, ab istis tenebris, Aegyptiacis densioribus, eripiat, & eos sui vera cognitione illuminet: Amen.

Pudet pigetque nos lernam hanc attingere: Sed quia nos homines innocentes, ac recte agentes nominatim perstrinxit, Propterea respondendi officium subire coacti sumus. Præbuit quidem Maior idoneam occasionem nobis, se egregie exagitandi: Sed retrahit nos pia modestia, ne illud faciamus. Nihilominus tamen ordine ad singula puncta, iuxta marginales numeros, succincta brevitate respondebimus.

Primò ex quo nam scripto Prophetarum, vel Apostolorum Maior sua illa discrimina multiplicia personarum, & proprietates etc, nobis probare poterit: Prius dixit, Personas

LIBELLI MAIORIS.

sonas tres, Tres proprietates esse in vno deo. Nunc personis indit proprietates Essentiales internas, Et officiales externas. Ista discrimina si sunt iuris diuini, De necessitate ad earum cognitionem obligamur. Sed quis, queso, Christicolarum subtilitates has assequetur? Et quis propterea saluus futurus est? Nam huius officine Maioris infiniti termini, de Essentia, personis, proprietatibus, respectibus, relationibus, prædicationibus absolutis, essentialibus, relatiuis, personalibus, proprietarijs, discriminibus &c. valde paucis, imò nullis noti sunt. Si porrò salus propter eorum cognitionem in Maiorem, & socios ipsius Sophistas incidit, Profecto misera & perditissima est simplicium Christicolarum conditio.

Vocant Sophistæ cum Maiore personas in Deo proprietates: quod ex magno errore fit, Nam Deus simplex est:

Q

REFUTATIO

plex est: Qui ut in personas, Ita nec in proprietates distingui potest. Neque enim proprietas res est substantiua, quæ per se existat, Aut per se agat sed est quædam naturalis qualitas, substantiæ inherens. Vnde herbarum, plantarum, lapillorum, ac cæterarum rerum proprietates dicimus. Et obsecro, Cuius Dei proprietatem, Patrem Deum illum unicum & altissimum dices Maior? Sed Prophete ac Apostoli veritatem Dei docendo, procul ab istis intricatis subtilitatibus absunt, simplicitate doctrinæ, quam eis Spiritus sanctus suggessit, contenti.

Christicolæ igitur istis Antichristi tritis ad Garamantes profligatis, genus doctrinæ simplex, à prophetis & Apostolis propositum amplectantur: in quo sic erudimur: Hæc est vita æterna, Ut te patrem solum verum Deum, Et Iesum, quem tu misisti,

LIBELLI MAIORIS.

isti, Christum seu Messiam cognoscant. Item: Unus est Deus, Unus est & Mediator Dei & hominum, homo Christus Iesus. Hoc discrimine, duplicis scilicet cognitionis, Dei et Messie Mediatoris, contenti sumus: quum in illis vita eterna sita sit. Quid ultra experimus? Quis ergo erit usus discriminum Sophisticorum, Essentialium, proprietarium, officialium, & similiarum negiarum, Ad quarum cognitionem Maior nos protrudere molitur? Veteres sapientes dixerunt: Stultum esse facere per plura, quæ fieri possunt per pauciora.

Maior suas magistrales distinctiones, discriminationesque probaturus, ad Symbolum Athanasianum Isa. 8. 20 confugit: quum ad legem & testimonium illi confugiendum esset. Sed quum symbolum hoc in arenam ædificatum sit, & testimonijs verbi Dei destituatur, In probationem illud

non

REFUTATIO

Vide Cate-
chismum
græcum Ca-
merarii.

non admittimus. Doctissimi etiam viri illud symbolum supposititium esse iudicant. Et quid probat Maior hoc symbolo, quum sciat, generalis Concilij autoritate illud damnatum, propter vocabulum *θεῶν ὁμοιωσις*, quod patres sui ex theologia sua profligaverunt?

2. 37

Secundò Maior de suis discriminibus externis serio differit: sed sine omni verbo Dei. Nam aliam esse sententiam verborum Apostoli, Rom. 1: 2: eruditi interpretes indicant. De Loco vero Pauli, Gal. 4: quum in principio huius libelli fusius dixerimus, hic nihil addemus.

An verò Maior Satyrici illius hospitis naturæ sit, iudicent candidi lectores. Nam de discrimine personarum Dei sui differens, personas distinctas ab inuicem esse, sed non diuisas asseruit. Si nulla est realis personarum ab inuicem discretio, Quomodo igitur

LIRELLI MAIORIS.

igitur Filius ille ipsius eternus homo factus est solus, Patre non homine facto, neque etiam Spiritu sancto? Ostendat nobis Maior ex verbo Dei, Quæ sit illa proprietas personalis, quæ efficit, Vt Filius homo fieri possit, sine reliquis duabus personis. Quomodo Maior pluralitatem Deorum effugere poterit, Qui Patrem primam personam Deum facit, Et Filium secundam personam Deum, ita à priore Deo distinctum, Vt ipse homo fiat, illo non homine facto? Dicit, hunc filiū passum, crucifixum, mortuum & sepultum, qui est Verbum, eternus Filius Dei. Si Deus hic mortuus est, Quem igitur Deum in passione & morte sua inuocauit, inquiens: Deus meus, Deus meus, Quare me dereliquisti? Sed Maior forsan cum sancto suo Episcopo Epiphanio respondebit, Hominem in cruce patientem, Logon seu Diuinitatem

REFUTATIO

tatem inuocasse. Aut respondebit ex
arculario Sophistico, Christū secun-
dum hominē inuocasse Deum Tri-
nitatem. Quomodo igitur Verbum
Filius Dei passus est? In promptu est
figura: Per communicationem scili-
cet Idiomatum. Vide, Christiane le-
ctor, Quomodo Sathan astutissi-
mus, per Antichristi sui Sophistas
miseros Christicolas, & Deo, & re-
demptore Filio Dei spoliauerit. O
Fili Dei Iesu Christe, Vlciscere hāc
iniuriam de venenatissimo Sathana,
& omnibus squamis ac monstris il-
lius. O Iesu Christe, Fili Dei viui,
Quomodo diutius meritorum tui
preciosi sanguinis conculcationem
ferre poteris?

Tertio, In subsequentibus, ubi de
Authore & conseruatore doctrinæ
sue de Deo Quaternario differit,
longam telam de æterno suo Filio
texere incipit, Quod ille à principio
Deum

LIBELLI MAIORIS.

Deum hunc suum manifestauerit pa-
tribus. Ac sic tandem omnes Patri-
archas in Archiepiscopos & Sacer-
dotes papales consecrat, Qui hunc
Deum suum Trinum, Filio æterno
reuelante agnouerint, adorauerint
coluerint, prædicauerint etc, Atq; sic
tandem Maiorum suorum prægran-
dem arietem, successionem ordina-
riam impellit, per sex mille annos
currentem, Non secus, ac Machome-
tis illa tuba, cuius longitudo quingen-
torum annorum erat, Quemadmo-
dum in Alcorano dicitur.

Breuiter respondemus, Maiorem
friiola rhetoricatione lectoribus Hlu-
dere. Nam quæ dicit, præter omnem
scripturam dicit. Suis vanis cogitatio-
nibus & opinionibus delectatur,
Hasq; vt pupas pulchrè vestiens,
Ecclesiæ obtrudit. Paulus Aposto-
lus pulchre nos de hoc mysterio insti-
tuit, Heb. 1: Multifarie multisq; mo-
dis,

REFUTATIO

dis, inquit, locutus est Deus olim Patribus per Prophetas: Nouissime vero nobis locutus est in Filio. Ostende nobis domine Maior, Vbi olim Filius Patribus locutus sit: Vbi Patrem suum nobis manifestauerit. Paulus dicit: Nouissime locutus est nobis per Filium: Ille est Logos iste, in Patris sinu existens, qui nobis omnia, quæ à Patre suo audiuit, reuelauit. Ille est inquam, & non alius, habens vestem, tinctam sanguine, Apocal. 19. 1. Iohan. 1.

Numeros. 4. 5. 6. 7. 8. 9: omitemus nunc, Quum in sequenti capite de his punctis fusius nobis differendum sit. Veniemus autem ad numerum 10, Circa quem Maior cantilenas papisticas, pro sui Dei pluralis & singularis confirmatione infarsit.

Primum Anile est, O LVX BEATA TRINITAS. Huic Maior titulū hunc imposuit. Hæc

LIBELLI MAIORIS.

Hæc est Confessio totius Ecclesiæ, de Trinitate & vnitate diuina, Et eius Inuocatio.

Alterum Anile est: BENEDICTA SEMPER SANCTA SIT TRINITAS, DELTAS etc. Huic Maior Titulum imposuit: SEQUENTIA DE SANCTA ET VENERANDA TRINITATE.

Postea anilibus his Conclusionem annectit, inquiens: Has notissimas confessiones, Gratiarum actiones, & preces seu Inuocationes sanctæ Trinitatis receptas, & à Catholica Orthodoxa Ecclesia, iam vltra mille annos, multorum etiam sanguine comprobatas & vsitatas, propter vnus atq; alterius hesterni blasphemi hominis furores, non puto abolebit aut mutabit, sed firmiter retinebit Ecclesia etc.

Hic omnes viros eruditos & Deo consecra-

REFUTATIO

consecratos compellamus, eosque reuerenter & amanter oramus, Vt ob amorem Dei, & eius sancti filij, temeritatem istam Maioris expendant, & nulla ratione inultā ferant. Quomodo enim tolerandus est hic homo, Qui non tantum luem perditissimā in castra Dei Israelis cacat, Sed etiam Antichristum cum omnibus suis monstris contra nos armat, Laboresque omnium doctissimorum virorum, quorum opera Deus à quadraginta annis in repurgatione Ecclesiae suae usus est, Insuper & preciosum sanguinem tot millium Martyrum, quem constanter effuderunt per hos quadraginta annos, quo Bestia illa, meretrix magna, iam inebriata est, pedibus suis conculcat, & turpissime contaminat.

Incircumspectus homo, Ecclesiam hanc, quae anilia haec in usu habuit, & hodie adhuc habet, Vniuersalem &

LIBELLI MAIORIS.

& Catholicam Ecclesiam nominat. Quae est haec Ecclesia? An non ea est, quae horribili tyrannide sibi imperium in omnes Sanctos sumpsit, eosque infinita crudelitate trucidauit? Sicut beatus Iohannes de hac purpurata truce in Apocalipsi sua vaticinatus est. An non ea est, Quae omnem religionem & cultum Dei aboleuit, Et sublati diuinis laudibus, vniuersum statum Propheticae & Apostolicae Ecclesiae, in ritus Iudaicos, & gentilismos transformauit, peregrina lingua in Ecclesias inducta, In qua & istae aniles naenia, & cantilena papisticae extant.

An non ex eadem officina prodierunt istae Cantilena, ex qua & reliquae, Vt illa: Maria, Mater gratia, Mater misericordiae, TV NOS AB HOSTE PROTEGE, IN HORA MORTIS SVSCIPE. Item: AVE SCALA HVN.

REFUTATIO

HUNGARORVM, PER
QVAM CHRISTVS REX
COELORVM, ad se traxit om-
nia. Eadem autem ratione, qua Ma-
ior illarum cantilenarum patrocini-
um suscipit, Eadem ipsa ratione se &
istarum defensorem statuit, Vbi igi-
tur manent tot eius scripta, tot con-
ciones, quibus ad rauium vsq; clama-
uit, Papam Romanū esse Antichri-
stum? O supinam incogitantiam.

Qui, quæso, sunt illi Martyres,
quos dicis sanguinem suum effudisse
pro istis Anilibus tuis? Deus ipse
mandat tibi, & omnibus docenti-
bus ipsius Euangelium, Vt in hac
militia destructionis Babylonicae
meretricis strenuam operam naue-
mus, & impleamus truculentam be-
stiam multitudine tormentorum:
Tu vero zelum nostrum, & aliorum
piorum furorem interprætaris, opi-
nionibus meretricis magnæ inebria-
tus:

LIBELLI MAIORIS.

tus? Et truculentiss. Bestiam ad con-
stantiā in perduratione sordium suarū,
quæ abominatio sunt coram Domi-
no Deo nostro, adhortaris & animas.
Deus sit tibi propitius, Maior, Et
conuertat te: si tamen est possibile.

VI.

DE DIVINITATE CHRI-
sti quod natura sit Deus.

ET in hoc capite Maior more suo
Eagit. Ex abrupto pollicetur se
probaturum, Christum natura De-
um esse: verum nihil probat.

Primum enim rursus ad suam
illam æternam generationem Filij
sui delabitur, ac huius modum depin-
gere molitur: Ideo dicens Christum
vocari verbum, Quia sicut nos cogi-
tando gingnimus Verbum & ima-
ginem rei cogitatæ, Ita Pater cœle-
stis cogitando seipsum, gingnit ima-
ginem

REFUTATIO

ginem sui: Et quia ista imago cogitatione gignitur, Ideo Verbum appellari: Quia Pater suam Essentiam in illud transfundat.

Addit, Paulum quoque nobis eundem modum generationis Filij in Epistola ad Hebraeos pinxisse, Vbi vocat Filium imaginem Patris, & quidem substantialem, quæ nascatur à Patre: quemadmodum radius à sole: Et ideo etiam vocari à Iohanne Lumen, Quia sit lumen de lumine.

Tandem concludit, Non opus esse, de re tam archana plura quære-re, Sed credendum esse tantum, Quod Pater, Filius, Et Spiritus sanctus sint vna diuina Essentia, & tres personæ. Istis vero prælibatis, in Platonicos, Valentinianos & Arianos obiter inuehitur.

Maiores noster præclaram doctrinam de Filij generatione æterna, & huius generationis modo in Ecclesiam

LIBELLI MAIORIS.

ecclesiam spargit: sed maiori parte sua fretus, nihil probat. Adferat autem nobis vnum tantum aut alterum expressum testimonium ex libro canonico de huius suæ æternæ natiuitatis modo, Et vincet: Dicimus autem expressum testimonium: Nam illa violenter detorta ad huius rei probationem, non recipimus: prout supra quoque significauimus.

Cur autem Maior tam suauiter huic opinioni suæ philosophicæ indormit, quum Patres sui eam carpant & reſciant? Augustinus enim de Trinitate lib. 15: cap. 16: sic de ea pronunciat: Non ergo ille Dei Filius, cogitatio Dei, Sed Verbum Dei dicitur. Cogitatio quippe nostra, perueniens ad id, quod scimus, Atque inde formata, Verbum nostrum verum est. Et ideo Verbum Dei, sine cogitatione Dei debet intelligi, Vt forma ipsa simplex intelligatur, Non habens

Maiores ab
August. dif-
cordat, etc.

REFUTATIO

habens aliquid formabile, Quod esse etiam possit informe. Dicuntur quidem etiam in scripturis sanctis cogitationes Dei, Sed eo locutionis modo, quo ibi & obliuio Dei dicitur: quæ utiq; ad proprietatem in Deo nulla est etc, Ecce, quam præclare Maiori cum Augustino conuenit. Si igitur nec vobis ipsis de opinione hac conuenit: Quomodo eam nobis inculcare conamini? Natiuitate igitur Filij Dei ex virgine contenti erimus, Sophistis alia illa relicta. Quia hæc in scriptura sacra manifestè proponitur: De illa vero altissimum est silentium, Et propterea etiam ad eam credendam non obligamur.

Vt porò Maior rem maximi momenti perfecisse possit videri, dogma suum de Christi diuinitate, Quod videlicet natura Deus sit, testimonijs multis, ac varijs modis probare

LIBELLI MAIORIS.

probare conatur: Sed quam appositè, pijs lectoribus expendendum ac iudicandum relinquemus.

Primum testimonium probatio. ^{Ioh. 1.} nis sue ex principio Euangelij Iohan. transumpsit, In quo etiam proram & puppim collocat. Format autem ex eo loco huiusmodi argumentum: ^{I. Locus. Iohan. 1.} Iohannes dicit, Verbum fuisse Deum. Et: Per ipsum omnia facta fuisse: Ergo Christus est natura Deus. Deinde: Scribit Iohannes, Verbum fuisse in principio, idest ab æterno: Ergo Christus est natura Deus.

In respondendo non longo carmine vtetur. Sed vellemus ex Maiore intelligere, Quem Deum intelligat, Quum Iohannes dicit, Verbum fuisse apud Deum? Si Iohannem de Deo suo Trino intelligit, Nunquid Quaternitatem, vel etiam Quinternitatem effugere poterit? Quartus enim erit apud tres: & quatuor erunt

R in quin-

REFUTATIO

In quinto, nempe in vno Deo Essentia: quos sextus, nempe Christus homo sequetur. Iste est Deus versipellis, de quo viri Apostolici conquesti sunt.

Sed nos vnum & solum verum Deum Patrem nomine Dei accipimus: Et aliud dicimus esse Verbum apud Iohannem, quam Maior cum suis sophistis cogitat: qui petendo principio, extra oleas vagatur, Volens habens pro confesso, quod nos maxime negamus. Ideo Maiori primum probandum incumbit, Verbum illud, cuius Iohannes mentionem facit, esse secundam Trinitatis sue personam. Deinde, Esse Filium Dei æternum. Tertiò, Vocari esseque Christum: Probatis istis, Tandem concludat, Eundem natura Deum esse posse. Secundò, Dicimus argumentum Maioris sophisticum illud esse, quo pueri abutuntur, Ab eo videlicet quod est

LIBELLI MAIORIS.

est secundum quid, ad id, quod est simpliciter. Quid, quæso, magis ridiculum, quam hoc modo arguari? Iohannes dixit, Verbum esse Deum: Ergo Christus est natura Deus. quasi vero Iohannes dixerit: Et Verbum erat ille Deus: Veluti dixerat: Verbum fuisse apud illum Deum: quum de Patre ibidem loqueretur. Aut quasi pariratione non liceat sic argumentari: Scriptura Aaronem, Moysen, Angelos, Iudices vocat Deos: Ergo natura Dii sunt. Quamobrem igitur non pudet Maiorem in arundine cum pueris equitare?

Tertiò, Respondemus, integrum hoc caput Iohannis non de alio Christo loqui, (si quis locos omnes exactius examinauerit) quam de eo, de quo idem Iohannes, in prima sua epistola, capite primo, Et in Apocalypsi sua capite 19: loquitur: Cui etiam ceteri Euangelistæ, vna cum Paulo, & reliquis

REFUTATIO

reliquis Apostolicis consentiunt.
Nam unanimi consensu prædicant,
Iesum esse Christum, illum Dei Fi-
lium, qui conceptus est de Spiritu sa-
ncto, natus ex Maria virgine, Qui
& vocatus est Logos Dei, Et per
Spiritum sanctum declaratus est Fi-
lius Dei, Dominus vniuersorum,
Rex, Sacerdos &c.

Matth. 1.
Apoc. 19.
Rom. 1.
Acto. 1.
Heb. 1.

Maior etiam ostendat nobis, V-
binam scriptura sacra Christum ali-
quando natura Deum vocauerit: Et
quid natura Deum esse sit nobis ex-
plicet. Nam si Christus alius à Patre
existens, utiq; à Patre realiter distin-
ctus, ita, ut hominem induere, Patre
non induente potuerit, natura Deus
est: profecto Maior duo subiecta,
quorum quodlibet natura Deus sit,
admittere necessum erit: Atq; sic non
vnus nobis erit Deus, Sed in multi-
tudinem Deorum incidemus.

Quod verò addit, Christum fu-
isse

LIBELLI MAIORIS.

isse in principio, idest Ab æterno a-
pud Deum: Et propterea Deum esse
natura, Illud nunc non attingemus:
quum in præcedentibus de vocabulo
principij dixerimus. Nos ex primo
capite primę epistolę Iohannis, ex pri-
mo statim initio, & ex alijs similibus
scripturæ locis vocabuli huius inter-
pretationem sumimus, harmoniamq;
scripturę sanctę dulcissimam, incon-
uulsam retinemus: neq; vllis locorū
detorsionibus opus habemus.

Quum porrò Iohannis illud pri-
mum caput non ita pridem à nobis, &
alijs viris eruditissimis, publico scrip-
to elucidatum sit, Propterea à noua
explicatione eiusdem nunc supersede-
bimus. Interim à nostro Aristarcho
queremus: An Verbum illud, quod
erat Deus, Sit illud idem, quod erat
apud Deum. Paulo enim ante Ma-
ior docuit, Verbum illud, Quod e-
rat apud Deum, personam esse: Illud
R; verò

REFUTATIO.

verò, quod erat Deus, Essentiam fuisse. Quum itaq; Essentia, à persona differat, (iuxta Maioris, & Maiorum suorum theologiam) Certe ut sequatur necessarium est, Illud Verbum ab isto differre, Et non vnum, sed duos Logos esse: quum Deum apud Deum fuisse, nemo profiteri ac dicere queat.

Deinde, Quum dicit Iohannes: Hoc erat in principio apud Deum, Querimus, An pronomen hoc, referat proximum verbum illud, Quod erat essentialiter Deus? An remotius illud, Quod erat personaliter apud Deum? Proximum referre non potest, Quum sit vnus ille natura Deus: Ergo, remotius. Quis verò ex hac doctrina, tricus infinitis inuoluta, nō animaduertit, duos per Sophistas Logos fingi, Alterum Essentialem, Alterum personalem? Alterum, inquam, qui fuerit apud Deum, Alterum qui

LIBELLI MAIORIS.

qui fuerit illemet Deus, apud quem erat?

In eisdem labyrinthos incidunt Sophiste iuxta illa verba Iohannis: Et Logos caro factus est. Nesciunt enim, An Verbum essentialiter, An verò Verbum illud personale caro factum sit. Item, An tres personæ, An verò vnica tantum caro facta sit: quum inter personas rārum distinctio, & nulla diuisio sit? In his tricis heret & bonus noster senex, Neq; quo se vertat nouit.

Secundum habet argumentum ex primo capite Epistolę pauli ad Colossenses. ^{3.} ^{locus.} ^{Col. 1.} vbi Paulus docet, Per Christum omnia fuisse creata, Et ipsum esse ante omnia: Ex quibus Maior concludit: Christum natura Deum esse: Dei enim solius opus esse creationem.

Breuiter Maiori respondemus, Respon-
Quod irreuerenter Pauli sententiam

REFUTATIO

truncauerit. Paulus enim isthic non simpliciter dicit, Omnia per ipsum creata fuisse: sed addit, Quę in cœlis sunt, & in terra: Vt manifeste ostenderet, Non de mundi visibilis creatione, Sed de spiritali & noua creatione, seu hominum & Angelorum instauratione differere voluisse. Aliud enim est dicere, per Christum mundum fuisse creatum, Et aliud, Ea quę sunt in mundo. Quum verò Paulus de hac hominum & Angelorum instauratione loquatur, merito cam Creationem nominat. Et propterea etiam Isaïas Propheta Messiam, Dominum & saluatorem nostrum, Patrem futuri seculi nominat.

Tertiò Maior arguit: Paulus dicit, Christum fuisse ante omnia, id est ab æterno: ergo est natura Deus.

Respondemus: Si Maior phrasēs scripturę non intelligit, Cur non contextum diligenter expendit? Aut
cur

Ma. 9.

Locus.
Col 1.

Respon.

LIBELLI MAIORIS.

cur non eruditiorum interpretum iudicium in consilium adhibet? Non enim illud, Ante omnia, æternitatem significat: quod contextum expendenti facile est videre: sed Christi præstantiam, summamque prærogatiuę dignitatem: Quemadmodum eruditi interpretes hoc etiam monstrant. Quum porrò caput istud à nobis alibi fusiùs explicatum sit, hæc breuiter indicasse sufficiat.

Deinde, in rerum creationem incidens, Deum in illa, Christo Filio non tanquā instrumento vsum fuisse, sed vt authore asserit. Dicit Maior Responso: aliquid: sed suo more nihil probat. Quomodo autem probaret, quum illi nullum scripturę testimonium seruiat, nisi violenter inflexum & detortum? Vbi enim vnquā scriptura dixit, Christum fuisse creationis omnium authorem? Solus enim Pater omnipotens author ille est primarius,
R; & is,

REFUTATIO

& is, ex quo sunt omnia: Christus vero est ille, per quem omnia. Sed Maior hac sua assertionem se cēsorem multorum præstantium ac eruditissimorum virorum constituit. Lutherus enim in commentario suo in Genesim, cap. 1: aperte dicit, Deum mundum per Christum condidisse, tanquam per instrumentum. Vide locum.

Addit Maior postea rationem egregiam: Si Deus (inquit) Christo vteretur tanquam ministro, iam desineret esse minister, postquam condite essent res omnes, quasi verò ab opere conseruationis aliquando cessaturus sit Deus, Ita, ut quasi in angulo receptus, nihil de nobis, & reliquis rebus creatis amplius sit cogitaturus.

Quartum Argumentum. Omnia, inquit, mihi tradita sunt à Patre meo, Matth. 11: Ergo Christus est natura Deus. Item: Nemo nouit Filium, nisi Pater: Ergo Christus est natura

4.
Locus.
Matth. 11.

LIBELLI MAIORIS.

natura Deus. Item: Christus omnia sciuit & fecit per seipsum: Ergo est natura Deus. Si Cornelius Agrippa in viuis esset, profecto Maior noster egregiam materiam ei suppeditaret, perstringendæ & exagitandæ Sophisticæ theologiæ, sed nos breuiter Maiori respondemus.

Ad primum dicimus, Oppositum prorsus colligendum esse. Nam Euangelistæ verba, contra thesim Maioris ex diametro pugnant. Non enim ille natura Deus censeripotest, qui hoc, quod habet, ab alio accepit. Opere precium enim est, illum, qui verè & natura Deus est, omnia à se ipso habere ac possidere.

Secundò, Quum Christus dicat, Sibi omnia à Patre tradita esse, Dicimus, Fieri non posse, ut ille, qui natura Deus esse dicitur, Patrem habeat. An vero Maior prudenter agat, ab omnibus reliquis interpretibus

Respon.

REFUTATIO

bus discedendo, Qui verbo hæc Matth. 11: & Iohan. 3: ad diuinam Christi naturam nulla ratione posse referri docent, iudicabunt boni lectores.

Ad tertium, Quum Christus ipse apud Iohannem expresse dicat, Filius nihil potest à se facere, Item aliàs de die extremo differens, Quod diem illum nec Angeli, nec Filius ipse nouerit, Nescimus profecto, quomodo contra Maiorem disputandum sit. In schola philosophica locum nō habet, qui negat principia: An vero Maior schola christiana dignus sit, quum manifesta scripturæ testimonia neget, boni lectores iudicent.

Deinde, Quum Christus homo, absq; peccato conceptus & natus, quoq; veritas & via dici debeat, Quomodo faciet noster Maior, Vt Christus homo, natura Deus sit? Non videt bonus senex, Quomodo se in

necien-

LIBELLI MAIORIS.

nectendis istis suis consecutionibus varijs erroribus implicet, lectoribus deridendum prebeat. Nec etiā expendit, quid illi ipsi Patres, quos nobis opponit, de Christo doceant.

Quoties vnus Ambrosius in suis ^{Ambrosius de Deitate Christi.} scriptis phrasi hæc vtitur? Christum esse quidem Deū, Sed de illo Deo: Esse Lumen, Sed de illo lumine: Esse bonū, Sed de illo, qui solus natura, & à seipso bonus est: Esse veritatem, vitam & authorem, Sed de illo, qui solus verax est, Solus author, & omnium luminum Pater. Si ergo apud omnes ferme Patres Maioris, & prefertim in illo Concilio celebratissimo, Christus Deus de Deo, Et lumen de lumine dicitur, Quomodo vult Maior Christum à seipso Deum esse? Sed forsan & ipse prætextu vtetur, Quod eorum Patrum dura sit locutio. Torqueat se censor noster, & phrasim meliorem seu competentiorem

REFUTATIO

tiorem nobis monstret.

Res deploranda est, Quod Maior neglecto vero Filio Dei, qui conceptus est de Spiritu sancto, et natus ex Maria virgine, Sibi sēper Deū quemdam secundarium fingit, cui ut æterni Dei Filio cuncta scripturę sacrę testimonia adplicat, Dicat, quęso, nobis Maior, An Christus ille, qui cōceptus est de Spiritu sancto, & natus de Maria virgine, esse diciq; possit, veritas, via & vita? Dicat, Quis ille fuerit, qui dixit: Ego sum via, veritas & vita? An fuerit secunda persona Trinitatis suę? An vero homo? Aut quisnam fuerit? Non obtrudat nobis merces suas communicationis idiomatum, Nam illę apud nos nullo sunt in precio. Neq; Augustini commentum, Quatenus Deus, quatenus homo, Quatenus seruit dispensatio, Quatenus facta est naturarum copulatio &c, Nam ille Doctor, QVA-

LIRELLI MAIORIS

QVATENVS, Prophetis & Apostolis ignotus fuit.

Doctor
QVATE-
NVS Ma-
ioris.

Ad Quintum, Dicimus, Maiorem in Christum Dominum contumeliosum esse, eumq; iniuria afficere. Nam ea illi affingit, quę nunq; est loquutus. Non enim inquit Christus, Quod per semetipsum omnia cognouerit, aut fecerit: Sed dixit, Quod Pater ei omnia demonstrat, quę ipse facit, Iohan. 5. Item: Quę ego loquor, Sicut dixit mihi Pater, Sic loquor. Item Verba, quę ego loquor vobis, à meipso non loquor. Item: Pater in me manens, ipse facit opera. Ut ut ergo Sophistę hic sua idiomata communicent, Vel suas QVATENVS inculcent, Nunq; euincant, Christum vel doctrinam à seipso habuisse, Vel opera à seipso fecisse, Aut per sese didicisse: quum simpliciter, & absq; vlla exceptione illi tradita sint à Patre suo, Et nihil habeat à seipso. Postea

6.
Locus.

6. 4. 4.
Locus. 4. 4.
Iohan. 1.

Doctōr
I D E S T.
Maiorīs.

*mirabile
argm.*

7. 4. 4.
Locus.

Responsio.

REFUTATIO

Postea Maior rursus in primū caput Iohannis illabatur, in verba Iohannis: In ipso vita erat, Id est, Ipse author erat vitę. Ecce iterum nouum doctorem, I D E S T, Prophetis & Apostolis ignotum, Cur non pudet Maiorem ludicram hanc interpretationem in Ecclesiam perferre? Concedet ne maior, Quicquid est in homine, huius authorē hominem esse oportere? In Christo erat Pater: Ergo Christus erit author Patris. Quid huiusmodi ludicra prosunt Ecclesie Dei?

Quo verò se Maior magis prodāt, plura argumenta eiusdem faring refricat. Christus, inquit Maior, illuminat omnem: Ergo est natura Deus. Item: Christus iustificat, Suscitāt mortuos: Quęcunq; Pater facit, Ipse similiter facit: Ergo est natura Deus. Egreferunt aduersarij nostri, quando à nobis accusantur, quod

LIBELLI MAIORIS.

quod duos Filios Ecclesie obtrudāt? Sed expendat pius ac candidus lector, An non Maior putidis suis enthimematis Ecclesie Dei geminos filios obijciat: Alterum, Qui dicat: Omnia facio ex meipso: Et alterum, qui dicat: Non possum ex meipso facere quicquam?

Si porro Christus est lumen de Lumine, vt Maior paulo ante probauit: Quomodo illuminabit Christus mundum, Nisi à Patre suo communicatione accipiat? nisi velit dicere ac confiteri, Christum quoq; Patrem luminum, & totius diuinitatis fontem esse. quod ex diametro sacris literis est contrarium.

Ad dicti sui confirmationem addit Maior illud Christi dictum, Ioh. 6: Ego sum panis viuus, Id est, non solum Pater viuificat, Sed & Filius, Illa scilz persona, quę induit carnem, viuificat.

S

Respon.

Respon.

REFUTATIO

Respondemus, Vt aliàs sepe
ita & hic Maior sibi ipsi imponit,
Christo Domino manifeste con-
tradicit: qui Iohan. 17: sic ait: Pater
sanctè: Serua eos per nomen tuum,
quos dedisti mihi. Quum essem cum
eis in mundo, Ego seruabam eos
nomine tuo. Vides, Quomodo Ch-
ristus seruet & viuificet, non suo, sed
Patris nomine. Et in eodem capite
Iohan, 6: inquit Christus Dominus:
Panis, quem ego dabo pro mundi
vita, caro mea est, Non secunda per-
sona. Ac sepe Christus dicit, Carnẽ
suam viuificare eam manducantes &c,
Nusq̃ autem dixit, Secundam per-
sonam dare vitam, Esse vitam, Aut
aliquid nobis concedere.

9. Maior
Locus. Producit & dictum Christi, Ioh.
s: Antequam Abraham fieret, ego
sum.

Iohan. 8.
Quomodo
Christus an-
te Abraham

Respondemus, Maiorem huic
dicto peruerium sensum assuere. Si
men-

LIBELLI MAIORIS.

mentem Christi in hac sua frigidita-
te non assequitur, Cur eruditiorum
interpretum explicationes non con-
sulit? Sanè Caluinus Maiori verum <sup>Caluini in
interpretatio,
Maiori op-
posita.</sup> dicti sensum indicare potuisset, Qui
locum hunc ex contextu interpretan-
do dicit: Illud, Ego sum, Minime
Christi Essentiam, Sed eius officium
designare. Deinde, Locum hunc, de
cognitione Christi, ante Abrahamũ
habita, intelligendum esse. Fuit enim
Christus ante Abrahamum in fidei
cognitione.

Ad hunc modum Caluinus eti-
am locum illum Pauli, Hebr. 13: Ch- <sup>Hebr. 13.
Christus he-
ri & hodie,</sup> ristus heri & hodie, Idem & in secu-
la, De Christi habita notitia inde ab
initio mundi, Non de Essentia aut
æternitate persone illius, interpreta-
tur.

Adducit Maior & Christi dic- <sup>Locus.
Iohan. 10:</sup> tum ex Iohan. cap. 10: Vbi ait: Po-
testatem habeo ponendi animam, Et
S 2 assu-

REFUTATIO

assumendi: Ergo Christus est natura Deus.

Respondemus, Maiorem suis lippis oculis impediri, ne contextum videre possit. Nam ibidem in textu sequitur: Hoc mandatum accepi à Patre meo. Magna est Maioris irreuerentia erga Deum, & sanctam eius scripturam, Quod ita eam truncare non veretur, Serium est Domini preceptum: Non usurpes in vanum nomen Domini Dei tui.

10.
Locus.
Iohan. 14.

Producit etiam dictum Christi ex Iohan. 14: Si quis diligit me, Sermones meos seruabit: Et Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & mansionem faciemus.

Respondemus, Maiorem dicto Christi magnam vim inferre, Eo quod ex verbo, faciemus, Christum naturam Deum, & salutis authorem facere constituit. Manifesta sunt verba filij Dei, Matth. 11: Omnia mihi tradita

LIBELLI MAIORIS.

data sunt à Patre meo. Item, Mat. 28: Data est mihi omnis potestas in cœlo & in terra: contra ea, & tam manifesta testimonia, vnum locum scripturę in sensum peregrinum abripere, impertinens præsumptio est. Nam quomodo, & Pater, & Filius in electorum cordibus habitent, verbum Dei nos minime celat, Nempe per Dei & regium Christi Spiritum, 1. Cor. 3: quo Deo viuenti templum sanctum 2. Cor. 6: consecrantur.

Si Maior rursus pluralitati numeri inherebit, & hunc personis suis applicabit: Nihil tamen efficiet. Nunquam enim euincet, Quod secunda persona, in quantum persona, vnica salutis author sit: quum secunda persona dependeat à prima: & non è conuerso. Sed cur Maior extra oculos saltat, Quum hic non de personis, Sed de Christo: An is natura Deus sit, questio agitetur.

S 3

Affert

REFUTATIO

Afferit & illud Christi, Iohann. 17: Glorifica me Pater, ea gloria, quam habui apud te, priusquam hic mundus fieret.

Dicimus, Maiorem nostrum peregrina mente scripsisse, parumque obseruasse, quidnam scripserit. Dicat nobis Maior, Quisnam sit ille Christus, qui se à Patre glorificari petit? An sit ille, qui ab æterno cogitando à Patre genitus est, Patri consubstantialis, & per omnia æqualis. Aut, An alius quispiam sit? Si ille æternus? Profecto Maior in Deum contumeliosus & blasphemus es, Qui eum inglorium facis: Quum semper gloriosus sit Deus, & in æternum sui similis, Neque vnquam mutetur. Quomodo erit ille inglorius, Quem Paulo ante authorem gloriæ asserebas? Si non hunc, sed alium quempiam fuisse dixeris, qui glorificationem à Patre petiuit: Omnino calumnia liberabimur,

LIBELLI MAIORIS

rabimur, quum te, & socios tuos accusamus, quod duos Filios Ecclesie Dei obtrudaris. Duo enim necessum est Filij sint; vnus tacens, & non petens à Patre glorificationem: Alter loquens, & orans Patrem. Ecce, in quas absurditates te conijcis, bone domine Maior, simplicitatem scripture sacre negligendo, & Sophistarum subtilitates sequendo.

Nos cum Petro Apostolo, 1. Pet. ^{Loci Ioh. 17} dicimus, Christum gloriam apud ^{declaratio,} Patrem habuisse ante mundum ^{Nota} conditum, in ipsius præordinatione & sapientiæ decreto. Hoc igitur Christus Dominus optime sciens, Patrem propterea compellat, cupiens sibi gloriam, quam ab æterno Pater A. PVD SE habuit, iam conferri, Nempe per resurrectionem ex mortuis, Et publicationem Euangelij, Quo multitudo Gentium Christi hereditas fieret, Psal. 2. uo.

REFUTATIO

Arguit Maior etiam ex Iohan. cap. 20: Christus, inquit Maior, dat Spiritum sanctum: Ergo est natura Deus.

Respondemus, In Christo vinctio eius, qua Christus factus, ac Rex Sacerdosq; noster constitutus est, expendenda est. Ea autē Spiritu sancto Iehouē, Patris omnipotentis, facta est, Vt ipsemet fateatur, Isaie 61. & Luce. 4: Spiritus Domini super me, Quo me vnxit. Hic Spiritus est illa plenitudo Deitatis, quę Christum substantialiter inhabitat, quę illi nō tantum mutuata, sed ita communicata est, vt illi propria sit. De hac igitur plenitudine, communicatione Christi accipiunt, quotquot sanctificantur. Vnde etiam Daniel Messiam Sanctum Sanctorum nominat, Et Baptista manifeste confitetur, inquit: De plenitudine eius omnes accepimus, gratiam pro gratia. Quē admo-

Dan. 9.

Iohan. 1.

LIBELLI MAIORIS.

admodum & Paulus: Vnicuiq; nos Eph. 4. trum data est gratia, secundum mensuram donationis Christi. Hanc autem potestatem iure vinctionis suę a Patre propriam habet: Vnde dicit, insufflando in Apostolos: Accipite Spiritum sanctum. Et paralyticum sanaturus, Vt autem sciatis, inquit, Quod filius hominis habet potestatem super terram remittendi peccata, dicit paralytico: Surge &c. Procedit igitur Spiritus sanctus a Patre, Et eo Pater vngit Filium suum. A Filio procedit in omnes electos, ac eo sanctificantur &c: Atq; in hoc mysterio sancto summa nostra consolatio sita est: quam Maior cum Sophistis negligit, disputationibus suis metaphisicis intentus.

Nota

Tandem maior ingenio confusus varia testimonia, citra vllum delectum confundit, quibus nunc personas suas, Nunc earum omnimodā

S;

aqua-

REFUTATIO

æqualitatem, Nunc Christi consubstantialitatem cum Patre & Spiritu sancto confirmare molitur. Adducit autem testimonium ex Epistola Pauli, cap. 8: Si Christus in vobis est &c. Item Eph. 3: Flecto genua ad Patrem Domini nostri &c. Item: 2. Cor. 1: Dedit Deus Spiritum suum, ut nos in Christo confirmet &c. Ex his locis corradit Maior personarum Trinitatem, propter pluralium numerum, quo Paulus utitur.

Respondemus, Nos mirari Maioris acumen, Qui ex Pauli sermonibus personas eliciat, quum Paulus harum nullam mentionem faciat. Si ex Pauli singulis distinctionibus Maior vult singulas personas elicere: non tres, sed multas elicere poterit. Nam Paulus distinctione nominat, bonitatem, charitatem, Sapientiam, Iustitiam &c Dei; Ergo multe erunt personæ.

Maior

LIBELLI MAIORIS.

Maior ex scriptura sacra probare deberet suam propositionem, Christum natura Deum esse: Sed apud quem Prophetarum & Apostolorum phrasim hanc nobis demonstrabit? Multa quidem testimonia accumulat: Sed quum illa in peregrinum sensum detorqueat, Contra consensum totius scripture agendo, nihil prorsus probat.

Ita dicto Pauli, quod 1. Cor. 8: ^{13.} ^{Locus.} extat, abutitur: ubi Paulus vnum esse Deum dicit, Nempe Patrem illi, ex quo omnia: Et vnum Dominum, Iesum Christum &c.

Respondemus, Christum à Paulo non natura Deum vocari, Aut Deum, ex quo omnia: Sed vocat Dominum, per quem omnia. Aperiat igitur Maior oculos, & expendat, quam sapienter Paulus, inter vnum Deum Patrem, qui solus est ille, ex quo omnia, & à seipso Deus, Et inter

Nota

REFUTATIO

inter Christum Dominum, Non ex quo, sed per quem sunt omnia. Magnum igitur Paulus hic discrimen constituit: quod Maior non animaduertit, opinionibus suis præoccupatus.

^{14.}
^{Locus.}
1. Cor. 10. Sic & dicto eiusdem, quod in prima epistola ad Corinthios, cap. 10: extat, Vbi Paulus de presentia Christi cum Iudeis in deserto loquitur videtur, & de tentatione eius. Hinc enim concludit: Deo soli posse inferri contumeliam: Quum verò Iudei Christum in deserto tentauerint: Sequi, Christum natura Deum esse.

Respondemus, Argumentum Maioris vanum esse. Non enim Deo tantum, Sed & Christo homini contumelia infertur, quæ à Christo in Deum ipsum vergit: ut ipse dicit: Qui me reijcit: reijcit eum, qui me misit. Deinde, dicimus à Iudeis figurè respectu Christum Tentatum esse. Nam Paulus ibidem manifestè dicit: Hæc

LIBELLI MAIORIS.

Hæc omnia in figura illis contigisse. Quomodo verò petra ea, de qua omnes Iudei in deserto bibebant, Christus fuerit, in disputatione de cœna Domini ab eruditionibus interpretibus monstratum est. Sed simplicius dabimus Maiori responsum, Paulum Corinthios admonere, ne Christum tentent, Quemadmodum Iudei in deserto Deum tentauerunt, & propterea perierunt.

Producit deinde testimonium ex ^{15.}
^{Locus.}
epistola Pauli ad Titum, ex cap. 2: Tit. 2. Vbi Christus à Paulo videtur Deus magnus & Saluator appellari: Vnde colligit, Christum natura Deum esse.

Respondemus, Maiorem Pauli verba non rectè intelligere, & contra suorum Patrum, & eruditionum præteritum sententiam interpretari. Nā Paulus inter Patrem & Filium manifestè isthic discernit, Ita, ut prima pars orationis ad Patrem, altera ad Filium.

206
REFUTATIO

Filium pertineat, Ac si maxime Ma-
ior instet, Hec de solo Christo Filio
accipi debere: Nihil tamen solidi hi-
nc pro se colliget: Quum nemo ne-
get, Christum magnum esse Deum,
non quidem consubstantialitate seu
natura: sed communicatione: Quem
admodum eum & magnum Domi-
num, Pontificem, Regemque Regum
confitemur, Quomodo verò his Pau-
lini verbis ante Maiores etiam alij
quidam abusi sint, vide Annotatio-
nes Erasmi Roterodami in nouum
Testamentum.

Cum tripudio Maior postea pro-
filit in epistolam Pauli ad Romanos,
& dictum ex cap. 9: producit: Qui
est Deus benedictus in secula.

Quid de hoc dicto sentiendum
sit, vir doctissimus Erasmus Rothe-
rodamus, in suis illis grauiss. Anno-
tationibus, nos admonuit. Sed nos
Maiori respondemus, In hoc textu
nulli.

16.
Locus.
Rom. 9.

Nota

207
LIBELLI MAIORIS.

nullius secunde personę mentionem
fieri, Sed eius Christi, qui est ex Pa-
tribus: quem Deum nostrum toto
corde credimus, & cum cordiali leti-
confitemur, Deum nempe de Deo,
Et lumen de lumine, Sed non Maio-
ricę aut Sophisticę: Verum Prophe-
ticę & Apostolicę: prout alias etiam
copiose diximus.

Vide lib. De
solida Scrip-
turarum in-
terpretata-
one.

Attigit Maior preclarum illud
dictum Pauli, 2. Cor, 5. Deus erat
in Christo, mundum sibi reconciliās:
Sed quum viscum olfaceret, Noluit
ultra progredi: veritus forsan, ne ex-
tra oleas strependo, etiam pueris se
subsannandum exponeret. Nō De-
us Maioris, Filius æternus, in Chri-
sto, vt in vagina aut teca latens, sibi
mundum reconciliauit: Sed Deus
Pater reconciliauit sibi mundum per
Christum, eius sanguine interuenien-
te: vt Paulus, Rom. 5. Coloss. 1: &
alijs in locis dulcissime docet.

17.
Locus:
2. Cor. 5.

Pro:

REFUTATIO

Producit postea Locum, Ioh. 20.
Deus meus, Et Dominus meus.

18. 4.
Locus.
Ioh. 20.

Respondemus, Thomam piam
& sanctam cōfessionem edere: Quia
propter etiam audit à Christo: Quia
me vidisti Thoma credidisti. Sed
putas ne, domine Maior, quod Tho-
mas tunc attonitus stans, de Filio
tuo æterno ac inuisibili, aliquid me-
ditatus sit? Nihil profecto: Sed Do-
minum suum rediuuium intuetur, Et
in illo diuinę Maiestatis opera ad-
miratur. Hunc nos quoq; Deum &
Dominum nostrum, iure vñctionis
suę, quia Messias noster est, toto cor-
de credimus, & confitemur.

19. Locus.
Acto. 20.

Afferit Maior & dictum Pauli,
Acto. 20, Spiritus sanctus posuit
vos Episcopos, ad regendam Eccle-
siam Dei, quam sanguine suo acquisi-
uit. Deum hinc dicit Christum esse,
Quia carnem & sanguinem habue-
rit, sicuti & nos. Deinde interpreta-
tionem

LIBELLI MAIORIS.

tionem conatur confirmare alio dic-
to Pauli 1. Timoth. 3: Deus mani-
festatus est in carne: Vbi nomine
Dei Maior Logon intelligit, hoc
est, secundam Trinitatis suę perso-
nam. Ac hæc sua argumenta à pro-
prio vult esse ducta.

Respondemus, Nos Dei nomi-
ne in Actis Apostolicis Deum Pa-
trem intelligere, qui sanguine sui Fi-
lij, & propterea suo, Ecclesiam sibi
acquisiuit, Et per eundem sibi mun-
dum reconciliauit. Nam de secunda
persona nullum expressum testimo-
nium habemus, Quod sibi acquisue-
rit Ecclesiam, aut nos redemerit. Est-
que de illa secunda persona, quemad-
modum & de cæteris, ac illa Trini-
tate papistica, in scripturis sacris al-
tum silentium.

Responsio
ad dictum
Acto. 20.

Ad aliud testimonium Pauli re-
spondemus, Hieronimi interpreta-
tionem, & censuram Magni Erasmi
in hunc

Responsio
ad dictum
1. Tim. 3.

REFUTATIO.

in hunc locum nobis nō incognitam
esse: Sed nos vocabulum, Deus, non
expungemus: Verum illud non Ma-
ioricē de secunda persona Trinita-
tis, Sed de vno & solo vero Deo, cu-
ius Deitatis plenitudo in Christo in-
habitat substantialiter, (vt & nos
hac phrasi vtamur) intelligim⁹. Que
autem membra postea subsequuntur,
Christo Domino commode adaptan-
tur. Et in hoc nobiscum eruditiores
interpretes consentiunt.

Vide Borra-
um in Isa.
facie 608.

Demū Maior zelo Papano in-
flammat⁹, Esaię testimonium im-
pellit, Ac Blandratam furiosum esse
contendit, Qui Sophistas accusarit,
Quod duos Filios manifeste profi-
teantur, Alterum absq; matre, Al-
terum absq; Patre: Vnum æqualem
Patri, Alterum Patre minorem: V-
num qui descenderit, & rursus as-
cenderit, Alterum, qui tantum as-
cenderit: Vnum immortalem, Aliū
morta-

Appendix.

Nota

LIBELLI MAIORIS.

mortalism: Vnum filium proprium,
Alium minus proprium.

Blandrata respondet, se hanc ma-
ledicentiam dolere quidem, Sed non
multum curare. Nam bene sibi con-
stare inquit, conditionem suam, Do-
mini & redemptoris sui conditione
potiorem minime esse posse. Is quum
à cœcis ac stultis Iudcis, furiosus,
Samaritanus, & à Diabolo obsessus
nuncupatus sit, Non esse mirum, qu-
od ab homine, scientię zelo destitu-
to, sed ardore Papali accenso, & ipse
furiosus nominetur. An verò Blan-
drata calumniose Maiorem & soci-
os suos accuset, Scripta Maioris, &
aliorum aduersariorum publicē tes-
tantur. Iudicium Blandrata relinquit
omnibus à Deo doctis. Licet vero
Maiori iniuriam hanc piē vltroq;
condonet: Tamen eundem amanter
petit, Vt in posterum se intra limites
modestię contineat, Neq; inordina-
tis suis

Blandrate
Responso

Blandrate
Pia admoni-
tio.

T 2

REFUTATIO

tis suis scriptis multis innocentibus,
 ac Deo dedicatis offendiculum pre-
 beat; Simul etiam Maiores obtesta-
 tur, per viuentem in secula seculorum,
 quo ab vilitate claudicatione planè de-
 sistere, & in via Domini recte ince-
 dere velit, Ac pro sua senili pruden-
 tia & auctoritate author esse, Vt ab-
 ominanda illa simulachra Antichri-
 sti, quæ in templis eorum, summa cum
 Dei contumelia adhuc prostant, V-
 na cum alijs Antichristi notis, Pane
 Missatice, candelis, vestibus Missa-
 ticis, Panis adoratione, propter con-
 substantiationem, & corporalem carnem
 Christi manducationem &c iam tan-
 dem tollantur & aboleantur, Ne mi-
 seris Christicolis sint in spinas & ru-
 nam. Cogitet Maior cum suis socijs,
 quam grauis sit illa comminatio in
 Apocalypsi: Quia nec calidus, nec
 frigidus es, sed repidus: Ideo euomere
 te. Et qui in minimo infidelis est.
 Quo

Characteres
 Bestiæ blan-
 drata optat
 tolli ac se-
 peliri.

Cap 3

LIRELLI MAIORIS.

Quomodo in maximus fidelis esse pos-
 set? Dominus misereatur vestri, Et
 donet vobis reuelationis & cogni-
 tionis Spiritum: Amen.

Ad locum Psalm. 67: quæ Pau-
 lus in Epistola ad Ephesios, cap. 4: ²⁰⁷
 citat & interpretatur, Responde- ^{Locus}
 mus, Primum Dauidem de seipso lo- ^{Psalm. 67.}
 cutum esse: Qui postquam exinanitus
 fuerat, Dominus cum in altum
 euexerat, Regemq; cōstituerat. De-
 inde Paulus eadem ipsa verba ad Ch-
 ristum transfert: qui etiam, posteaq;
 semetipsum vsq; in mortem crucis
 humiliauerat, super omnes Reges &
 creaturas euectus sit. Non autem
 Paulus quippiam hic, sicut nec alijs
 vnq; de secunda persona, vel Filio
 aliquo æterno dixit: Sed de Christo
 crucifixo, in quem & Dauid respe-
 xit. Hic de coelo in infimas partes
 terræ descendisse dicitur. Quæ di-
 spositione Dei Patre, per Spiritum

T 3

Deus
 Christi
 coelo, quæ
 illius.

REFUTATIO

illius, contra naturę ordinem, in vtero virginis Marię conceptus, & de ea in mundum natus est.

Vt igitur ros in terrę sinum, ad eam fecundandam noctu descendere occulte intelligitur: sic Christus, mundo versante in tenebris, de cœlo descendit, per Spiritum scilicet sanctum conceptus in vtero Marię virginis, & ex ea natus, absconditis ipsius naturę modis, ad agrum Dei Ecclesiam vberandum: Vnde etiam alias Paulus Christum Dominum de cœlo, Et hominem cœlestem, in Spiritum viuificantem factum nominat, Qui de cœlo cœlestis sit. Ac vt ros suo munere in terra perfunctus, summis herbarum partibus insidens, originem suam repetit: sic in cœlum Christus, diuinus ille ros, vnde in Spiritu descenderat, forma crucis posita, ad gloriam cœlestis Patris ascendit. Atque hoc est, quod Paulus hoc loco in mag-

1. Cor. 15.

LIBELLI MAIORIS.

in magnam Christicolarum consolationem ex Dauide proponit ac tractat, Nullam prorsus mentionem faciens secundę alicuius personę, aut Filij æterni: qui suo descensu ita omnia impleuerit, vt etiam in pane Missatico præsens sit, seq̃ p̃ns ac imp̃ns deuorandum ore corporali præbeat, Vt Maior cum suis Maioribus pastis ex hoc loco Pauli affirmat, omnibus eruditioribus interpretibus renitentibus,

Vide,
Caluinum,
Musculum,
Borauum.

Postea Maior inter descensum & ascensum inuolutus ac irretitus, quum vidēret se nō posse elabi, quicuncti animaduertent, eum duos filios in carruca suauēhere, lectorū animos impertinenti citatione Psalm. 139: nititur peroccupare: qui psalmus nihil illi seruit, quum de hominum conceptione in genere loquatur, Et non de conceptione Christi: quemadmodum eruditiores interpretes res-

Vide,
Caluinum,
Vatablum,
Musculum.

REFUTATIO

tantur. An verò Maior rectè faciat, quod Augustinum sequendo, citra vllum delectum scripturę testimonia coaceruat, illisq; tāta leuitate, prater omne iudicium abutitur, pñs accandidis lectoribus expendendum ac iudicandum relinquimus.

Nec fatis est Maiori anile suum semel proposuisse, verum idem de nouo repetit, Ne duorum filiorum reus videatur, Vnius qui descendit, Alterius vero qui ascendit, magna sedulitate inculcat, Eundem esse Logon naturā, qui ante carnem descendit: & postea carne assumpta ascendit. Sed pñ lectores obseruent hanc horribilem contumeliam, qua Maior dilectissimum Dominum & Mediatorem nostrum, verum & vnigenitum Filium Dei afficit cum socijs suis Sophistis. Quid aliud de hoc Domino nostro sentiunt, Quam eum laruam & vaginam quandam alte-

Maioris horrib. contumelia in Christum.

LIBELLI MAIORIS.

alterius illius Filij, à Patris persona ab æterno geniti fuisse, ac esse, quam ascendendo secum in cœlum ad Dexteram Dei auexerit: ò igneis lachrimis deploranda cœcitas.

Quem, quęso, Apostoli quadragesimo à resurrectionis die, ascendentem conspicati sunt? Fit ne secunde alicuius persone hic mentio? Nonne Angeli, Apostolis apparentes, expressis verbis dixerunt: Hic IESVS, qui assumptus est à vobis in cœlum &c? Quis Apostolorum vnq; huiusmodi rei mētionem in suis scriptis fecit, Quod Filius æternus, Trinitatis secunda persona, in cœlum ad Dei Patris, scilz Trinitatis Dexteram ascenderit? Quomodo iste Maioris Filius, natura Deus ascendere potuit, Quum Deus cœlum & terram impleat, atq; vbicq; sit? In cœlo Trinitas seder in trono, quem Maior Patrem esse vult, Si in hac

Quis in cœlum ascendit.

T;

Trini-

REFUTATIO

Trinitate Filius suus vna persona fuit, Quomodo igitur è terra in cœlum ascendit? Quartus igitur ad tres ascendit, secum vecto vagina seu te-
ca sua &c, o tenebrę Aegyptiacis lon-
ge densiores. Domine Iesu Christe,
Fili Dei viui, Vindica gloriam tuam:
Amen.

Ad Inuocationem Christi Maior tandem descendit, dicens: Nihil pos-
se inuocari, quod non sit natura De-
us, Sed querimus à maiore.

Quæstio, I.

Primò, An tota Christi persona inuocari debeat, An vero secundum vnā naturam tantum? Si tota per-
sona inuocanda est, Certè etiam ad Christum hominem ipsa inuocatio pertinet. Si tantum Logos, Filius scilz æternus, natura Deus, qui ho-
minem induit, Certè Maior Chris-
tum diuidat necessum est, Cuius vna pars inuocabitur, Altera verò mi-
nime.

Deinde

LIBELLI MAIORIS.

Deinde querimus, Quum quis Quæstio. 2.
Patrem adorat, Et seorsim quoq; Fi-
lium adorat, Duo ne subiecta, per se,
ac in se subsistentia adorantur, Vel
Vnicum? Si duo: Ergo sic idolatre Deut. 6. 10.
Matth. 4.
efficimur. Nam scriptum est: Do-
minus Deus noster, Deus vnus est,
Illum solum coles. Si dicet, Essenti-
am tantum in duobus adorari. Se-
quetur. Quod persone, secundum
quod sunt persone, seorsim non pos-
sint adorari. Quid hic dices Maior?
An non hæc consequentia tibi erit
execrabilis? Hic iam se anguis pro-
dit, Qui in Christo Logon illum Fi-
lium æternum, natura Deum, vult
tantū adorari, Ex Christo vero ido-
lum, seu cucurbitam, Logo seu Filio
æterno plenam facit. Dicit quidem
Maior, Messiam inuocandum esse:
Non tamen indicat, An secundum
quod est Deus tantum, An secun-
dum vtramq; naturam maiestas hæc
inuo-

REFUTATIO

inuocationis illi competat, Quapropter hæc sophistica fusiore declaratione ex verbo Dei opus haberent.

Nos simpliciter de Christi glorie & diuinę Maiestatis imperio, propter quod adorandus & inuocandus est, sic sentimus, Quod iure vñctionis Paternę illud consecutus sit, Qua in Regem & Sacerdotem nostrum, Spiritu sancto, qui plenitudo Deitatis est, vñctus est: Vnde etiam Deus illi nomen dedit, quod est supra omne nomen, Vt in nomine ipsius omnia genua flectantur, Cœlestia, terrestria & inferna.

Hanc porro Maiestatis gloriam, quę Patris solius propria est, etiam cum filio communicari, ipsius Filij verba declarant. Dicit enim: Pater, Glorifica me, gloria, quam apud te habui, priusquam mundus esset. Item: Pater diligit Filium, & omnia ei dat in manum. Item Et mea omnia

Phil. 2.

LIBELLI MAIORIS.

omnia tua sunt, Et tua mea: Ergo etiam gloria sapientię, bonitatis & potentię Paternę Filij est. Et hanc glorię & laudis communicationem indicat Pater, vbi dicit Filio: Sede à Dextris meis. Quapropter etiam nomen Iehoua, gloriaq; eius Filio tribuitur.

Psal. 110.
Matth. 22.

Porro aliter nomen hoc, eiusq; gloria Patri tribuitur, Aliter Filio. Patri, vt qui à se Iehoua sit, & genitor: Filio verò, qui à Patre Deus sit, vt Filius, Deus ex Deo, & lumen de lumine, ac Rex dominusq; omnium: Sicut ipsemet Filius fatetur, inquiens: Pater diligit Filium, & dedit ei omnia. Omnia mihi tradita sūt à Patre meo. Data est mihi omnis potestas in cœlo & in terra.

Iohan. 5.
Matth. 11.
& 28.

DE

REFUTATIO
DE FILIO DEI, QVOD
is Etiam ante carnem in sacris
litteris Filius Dei nomi-
natus sit.

IN Disputatione nostra Albana ma-
nifestè professi sumus, In sacris li-
teris nullibi illius æterni Filij Dei
mentionem fieri: Et quod omnia
prophetarum & Apostolorum testi-
monia, in vnum illum vnigenitum
Dei Filium, ex Spiritu sancto con-
ceptum, & ex Maria virgine natum
referantur. Hoc Maior in excusa di-
sputatione videns, ira percitus, furi-
osus nos pronunciat, Ac multis Pro-
phetarum ac Apostolorum testimo-
nijs se probaturum recipit, Filium
illum æternum, etiam ante carnem
verè & realiter extitisse, Filiumq;
Dei nominatum fuisse. Sed quam fi-
deliter promissis suis Maior steterit,
Id pius lector, ex testimoniorum de-
torsio-

torsione, Et frigidis coniecturis an-
nexis facile percipiet.

TESTIMONIA VETE-
ris Testamenti.

1. Ex Psalm. 2: Filius meus es tu,
Ego hodie genui te.
2. Ex Isa. 2: Filius nobis est datus.
3. Ex Psalm. 44: Audi filia & vi-
de. 2c.
4. Ex 1. Reg. 7: Erit mihi in Fi-
lium 2c.

Triâ hic habes (inquit Maior)
contra hereticos, Primò, Quod
Christus, Filius Dei æternus etiam
ante carnem nominatur. Secundò,
Quod Christus simpliciter Iehouah
dicitur. Terriò, Quod eternitas ipsius
apertè declaratur, Eo quod æternum
regnum illi promittitur. Hæc est
Censoris nostri illa firmissima proba-
tio, quam tanta cum asseueratione
pollicitus est. Nos illi breuiter re-
sponde-

REFUTATIO

spondebimus, ut omnibus manifestum fiat, quam immatura violentia pro sua Maioritate vniuersa agat, & cuncta scripturę sacrę testimonia in peregrinum sensum detorqueat: quod tamen omnipotentis Dei verbum, cum pia modestia, & timore ac tremore tractari, in vsumq; applicari deberet.

1.
Respon. ad
Locum
Psalm. 2.

Primò, quod ad locum Psal. 2: attinet, dicimus, Eum locum Maiori nihil planè suffragari, Siue literaliter, siue figuratè interpretetur, Literaliter enim de Dauide, Figuratè verò de Christo, resurrectione ex mortuis Dei Filio declarato intelligitur. Nam sic Paulus, Christi Apostolus eum locum in Actis Apostolicis, cap. 13: interpretatur, Et in Epistola ad Romanos, cap. 1: Vbi non secundę personę, aut Filij alicuius æterni mentionem facit, Vt qui nec mori, nec ex mortuis resurgere potest: sed

LIBELLI MAIORIS.

sed Iesu Christi, qui mortuus est, & ex mortuis resurrexit, qua resurrectione per sanctificationis Spiritum, Filius Dei potenter est declaratus.

Hanc verò nostram responsionē & interpretationem veram esse, rotius sacrę scripturę consensus, & iudicium quoq; eruditiorum interpretum manifestum faciunt. Ludat igitur suis illis metaphisicis cogitationibus & commentis Maior: Nos Apostolica, & eruditiorum interpretum autoritate contenti erimus.

Vide.
Vatablum
Caluinum.
Bucerum.
Musculum.

Secundò, Ad Isaiaę testimonium respondemus, Prophetam de puerulo futuro loqui, Quod ipse verborum Prophetę contextus manifestè monstrat: Non autem de Essentia, aut de secunda Maioris persona, Aut eius Logo Filio æterno. Et probamus Vatabli interpretationem, Qui docet, Hunc puellum à Propheta vocari mirabilem, Non ob æternam aliam
V
quam

2. 30
Responsio
ad locum
Isa. 9.

Vatabli
interpretatio

REFUTATIO

quam generationem, sed propter natiuitatem eius ex virgine, in tempore factam. Consiliarium, ob doctrinam. Deum seu Heroem ob miracula. Fortem, ob tolerantiae virtutem. Patrem aeternitatis, Quod aeternitatem daturus sit credentibus. Principem verò pacis, Eo quod Dux futurus sit pacis internae. Hinc ergo lector facile colliget, An de existente tunc Christo ab aeterno, Logo, natura Deo, An de futuro Christo homine, seu promisso illo mulieris semine quod tam ardentissimis votis Patriarchae, Prophetae & omnes Sancti expetebant, Isaias in sua Prophetia loquatur.

Tertio ad dictum psalm. 44: Audi Filia etc respondemus, Maiorem speciali magisterio hic vti, quod psalmi verba de suo aeterno Filio interpretatur, Nam omnes eruditiores interpretes, psalmum de Pharaonia

Responsio.
ad dictum
psalm. 44.

LIBELLI MAIORIS.

nis filia, Salomoni desponsata, intelligunt, quae adumbratio fuit Ecclesiae, ex Gentibus Christo colligendae. Mira est igitur Maioris sagacitas, Qui promisit se nobis ex sacris literis Filium aeternum, qui ante carnem extiterit, ostensurum: & ecce Filiam nobis ostendit, Filio non reperto: de qua Filia in Psalmo dicitur, Quod oblivioni datura sit populum suum: quod Christus, verus ille Filius Dei, ex Spiritu sancto conceptus, & ex Maria virgine natus nunc facturus est. Maior itaque Psalmo peregrinum sensum assuit, Et cum omnibus eruditioribus interpretibus pugnat.

Hic postea Maior conclusionem apponit, Ideo aeternum esse Christum, Quia Propheeta sedem illi datam in aeternum fuisse dicit: Quum aeternitas nulli creaturae, Sed soli Deo competat.

V

Respon:

REFUTATIO

Responsio.
ad aeternitatem
de Christi.

Respondemus, Et in hac re Maiorem inopia iudicii laborare. Nam inter has phrasas, In æternum dare, Et ab æterno datum esse regnum, distinguere nescit. Aeternitas alia quando temporis durationem notat; & tunc principium habere potest. Cur Maior interpretationem Gabrielis Angeli non requisivit? Dabit illi, inquit, Dominus Deus sedem David Patris sui, Et regnabit in domo Iacob in æternum, & regni eius non erit finis. Certè non Logos natura Deus, aut Filius Maioris æternus accepit hoc regnum: sed Iesus, Mariæ & Dei Filius, licet ab æterno non extiterit, sed iam ab 1569: annis. Vniuersis pijs regnum æternum promittitur, Quum tamen ab æterno non fuerint.

4.
Locus.
2. Reg. 7.

Quartò, Maior contendit, Filium suum æternum antè carnem extitisse, Quia Deus, 2. Reg. 7: dicit: Ero illi

LIBELLI MAIORIS.

illi in Patrem, Et ipse erit mihi in Filium.

Respondemus, Admirandam esse Maioris industriam, Qui ex verbis futuri temporis, tempus præteritum, imò aeternitatem nouerit elicere. Sed omnes cordati lectores vident, textum hunc literaliter quidem de Salomone loqui: sed figuratè ad Christum hominem, ex Davidis semine ortum pertinere, Nam inquit: Suscitabo: Nō Suscitaui. Et, Quum completi fuerint dies tui: Nō, Antea & ab æterno. Item, Ero ei in Patrē: Non, Fui ab æterno illi in Patrem. Maior itaq; sagacitate sua ostendat nobis hic Logon suum æternum Filium, Aut secundā illam personam Trinitatis suæ.

Quum porrò Propheta de huius Filij regno æterno loquitur, De regni eius duratione manifestè loquitur, prout supra quoq; a nobis indicatum est.

V 3

Tan-

REFUTATIO

Maloris ri-
dicula Con-
clusio.

Tandem Maior, veluti re optime gesta, securus, conclusionem attexit, dicens: Postquam Propheta probavit, Filium natura Deum esse, & eundem Essentia cum Patre, Distinctū vero persona, Tertiam quoque Trinitatis personam non dedit obliuioni, quæ est Spiritus sanctus, Deus verus, de vero Deo Patre & Filio, quæ loquendo in Propheta Nathan delitescerebat. Nemo enim hæc arcana (inquit Maior) de Dei Essentia, præter Spiritum sanctum patefacere potuisset. Mox addit. Illum, qui semen & filius Davidis, ac Mariæ virginis fuit, esse quoque Filium illum æternum, ab æterno à Patre æterno genitum, iuxta illud Matthæi. i. & Luc. i. Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi. Et sanctum, quod ex te nascetur, vocabitur Filius Dei. Vnus ergo, inquit, Filius natus est ante omnia

LIBELLI MAIORIS.

na secula ex Essentia Patris æterni, Et vnus idemque ex Maria virgine. Interpretatur deinde particulam illam: Et ipse erit mihi in Filium: Id est, Non quod antea non fuerit Filius Dei, ex æterno Patre genitus, & ante virginem: Sed quod hic natus ex Maria virgine homo, sit quoque verus, & æternus Filius Dei, Adorandus & inuocandus, quemadmodum ipse Pater etc.

Hæc, candide lector, prolixius Responsio ex Maioris libro repetere libuit, Vt hominis miram varietatem tibi expendendam & iudicandam proponeremus. Rursum Maior viscum olfecit. Quapropter ne in duorum Filiorum absurditatē incidisse videretur, varijs coloribus se pingere conatur, & in plurimas formas se, non secus ac vulpes in venatione ante protensum rete tergiuersatur: Sed animal hoc ex auribus boni lectores facile agnoscunt.

REFUTATIO

scunt. Miræ sunt profecto in verbis illius contradictoriæ, Nunc hic est Filius, Nunc alter est Filius, Nunc æternus est Filius, Nunc in tempore natus etc, Quis quæso Prophetarum vel Apostolorum hanc doctrinam tradidit nobis? Unus est nobis Deus, Unus & Mediator Dei & hominum, HOMO, Christus Iesus, unigenitus & vnicus Filius Dei, ac verus Deus, plenitudine diuinitatis Dei Patris sui, qua in ipso habitat substantialiter. 1. Tim. 2. Col. 1. 2.

Ex his igitur pius lector facile colliget, quam appositè Maior scripturas sacras citet, Et quam egregie eius instituto dictum Angeli, Luc. 11 seruiat. Et an vnus & idem Filius esse possit, qui bina natiuitate vna ante altera vero post virginem natus sit. Iuxta etiam, quum à Maiore maledictus esse dicatur, qui confidit in homine, An ea verba in Christum hominem

LIBELLI MAIORIS.

hominem quadrent. Hæc est nox illa, & hora tenebrarum, in quibus Maior cum Sophistis versatur. Nihil ergo mirum, quod vbiq; tam crasse impingit. Dominus misereatur eius.

Quintum testimonium transtulit Maior ex Psal. 70: Vbi David orat Deum, Vt iudicium suum regi, et iustitiam suam Filio regis dare velit, Hoc est, potentiam & regnum Filio æterno, ex se Patre æterno rege nato, Et Filio quoq; Davidis, secundum carnem. Vnde infert, Christum ob id natura Deum esse.

Respondemus, An hæc non sunt scopæ dissolutæ, iudicet pius lector. In multis erroribus se Maior volutat, quos candidus lector facile obseruare potest: Peccatq; contra multos theologiæ Sophisticæ terminos. Si enim Maioris æternus ille Filius natura & à se Deus est, & ab æterno per omnia Patri suo æqualis, omnium rerum

REFUTATIO

rerū author & origo, cunctaq; posses-
dens vt ipse Pater etc, Quid posset
illi noui à quopiam dari? Quando-
cunq; igitur scriptura sacra dicit, Fi-
lio Deum aliquid dedisse, Semper ad
Iesum Christum hominem, verum
Filiū Dei referendū est: Vt Matth.
11. 28. Iohan. 1. 3. 5. 10. 15. etc. Et in hoc
omnibus eruditioribus interpretibus
conuenit. Atq; si tantum eterno Ma-
ioris Filio Deus regnum dedit, se-
quetur Christum Dominum nostrū,
ex Dauidis semine ortum, absq; reg-
no futurum. Quomodo igitur consta-
bit Maioris prior sententia, Vbi
scripsit, Filio Dauidis quoq; regnū
datum fuisse?

Maioris pu-
erile Argu-
mentum.

Et quale obsecro argumentum,
Qualisq; consequutio est, Christo
omne iudicium datum fuit: Ergo
Christus fuit ab æterno, & natura
Deus? Quum etiam omnibus notum
sit, Dauidis verba non æternitatem
respicere,

LIBELLI MAIORIS.

respicere, Sed futurum tempus desig-
nare.

Sextum testimonium ex Danielis ^{6.} ^{Locus.}
cap. 3: transumpsit, Vbi Nebucadne- ^{Daniel. 3.}
zar quantum in fornace similem Fi-
lio Dei esse affirmabat. Hunc autem
Maior Christum fuisse dicit.

Respondemus, Nos à Maiore po-
stulare, vt in tanti momenti negotio,
literis sacris, quæ in Canone habentur,
nobiscum agat. Nam quæ in Ca-
none non extant, in fidei negotiis nō
ligant nos: quum authenticæ nō sint.
Textus etiam non habet: Tanq; Fi-
lium Iehouæ: sed, Tanq; Filiū Elo-
him. Sed quid multis opus est, Quū
in ipso contextu conueniens inter-
pretatio extet, quæ indicat, quis fue-
rit ille quartus, Deorum Filio simi-
lis. Paulo post enim Nebucadnezar
dicit: Prædicandus est Deus Iudæo-
rum, qui misit Angelum suum, ad li-
berandos cultores suos. Atq; in hac
sententia

Responsio

REFUTATIO

Vide
Vatablum
præcipue.

7.
Locus.
Daniel 7.

sententia eruditiores interpretæ no-
biscum consentiunt.

Similiter Maior præclaro testi-
monio Danielis, quod cap. 7, extat,
aburitur: Vbi Daniel se in nubibus
coeli tanq̃ Filiū hominis vidisse ait.
Hunc Filium hominis Maior dicit
quartum in fornace accensa fuisse.
Daniel Dei demonstratione, in visio-
ne vidit Messiam futurum, Domi-
num nostrum Iesum Christum. Et
ideo Daniel dicit: Vidi tanq̃ Filium
hominis, Eo, quod nondum realiter,
sed in figura tantum Filius esset: Nā
tunc adhuc in vmbra erant, & in fi-
gura illis omnia contingebant. 1.
Cor. 10.

Vera salus
Sanctorum
veteris & no-
ui testamēti

Nec tamen propterea Sanctos
veteris testamenti spiritualibus diui-
tijs Filij Dei spoliamus. Nam vt v-
na eademq̃ à condito mundo ad fi-
nem vsq̃ electorum Ecclesia est, ita
eadem & communis omnium salus,
Idem

LIRELLI MAIORIS.

Idem Deus Pater, Idem seruator
Messias, Idem Spiritus, Eadem vita
& hæreditas, In substantia discrimē
non est, Sed in modo, mensura & gra-
du patefactionis Messiae & salutis:
Et in elementorum mundi observa-
tione, Et ab hac libero statu: Ex quo
diuerso statu, et salutis patefactione,
discrimen gratum in electis nascitur:
quarum altera puerilis vocatur, à le-
gali pædagogia recta: Altera adulti-
or ac grandior, ab adoptionis Spiritu
gubernata etc.

Octauum Maioris testimonium,
Ose. 11: Ex Aegypto vocaui Filium
meum. Hunc, inquit Maior, Mat-
theus Christum Dei Filium esse præ-
dicat, Illum scilicet, quem æternus
Pater nascendum ex virgine Filium
suum appellauerat, antequam ex
Maria nasceretur, annis circiter
771.

8.
Locus.
Ose. 11.

Respondemus, Qui cerebro pla-
ne

REFUTATIO

Characteres
Bestiæ blan-
drata optat
colla ac se-
peliri.

tis suis scriptis multis innocentibus,
ac Deo dedicatis offendiculum præ-
beat: Simul etiam Maiores obtesta-
tur, per viuentem in secula seculorū,
quo ab usitata claudicatione planè de-
sistere, & in via Domini recte ince-
dere velit, Ac pro sua senili pruden-
tia & auctoritate author esse, Vt ab-
ominanda illa simulachra Antichris-
ti, quæ in templis eorū, summa cum
Dei contumelia adhuc prostant, V-
na cum alijs Antichristi notis, Pane
Missatice, candelis, vestibus Missa-
ticis, Panis adoratione, propter con-
substantiationē, & coporalem carnis
Christi manducationem &c iam tan-
dem tollantur & aboleantur, Ne mi-
seris Christicolis sint in spinas & rui-
nam. Cogitet Maior cum suis socijs,
quam grauis sit illa comminatio in
Apocalipsi: Quia nec calidus, nec
frigidus es, sed tepidus: Ideo euomā
te. Et qui in minimo infidelis est,
Quo-

Cap 3

LIRELLI MAIORIS.

Quomodo in maximo fidelis esse pos-
set: Dominus misereatur vestri, Et
donet vobis reuelationis & cogni-
tionis Spiritum: Amen.

Ad locum Psalm. 67: quæ Pau-
lus in Epistola ad Ephesios, cap. 4:
citatur & interpretatur, Responde-
mus, Primum Dauidem de seipso lo-
cutum esse: Qui postquam exinani-
tus fuerat, Dominus eum in altum
euexerat, Regemq; cōstituerat. De-
inde Paulus eadem ipsa verba ad Ch-
ristum transfert: qui etiam, posteaq;
semetipsum vsq; in mortem crucis
humiliauerat, super omnes Reges &
creaturas euectus sit. Non autem
Paulus quippiam hic, sicut nec aliās
vnq; de secunda persona, vel Filio
aliquo æterno dixit: Sed de Christo
crucifixo, in quem & Dauid respe-
xit. Hic de cœlo in infimas partes
terre descendisse dicitur, Quia di-
spositione Dei Patris, per Spiritum

267
Locus.
Psalm. 67.

Descensus
Christi de
cœlis, quæ
lis.

T 3

illius,

REFUTATIO

illius, contra naturę ordinem, in vtero virginis Marię conceptus, & de ea in mundum natus est.

Vt igitur ros in terrę sinum, ad eam fœcundandam noctu descendere occulte intelligitur: sic Christus, mundo versante in tenebris, de cœlo descendit, per Spiritum scilicet sanctum conceptus in vtero Marię virginis, & ex ea natus, absconditis ipsius naturę modis, ad agrum Dei Ecclesiam vberandum: Vnde etiam aliās Paulus Christum Dominum de cœlo, Et hominem cœlestem, in Spiritum viuificantem factum nominat, Qui de cœlo cœlestis sit. Ac ut ros suo munere in terra perfunctus, summis herbarum partibus insidens, originem suam repetit: sic in cœlum Christus, diuinus ille ros, vnde in Spiritu descenderat, forma crucis posita, ad gloriam cœlestis Patris ascendit. Atque hoc est, quod Paulus hoc loco in mag-

1. Cor. 15.

121
21

LIBELLI MAIORIS.

in magnam Christicolarum consolationem ex Dauide proponit ac tractat, Nullam prorsus mentionem faciens secunde alicuius personę, aut Filij æterni: qui suo descensu ita omnia impleuerit, ut etiam in pane Misericordie præsens sit, seq̃ pijs ac impijs deuorandum ore corporali præbeat, Vt Maior cum suis Maioribus papistis ex hoc loco Pauli affirmat, omnibus eruditioribus interpretibus renitentibus,

Vide,
Caluinum,
Musculum,
Borauum.

Postea Maior inter descensum & ascensum inuolutus ac irretitus, quum videret se nō posse elabi, quin cuncti animaduernerent, eum duos filios in carruca suavehere, lectorū animos impertinenti citatione Psalm. 139: nititur peroccupare: qui psalmus nihil illi seruit, quum de hominum conceptione in genere loquatur, Et non de conceptione Christi: quemad-

Vide,
Caluinum,
Vatablum,
Musculum.

REFUTATIO

tantur. An verò Maior rectè faciat, quod Augustinum sequendo, citra vllum delectum scripturę testimonia coaceruat, illisq; tāta leuitate, prater omne iudicium abutitur, p̄is ac candidis lectoribus expendendum ac iudicandum relinquitur.

Nec satis est Maiori anile suum semel proposuisse, verum idem de nouo reperit, Ne duorum filiorum reus videatur, Vnius qui descendit, Alterius vero qui ascendit, magna leuitate inculcat, Eundem esse Logon natura, qui ante carnem descendit: & postea carne assumpta ascendit. Sed p̄i lectores obseruent hanc horribilem contumeliam, qua Maior dilectissimum Dominum & Mediatorem nostrum, verum & vnigenitum Filium Dei afficit cum socijs suis Sophistis. Quid aliud de hoc Domino nostro sentiunt, Quam eum larvam & vaginam quandam alte-

Maioris horrib. contumelia in Christum.

LIBELLI MAIORIS.

alterius illius Filij, à Patris persona ab æterno geniti fuisse, ac esse, quam ascendendo secum in cœlum ad Dexteram Dei auexerit: ò igneis lachrimis deploranda cœcitas.

Quem, quęso, Apostoli quadragesimo à resurrectionis die, ascendentem conspicati sunt? Fit ne secundę alicuius personę hic mentio? ^{Quis in cœlum ascendit.} Nonne Angeli, Apostolis apparentes, expressis verbis dixerunt: Hic IESVS, qui assumptus est à vobis in cœlum &c? Quis Apostolorum vnq; huiusmodi rei mētionem in suis scriptis fecit, Quod Filius æternus, Trinitatis secunda persona, in cœlum ad Dei Patris, scilz Trinitatis Dexteram ascenderit? Quomodo iste Maioris Filius, natura Deus ascendere potuit, Quum Deus cœlum & terram impleat, atq; vbiq; sit? In cœlo Trinitas sedet in trono, quem Maior Patrem esse vult. Si in hac

T s

Trini-

REFUTATIO

Trinitate Filius suus vna persona fuit, Quomodo igitur è terra in cœlum ascendit? Quartus igitur ad tres ascendit, secum vecto vagina seu te-
ca sua 2c, ô tenebrę Aegyptiacis lon-
ge densiores. Domine Iesu Christe,
Fili Dei viui, Vindica gloriam tuam:
Amen.

Ad Inuocationem Christi Maior
tandem descendit, dicens: Nihil pos-
se inuocari, quod non sit natura De-
us. Sed querimus à maiore.

Quæstio, 1.

Primò, An tota Christi persona
inuocari debeat, An vero secundum
vnā naturam tantum? Si tota per-
sona inuocanda est, Certè etiam ad
Christum hominem ipsa inuocatio
pertinet. Si tantum Logos, Filius
scilz æternus, natura Deus, qui ho-
minem induit, Certè Maior Chris-
tum diuidat necessum est, Cuius vna
pars inuocabitur, Altera verò mi-
nime.

Deinde

LIBELLI MAIORIS.

Deinde querimus, Quum quis Quæstio, 2.
Patrem adorat, Et seorsim quoq; Fi-
lium adorat, Duo ne subiecta, per se,
ac in se subsistentia adorantur, Vel
Vnicum? Si duo: Ergo sic idolatre Deut. 6. 10.
Matth. 4.
efficimur. Nam scriptum est: Do-
minus Deus noster, Deus vnus est,
Illum solum coles. Si dicet, Essenti-
am tantum in duobus adorari. Se-
quetur. Quod persone, secundum
quod sunt persone, seorsim non pos-
sint adorari. Quid hic dices Maior?
An non hæc consequentia tibi erit
execrabilis? Hic iam se anguis pro-
dit, Qui in Christo Logon illum Fi-
lium æternum, natura Deum, vult
tantū adorari, Ex Christo vero ido-
lum, seu cucurbitam, Logo seu Filio
æterno plenam facit. Dicit quidem
Maior, Messiam inuocandum esse:
Non tamen indicat, An secundum
quod est Deus tantum, An secun-
dum vtramq; naturam maiestas hæc
inuo-

REFUTATIO

inuocationis illi competat, Quapropter hæc sophistica fusiore declaratione ex verbo Dei opus haberent.

Nos simpliciter de Christi gloriæ & diuinæ Maiestatis imperio, propter quod adorandus & inuocandus est, sic sentimus, Quod iure vñctionis Paternæ illud consecutus sit, Quia in Regem & Sacerdotem nostrum, Spiritu sancto, qui plenitudo Deitatis est, vñctus est: Vnde etiam Deus illi nomen dedit, quod est supra omne nomen, Vt in nomine ipsius omnia genua flectantur, Cœlestia, terrestria & inferna.

Hanc porro Maiestatis gloriam, quæ Patris solius propria est, etiam cum filio communicari, ipsius Filij verba declarant. Dicit enim: Pater, Glorifica me, gloria, quam apud te habui, priusquam mundus esset. Item: Pater diligit Filium, & omnia ei dat in manum. Item Et mea omnia

Phil. 2.

LIBELLI MAIORIS.

omnia tua sunt, Et tua mea: Ergo etiam gloria sapientiæ, bonitatis & potentiæ Paternæ Filij est. Et hanc gloriæ & laudis communicationem indicat Pater, vbi dicit Filio: Sede à Dextris meis. Quapropter etiam nomen Iehoua, gloriaque eius Filio tribuitur.

Psal. 110.
Matth. 22.

Porro aliter nomen hoc, eiusque gloria Patri tribuitur, Aliter Filio. Patri, vt qui à se Iehoua sit, & genitor: Filio verò, qui à Patre Deus sit, vt Filius, Deus ex Deo, & lumen de lumine, ac Rex dominusque omnium: Sicut ipsemet Filius fatetur, inquit: Pater diligit Filium, & dedit ei omnia. Omnia mihi tradita sunt à Patre meo. Data est mihi omnis potestas in cœlo & in terra.

Iohan. 5.
Matth. 11.
& 28.

DE

REFUTATIO
DE FILIO DEI, QVOD
is Etiam ante carnem in sacris
literis Filius Dei nomi-
natus sit.

IN Disputatione nostra Albana ma-
nifestè professi sumus, In sacris li-
teris nullibi illius æterni Filij Dei
mentionem fieri: Et quod omnia
prophetarum & Apostolorum testi-
monia, in vnum illum vnigenitum
Dei Filium, ex Spiritu sancto con-
ceptum, & ex Maria virgine natum
referantur. Hoc Maior in excusa di-
sputatione videns, ira percitus, furi-
osus nos pronunciat, Ac multis Pro-
phetarum ac Apostolorum testimo-
nijs se probaturum recipit, Filium
illum æternum, etiam ante carnem
verè & realiter extitisse, Filiumq;
Dei nominatum fuisse. Sed quam fi-
deliter promissis suis Maior steterit,
Id pius lector, ex testimoniorum de-
torfio-

torfione, Et frigidis coniecturis an-
nexis facile percipiet.

TESTIMONIA VETE-
ris Testamenti.

1. Ex Psalm. 2: Filius meus es tu,
Ego hodie genui te.
2. Ex Isa. 2: Filius nobis est datus.
3. Ex Psalm. 44: Audi filia & vi-
de. 2c.
4. Ex 1. Reg. 7: Erit mihi in Fi-
lium 2c.

Triâ hic habes (inquit Maior)
contra hereticos, Primò, Quod
Christus, Filius Dei æternus etiam
ante carnem nominatur. Secundò,
Quod Christus simpliciter Iehouah
dicitur. Tertiò, Quod eternitas ipsius
apertè declaratur, Eo quod æternum
regnum illi promittitur. Hæc est
Censoris nostri illa firmissima proba-
tio, quam tanta cum asseueratione
pollicitus est. Nos illi breuiter re-
sponde-

REFUTATIO

spondebimus, ut omnibus manifestum fiat, quam immatura violentia pro sua Maioritate vniuersa agat, & cuncta scripturę sacrę testimonia in peregrinum sensum detorqueat: quū tamen omnipotentis Dei verbum, cum pia modestia, & timore ac tremore tractari, in vsumq; applicari deberet.

1.
Respon. ad
Locum
Psalm. 2.

Primò, quod ad locum Psal. 2: attinet, dicimus, Eum locum Maiori nihil planè suffragari, Siue literaliter, siue figuratè interpretetur, Literaliter enim de Dauide, Figuratè verò de Christo, resurrectione ex mortuis Dei Filio declarato intelligitur. Nam sic Paulus, Christi Apostolus eum locum in Actis Apostolicis, cap. 13: interpretatur, Et in Epistola ad Romanos, cap. 1: Vbi non secundę personę, aut Filij alicuius æterni mentionem facit, Vt qui nec mori, nec ex mortuis resurgere potest: sed

LIBELLI MAIORIS.

sed Iesu Christi, qui mortuus est, & ex mortuis resurrexit, qua resurrectione per sanctificationis Spiritum, Filius Dei potenter est declaratus.

Hanc verò nostram responsionē & interpretationem veram esse, totius sacrę scripturę consensus, & iudicium quoq; eruditiorum interpretum manifestum faciunt. Ludat igitur suis illis metaphisicis cogitationibus & commentis Maior: Nos Apostolica, & eruditiorum interpretum autoritate contenti erimus.

Vide.
Vatablum
Caluinium.
Bucerum.
Musculum.

Secundò, Ad Isaiaę testimonium respondemus, Prophetam de puerulo futuro loqui, Quod ipse verborū Prophetę contextus manifestè monstrat: Non autem de Essentia, aut de secunda Maioris persona, Aut eius Logo Filio æterno. Et probamus Vatabli interpretationem, Qui docet, Hunc puellum à Propheta vocari mirabilem, Non ob æternam aliquam

2. 304
Responsio
ad locum,
Isa. 9.

Vatabli in
interpretatio

REFUTATIO

quam generationem, sed propter natiuitatem eius ex virgine, in tempore factam. Consiliarium, ob doctrinam. Deum seu Heroem ob miracula. Fortem, ob tolerantiae virtutem. Patrem aeternitatis, Quod aeternitatem daturus sit credentibus. Principem verò pacis, Eo quod Dux futurus sit pacis internae. Hinc ergo lector facile colliget, An de existente tunc Christo ab aeterno, Logo, natura Deo, An de futuro Christo homine, seu promisso illo mulieris semine quod tam ardentissimis votis Patriarchae, Prophetae & omnes Sancti expetebant, Isaias in sua Prophetia loquatur.

Tertio ad dictum psalm. 44: Audi Filia etc respondemus, Maiorem speciali magisterio hic vti, quod psalmi verba de suo aeterno Filio interpretatur, Nam omnes eruditiores interpretes, psalmum de Phara-

nia

LIBELLI MAIORIS.

nis filia, Salomoni desponsata, intelligunt, quae adumbratio fuit Ecclesiae, ex Gentibus Christo colligendae. Mira est igitur Maioris sagacitas, Qui promisit se nobis ex sacris literis Filium aeternum, qui ante carnem extiterit, ostensurum: & ecce Filiam nobis ostendit, Filio non reperto: de qua Filia in Psalmo dicitur, Quod oblivioni datura sit populum suum: quod Christus, verus ille Filius Dei, ex Spiritu sancto conceptus, & ex Maria virgine natus nunc facturus est. Maior itaque Psalmo peregrinum sensum assuit, Et cum omnibus eruditioribus interpretibus pugnat.

Hic postea Maior conclusionem apponit, Ideo aeternum esse Christum, Quia Propheeta sedem illi datam in aeternum fuisse dicit: Quum aeternitas nulli creaturae, Sed soli Deo competat.

V

Respon-

Responsio.
ad dictum
psalm. 44.

REFUTATIO

Responsio.
ad aeternita-
tem Christi.

Respondemus, Et in hac re Ma-
iorem inopia iudicij laborare. Nam
inter has phrasas, In æternum dare,
Et ab æterno datum esse regnum,
distinguere nescit. Aeternitas ali-
quando temporis durationem notat;
& tunc principium habere potest.
Cur Maior interpretationem Ga-
brielis Angeli non requisivit? Dabit
illi, inquit, Dominus Deus sedem
David Patris sui, Et regnabit in do-
mo Iacob in æternum, & regni eius
non erit finis. Certè non Logos natu-
ra Deus, aut Filius Maioris æternus
accepit hoc regnum: sed Iesus, Ma-
riæ & Dei Filius, licet ab æterno nō
extiterit, sed iam ab 1569: annis.
Vniuersis pñs regnum æternū pro-
mittitur, Quum tamen ab æterno
non fuerint.

4.
Locus.
2. Reg. 7.

Quartò, Maior contendit, Filiū
suum æternum antè carnem extitis-
se, Quia Deus, 2. Reg. 7: dicit: Ero
illi

LIBELLI MAIORIS.

illi in Patrem, Et ipse erit mihi in Fi-
lium.

Respondemus, Admirandam es-
se Maioris industriam, Qui ex ver-
bis futuri temporis, tempus præteri-
tum, imò aeternitatem nouerit elice-
re. Sed omnes cordati lectores vi-
dent, textum hunc literaliter quidem
de Salomone loqui: sed figuratè ad
Christum hominem, ex Dauidis se-
mine ortum pertinere, Nam inquit:
Suscitabo: Nō Suscitavi. Et, Quum
completi fuerint dies tui: Nō, Antea
& ab æterno. Item, Ero ei in Patrē:
Non, Fui ab æterno illi in Patrem.
Maior itaq; sagacitate sua ostendat
nobis hic Logon suum æternum Fi-
lium, Aut secundā illam personam
Trinitatis suæ.

Quum porrò Propheta de huius
Filij regno æterno loquitur, De reg-
ni eius duratione manifestè loqui-
tur, prout supra quoq; à nobis indi-
catum est.

V 3

Tan-

Maloris ri-
dicula Con-
clusio.

REFUTATIO

Tandem Maior, veluti re optime gesta, securus, conclusionem attexit, dicens: Postquam Propheeta probauit, Filium natura Deum esse, & eundem Essentia cum Patre, Distinctū vero persona, Tertiam quoque Trinitatis personam non dedit obliuioni, quæ est Spiritus sanctus, Deus verus, de vero Deo Patre & Filio, quæ loquendo in Propheeta Nathan delitescerebat. Nemo enim hæc arcana (inquit Maior) de Dei Essentia, præter Spiritum sanctum patefacere potuisset. Mox addit. Illum, qui semen & filius Davidis, ac Mariæ virginis fuit, esse quoque Filium illum æternum, ab æterno à Patre æterno genitum, iuxta illud Matthæi. i. & Luc. i. Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi. Et sanctum, quod ex te nascetur, vocabitur Filius Dei. Unus ergo, inquit, Filius natus est ante omnia

LIBELLI MAIORIS.

nia secula ex Essentia Patris æterni, Et vnus idemque ex Maria virgine. Interpretatur deinde particulam illam: Et ipse erit mihi in Filium: Id est, Non quod antea non fuerit Filius Dei, ex æterno Patre genitus, & ante virginem: Sed quod hic natus ex Maria virgine homo, sit quoque verus, & æternus Filius Dei, Adorandus & inuocandus, quemadmodum ipse Pater etc.

Hæc, candide lector, prolixius Responsio ex Maioris libro repetere libuit, Vt hominis miram varietatem tibi expendendam & iudicandam proponeremus. Rursum Maior viscum olfecit. Quapropter ne in duorum Filiorum absurditatē incidisse videretur, varijs coloribus se pingere conatur, & in plurimas formas se, non secus ac vulpes in venatione ante protensum rete tergiuersatur: Sed animal hoc ex auribus boni lectores facile agnoscunt.

REFUTATIO

scunt. Miræ sunt profecto in verbis illius contradictoriæ, Nunc hic est Filius, Nunc alter est Filius, Nunc æterrus est Filius, Nunc in tempore natus etc, Quis quæso Prophetarum vel Apostolorum hanc doctrinam tradidit nobis? Vnus est nobis Deus, Vnus & Mediator Dei & hominum, HOMO, Christus Iesus, vni-genitus & vnicus Filius Dei, ac verus Deus, plenitudine diuinitatis Dei Patris sui, qua in ipso habitat substantialiter. 1. Tim. 2. Col. 1. 2.

Ex his igitur pius lector facile colliget, quam appositè Maior scripturas sacras citet, Et quam egregie eius instituto dictum Angeli, Luc. 11 seruiat. Et an vnus & idem Filius esse possit, quibina natiuitate vna ante altera vero post virginem natus sit. Iuxta etiam, quum à Maiore maledictus esse dicatur, qui confidit in homine, An ea verba in Christum hominem

LIBELLI MAIORIS.

hominem quadrent. Hæc est nox illa, & hora tenebrarū, in quibus Maior cum Sophistis versatur. Nihil ergo mirum, quod vbiq; tam crasse impingit. Dominus misereatur eius.

Quintum testimonium transtulit ^{5.} Maior ex Psal. 70: Vbi David orat ^{Locus.} Psal. 70. Deum, Vt iudicium suum regi, et iustitiam suam Filio regis dare velit, Hoc est, potentiam & regnum Filio æterno, ex se Patre æterno rege nato, Et Filio quoq; Dauidis, secundū carnem. Vnde infert, Christum ob id natura Deum esse.

Respondemus, An hæc non sunt ^{Responsio:} scopæ dissolutæ, iudicet pius lector. In multis erroribus se Maior volutat, quos candidus lector facile obseruare potest: Peccatq; contra multos theologiæ Sophisticæ terminos. Si enim Maioris æternus ille Filius natura & à se Deus est, & ab æterno per omnia Patri suo æqualis, omniū rerum

REFUTATIO

rerū author & origo, cunctaq; possi-
dens vt ipse Pater etc, Quid posset
illi noui à quopiam dari? Quando-
cunq; igitur scriptura sacra dicit, Fi-
lio Deum aliquid dedisse, Semper ad
Iesum Christum hominem, verum
Filiū Dei referendū est: Vt Matth.
11. 28. Iohan. 1. 3. 5. 10. 15. etc. Et in hoc
omnibus eruditioribus interpretibus
conuenit. Atq; si tantum eterno Ma-
ioris Filio Deus regnum dedit, se-
quetur Christum Dominum nostrū,
ex Dauidis semine ortum, absq; reg-
no futurum. Quomodo igitur consta-
bit Maioris prior sententia, Vbi
scripsit, Filio Dauidis quoq; regnū
datum fuisse?

Maioris pu-
erile Argu-
mentum.

Et quale obsecro argumentum,
Qualisq; consequutio est, Christo
omne iudicium datum fuit: Ergo
Christus fuit ab æterno, & natura
Deus? Quum etiam omnibus notum
sit, Dauidis verba non æternitatem
respicere,

LIBELLI MAIORIS.

respicere, Sed futurum tempus desig-
nare.

Sextum testimonium ex Danielis ^{6.} ^{Locus.}
cap. 3: transumpsit, Vbi Nebucadne- ^{Daniel. 3.}
zar quartum in fornace similem Fi-
lio Dei esse affirmabat. Hunc autem
Maior Christum fuisse dicit.

Responso?

Respondemus, Nos à Maiore po-
stulare, vt in tanti momenti negotio,
literis sacris, quæ in Canone habentur,
nobiscum agat. Nam quæ in Ca-
none non extant, in fidei negotiis nō
ligant nos: quum authenticæ nō sint.
Textus etiam non habet: Tanq; Fi-
lium Iehouæ: sed, Tanq; Filiū Elo-
him. Sed quid multis opus est, Quū
in ipso contextu conueniens inter-
pretatio extet, quæ indicat, quis fue-
rit ille quartus, Deorum Filio simi-
lis. Paulo post enim Nebucadnezar
dicit: Prædicandus est Deus Iudæo-
rum, qui misit Angelum suum, ad li-
berandos cultores suos. Atq; in hac
sententia

REFUTATIO

Vide
Vatablum
præcipue.

sententia eruditiores interpretæes nobiscum consentiunt.

7.
Locus.
Daniel 7.

Similiter Maior præclaro testimonio Danielis, quod cap. 7, extat, aburitur: Vbi Daniel se in nubibus cœli tanq̃ Filiū hominis vidisse ait. Hunc Filium hominis Maior dicit quartum in fornace accensa fuisse. Daniel Dei demonstratione, in visione vidit Messiam futurum, Dominum nostrum Iesum Christum. Et ideo Daniel dicit: Vidi tanq̃ Filium hominis, Eo, quod nondum realiter, sed in figura tantum Filius esset: Nā tunc adhuc in vmbra erant, & in figura illis omnia contingebant. i. Cor. 10.

Vera salus
Sanctorum
veteris & novi
testamenti

Nec tamen propterea Sanctos veteris testamenti spiritualibus diuinitijs Filij Dei spoliamus. Nam vt vna eademq̃ à condito mundo ad finem vsq̃ electorum Ecclesia est, ita eadem & communis omnium salus, Idem

LIRELLI MAIORIS.

Idem Deus Pater, Idem seruator Messias, Idem Spiritus, Eadem vita & hæreditas, In substantia discriminē non est, Sed in modo, mensura & gradu patefactionis Messia & salutis: Et in elementorum mundi obseruatione, Et ab hac libero statur: Ex quo diuerso statu, et salutis patefactione, discrimen gratum in electis nascitur: quarum altera puerilis vocatur, à legali pædagogia recta: Altera adultior ac grandior, ab adoptionis Spiritu gubernata etc.

Octauum Maioris testimonium, Ose. 11: Ex Aegypto vocaui Filium meum. Hunc, inquit Maior, Matheus Christum Dei Filium esse prædicat, Illum scilicet, quem æternus Pater nascendum ex virgine Filium suum appellauerat, antequam ex Maria nasceretur, annis circiter 771.

8.
Locus.
Ose. 11.

Respondemus, Qui cerebro plane

REFUTATIO

ne non destituitur, is facile inter figuram & figuratum discreuerit. Propheta de populo Iudaico loquitur: Mathæus dictum Prophetæ Apostolica autoritate ad Christum transfert, Ad Christum inquam, qui cum Iosepho, & Maria matre in Aegyptum profugerat: Illius æterni Filij Maioris prorsus nullam mentionem facit. Quod autem Mathæus de Christo Domino nostro, vero Filio Dei locutus sit, id primum libri sui caput, ubi ortum illius ex semine Abrahamæ & Davidis describit, manifestum facit. Videat autem Maior, An Filius Israel, de quo Oseas loquitur, Et Filius, de quo Matthæus meminit, comparari possint: Quum ille adoptiuus, iste vero Dei Filius proprius sit. Eruditiores quoque interpretes Maiores opinioni aduersantur.

Nonus locus, Hierem. 23: Et vocabunt eum, Deus iustificator noster.

En,

Vide,
Caluinum.
Musculum

9.
Locus.
Ierem. 23.

LIBELLI MAIORIS.

En, inquit Maior, Christus vocatur Deus, Ergo est natura vnus ille & solus Deus.

Respondemus. Tripudiat Maior, non secus, ac si cæcus equi soleam ferream inuenisset: Interim non expendit, quam validum argumentum nobis obiecerit. Prius examinare debebat argumentum, An à nomine ad Essentiam procederet. Quid faciet Maior, Si pari ratione insteterimus: Moses in scriptura sacra Deus nominatur, Ergo natura est ille solus & vnus Deus. Moses, Aaron, Cyrus, Angeli Principes nomine Dei decorantur, Nihilominus homines, & creati Spiritus sunt, & non natura Dij. Si Maior locum Hieremiæ obseruasset, Messiam non absolute Deum à Propheta vocari vidisset: sed cum additione. Verum Maiori id contigit, quod habenti viridia perspicilla cōtingere solet. Is enim quicquid

REFUTATIO

quid intuetur per illa, illud viride illi
apparet. Sic Maior omnes Prophe-
tas prauæ suæ opinionis seruos existi-
mat: quam maxime fallatur. Nam
huic Filio Dei crucifixo omnes Pro-
phetæ testimonium perhibent: de
Maioris secunda persona, & Filio
æterno, natura & à se Deo, apud Pro-
phetas altissimum est silentium.

Acto. 10.

Præterea, Maioris magna sit osci-
tantia necessum est, Quod citando
scripturæ sacræ testimonia, nullum
contextum expendit, Nullas circum-
stantias examinat, Neque mentes aut
proposita Prophetarum considerat.
Expendat hic Maior, An de futuro
Christo, Aut de alio quopiam æter-
no Hieremias loquatur, quum dicit:
Et vocabunt eum etc: De futuro lo-
quitur, Hoc est, de Domino nostro
Iesu Christo, Qui quomodo à Deo
nobis factus sit iustitia, sanctificatio
& redemptio, Id Paulus, eius Apol-
tolus,

LIBELLI MAIORIS.

solus, fideliter et perspicue nos docet,
Rom. 3. 1. Cor. 1.

Iustificandi gloriam solum Deum
concernere, dicit Maior: quod nos
verum esse dicimus, Si Maior Dei
vocabulum accipit, Nempe pro Deo
Patre, qui solus est ille, ex quo om-
nia, & primus iustificationis nostræ
author. Nam Christus Filius Dei,
non est ille, ex quo omnia, Non est
primaria salutis origo vel author, Sed
est ille, per quem omnia, suam origi-
nem habens à Deo Patre suo: prout
sacræ literæ nos passim docent.

Iohan. 1. 7.
11. 17. 30.

Ex his itaque facile est intelligere, Acto. 2.
Christum salutis authorem & Do-
minum à Patre esse constitutum, per
quem (non à quo) cuncta possint in-
staurari, et cœlesti Patri reconciliari:
Vt Apostoli nos docent, Acto. 3.
Hebr. 2. 10. 12. Colos. 1. 2. etc.

Ad dictum Micheæ cap. 5. in
principio huius nostri libelli, & in a-

REFUTATIO

Iñs nostris libris respondimus. Nolumus igitur pio lectori iteratione notio. & ii. quia molesti esse.

Decimum testimonium Maior attulit ex Esa. cap. 7. & 9: de æternitate, Et quod Melsias Pater futuri seculi nominandus sit.

Loc. Esa. 7. & 9.
Respondemus. Quid sibi Propheta verbis istis velit, in præcedentibus, ubi de æternitate regni Christi mentio facta est, & alias sæpe, significauimus. Quam vero solide Maior argumentetur: Christus erit Pater futuri seculi, Ergo est natura Deus, pueri in scholis facile iudicabunt: quomnes videant, Prophetam de futuro, & non de æterno, vel personato Christo loqui. Facilius contra Maiorem colligent: Christus à Propheta futuri seculi Pater dicitur: Ergo præteritorum seculorum Pater non potest dici etc.

Duode-

LIBELLI MAIORIS.

323
Duodecimum, ex Isaia cap. 2: ^{12. 29} Loc. 12. 29
transumpsit, ubi Propheta dicit: Stabit radix Iesse in signum populis: Ergo Christus est natura Deus.

Respondemus, Maiorem inopia memoria laborare. Pollicitus est enim, se ex sacris literis manifeste probaturum, Christum & ante carnem, ab omni æternitate Filium Dei fuisse, & expresse nominatum esse: Hoc promisso seposito, multa testimonia contrahit, quibus aliud probare conatur, Nempe, Christum à se, & natura Deum esse. Aliud est probare, Christum Deum esse natura: Aliud, Ante carnem, & ab æterno Filium fuisse. Dicat autem nobis Maior: An is, qui natura Deus est, Secundum id, quod natura Deus est, Filius quoque esse possit?

Dicit præterea Maior, Plurimos locos latere in sacris, qui probent, Christum natura Deum esse: Verum illos

X 2

REFUTATIO

illos rectè argumentando esse eruen-
dos. Quæ est hæc via Maioris? Pre-
claram certè methodum studiosis sa-
crarum literarum proposuit. Quid
sacris literis cum Maioris rixosis syl-
logizationibus, & spinosis illis argu-
tibus? Sancta est Prophetarum & A-
postolorum simplicitas.

^{73. 40}
^{Locus.}
^{Isa. 52. 30} Decimum tertium, Isa. 52: Ego
ipse, qui loquebar, Ecce adsum etc.

Respondemus, Hæc verba Pro-
phetæ esse, quæ per Spiritum Mes-
siae loquutus est, seipsumq; in perso-
na ipsius loquentem inducit: quibus
tamen Maior, ut & reliquis testimo-
nijs, pro opinione sua confirmanda
abutitur. Contextus verborum Pro-
phetæ mentem clare demonstrat.
Videat pius lector Vatabli & Leo-
nis versiones.

^{74. 30}
^{Locus.}
^{Psal. 110.} Decimum quartum: Psalm. 110:
Tu es Sacerdos in æternum, Id est,
ab æterno: Quia, inquit Maior, sa-
cerdotium

LIBELLI MAIORIS.

cerdotium non conuenit, nisi natu-
ræ diuinæ.

Respondemus, An non blasphe-
mi, & in Dei Maiestatem contume-
liosi sint isti Maioris sermones, pijs
lectoribus iudicandum relinquimus.
Gigantea est hæc Maioris audacia,
& horribilis temeritas. Quis vnq; in
Ecclesia Dei huiusmodi sermones
audiuit? De verbis Prophetæ nihil
respondebimus, quum antea de Chri-
sto & eius Sacerdotio in libris nostris
fuisse scripserimus, Et in præcedentib;
rationem rediderimus, Quomodo
Christus Dominus, qui heri fuit, &
hodie est, in omnia quoq; secula fu-
turus sit.

Porro Maior hic addit collectio-
nem: Si inquit, Christus æternus Sa-
cerdos est, Necesse erit Filium Dei
intercessisse pro nobis statim post
Adæ lapsum, eumq; ante Adamum
fuisse: Quia Sacerdos semper vivit,
ad hoc, ut interpellet: Hebr. 7. Et A-

Maioris col-
lectio.

REFUTATIO

postolus ex Psalmista dicit: Tu es Sacerdos. Non dixit: Tu eris Sacerdos post assumptionem humanæ naturæ.

Responsio.

Respondemus, Mirabiles habet noster Maior consequtiones: Christus, inquit, fuit ante lapsum Adami: Ergo fuit ab æterno. Quid faciet nobis Maior, Si pari ratione & nos argumentabimur: Adamus fuit ante lapsum: Ergo fuit ab æterno? Si porro contendit, Apostolum non dixisse, Tu eris Sacerdos: Rursum nos pari ratione cum Maiore contendemus, neq; Apostolum dixisse, Tu fuisti Sacerdos: Quomodo igitur probabit nobis Maior, Filium suum æternum ab omni æternitate Sacerdotem fuisse: Maior habraizans debebat rationem scire, Quare Prophetæ tam sæpe modo potentiali in loquendo vtuntur, Et quare tempore præterito et presenti pro futuro vtantur,

LIRELLI MAIORIS.

tur, Nempe ad rerum certitudinem declarandam.

Porro, Quæ habet Maior sue professionis, Quod scilicet Filius ille æternus, natura & à se Deus, Patri per omnia æqualis, socium, qui eadē cum ipso affirmet: Omnes enim eruditiores interpretæ illi aduersarios esse videmus. Illi enim ad humanam Christi naturam Sacerdotium proprie referunt.

Nos ex sacris literis, Dominum ^{Christus} nostrum Iesum Christum, ^{quomodo} Filium ^{Rex & Sacerdos.} Dei ex Spiritu sancto conceptum, & ex Maria virgine natum, didicimus duo nomina, nobis salutaria, Nempe Regis & Sacerdotis sortitum esse. Regis quidem, qui regio & impera- ^{Christus} torio Spiritu per conceptum vnctus, ^{Rex.} in omnia, cœlestia & terrestria, & Infera dominatum & imperium teneat: de quo ipse his verbis: Data est ^{Matth. 28.} mihi omnis potestas, in cœlo & in terra:

REFUTATIO

ra: A quo regio Spiritu etiam Domini exercituum, & iudicis vniuersitatis nomen habet.

Itaque, Vt in vetere foedere Reges ad regnum vincti sunt vntione mystica: Ita in dispensatione temporum plenitudinis, rex noster Christus, in sancto illius conceptu vera Spiritus sancti vntione in regem nostrum vinctus est: quod etiam nomen illius Immanuel nobis indicat. Eo suae vntionis Spiritu in nobis regnat, nosque peccati iure, ad iustitiam, e morte ad vitam, ex opprobrio crucis, ad gloriam & splendorem celestis regni, vt mortis & vitae, Peccati & iustitiae, Inferni & coeli Dominus, transferat.

Sacerdotis autem munere in eo fungitur, Quod oleo, Spiritu videlicet sancto vinctus, aduocatum & Mediatorem se praebet pro nobis apud Patrem, precando & benedicendo, Iuxta

Christus
Sacerdos.

LIBELLI MAIORIS.

Iuxta illud: Si quis peccauerit, aduocatum habemus apud Patrem, Iesum Christum Iustum. Patrem hic non accipimus Maiorice pro Deo Essentiaperonato: sed pro vno & solo Deo, Patre Christi: qui solus est ille Deus israel, primus & nouissimus, praeter quem alius non est.

Vt vero Sacerdos noster nobis benedicat, hoc est, varijs sacri sui Spiritus muneribus nos exornet, Baptista indicat, inquiens: De plenitudine eius nos omnes accepimus, Scilicet, Spiritum sanctitatis, iustitiae vitae, sapientiae etc, Qui a conceptu & partu, impuri, iniusti, mortisque obnoxij fueramus. His nos contenti sumus: Si Maior aliud quippiam expetit, Ipse viderit.

Quintum decimum, Apocal. 13: Christus est ille Agnus, qui ab origine mundi occisus est.

15
Locus.
Apocal. 13.

Respondemus, Maior minus princeps

X v

REFUTATIO

ceps est in pronunciando, & sua im-
 imprudenti securitate verbo Dei ab-
 utitur, & illud in peregrinum sensum
 detorquet. Dictum Iohannis recte
 ex græco versum, opinioni Maioris
 nihil suffragatur. Nam Iohannes di-
 cit: Omnes eos Bestiam adoratorios,
 qui à iactis mundi fundamentis non
 sunt scripti in libro vitæ Agni illius
 mactati. Hanc veritatē Maior neg-
 ligens, textum inuersum ad æternū
 suum fulciendum abripit. Sed dicat,
 quæso, nobis Maior, Quis sit ille,
 qui occisus fuit ab origine mundi?
 An Logos illa secunda Trinitatis
 suæ personæ? An verò homo ille,
 qui tinctā sanguine vestem habens,
 in femore hanc inscriptionem gesta-
 uit: Hic est Logos Dei: vt Iohannes
 Apocal. 19: indicat. Si Logos, secun-
 da persona, vt Filius æternus, natura
 & à se Deus occisus est, Triumphet
 Maior. Sin Logos Iesus Christus,
 Vt

LIBELLI MAIORIS.

Vt palmam amittat necessum erit.
 Domine Maior: Quis erat ille, qui ^{Math. 27.}
 in cruce dicebat: Deus meus, Deus
 meus, Quare me dereliquistis? Erat
 ne Logos tuus, secunda persona, aut
 Filius æternus, natura & à se Deus?
 Det tibi Deus mentem saniozem.

Sextumdecimum, Ephes. 1: Qui
 elegit nos in ipso, antequam iaceren- ^{16.}
 tur fundamenta mundi. Ex hoc di- ^{Locus.}
 cto Pauli Maior concludit, Christū ^{Eph. 1.}
 ab æterno extitisse, Et natura Deum
 fuisse.

Respondemus, Conclusionem
 hanc ex eodem erroris fonte proma-
 nare. Nam Paulus isthic de nulla
 Christi existentia ab æterno mentio-
 nē facit. Nam eadē ratione omnes
 electi ab æterno fuissent. Loquitur
 autem Paulus de diuinæ electionis
 decreto, quo omnes electos elegit ac
 prætestinauit ad beatam æternæ for-
 titutis hereditatem in Christo Iesu,
 ante

17.
Locus.
Hebr. 13.

ante mundum conditum: prout om-
pī ac eruditi interpretēs sentiunt.

Decimum septimum, Hebr. 13:
Christus heri & hodie, Idem & in
secula. Hic Maior dicit, Christi eter-
nitatem apertissime probari.

Respondemus, Nos supra mentē
Pauli, quid his verbis docuerit indi-
casse. Hunc autem verborum Pauli
sensum esse, nobiscum omnes erudi-
tiores interpretēs consentiunt. Vni-
us Caluini verba hic annotabimus.
Hinc apparet inquit, Non de æterna
Christi diuinitate Paulum differere,
Sed de eius notitia & cognitione,
quæ fuit in veteri testamento, & no-
uo, & in seculum est futura. Addit,
Ideo non ad Christi diuinitatem, sed
ad qualitatem referendū esse Apo-
stoli sermonem. Idem clarius etiam
confirmat in 3. cap. Iohan. vbi eodē
modo interpretatur etiā illud Chri-
sti: Antequam Abraham fieret, ego
sum.

Vide.
Vatablum
Musculum.
Borrauum.

sum. Maior itaq; concordet cum
Caluino, & alijs illi consentientibus
eruditis interpretibus, Aut eos vt
hæreticos damnet & reijciat, Seq;
solum sapere, et vnicum Magistrū
veritatis esse gloriatur.

Postea Maior sic scribit. Hæc se-
cunda persona Trinitatis à Deo or-
dinata fuit, & missa, ad parefaciendū
decretum de reparatione generis hu-
mani, Ideo vocatur Mediator Lo-
gos, Quod æternus Pater per illum
Ecclesiā alloquatur. Sic Paulus quo-
que dicit, 1. Corinth. 10: Christum
Patribus affuisse in deserto: Comi-
tabatur nempe eos petra, quæ erat
Christus. Ex his, inquit Maior, om-
nibus patet, Filium Dei fuisse inde
ab initio ad Ecclesiam missus, qui fu-
it ille Angelus, cuius meminit Esai-
as, cap. 63: qui populum saluauit. Fu-
it, inquam, Angelus ille, de quo dictū
fuit, Exo. 23: & Deut. 14: Ecce ego
mitto

De Logo
Maioris
commentū.

REFUTATIO

mitto Angelum meum etc, Item, Ille est, cui dictum fuit, Psalm. 2; Ego constitutus sum Rex ab eo super Sion. Item ille est, cui dictum fuit: Filius meus es tu: Ego hodie genui te. Hæc verò omnia, inquit Maior, manifestè probant, Christum fuisse ab æterno genitum, & natura Deum, & personam etiam à Patre distinctam. Hæc Maior, sibi metipsi suauiter complacens,

Responsio.

Respondemus, Maiorem multa & magna dicere, Sed interim nihil probare. Nam testimonia illa scripturæ, quæ citat, nihil illi suffragantur, quum sint reflexa, & in peregrinum sensum violenter detorta: quemadmodum postea indicabimus.

Sed prius dicat nobis Maior, Quis nam ille Deus sit, qui ordinauit & misit secundam Trinitatis personam ad pacificandum decretum de reparatione generis humani? Deus Trinitas

LIBELLI MAIORIS.

Trinitas non potest hic Deus esse: Quia Trinitatis opera, secundum tuam magistralem regulam, ad extra, sunt indiuisa. Non igitur vna persona absq; altera mittere, nec etiã mitti potuit. Ostende igitur nobis in verbo Dei Deum illum ordinantem & mittentem.

Nominas Deum illum æternum Patrem, quod ille per secundam personam Ecclesiam allocutus sit, Et propterea secunda persona Logos dicatur. Domine Maior, Proba ex verbo Dei, Quis Prophetarum aut Apostolorum doceat, Secundam personam missam ad alloquendam Ecclesiam. Aut quod propterea Logos nominetur. Quis deniq; Prophetarum aut Apostolorum nominat hunc Deum, per secundam personam Ecclesiam alloquentem, Patrem æternum? Ostende nobis, domine Maior, Quis nam sit ille Deus. Nam Deus

REFUTATIO

Deus tuus Trinitas, vel Essentia personatus non erit: Nam ille quum sterilis sit, Pater esse non potest.

De loco Apostoli i. Corinth. 10: prius diximus. Quod vero ad reliqua testimonia cuncta attinet, Vnicodicto Paulus Apostolus Maiorē tumultuantem retundit & refutat, quum in principio Epistolæ ad Hebræos ita inquit: Multifarie, multiq; modis olim Deus locutus est Patribus, per Prophetas: Nouissime vero locutus est nobis in Filio etc. Ecce Maior, quando locutus est Deus, Et quis sit ille Deus. Patres nostri fuerunt sub Pedagogo: Nos sub Magistro sumus, qui filius et hæres est. Per hunc locutus est nobis Deus, qui est huius Filij Pater. Nam Deus Maioris Essentia personatus non habet Filium, Nihilq; vnq; nobis loquutus est. Filius etiā Maioris æternus, natura & à se Deus, Patri per omnia æqualis

Paulus vnicodicto Maiorem prostermit.

Hebr. i.

LIBELLI MAIORIS.

æqualis, si est, profecto inuisibilis est; Nunq; aliquid cum quoquam locutus est: Nam Deum nemo vidit vnquam: Habitat enim lucem inaccessibilem. Quid ergo bonus noster Maior ludit tot testimoniorum citatione, quæ in sensum alienum inflectit? Reddenda erit illi ratio coram iustissimo iudice, de hac sua præsumptione.

Quod ad Angelum illum apparitionis, de quo Maior mentionem facit attinet, respondemus, Scripturam sacram de Angelis increatis nuli libi recordari. Deum autem sub veteri testamento Angelorum ministerio frequenter vsum esse, ex verbo Dei manifestum est: per quos etiam Messiam futurū præfigurare voluit: Vnde etiam nomine Maiestatis Dei sæpe insigniuntur.

Sic ab Angelo, primogenita Aegyptiorum cedende, Israelitæ liberati sunt,

Y

REFUTATIO

ti sunt, Et ex Aegyptiaca seruitute, in libertatē vindicati: Et in solitudine peregrinantibus Angelus interdiu in columna nubis, noctu in columna ignis præcessit etc. Et ob hanc Christi repræsentationem, vocat Isaias hunc Angelū FACIEI, Nam Christus noster, Filius Dei v-nigenitus, est Facies illa Dei: de qua & Malachias ait: Ecce, ego mitto Angelum meum, Et præparabit viam ante FACIEM meam.

Christus est
Facies Dei.

Legati igitur Dei, Siue cœlestes Angeli, Siue homines in terra, Angeli faciei, hoc est Christi Angeli dicuntur: Qui nimirum mittuntur à Deo, vt Christo seruatori, ad eum fide cognoscendum, viam præparenti. In quo Pater, quum non secus atq; animus in facie eluceat, Christus facies Patris, vnius scilicet Dei, vocatur.

Sed

LIBELLI MAIORIS.

Sed forsā obijciat illud Maior, ^{obiectio Ma} Quod Angelus ille Saluator à Pro- ^{ioris. 20}pheta nominatur.

Respondemus, Angelos seruatores dici, Sed non tantum Angelos, verumeriam Sanctos homines, legatorum Dei munere fungentes. Nam etiam p̄i Iudices & Reges hoc titulo insigniti sunt. Id vero ideo factum est, Quia Christum verum Seruatorem præcesserunt, & imagine quadam, seu figura eum præsignificarūt. Eadem est ratio, quod Angeli aliquando hoc præclaro epitheto ornati sunt etc. Frustra igitur Maior illis suis opinionibus occupatus est, et coniecturis suis Angelicis laborat.

Maior tandem fatigatus detorsione testimoniorum Prophetarum ad diuinas promissiones relabatur, vt & has ad seruitutem suam inflectat. Primam igitur adorsus, ita enthymemat: Christus conculcauit caput

28.
Locus.

Gen. 3. 20

Serpentis:

Y 2

REFUTATIO

Serpentis: Ergo est natura Deus. Et verba illa primæ promissionis: Semen Mulieris conculcabit caput Serpentis interpretatur, Quod tantum sonent: Per Christum æternum abolabitur peccatum & mors.

Respondemus, Miramur mirandum hunc artificem, Qui in uersa naturali phrasi, ex semine mulieris, præter omnium Prophetarum & Apostolorum, vniuersorumque piorum interpretum iudicium ex semine mulieris facere nouit secundam personam suæ Trinitatis, & Filium æternum. Domine Maior, Vbi est verbum Dei, quod istas tuas metamorphoses confirmat, & magistrales tuas inuersiones rectas esse docet? Secunda tua persona, & Filius ille tuus æternus, quale calcaneum habet, quod Serpens mordere quiret? Iam manifeste vngues prodis, quis sis, & quid de Domino nostro Iesu Christo sentias.

LIRELLI MAIORIS.

tias. Ille tibi nihil aliud est, quam tuæ secundæ personæ, & Filij tui æterni picta larua, & mortua vagina. Infinita profecto erit Filij Dei misericordia, si hanc contumeliam horribilem tibi aliquando condonabit.

Addit Maior, Non esse hominis ^{Christus} peccata delere, Sed solius Dei. ^{quemodo} ^{peccata} ^{re-} ^{mittat.} Quia igitur Christus peccata condonet & deleat, Sequi, Eum natura Deum esse.

Respondemus, Verum esse, quod Maior dicit, si de puris hominibus, peccato contaminatis intelligat. Si verò de Christo Domino & Mediatore nostro, de Spiritu sancto, absque omni peccato concepto, & ex Maria virgine nato: falsissimum esse dicimus. Quia Deus Pater, Filio huic suo vnigenito, quatenus etiam Filius hominis est, non tantum hanc communicauit virtutem, Sed & omnem

Y ;

potesta-

REFUTATIO

Christus homo habet vitam viuificandi & remittendi peccata. 279
 potestatem dedit illi, in cœlo & in terra, vna cum vita illa omnia viuificandi, vt eam habeat in semetipso propriam, Vt eam Deus Pater ab omni æternitate propriam habuit. Vnde etiã paralyticum, apud Matthæum, cap. 9: sanaturus, dicit Pharisæis: Vt autem sciatis, quia Filius hominis habet potestatem super terram remittendi peccata, Tibi dico: Surge & statim paralyticus restitutus, surrexit. Quid hic faciet Maior? Si doctrinam hanc veritatis diuinæ voluerit inuertere, Non suffecerit illi tropica communicatio idiomatum. Pluris figuris, è pharetra Sophistarum eruris, opus erit. Sed hæ omnes nihil proderunt. Nam cum tripudio canimus nunc, Christus iam surrexit Alleluia. Frustra, Domine Maior, ad sepulchrum vacuum vigilatis, Ne resurgere possit. Quare si in æternum in peccatis tuis non vis perire, Christum

LIBELLI MAIORIS.

stum Filium Dei, Principem vitæ agnosce.

Postea Maior promissionem Abrahamæ factam arripit, Vbi Deus illi ^{19. Loc. Gen. 15.} dicit: In semine tuo benedicentur omnes Gentes terre. Hanc Maior Doctore suo, IDEST, interpretatur de Filio suo æterno, Quod ille remittet peccata, & dabit vitam æternam. Nam illa solius Dei, & non hominis esse.

Respondemus, & Maiori præmissum Christi sermonem rursus opponimus. Christus enim dicit: Vt autem sciatis, quod filius hominis (non dicit Filius æternus) potestatem habeat super terram remittendi peccata, Dixit paralytico: Surge. Quod autem Filius hic hominis etiã omnipotentem viuificandi virtutem habeat, resurrectione Mortuorum, quos tactu suo viuificauit, & alijs stupendis miraculis manifestè demonstrauit.

REFUTATIO

Ex Maioris collectionibus facile cognoscimus, eum Paulo Apostolo minus fidem habere, qui dicit: Deus erat in Christo, mundum reconcilians sibi peccata remittens. Et quid, quaeso, noui nobis Prophetae & Apostoli attulissent, Si dixissent, Deum esse, qui remittat peccata? Nemo enim hoc ignorat. Nostra verò salus in hoc consistit, Vt credamus, Deum per Iesum Christum, Filium suum peccata remittere. Hinc enim immensa Dei charitas seipsam exeruit, Christum hominem usque adeo euehendo, Vt per illius sanguinem & mortem cuncta redimere, sibi pacificare ac reconciliare voluerit.

Horribilis est Maioris iniuria & contumelia in Filium Dei unigenitum, Dominum nostrum Iesum Christum, Quia eum gloria Maiestatis Paternae spoliatur, Et eam in Filium suum æternum, Patriarchis, Prophe-

LIBELLI MAIORIS.

Prophetis & Apostolis ignotum confert. In Maiore & socijs eius impletur Prophetia Petri Apostoli, 2. Pet. 2: Vbi per Spiritum sanctum prædicit, Vltimis diebus futuros, qui negaturi sint Dominum, qui illos **MERCATVS** est. Sed addit Apostolus: Hi accersent sibi ipsis celerem interitum.

Petri Prophetia in Sophistis impleta.

Tandem ad Conclusionem properans, multa citra aliquem delectum corradit, quo sarcimen suum egregie implere queat. Ac primo promissionem Patriarchæ Iacob factam arripit: Non auferetur sceptrum de Iuda, donec venerit Siloh. Hic concludit, Christum naturam Deum esse, Quia locus ille de Rege loquatur, cuius cultus internus sit. Deinde dicit, Ex illis locis colligendam esse Christi personam, Non eam, quæ ex duabus naturis constet, Sed personam illam secundam, à prima distinctam: ut per-

20.
Locus.
Gen. 49.

Maior follis
ficus confuit.

REFUTATIO

sonarum realis distinctio teneatur. Postea addit, Non esse credibile, duas tantum personas Mosen ostendisse, Sed & tertiam quoque personam, ab illis duabus inseparabilem subindicasse, quæ videlicet in Mose scriptore, aut per Angelum loquebatur etc.

Responsio.
Gen. 49,

Respondemus Omnes Maioris argutias ex eisdem fecibus stillare. Prophetia Iacob est de futuro Messia, Rege & Domino nostro, Dei & Mariæ virginis Filio, Nam Angelus Gabriel, Luc. 1: promissionis huius Prophetiam coram virgine Maria his verbis refricat: Dabit illi Dominus Deus sedem David Patris eius, Et regnabit in domo Iacob in æternum, Et regni eius non erit finis. Vides Maior, de quo Rege Iacob Prophetauerit, Non de tuo Filio æterno, Deo secundario: sed de SANTO illo, quod ex Maria virgine natum

LIBELLI MAIORIS.

natum est. Nam illud sanctum vocat Gabriel Filium Dei. In hunc Iacob ibidem respexit, in curriculi sui conclusionem, dicens: Salutare tuum expectabo Domine, Hunc Simeon Luc. 2. 30 ille iustus, non tuum æternum & inuisibilem Filium, accepit in vlnas suas, dulcissimum carmen canendo: Nunc dimittis Domine seruum tuum in pace: Quare mi Simon? Quia viderunt oculi mei SALVTARE tuum. Ecce Maior, quem venerandus ille senex per Spiritum sanctum Salutare suum nominet. Hunc prædicant in die Natiuitatis omnes Angeli, Et antesignanus eorum de hoc Filio Mariæ dicit: Hodie in Bethlehem natus est vobis saluator, Is est Christus ille Dei. Domine Maior, Tuus ille æternus Filius, non est Christus, Nam à nemine vnctus est. Rectè igitur à Iacobo Patriarcha pro salutare futurus Siloh, Filius ille matricis,

REFUTATIO

matricis, vt Hæbreis sonat, agnitus est: Nam nullū est aliud NOMEN sub cælo hominibus datum, in quo oporteat nos saluos fieri: Vt Apostoli prædicant: Acto. 4.

Ad reliquas Maioris labruscas, quas ex vuis colligit, nihil respondimus, Quomodo scilicet vna persona loquatur absq; reliquis duabus. Quomodo personæ latent in hominibus, aut Angelis. Quomodo in Christo duæ personæ sint considerandæ, vna ante vnctionem simplex, Altera post vnctionem composita. Nam quum hæc theologia in schola Christi ignota sit, Maiorem cum suis Sophistis in scholam Antichristi relegamus.

En, lector pie accandide, habes insignes Maioris illas probationes, quas nobis pollicitus est, Coniecturas nempe, gryphos & sophismata, quibus doctrinā Antichristi de Deo

Essentia.

LIBELLI MAIORIS.

Essentiæ personato, deq; æterno Filio, natura & à se Deo stabilire ac confirmare conatus est. Quam vero sobrie docteq; chymeras illas declarauerit, Deumq; suum, & Filium illum æternum probauerit, tuum erit iudicare.

Cæterum, Quum vnus partis D. Borrhag
controuersie nostræ scopus præci-
pius sit, vt Christi Diuinitas recte
agnoscatur, Libuit huic operi nostrā
de hac re, ex D. Martino Borrhao,
viro integerrimo, nostram sententiā
breuiter adiungere, palamq; facere,
Qualem nos Christum Arbitrum
& Mediatorem, Deum et hominem
prædicemus: Vt Maior cum reliquis
suis socijs mentem nostram exactius
tenentes, cunctis calumnijs sepositis,
placidius aliquando nobiscū agant,
ac nos tractent.

Fuit quondā discipulus Magni viri Doctoris Iohannis Capionis, Et coetaneus Erasmi Rotherodami. Et amicus magnorum virorum Oecolampadii Grinei, Volfgangi Capitonis, Bucerii.

Verba

D. Borrhag
sententia de
Mediatore.
Est autem
D. Martinus
Borrhag vir
senex ac do-
ctiss. qui 40
ab hinc an-
nis opus de
Operibus
Dei insigne
edidit, Et ab
eo tempore
in Academia
Basilien. He-
braicę lin-
guae profes-
sorem fide-
lissimum
egit. Nam
trium ling-
uarum pe-
ritiss. est.

REFUTATIO

Verba D. Borrhai extant in commentario illius, quem in Ecclesiasten scripsit, Cap. s. Facie vero. 192. Quapropter absurde dicitur, Sine Messia potuisse Deū beare suos electos: ut absurde dicitur, Posse corpus Ecclesiam consistere sine capite, vitamque posse habere, sine capitis & corporis vita. Multo absurdius est, quod nōnulli dicunt, Christi mortem per se, & sua natura, ut homo erat, non fuisse satisfactionem, pro peccatis corporis sui Ecclesiæ. Iis considerandum erat, Christū hominem innocentem esse, & perfecte iustum, Quem Deus pro sua iustitia, morti tradere sine noxa, quā lueret, non potuerit. Item, Christum non vulgarem hominem esse. Sed *θεῖον ὄντα*, hominem, oleo Diuinitatis Spiritus, citra modum & mensuram vinctum. Et ut humana natura tota perfusa est Diuinitate, Ita in redimendo humano genere, infiniti

Nota Maior

LIBELLI MAIORIS.

Infiniti amoris & bonitatis opera perfecit, Pro infinita prauitate peccatorum satisfaciens summæ iustitiæ Dei. Culpam enim luit tantā, quantum nō vnus solus electorum habet: sed quantam, & quam multiplicem totum corpus electorum, & singula eius membra habent, quorum tantus numerus est, quantus arenæ maris, & stellarum cœli: Ex quo numero perfectio hominis Messia, ut capitis & corporis Ecclesiæ æstimatur, Hoc est, Tanta perfectio, quanta in toto corpore electorum cernitur. Verè ergo iudicatur, humanam naturam Christi tantam perfectionem continere, quantam habet totum scriptorum in libro vitæ corpus, & omnia membra eius, Ut quorum vnū quodque suam perfectionem, de copia & abundantia perfectionis humanæ naturæ Christi accipiat: Quam quum affirmant sacrae literæ sine modo Spiritu

REFUTATIO

Spiritu sancto vinctam, eam quoque perfectam dixeris, sine vlllo modo & mensura perfectionis Spiritualis.

Obiectio.

Sed dicas hic: Si humana natura infinita perfectione est, Extra humanae naturae fines egressa, diuina natura censebitur esse, quam fides Sanctorum solam immensam & infinitam agnoscit esse.

Responsio.

Infinitum & immensum bifariam accipitur: Vno modo, quod à se immensum ac infinitum est: sic sola diuina natura immensa & infinita est perfectione. Altero modo accipitur immensum, quod participatu ac consortio, infinitae perfectionis, infinitum ac immensum est, Totius videlicet Diuinitatis capax, Totius sapientiae, potentiae, iustitiae & gloriae Dei confors. Hoc modo sumptum infinitum ac immensum, humanae naturae in Christo, vincto Dei, tribuitur. Nam humana in hoc natura, plenè Diuinitatis

LIBELLI MAIORIS.

tatis oleo delibura, pari sapientia, potentia & Maiestate, quā in omni hac vniuersitate declaret, creditur esse, Et eam hoc regali oleo perfusā, ad Dexteram Dei sedere, imperium in omnia obtinentem, persuasi sumus.

Nec propterea efficit infinita humanae naturae perfectio, Vt haec humanae naturae conditionem amittens, in diuinam transeat. Nam nihilominus alteri tribuuntur, quae altera minime admittat. Humana enim concipitur in vtero virginis, vngitur, nascitur, multas & varias affectiones patitur, moritur, resurgit: quae & sedens ad Dexteram Dei, Regis et Sacerdotis, Arbitri ac Patroni munere fungi dicitur: quae omnia diuinae naturae non congruunt, Sed homini, regio & sacerdotali oleo vincto.

Idem D. Borrhai ibidem, Fol. 198. D. Borrhai & 199. Quarendus igitur erit, in ^{de Mediatore.} quit, ex quo & per quem Dei Filius
Z gene-

generemur, in participatum cœlestis
iustitiæ, sapientiæ, vitæ gloriæ. Hic
nec Moses cum Lege sua, Nec hu-
mana ratio ac voluntas, per peccatū
mortua, cum Lege sua naturali, Nec
Angeli, Nec Diui vlli occurrunt,
quorum vi nobis hoc regenerationis
beneficium contingat. Non Diui qui
dem, qui ipsi vitati, redemptore opus
habuerunt, per quem Filij Dei ging-
nerentur. Neq̃ Angeli, qui Media-
toris inter Deum & hominem vicem
præstare nequeunt, vt minime de v-
traq̃ natura, Dei & hominis partici-
pantes. Adhęc, Nullū Angelorum,
Neq̃ hominem ex primo Adamo
natum, de terra terrenum assignaue-
ris, de cuius plenitudine, Diuinitate
corporatè in eo habitante, Angeli &
Homines, perfectionem quisq̃ su-
am, iustitiæ & vitæ, accipiant, vt ex
eo accipere oportet, per quem Deus
Filios suos nos gingnere statuit.
Talē

Talē inquam, eum esse oportuerit,
qualis describitur in Psalmo: Vnxit
eum præ consortibus, oleo videlicet
Spiritus sancti, in Regem huius vni^{Psalm. 44.}
uersitatis, Et in caput Ecclesiæ ele-
ctorū. de quo item apud Iohannem:
Dedit ei Deus Pater Spiritum sine^{Iohan. 1.}
mensura, Vt capiti vniuersæ perfe-
ctionis spiritualis, ex quo in corpus
Ecclesiam, & eius singula membra
sua perfectio dimanet. Talis nobis
quærendus est, ex quo & per quem
Deus Pater nos generet Filios reg-^{Iesus Chri-}
ni sui. Is Christus Iesus est, Deus Fi-^{stus Filius}
lius ex Deo Patre, & homo ex homi-^{Dei & homi-}
ne, Filius Dei & hominis. Secundū^{nis. 30}
carnem quidem de semine Dauid ge-
nitus, Declaratus vero Filius Dei, Rom. 1. 30
secundum Spiritum sanctificationis.
Is quoniam de cœlo cœlestis homo^{1. Cor. 15.}
est, Non ex virili semine, sed è Spi-
ritu sancto conceptus in sacro virgi-
nis vtero, aptus habetur, cuius Spiri-
tu,

REFUTATIO

tu, ex terrenis cœlestes, Ex carnalibus spirituales nascamur Filij Dei, in consortium diuinæ eius naturæ, hoc est, Spiritus sancti, qui in nobis versans, nos participes iustitiæ, & vitæ Dei, in Christo Filio reddat.

Christi diuina natura, Spiritus sanctus.

Christus quomodo factus Iuris Arbitrator.

Christus Mediator quatenus Filius hominis.

In hoc autem perficiendo opere, Mediatoris & Arbitri munere fungitur Christus Iesus, In quo duplicem personam gerit: Filij hominis, Et Filij Dei, Filij hominis quidem, Quatenus serui forma sumpta, precium redemptionis & satisfactionis pro peccato soluit, piacularis victima factus, per tolerantiam variarum afflictionum, quas in corpore & animo tulit, In hac quidem tentatus Mortis & Inferni tentationibus: quales fuerunt, quum diceret: Tristis est anima mea usque ad mortem. Pater mi, Si fieri potest, transeat à me calix iste. Item, Quum clamaret, Deus meus, Deus meus, Cur deseruisti me: quæ longe

LIBELLI MAIORIS.

longe grauissima Inferni tentati fuit.

In illo autem, in corpore videlicet, tulit afflictiones ab æstu, frigore, fame, infirmitate, opprobrijs, falsa accusatione & damnatione aduersariorum, verberibus, & vulneribus, & morte, & ea probrosa, inter duos latrones crucifixus. Et hæc ferens, patienter in carne sua, Mediatoris vicem præstitit in luenda noxa mundi, Ad satisfaciendum iustitiæ Dei, Dum innocens pro nocentibus affligitur & occiditur. Et hac parte Mediatorem egit, secundum humanam naturam, quatenus homo est, Non secundum Diuinitatem, quatenus Deus est, quæ ab omni iniuria crucis libera est.

Vt autem salutis Arbitrum agat, quatenus Dei Filius, secundum Spiritum sanctum declaratur, Id hunc in modum explicare licet. Nos credimus

Christus quomodo Mediator, quatenus Dei Filius.

REFUTATIO

mus Christum Iesum per conceptum
 è Spiritu sancto, omni copia & abun-
 dantia eius unctum in caput Eccle-
 siæ, in regiam dignitatem, qua in om-
 nia, in cœlo & in terra imperet, Et
 in Sacerdotium, ad fungendum mu-
 nere offerendi, quod Spiritu peragi-
 tur, De quo illud: Qui per Spiritum
 æternum seipsum obtulit immacula-
 tum Deo. Ad docendum item, Ad
 precandum & Benedicendum.

Hebr. 9.

Hæc autem omnia munera Me-
 diatorem agens Christus Iesus obit,
 Et ea obit, tanquam Christus, seu Mes-
 sias, Hoc est, unctus oleo Diuinita-
 tis, Spiritu sancto, Ad reparandum
 genus humanum. Sic enim hic de se
 loquitur apud Iesaiam: Spiritus Do-
 mini super me, eo quod unxerit me.
 Unctum autem eum à Deo Patre,
 ut inter ipsum & hominem, docen-
 do, precando, Spiritum sacrum, ad
 recuperandam iustitiam & vitam, in
 suorum

Isa. 61. 39

LIBELLI MAIORIS.

suorum pectora fundendo, consolan-
 doque, arbitrum ageret: Ut id ex ver-
 bis, quæ in Iesaiâ Prophetâ sequun-
 tur, liquet.

Vnde consequitur, Christum Ie-
 sum, & secundum humanam naturam,
 quatenus in carne, cruci affixa, preci-
 um redemptionis soluit, Et secundum
 oleum Diuinitatis Spiritum sanctum,
 Mediatorem ac Arbitrum salutis
 gerere. Nam Deus nemini Spiritum
 iustificantem, sanctificantem & viui-
 ficantem dare statuit, nisi eum de a-
 bundantia & copia Spiritus, qua Fi-
 lium suum unxit, accipiat, Iuxta il-
 lud: De plenitudine eius omnes acce-
 pimus: De plenitudine, inquam, tan-
 quam Arbitri ac Mediatoris do-
 nandi Spiritus iustitiæ, vitæ & glo-
 riæ.

Iohan. 1.

Porro Mediatio vim suam non
 ostenderit, nisi per Mediatorem im-
 partiatur, quod ille requirit, inter
 quem,

REFUTATIO

quem, & debitorem, mediatio instituitur. Deus autem sacrum fidei & amoris Spiritum à nobis debitoribus requirit lege hac: Ama Dominum Deum tuum, toto corde. Ergo, Nisi eum Christus, de copia sui Spiritus nobis largiatur, Grati Deo Patri non erimus. Etenim qui Spiritu Christi carent, hi sanè, neque Dei Patris, neque Christi erunt. Iam vero hunc Spiritum Iesus Christus non tribuit cuique, quatenus Filius hominis est, Sed quatenus Christus est, Diuinitatis oleo Spiritu sancto, unctus, Ex cuius olei affluentia funditur sanctificator Spiritus in electorum corda.

1. Tim. 2.

Quocirca, Vbi Apostolus mentionem facit Mediatoris, Non solum meminit hominis, Sed etiam Christi & Iesu. Vnus enim Deus, Vnus ite Mediator Dei & hominum, Homo Christus Iesus, qui dedit seipsum precium redemptionis pro omnibus, Verum

LIBELLI MAIORIS.

Verum enimvero quoniam mediū ratio in eo sita est, vt participet de vtroque extremo, Et ab vtroque differat, Idem vsuvenire cernimus in sequestre Christo, Quem confitemur cum homine, Deo ipsi conciliando, ab humana natura, quam continet, & cum Deo Patre ab oleo Diuinitatis Spiritu sancto conuenire, Et rursus ab vtroque extremo eum differre. Nam si humanam naturam spectes. diuersum is ab hominibus reliquis ortum habet. Siquidem hi concipiuntur ex virili, & eo vitiose semine, in matre non virgine: Ille originem ducit ex conceptu è Spiritu sancto, in matre virgine. Hic culpa omni caret: Illi ea tenentur.

Sin verò Christum hominem consideres vt Christum: hic quoque discrimen videre licet. Nam Christus Filius Dei est, is Pater. Christus Deus vt Filius, ex Deo vt Patre est, unctus sacrosancto

Z v

REFUTATIO

sacrosancto oleo Diuinitatis, ad infinitam perfectionem sapientiae, iustitiae, potentiae Dei Patris. Et hac ratione quid intersit inter Filium, & Christum, & Patrem Deum, facile pater. Is enim genitoris & vngentis, Ille geniti & vincti nomen habet. Et hac ratione Pater Deus merito maior Filio Christo dicitur, Quod excellentior sit conditio genitoris, quam geniti, Vngentis, quam vincti, Dantis, quam accipientis.

Christum Iesum autem à conceptu ex Spiritu sancto, genitum ex virgine, puro puro partu, Filium Dei esse, declarat illud in Luca: Ecce concipies in utero, & paries Filium, Ac vocabis nomen eius Iesum. Hic erit magnus, & Filius Altissimi vocabitur.

Ex his patet, duo in Christo Iesu sequestre, ac salutis Arbitro expendi: Vnum, Redemptionis precium est,

Quomodo
Pater maior
Filio,

LIBELLI MAIORIS.

est, immolatae carnis Christi morte solutum, De qua parte Mediationis illud: Quum igitur Christus passus sit pro nobis carne. Item, In quo habemus redemptionem, per sanguinem ipsius. Hac parte conciliatorem agens Christus, summo Dei damnandi nos iuri satisfacit, Et iram eius, in culpam accensam, alioqui implacabilem, sedat, Dum insons pro fontibus, iustus pro iniustis, mortem & infernum subisse, omnemque poenam, peccato debitam, seueri iudici Deo pendit, pro amore, quo in sponsam suam Ecclesiam longe ardentissimo flagrat: De qua noxali victima, peccata mundi expiante, Propheta ^{Isa. 53.} his verbis loquitur: Si animam suam hostiam delicti posuerit. Huc in mysterio respiciunt, quae in Mosæa lege de expiatoris hostijs tradita sunt.

Alterum est, quod in Christo Mediatore consideratur, Spiritus sanctus,

REFUTATIO

sanctus, quem sine modo à Deo Patre accepisse fatemur, Ex quo, tanquam ex capite, in corpus Ecclesiam, & eius membra spiritualis perfectio dimanet, amissam iustitiam & vitam reparans.

Hoc fundendi Spiritus munere fungi coepit iam è mortuis excitatus, & ad Dexteram Maiestatis Patris elatus: De quo in Psal. canitur, Ascendisti in altum, Capisti captiuitatem, Accepisti dona in hominibus, Dona videlicet sacri Spiritus, Quae quoniam nemini dantur, nisi per Christum, is conciliare nobis Patrem dicitur, Per mortem videlicet, peccatum expiantem, Et perdonationem Spiritus, nos Filios coelestis regni generantes.

Mors igitur Christi piaculum peccati est, Et donati Spiritus, iustitia & vita: Qui Spiritus, quoniam resurrectionis Christi Iesu vi nobis tribuitur,

LIBELLI MAIORIS.

tur, dicit Apostolus: Qui mortuus est propter peccata nostra Et resurrexit propter iustificationem nostri, Tributo eius beneficio Spiritu sancto: De quo apud Iohannem: Spiritus nondum erat datus, Quoniam Christus nondum erat glorificatus.

Talem Christum, Sequestrem inter nos & Deum, omnium Sanctorum à condito mundo fides agnoscit. Agnouit talem in Paradyso primus homo, Agnouerunt sancti Patriarchae, qui ante & post diluuium vixerunt, Quibus in fide & spe Christus seruator praesens fuit, Qui hodie & heri est.

Talem Christum docuit Moses, licet tectius, sub sacerdotij, sacrificiorum, et variarum ceremoniarum umbris.

Ad hunc Christum Circumcisio circumcisorum animos dirigebat. Hac enim admonebantur Messiae, qui

Omnes Sancti qualem Mediatorem agnouerunt.

Hebr. 13.

REFUTATIO

qui corda, linguam, aures, manus, pedes, Spiritu esset circumcisurus, Et in hoc Spiritu, sub merito fusi sanguinis foedus æternum initurus.

Agnus Paschalis.

Huius Pesah Agnus, vt figura, cogitationem in piorum cordibus excitabat: qui spe præsumebant, Christum, verum Pesah Agnum, mundi peccata deleturum, Asperso in Aegypto huius mundi sanguine animis electorum.

Prophetæ.

Prophetæ item non alium Messiam seruatorem in oraculis suis monstrarunt.

Christus Dominus.

In noui foederis administratione talem se esse Christus ipse predicauit.

Apostoli.

Talem agnouerunt Apostoli, & annuntiarunt.

Martyres.

Talem confessi sunt sancti Martyres, superioribus seculis, & nostris.

Sacramenta.

Sacramentis item noui foederis, Baptismo et, sacra Cœna, ad talē Seruatorem mundi predicandum, fidelium animi submonentur.

Hæc

LIBELLI MAIORIS.

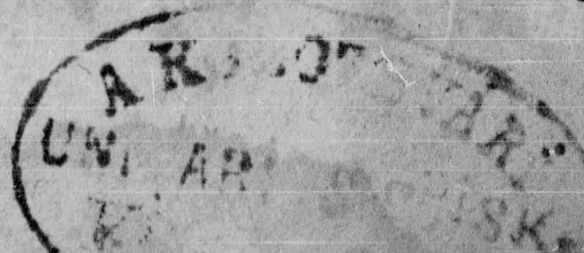
Hæc sentire de Christo, Mediatore ac Sequestre, Deum nobis Conciliante, est verè & rectè, amplissimèq; ex sententia sacrarum literarū, & fidei vsu sentire. Hactenus verba D. Martini Borrhæi viri doctiss. ac pijsimi, in gratiam tuam, pie & candidè lector, annotauimus: Vt manifestè videas, nos non cæco iudicio ac impetu in eam doctrinam, quam ex Dei clementia amplexi sumus, ac profitemur, incidisse: Sed nos habere lucerram prælucentem, purissimum verbum Dei, Et huius quoq; interpretes, vt doctissimos, ita pijsimos quoq; qui nobis præeunt. Nam cum D. Martino Borrhæi & alios viros doctissimos conuenire, eorum lucubrationes in publicum editæ testantur: quarum iusta compendia, Deo propitio, non longe post sumus publicaturi. Tu igitur repudiatis sordibus Maioricis, quas ex fecibus Sophistarum

REFVTATIO

phistarum & ex sentina Antichristi
 hausit, & nouo fuce rhetoricationis
 pinxit, Verbum vitæ, diuinam Dei
 veritatem amplectere, Vt deposito
 caractere Bestiæ, plagas illius eua-
 dere, & in æternum saluus esse queas.
 Nam concidet Babylon, Omnino
 concidet necessum est: Nam
 venerunt iam dies vltio-
 nis Domini.

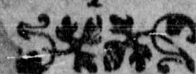

DE
 DE

LIRELLI MAIORIS.

VII.

DE CONCILIIIS ET PA-
 tribus, Conciliorumq; ac Pa-
 trum Symbolis.

Postquam Maior Essentiam su-
 am deificare, & personas suas in
 vnum Deum confundere, ac id suum
 institutum anhela detorsione multo-
 rum sacrae scripturae testimoniorum
 confirmare nisus est: Postea veritus,
 ne propter iactorum fundamentorū
 infirmitatem, totum illius ædificium
 corruat, Conciliorum & Patrum
 horumq; fæturarum auxilium implo-
 rat, Et fucato vetustatis titulo, Ma-
 iorum suorum prægrandi ariete, nos
 concutere contendit. Ne verò pī le-
 ctōres ad rancidum hunc nitorem
 resiliant, præoccupatione vtitur, in-
 quiens: Tametsi conscientie fides hu-
 mana authoritate muniri satis non
 possit,

a

possit,

REFUTATIO
 possit, Vterem tamen Ecclesiam
 cupide audire debemus, Tum quod
 consoletur credentes, Tum etiam
 quod certum sit, Ecclesiam illam per-
 petuo duraturam esse, In qua sani
 aliquot Doctores semper inuenian-
 tur etc.

Eramus quidē eius animi, quod
 Maiori nostro ordine, secundum
 marginales numeros (prout etiam
 lectori candido polliciti sumus) re-
 spondere vellemus, Sed quia opus in
 manibus ad nimiam prolixitatem
 excrescit, Ideo peccen hunc in aliud
 æque commodum reseruabimus, Ne
 verbositate nimia lectori pio molesti-
 simus. Proinde succincta breuitate
 responsionem nostram instituemus.

Verissimum est, quod Maior di-
 cit, Humanis præsidijs non solum
 non stabiliri Iesu Christi fidem in
 conscientijs piorum, sed etiam labefa-
 ctari. Quum verò hæc Maiori per-
 specta

LIBELLI MAIORIS.

specta sint, Quare igitur contra con-
 scientiam tantum acerum traditio-
 num humanarum pijs lectoribus ob-
 trudit? Cur eos doctores in probatio-
 nem adfert, dictisque eorum opiniones
 suas fulcire vult, quorū doctrina à
 verbo Dei puris. Imo multum discre-
 pat: quæ sibi ipsi non constant: Et
 nos censuram D. Philippi Melan-
 thonis vidimus, qua ille Patres con-
 fodit.

Quur, quæso, tanta horum Pa-
 trum penes te autoritas est, in hac
 tua opinione confirmanda, Quos ali-
 as in refutatione partium reliquarū
 doctrinæ tuæ, & sociorum tuorum,
 nulla ratione admitteres? Nunc in
 istis disputationum caloribus promi-
 scue omnes papistici rabulæ sunt vo-
 bis sancti & venerandi Patres, &
 beata Antiquitas & vetustas, Tantū
 ut nobis ægre facere, nosque opprime-
 re queatis.

REFUTATIO

Quum Maiores vestri papistæ, in Comitibus Imperialibus, publicis Colloquijs ac Disputationibus eorundem Patrum auctoritatem vobis opponunt, ac illa vos premunt: Tunc isti sancti & venerandi Patres non sunt sine nævis, non sunt sine erroribus, Sibi ipsis nō consentiunt: Tunc vestrum est effugium, Vos humana auctoritate non ligari. Tunc regulā D. Lutheri, qua Papam in principio negotij Evangelici primus vulneravit, de qua in principio huius nostræ Responsionis diximus, ambabus manibus arripitis, Nempe solo verbo Dei standum esse. Nunc contra nos beati & pijsimi Patres sunt vobis, Bernardus, Damascenus, Lombardus & similes, Monachi Idolatrijs ac humanis stultitijs contaminatissimi. Vides Maior, quo vos abripiat inconsideratus ac imprudens zelus Babylonicus,

Quod

LIBELLI MAIORIS.

Quod Maior addit, Veterem Ecclesiam cupide audiendam esse: Idem & nos dicimus. Sed nos veterem Ecclesiam non Papæ colluviem à mille annis, & ultra, intelligimus: Sed Patriarchicam, Propheticam & Apostolicam, Quæ quum Spiritu Christi in verbo patefactionis edificata & gubernata sit, errare nunq̃ potuit: Hæc autem tua vetus, sed non vetustissima Ecclesia densitate errorum Antichristi obruta fuit: quod Patres tui, impuritate doctrinæ suæ manifeste testantur. Ecclesia audienda est, quæ de vno Deo Patre suo, et Filio eius, Ecclesiæ sponso, de cuius carne & ossibus est Ecclesia, per Spiritum amborum sincere testificatur. Ad hunc lapidem Lidium omnes doctrinæ probandæ sunt, quod & saniores Patres voluerunt.

Dicit Maior, In Ecclesia semper fideles interpretes & Dei organa reperiri.

REFUTATIO

Idem & nos dicimus, sed diverso sensu. Maior enim suos Patres, Episcopos philosophicos, qui nobis symbola condiderunt, quorum antesignanus fuit arrogans & irrequiescens ille Athanasius, Deinde eos, qui nobis in Ecclesiam papales Cantilenas, O lux beata Trinitas. Benedicta sit sancta Trinitas. Ave maris stellula: Salve Regina mater misericordie etc excogitauerunt intelligi: Nos autem alios accipimus, Nempe viros gravissimos, simplicitate Prophetica & Apostolica contentos, qui initia & progressus regni Papalis animadverterunt, & illud pro regno Antichristi & abominationis habuerunt ac damnauerunt. Hi piissimi reclamatores à Meretrice illa Babylonica, & Bestia truculentissima comprehensi, damnati igne & ferro consumpri sunt: Qui quidem, ut Erasmus Rotherodamus scribit, damnati & truci-

Erasmus
Rotherodamus.

LIBELLI MAIORIS.

trucidati sunt; sed nunc convicti sunt. Horum animæ sub altari Desuperunt vindictam: quarum clamorē Deus nunc exaudire incipit, Et procul omni dubio sanguinem eorum iustissima severitate vindicaturus est.

Tales Reclamatores pī & sancti fuerunt multi, qui ab insanis Maioribus Patribus inter perditos hæreticos censentur: quorum sententias utinā Deus clementissimus inuolatas & incorruptas ad nos transmississet. Item illi, qui ab ipsis papalibus scriptoribus recensentur ut Vigilantius Maximus, Taulerus, Berengarius, Ioachimus Abbas, qui prophético Spiritu prædictionem hanc in suis libris nobis reliquit, QVVM MISSANTIVM TVRBA CESSABIT: TVNC QVATERNITAS DETEGE TVR. Item, Vicklessus, Iohannes Hieltenius,

Reclamatores contra papatum.

Prophetia
Ioachimi
Abbatis.

REFUTATIO

Hieltenius, Hussus, Hieronymus Pragensis, & alij infiniti, qui morsus huius grandissimæ Bestiæ euadere non potuerunt: Nam ita Spiritus prædixerat per Danielelem: Quod pugnaturus sit Draco ille cum Sanctis Dei Altissimi & contra eos victor euasurus sit.

DE CONCILIIS.

Postea Maior varia Concilia enumerat, Nicenum, Ephesinū, Caledonense, Constantinopolitanum, Sirmienle & Sardicense. Horum Conciliorum decreta Maior instituto suo adplicat.

Quærimus à te, domine Maior, Quum papistæ hæc Concilia tibi, & tuis socijs obijcient, An velis decretis eorum stare? Si articulum vnum amplecteris: Certè de iure & alijs te subijcere teneris, Vide Maior, quam incir-

LIBELLI MAIORIS.

incircumspecte in actione tua agas. Legisti ne, quid Augustinus Maximo responderit, quum illi Ariminense Concilium opponeret? Volo, inquit, ex Canonicis scripturis edoceri: Conciliorum verò, aut hominū decretis nolo teneri. Vides Maior?

Quod si vero Maior contra nos mordicus arietem hunc Papalem impellet, Quærimus ab eo, An & reliquis decretis Synodalibus, vt de synulacrorum retentione in oratorijs, ^{Impia Conciliorum decreta.} de inuocatione Sanctorum mortuorum, De Missa theatra, De septem Sacramentis, De purgatorio, & expiantis Mortuorum culpis, De clauibus authenticis, De monachatu, De cælibatu Sacerdotum, De operibus supererogationis, De Basilicis, in Sanctorum honorem erigendis, De reliquijs Mortuorum venerandis etc, subscribere velit?

a v

Sed

REFUTATIO

Concilia
Maiori con-
traria.Sarticens.
Concil.

Sed cur Maior ita auctoritatem Conciliorum contra nos urget, Quam multa illorum Maioris opinioni contraria sint? Concilium enim Sardicense anathematizat eos, qui dicebant, Christum genitum & ingenuum dici posse, Filiumque Dei: sed non proprie. Magister autem Maioris Lombardus affirmat, Christum, quatenus est Essentia, ingenuum esse: Quatenus vero persona est, esse genitum. Socii etiam Maioris manifestè in libris suis docent, Christum hominem Filium quidem esse Dei, sed improprie. Quid hic dicemus? An non Maior se & suos socios proprio telo confodit?

In eiusdem Concilii symbolo anathematizantur illi, qui dicunt, Christum dici posse Patrem, Filium & Spiritum sanctum. Maior autem defendit, Christum vnum esse Deum Altissimum, & Creatorem vniuersorum.

LIBELLI MAIORIS.

rum: quum tamen à socijs suis cunctis hic Deus Pater, Filius & Spiritus sanctus esse asseretur, Nec extra Deum Trinitatem ullus Creator esse permittatur: An non propterea Maior anathemati subiectus erit?

In Concilio Sirmienensi damnatur hijs, qui dicunt, Filium Dei ante secula non fuisse ministrum ad omnem creationem. Quid hic, queso faciet Maior: qui cum Sophistis defendere contendit, Christum non Dei ministrum, aut instrumentum, Sed authorem illum vnicum fuisse, per quem omnia sint creata: idque contra Patrem suum D. Lutherum.

In Ephesino Concilio affirmant Patres, æternum, Verbum de Essentia Patris genitum. Quid & hic respondet noster Maior? Concedet ne, Christum Essentiam genitam esse? Aut patietur ne Christum essentiatum dici, Aut Dei Essentiam aliquando genuisse?

Desi-

Sirmien.
Concil.Vide in 1.
cap. Genes.Ephesinum
Concilium.

REFUTATIO

Desinat ergo bon⁹ Maior simplicibus lectoribus falso Conciliorū prętextu fucū facere: Sed cōuersus ad fontem veritatis, & lucernam inextinguibilem sese recipere discat, Quo irā Dei seuerissimam effugere queat: Amen.

DE AVTHORITATE

Patrum.

Diximus hactenus de Patribus & Concilijs, sed propter calumnias rursus ea, quæ diximus, refricare cogimur, vt nostrum sanctum institutum, nostraq; innocentia, tam Maiori nostro, quam alijs nostris aduersarijs nota sit. Tribuimus autem Patribus, quod ipsimet sibi volūt tribui Vt scilicet scripta eorum, Canonicis scriptis non æquiparentur. Videat pius lector Augustinum, Contra Maximinum & Faustum, lib. 2. cap. 9. De peccatorū meritis, lib. 1. cap. 22.

De

LIBELLI MAIORIS.

De Genesi ad literam, lib. 2. cap. 1.
Cōtra Donatistas, lib. 2. cap. 2. Epist.
ad Vincentium Donatistam 48. De
Doctr. Christ. lib. 3. cap. 13.

Maior multa dicta Patrum pro causa sua fulcienda coaceruauit: sed miramur, quod non plures adduxerit Patres in auxilium suum, Quo testium nube densata nobis terrorem incuteret, oculosq; simpliciorum magis eo splendore fascinarer. Nam plerumq; ita facere solent, qui causæ suæ diffusi, in rebus desperatis quæuis obuia, citra delectum, in vsum aut subleuamen suum rapiunt. Potuisset enim adducere illum egregium Pa-^{Scholasticus} trem Lombardum seu Magistrum^{Doctores} sententiarū, Deinde huius commen-^{seu Sophi-}tatores subtilissimos Thomā Aquina-^{stæ noui,}tem, Bonauenturam, Scotū, Hugonē, Carensem, Lyranum, Iohan. Maioris, Baconium, Barletam, ac huius farinae plurimos, qui omnes

Pape

REFUTATIO

Papæ Romani Antichristi satellites fuerunt, & in gratiam illius Deum suum Essentiaper sonatum, Trinum vnum amplexi sunt, coluerunt, scriptis suis illustrarunt, & in vniuersū orbem propagarunt, & seipsos pro eo opposuerunt. Hos profecto Maior non debebat prætermittere, propter insignem sanctitatis gloriam: Nam ferè omnes ab hoc homine perditionis, qui se supra omne id, quod Deus aut numen dicitur, extulit, deficati, canonizati, & in Diuorum numerum relati sunt, Propterea, quod eidem vt fidelia mancipia, fidelem operam nauarunt subtilissimis de Essentia, personis, proprietatibus, Relationibus circum incessionibus, & alijs terminis infinitis disputationibus etc. Peccauit certe Maior istos omittendo & negligendo.

Nimium sibi suis Patribus piacere Maiorem videmus. Ne ergo cum illis

LIBELLI MAIORIS.

illis prorsus triumphum canat, Opponemus illi Patres aliquot, qui Patrum Maioris Patriarchæ dici queunt propter Antiquitatem, quorum scripta vtinam monachico dolo inquinata ad nos potuissent peruenire.

Sit ergo primus noster Pater Polycarpus, Qui vnicam relinquens ^{Polycarpus Discipulus Iohannis.} Epistolam, semper vnum Deum, Patrem Iesu Christi nominat ac inuocat. Nulq̃ autem Dei Trinitatis, vel Essentiæ, vel personarū, vt prophetarum vocum mentionem ullam facit. Videat pius lector totam Epistolam.

Secundus Pater Ignatius, qui e ^{Ignatius vnus ex 72. qui Christi Ascensionē in cœlum altit inter 500. fratres.} andem de vno Deo, Nempe Patre Christi sententiam sequutus, Spiritu Prophetico de Romani Antichristi hæresibus prædixit. Is Epistola 8: ad Antiochenes scribit, Christum nul- lum vnq̃ Deum annuntiasse, nisi Deum

REFUTATIO

Deum vnum, Patrem suum. Vide
& Epist. 9: ad Philadelph. Vbi bre-
uiter confitetur, Vnum esse Deum,
Patrem ingenitum, Et vnum esse e-
ius Filium vnigenitum, Deum &
hominem etc.

Clemens.

Tertius Pater, Clemens, Cuius
scripta si non essent violata ab An-
tichristi mancipijs, Post verbum Dei
in magno precio essemus habituri.
Nam ille tantum abest, vt cum So-
phistis sentiat, vt potius ex diametro
illis aduersarius sit. Vide Strom. lib.

Irenæus.

Quartus, Irenæus, cuius tempore
faber huius Dei Essentia personati
ungues iam protrudere caperat,
(Nam Apostolis quibusdam adhuc
presentibus, vt Iohanne Euangeli-
sta, Paulo & Petro, calidissimus ho-
stis noster virus hoc in perniciem ge-
neris humani miscere cepit) Quod
is aperte, lib. 2. cap. 46: indicat, di-
cens: Alios eo prolapsos, qui dice-
rent,

LIBELLI MAIORIS.

rent, Alium fuisse, qui prædicatur
Deus, Et alium, qui prædicatur Pa-
ter, Quod, inquit, nihil aliud est,
Quam petra solida reiecta, ædifica-
re super arenam. Vide locum.

Eodem libro, cap. 3: postquã pro-
bavit, Vnum esse Deum, qui Verbo
& Spiritu suo omnia condidit, Ma-
nifeste pronunciat, Illum vnum De-
um, Patrem Christi esse, Nec scriptu-
ras, vel ipsum Christum, nobis alium
vnum Deum annunciasse, aut pate-
fecisse. Vide insignem locum apud
eundem, cap. 56: de vno Deo, Chri-
sti Patre.

Capite verò, 6 4: dicit, Vnum il-
lum, Christi Patrem, propria aliquot
pronomina habere, Veluti, Quod so-
lus sit inuisibilis, Solus Altissimus,
Pater omnium, Et Pater lumi-
num etc.

Vide & Cap. 6. 8. 9. & 11: Vbi Ire-
næus dicit: Illud fuisse vnicum
semper

REFUTATIO

semper christianæ Religionis principium, Credere, Deum vnum, esse Patrem Christi. Si porro cognouisset Irenæus, Trinitatem vnum, solū & verum esse Deum, Quomodo potuisset toties repetere, Vnum Deum Patrem Christi esse?

Summa, Toto illo libro nihil magis satagit, quam vt ostendat, Vnum esse Deum, Patrem Domini nostri Iesu Christi.

Præterea illud: Dominum Deū tuum adorabis, & illi soli seruiēs, de Patre tantum interpretatur. Et illud quoq: Vnus est Deus, qui iustificat Circumcisionem ex fide, Et Præputium per fidem. quod Sophistæ nostri facere nequeunt, ob regulam illam confictam: Quotiescunq; vocabulum Deus indefinitè profertur etc.

Concludit Irenæus fol. 330: circa finem, dicens: In nouissimis temporibus, Non tantum, quæ sunt apostasia,

LIBELLI MAIORIS.

sia, manifestanda esse, & diabolicos errores: sed multos Antichristos futuros, qui illud christianæ religionis fundamentum (obserua hanc Irenæi prophetiam) Quod vnus sit Deus, Pater, qui à Prophetis annuntiatus est, Et à Christo Filio manifestatus, obscurare contendunt.

Quintus Pater, est Tertullianus, ^{Irenæi Prophetia de Antichristo.} ^{Tertullianus.} qui etsi impurus author sit, & in multis locis suspectus, Tamen huic nostro negotio seruiētia plura habet testimonia, Quorum aliquot, in gratiam pñ lectoris annotare volumus.

Libro de Tryade, pag. 1: dicit: Deus vnus ^{Tertullianus} Primum omnium credendum esse in vnum Deum, Patrem, & Dominum ^{qui & Deus Israel.} omnipotentem, rerum omnium conditorem. Et hoc probat istis potissimum veteris testamenti testimonijs, Deut. 6: Audi Israel, Dominus Deus noster, Deus vnus est, Deut. 4: Deus in coelo sursum. Deut. 32. Ego Deus

REFUTATIO

Deus, Et non est alius præter me. Et Exo. 3: Ego sum, qui sum. Hos locos omnes de vno, solo ac vero Deo Tertullianus de Christi Patre interpretatur, Contra autem faciunt omnes Sophistæ papales, & alij, Evangelij Christi nomine palliati.

Similiter & locos sequentes Tertullianus de vno Deo, Patre Christi interpretatur, Vt, Nemo bonus, Nisi solus Deus. Deus est Spiritus. O altitudo diuitiarum etc.

De Filio vero regulam veritatis docere, inquit, Post Patrem, fidem esse in Christum, Filium illius Dei, qui solus & vnus est conditor rerum omnium.

Pag. 604, addit, Hunc Iesum Christum, in veteri testamento fuisse promissum, & in nouo exhibitum.

Pag. 6. 11. Hunc Christum, inquit, Iesum, non hominem tantum, quia Filius hominis, Sed & Deum appel-

Matth. 19.
Iohan. 4.
Rom. 11.

LIBELLI MAIORIS.

appellamus, Quia Filius Dei.

Pag. 613. dicit. Hoc ipsum verò à Deo Patre suo consequutus est, Vt omnium & Deus esset, et Dominus.

Illud verò Philip. 2: Qui quum esset in forma Dei etc, interpretans, inquit: Quanquā se ex Deo Patre, Deum esse meminisset, Nunquā tamē se Deo Patri, aut comparauit, aut contulit, Memor, se esse ex suo Patre, Et hoc ipsum, quod est, habere se, quia Pater dedisset, etc.

Ex his nunc, & his similibus colligat Maior, quam strennue Deo suo Essentiæ personato primitiue Ecclesiæ Patres opitulentur, Qui nunquā, & ne per somnium quidem eiusmodi portentū viderunt: quamuis de quodam personato Ignatio papistæ glorientur, quod ille in somnis viderit Angelos anthiphonizantes, & Trinitati laudes canentes: & quod propterea cantici Ecclesiastici author fuisset.

b;

Vide
Nysseni
lib. 10.

REFUTATIO

fuiſſet. Item de quodam Gregorio
Miraculoſo, Qui ſe in ſomnis à Ma-
ria virgine conſeſſionem de Trinita-
te fateatur accepſſe. Huiusmodi va-
nitate fabularum ſaginentur neceſſū
eſt, Qui ſimplici veritate verbi Dei
non ſunt contenti. Iuſtus eſt enim
Deus, Et rectum iudicium illius.

DE CRIMINATIONIBVS

& Calumnijs, quibus Maior, & alij
Aduerſarij nos onerant.

Variæ ſunt criminationes & ca-
lumniæ Maioris, & reliquorum
aduerſariorū, quibus nos pungunt,
ac præmere conantur. Crimini-
antur nos Trinitatem negare, Dum il-
los Quaternitatis arguimus, & plu-
ralitatem Deorum ipſos in Eccleſi-
am inuehere aſſerimus. Deinde ca-
lumniantur nos, Quod Chriſti diui-
nitatem negemus, nouosq; Deos fa-
bricemus, Dum non iuxta eorum
doctrinam

LIRELLI MAIORIS.

doctrinam admittimus, Chriſtum de-
um à ſeipſo eſſe, Et non aliam atq;
aliam Diuinitatis rationē in Chriſto
ſingimus. Poſtea conuiciantur no-
bis, Quod Spiritum ſanctum à ſeipſo
quoq; Deum aſſerere nolumus: ſed
cum Prophetis & Apoſtolis Spi-
ritum ſanctum, non Deum, Sed Dei
Spiritum, donum, & Chriſti virtu-
tem aſſe demonſtramus. Tandem
ad conuicia & maledicentias conuer-
tuntur, Nos Ebionitas, Arrianos,
Nestorianos, Euthichianos, & per-
ditiffimos hereticos eſſe clamantes,
qui omnium peruerſiſſimorum hæ-
reticorum errores ex Infetis reuoce-
mus. Et in hac maledicentia Maior
ſe præſtantiffimum artificem præſ-
tat, ac fabuloſum commentum de
interitu Arrij nobis ieiuna ſua rhe-
toricatione obijcit. Ultimo animo
impotenti ad ſanguinariam mede-
lam prolabuntur, In hoc declarantes,
ſe non

REFUTATIO

se non alio, quam Papali Spiritu regi.

Ambrosij
pia admoni-
tio.

Sumus & nos homines, cincti magna infirmitate, quæ nos ad impatientiam & recriminationem stimulat: Sed Deum, & Christum Dominum nostrum præ oculis habentes, amanter & reuerenter respondemus, & hoc ex ore Ambrosij Episcopi Mediolanensis, qui Lib. .i. Officii sic scribit: Quando aliquis nobis conuiciatur, nos laceffit, ad violentiam prouocat, ad iurgium vocat: Tunc silentium exercendum, tunc obmutescendum, nec erubescendum, Quum peccator sit, qui nos prouocat, & nos similes sui fieri desiderat: & paulo post Si enim tacebis, inquit, Dicetur: Ille conuiciatus est, Contempsit iste, Si referes contumeliam, dicetur: Ambo conuiciati sunt. Vterque damnatur: Nemo absoluitur. Et rursum paulo post piè concludit, dicens: Iusti est

dissi-

LIBELLI MAIORIS.

dissimulare, Iniuriam pati, Non obloqui, Teneatque bonum conscientiae testimonium, & plus bonorum iudicio committere, quam criminantis insolentiae: Quod si dicet affectus iniuria, Hic ergo, ut me contemnat, liber erit, Quasi vir non sum, Quasi vindicare non possim, Aut grauiora in illum proicere. Qui talia dicit, Non est Christi membrum humile: Tentator eum exagitat. Tu ergo fixum cum Christo humili vestigium tene.

Vtuncque ergo Maior, & socij ipsius nostri aduersarij, illo exoso hereseos vocabulo nos traducere, orbique inuisos, & criminando causam nostram detestabilem reddere studeant. Nos tamen Dei ope patienter in spe omnia perferemus, Ac pro calumniantibus ac conuiciantibus orabimus: & testimonium conscientiae nostrae de hac Dei veritate, omnium hominum

b v

num

REFUTATIO

num calumnijs & conuictijs, cum vera cordis letitia preferemus, Gratiarum etiam Deo agemus pro hac immensa benignitate tua, qua nos natura indignissimos, dignos censuit, pro ea hominum contumelias & conuitia, variaque probra subire.

Sunt quidem pudenda illa crimina, quę Maior nimis crasse contra nos commentus est: Sed magis dolendum, eandem prauitatis & calumniandi viam virum doctum, Heynrichum Bullingerum, Ecclesię Tyguringę pastorem ingressum esse. Non ita pridem etenim Blandratam in literis suis, ad Petrum Melium, plebanum Debröcien. scriptis, diffamare non erubuit, eum Iohannem Secundum electum Regem Hungarię, principem suum ac Dominum Clementissimum veneno propinato sustulisse, pessimeque ius hospitalitatis eidem reddidisse. Hoc turpissimum mendacium

Bullingeri
in signis contra
Blandratam
tam calumnia.

LIBELLI MAIORIS.

mendacium manifeste Principis optimi satis prospera valetudo (Deo opt. Max. laus) arguit: Quę ut firmitior & constantissima sit, ab eodem Deo opt. Max. toto pectore precamur. Mirum profecto nobis est, qui vir tantus, tantęque grauitatis, & veritatis Euangelicę assertor, Sobrietatisque, charitatis & tolerantię commendatarius, tanto liuore accendi, & tanta leuitate in insignem hanc calumniam potuerit abripi. Sed non in tantum Bullingero, ut delatori mendacissimo Blandrata succenset, quem nisi publicę Bullingerus declarauerit, Semper ipse in crimine hoc turpissimo herere cogetur.

Nunc rursus ad nostrum Maiorem reuerti cogimur: Qui postquam Babylonem suam extruxit, eamque patribus suis, Concilijs, Symbolis, papisticis Cantilenis, & alijs straminis fulcris fulciuit, Ad exemplorū conge-

REFUTATIO

Criminatio
nes Maioris
congeriem se conuertit, ac nos Iude
proditori Domini, Arrio, & alijs,
qui horribili morte interierint, asso-
ciat: Atq; illis exemplis nos terrere
cogitat.

Exempl. Iu-
da prodito-
ris.

Arrij exem-
plum.

De Iuda & eius interitu nihil di-
cemus. peccatum enim illius, & pec-
cati pena ex verbo Dei omnibus no-
ta est: De Arrio respondemus, Nos
quidem eius opinionem de Logo,
quod prima & præstantissima omni-
um creaturarum fuerit, ex non exi-
stentibus facta, per quam Deus tan-
dem reliquas creaturas fecerit, & mi-
nime amplectimur: quum ex verbo
Dei manifesto nobis monstretur,
quis sit ille Logos & verus filius Dei
Nempe, homo Iesus Christus, de quo
Iohannes cap. 1. & 1. Iohan. 1. clarif-
sime disserit. Sed interim dum vete-
res historias accuratius conferimus,
ex illis apparet, (quum in eis dissen-
sus comprehendatur) Arrij dogma
de in

Arrij dogma
à Trinitatis
Episcopis
deprauate
ad posterum
missum.

LIBELLI MAIORIS.

de industria per philosophicos epis-
copos, nouo Deo Trino vno addic-
tissimos, deprauatum, ac ita ad poste-
ros transmissum esse. Nam ab eis fas-
cinato Constantino Magno Impe-
ratore, pio & sapiente alioqui prin-
cipe, eius autoritate, ac seuerissimo
mandato omnes Arrij libri, in toto
illius imperio comportati, & à ne-
pharijs illis Episcopis combusti sunt.
Libris vniuersis exustis, monstris
Diaboli cuncta ad libitum fingere
licuit.

Constant.
Imp. ab Syl-
uestro & a-
lijs philo-
sophicis
Episco-
pis fascina-
tum fuisse
fructus eius
declararunt
Quia tem-
pla eorum
instinctu, ad
Sanctorum
cultum ex-
truxit: Veti-
tes Aaroni-
cas & sup-
pellectilem
ad Missam
theatricam &c.
comparauit
Vide hist.
Ecclesi.

Inde igitur fit, quod apud eius
temporis historicos, (qui plerumq;
ex grege philosophicorum episcopo-
rum fuerunt,) in narrandis historia-
rum circumstantijs de Arrio, & alijs
viris doctis, quos ipsi pro hereticis
habuerunt & condemnarunt, Nos
vero pro Reclamatoribus, & Anti-
christo contradicentibus habemus,
tam varij sunt, sibiq; minime consen-
tiunt.

Niceph.
lib 8.
cap. 8.

REFUTATIO

tiunt. Alexander Episcopus Alexandrinus, dogma Arrii exponens, sic de eo scribit: Arrio creatura & factura est Filius: Neque enim substantia æqualis est patri: Neque verum & naturale Verbum Patris est, Neque etiam vera Sapientia eius: sed vnus ex creatis & genitis est, Abusiue autem verbum & sapientia factus. Hæc breuia quidem sunt & paucissima: sed leonem ex vnguibus facile estimare possumus, quis & qualis fuerit. Sed vtinam veram sententię ipsius narrationem haberemus, sine mutilatione & truncatione propositam, Procul omni dubio veritatem Dei in ea deprehenderemus, quę ad discussionem nebulæ in moderna disputatione nostra vtilissima foret. Sed boni & doctissimi viri sententia intercidit, et odio diaboli truncata & deprauata est, Quia nondum miserendi Zionis tempora adfuerunt. Mundum

prius

LIBELLI MAIORIS.

prius in nocte errorum, propter Christi & Apostolorum contemptum, et Euangelij neglectiōem, pænas lucere oportuit.

Si quis Athanasij Tricoitarum antesignani Dialogos perlegit, & non planè cerebro ac Spiritus sancti scintillis destituitur, is facile de virorum disputatione iudicare potest. Vt enim Hieronymus contra Vigilantium stramineis telis dimicat, Vigilantius vero contra firmissimis scripturę testimonijs Monachum transsodit et prosternit: Licet papistę Hieronymo palmam porrigant: Ita Athanasius putidis cauillationibus, rationibusque frigidissimis Arrium adoritur: Arrius vero manifesto verbo Dei philosophantem Episcopum percutit, & nervis firmissimis eundem stringit. Licet papistę & eorum socij facinati clarissimam hanc victoriam non conspiciant, sed de ea diuersum iudicent. Maior

400
De Morte
Arrij.

REFUTATIO

Lib. 8. ca. 51.

Varie de
morte Arrij
opiniones.

Vadianus
Arrium re-
pentino &
namio ven-
tris proflu-
vio vitam
finiuisse cri-
bit. Et alij
veneno eum
sublatum
esse iudicant
quod facere
papistis &
Tritonis
non

Maiores suam veterem rhetori-
cam pulians, odiose nobis mortem
Arrij obiecit, quam monstruosam ex
narratione Episcoporum Tritonta-
rum fuisse ingeminat. Sed quod de
Arrij doctrina diximus, id quoque de
morte illius verum esse historiarum
diuersitas manifestum facit. Nice-
phorus quidem fabulam vulgarem
de morte illius recitat: Sed interim
varias opiniones de eadem non reti-
cet. Obitu, inquit, Arrij publicato,
varie de eo hominum fuere opinio-
nes. Quibusdam enim videbatur re-
pentina egritudine correptus, & per
animi liberiores relaxationem, ut
cui res ex sententia accidisset, ex immen-
sa, quae cor eius affatim offuderit le-
thalia, subito extinctus esse. Familia-
res eius, ab obrectatoribus ex insi-
dijs, per incantationem & veneficiu
necatum dicebant. Athanasium, ho-
stem Arrij intensissimum, primum
fabulam

LIBELLI MAIORIS.

401
fabulam de morte eius monstruosam, & non imitata
omnium viscerum ipsius electione tum est E-
sparsisse, ex historiarum circumstan- xempla no
tijs liquet: cuius vanitas propter illi-
us publicam suspicionem in omni-
um postea ora penetravit, & tempo-
rum successu vigorem suum acqui-
siuit.

Sed quid prodest Maiori ista
mortis Arrij obiectio? Quum multi
boni & docti viri alias morte repen-
tina succubuerint, ut videre est apud
Valerium Maximum, & in quoti-
anis exemplis obseruare licet. Quid
aliud facit & obiecit hodie Luthera-
nis Romanus Antichristus? qui pro
sua ingenita impietate, ab externis
eventibus, crucibus, angustijs, mor-
tibus, de hominum electione ac sa-
lute iudicium facit, Christi & electo-
rum gloriam obscurando. Sed bo-
nus noster Maior ante exitum suum
nihil de placida morte sua gloriatur,

Quum

REFUTATIO

Sapient. 5. Quum illum fugiat, quid serus ves-
per illi aduehat. Det Dominus, ne in
illio die Maior inter eos constitua-
tur, qui cum sera poenitentia dicturi
sunt: Nos insensati putauimus finē
vitę illorū esse sine honore, Ecce quo
modo computati sunt inter filios Dei
Et cum Sanctis fors illorum est. Iu-
stus enim quacumq; morte præoccu-
patus fuerit, semper in refrigerio erit.
Beati sunt namq; mortui, qui in Do-
mino moriuntur. Hęc hactenus. Iam
ad tractatum de Spiritu sancto acce-
demus.

VII.

DE SPIRITU SANCTO.

IN postremo capite libelli tractat
Maior de Spiritu sancto, quem ter-
tiam personam Trinitatis, vnumq;
& eundem Deū, Patri & Filio con-
substantialē coeternumq; & per om-
nia æqualem, persona tantum distin-
ctum esse

LIBELLI MAIORIS.

etum esse docet. Porro licet Maior
non ignoret, Spiritum sanctum ho-
rum nihil vnquam de se dictasse, Ni-
hilominus tamen probare non eru-
bescit hæc sua somnia pluribus scrip-
turæ sacrę testimonijs detortis, & in-
sensum peregrinum abreptis.

i. Primo autem probat, Spiritum
sanctum esse personam tertiam, in
triclinio scilicet sedentem, Quia,
inquit, apparuit in forma columbe in
Iordane, Et in specie corporali in
die Pentecostes: Ergo est persona.

Breuiter respondemus: Maior
in vanum laborat, omnemq; ludit
operā in collectionibus suis, Quum
hactenus ne semel quidem persone
vocabulum, in hac scilicet significati-
one, in sacris literis ostenderit: sed
nudis suis commentis ac coniecturis
id, quod Prophete vel Apostoli nū-
quam cogitarunt, conetur euincere.

2. Dictum est à Christo, Math. 28. *29.* Bap-

Argumenta
Maioris.
1. Argum.

Respon.

Argum.

REFUTATIO

18. Baptizate eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritu sancto hoc est, Ego baptizans testificor te recipi à Deo, qui est Pater, Filius, & Spiritus sanctus simul, Quum itaq; inuocatio dirigatur ad Spiritum sanctum, sicut ad Patrem & Filium, Personam esse necessum erit: Sed non personam tantum, Verum & Deum omnipotentem, & saluantem.

Respon.

Respondemus, De sensu verborum Christi nihil dicemus, quum de eo antea perspicue scripserimus, quomodo videlicet ea verba accipienda sint. Sed de apparitione Spiritus sancti in linguis igneis dicimus, Quomodo Maior se contra Maiores & Patres suos rueri & absurdum euitare poterit? Secundum enim doctrinam & regulas eorum absurdum est, quod sola Spiritus sancti persona in forma columbe apparuerit, aut aliquid effecerit, Quum actiones externe tribus personis

LIBELLI MAIORIS.

personis communes sint, Et personam unam sine Essentia apparere, secundum eorum regulas, impossibile est. Quumq; Essentia tres necessario in se personas complectatur, Sequitur, Non Spiritum sanctum solum, sed totam Trinitatem in linguis igneis, & in forma columbe apparuisse.

3. Argum.
3. Iohannis, 14: dicitur: Rogabo Patrem & alium paracletum dabit vobis. Quum itaq; dicatur alius, Personam esse oportet. Item Christus dicit, Quod mittet illum ad nos, Ergo, quum agitatio mitti non possit: Sequitur, Misisse personam.

Respon. Dicat nobis Maior, Quum tertia illa persona de cælo descendit, Vbi due alie remanserunt? Aut quis sit ille, qui tertiam misit? Seipsam enim se misisse, absurdum iudicamus dicere. Quod vero alie due hanc æqualiter miserint, impossibile videtur, Tum quod duo æqualiter om-

REFUTATIO

ter omnia facere non possunt, Quum Monarchia plures æquales capere non possit. In has tricas Maior irretitur, postquam simplicitate verbi diuini neglecta, patrum & Maiorū suorum matheologiam sequitur: Sed nos eiusmodi peregrinis cogitationibus, vanisque coniecturis relictis, videamus quam argute sancteq; Maior noster sylogizetur, scripturarumq; mysteria rimetur.

Apparuit, inquit, Spiritus sanctus in forma linguarum: Ergo est persona. Entimema hoc quam strenue procedat, Maior non probat. Proinde, si quis simpliciter negauerit quod ipse pro confesso vult haberi, Quid facturus sit, ipse viderit, Quū sola illius autoritas in probatione tantę rei parum iuuat.

Cæterum, quum non vnica, sed plures lingue apparuerint, An non rectius euincemus, plures fuisse Spiritus

LIBELLI MAIORIS.

ritus sancti personas: Aut vnica personam simul & semel in pluribus locis realiter fuisse: quod fieri posse nemo concedet. vt etiam de incarnatione dici potest.

Verum ne diutius lectorem morologia Maioriana remoremur, videamus breuiter, quid fuerint lingue. An aliqua persona, An vero aliud quippiam? Dominus noster Iesus Christus ita loquitur Discipulis: Vos autem sedete in ciuitate, donec indua Luc 24 mini virtute ex alto. Item, non est vestrum nosse tempora & momenta 2c. Sed accipietis virtutem superuenientis Spiritus sancti in vos, Et eritis mihi testes 2c. Hinc ergo Maior discat, nō autem à Sophistis, quid fuerint varię illę lingue diffusę, & in Apostolos distributę die Pentecostes. Act. 1

Pii lectores etiam hic expendant An Christus, quum in Apostolos

REFUTATIO

Spiritum sanctum sufflauit, Ioh. 20. tot personas, quot fuerunt Apostoli insufflauerit? Item, An Spiritus ille, qui tunc ex ore Christi Domini prodibat, persona fuerit?

Deinde etiā expendant, Quum Deus cunctis credentibus Spiritum ad mensuram det, Ioh. 3. propterea vniuersis Trinitatis tertium illud indiuiduum ad mensuram donet?

Si porro Maior dicet, Dona à Spiritu sancto donatore differre.

Iacob. 1.

Querimus ex Maiore, Quum Deus sit pater omnium luminum, et author omnium bonorum, à quo omnis sapientia petenda est: Et nullibi vnq̃ nos admonuerit scriptura, vt à Spiritu sancto, aut in nomine illius aliquid peramus, Quomodo igitur Spiritus sanctus author esse poterit sapientie, vel aliorum donorum? Aut Deus ille, ex quo procedunt: quum preferim & ipsius Spiritus sancti persona à patre

LIBELLI MAIORIS.

à Patre et Filio procedat, vt Maioris habet professio. Veritas huius negotij in scriptura sacra nobis simplicissime est proposita. Ibi enim Spiritus sanctus virtus & potentia Dei nominatur, Esaie. 44. 11. Cor. 2. 3. 4.

Quod Maior dicit, Ideo ad Spiritum sanctum inuocationem dirigendam esse, sicut ad Patrem, & ad Filium: quia eodem modo in verbis baptismatis nominatur: id in Ecclesia Dei locum habere non debet, nec potest. Analogie enim fidei repugnat, doctrinæq; prophetice & Apostolicæ aduersatur. Nunq̃ enim Spiritus sancti inuocatio præcepta est: necq; vlla exempla in scriptura sacra proposita habemus. Quod si etiam Spiritus sancti inuocatio admittenda foret, Tamen in inuocationis modo magna diuersitas futura esset. Nam non eodem modo, quo pater inuocari posset, Is enim in nomine Filij Mediatoris

De Spiritus
sancti inuo-
catione.

REFUTATIO

Spiritum sanctum sufflauit, Ioh. 20. tot personas, quot fuerunt Apostoli insufflauerit? Item, An Spiritus ille, qui tunc ex ore Christi Domini prodibat, persona fuerit?

Deinde etiā expendant, Quum Deus cunctis credentibus Spiritum ad mensuram det, Ioh. 3. propterea vniuersis Trinitatis tertium illud indiuiduum ad mensuram donet?

Si porrò Maior dicet, Dona à Spiritu sancto donatore differre. Querimus ex Maiore, Quum Deus sit pater omnium luminum, et author omnium bonorum, à quo omnis sapientia petenda est: Et nullibi vnq̃ nos admonuerit scriptura, vt à Spiritu sancto, aut in nomine illius aliquid petamus, Quomodo igitur Spiritus sanctus author esse poterit sapientiæ, vel aliorum donorum? Aut Deus ille, ex quo procedunt: quum presertim & ipsius Spiritus sancti persona à patre

Iacob. 1.

LIBELLI MAIORIS.

à Patre et Filio procedat, vt Maioris habet professio. Veritas huius negotij in scriptura sacra nobis simplicissime est proposita. Ibi enim Spiritus sanctus virtus & potentia Dei nominatur, Esaie. 2. 4. 11. Cor. 2. 3. 4.

Quod Maior dicit, Ideo ad Spiritum sanctum inuocationem dirigendam esse, sicut ad Patrem, & ad Filium: quia eodem modo in verbis baptismatis nominatur: id in Ecclesia Dei locum habere non debet, nec potest: Analogiæ enim fidei repugnat, doctrinæq̃ prophetice & Apostolice aduersatur. Nunq̃ enim Spiritus sancti inuocatio præcepta est: neq̃ villa exempla in scriptura sacra proposita habemus. Quod si etiam Spiritus sancti inuocatio admittenda foret, Tamen in inuocationis modo magna diuersitas futura esset. Nam non eodem modo, quo pater inuocari posset, Is enim in nomine Filij Me

De Spiritus sancti inuocatione.

REFUTATIO

diatoris inuocatur, quo Spiritus sanctus destituitur, 2c.

4. Argum. 4. Personam Spiritus sancti Maior probare conatur ex Ioh. cap. 14: ubi Christus dicit, Se alium Paracletum mitturum. Quum agiatio ait mitti non possit, Spiritus sanctus verò missus sit, Sequitur, Spiritum sanctum personam esse.

Respon.

Respondemus, Maiorem ex his Christi verbis hoc iniuste elicere: Nā Christus nullius personę mentionem facit; sed docet, aliam Spiritus sancti efficaciam futuram esse in Apostolis quemadmodum etiam postea apparuit, quando illi miracula immunita & stupenda ediderunt, verbosq; Euangelij regna euicerunt. Ille fuit paracletus ille alius, Non autem persona, veluti & ipse contextus manifeste monstrat. Videat pius lector eruditiores interpretes in hunc locum, Calvinum, Musculum 2c. qui commentum

LIBELLI MAIORIS.

mentum hoc Maioris rident.

Quod postea Maior addit, Ideo Spiritum sanctum personam esse, quia à Christo mittitur: quid effutiat ipse viderit: qui aliàs omnimodam trium personarum æqualitatem defendit. Expendat etiam, An Christus suos illuminando, tertiam personam Trinitatis ad cunctos mittere cogatur. Item, An quicquid à Deo mittitur in corda credentium, persona sit, & esse debeat?

Maior in subtilitate sua implicatus, dum de Spiritus sancti missione sermonem facit, aliquid Essentie Dei mitti affirmat. Quomodo autē Maior hanc suam opinionem, quam imprudenter ab alio transumpsit, contra Maiores & Socios suos, qui doctrinę de deo trino vno patrociniū susceperunt tuebitur? Nam illi concorditer affirmant Essentiam diuinam indistinguibilem & impartibilem esse.

Maior patri
bus suis con-
trarius.

REFUTATIO

lem esse. Quomodo igitur aliquid eius, seu portio aliqua in credentes mittitur?

5. Argum.

5. Ideo Maior Spiritum sanctum personam esse dicit, Quia 1. Cor. 12: author donorum dicitur, ac Dominus appellatur.

Respondemus, Contextum Pauli Apostoli à Maiore corrumpi & detorqueri. Nam, Apostolus Spiritum sanctum non authorem, sed distributorem vocat. Verba autem illa, Dominus est Spiritus, non de Spiritu sancto, sed de Christo intelligi debent, qui verè est Spiritus literæ: neque detorqueri possunt ad personam aliquam Trinitatis: presertim quum iuxta Sophisticam Regulam Spiritus sanctus persona, absque alijs personis duabus dona non queat distribuere, Quum opera ad extra sint indiuisa. Si porro Maior sensum verborum Pauli non potuit assequi, Cur non eruditiores

LIBELLI MAIORIS.

eruditiores interpretes consuluit, ut Calvinum, Marryrem, Musculum & Bucerum?

6. Postremo, Quam se satis ex sacris literis personam Spiritus sancti probasse existimet, Tamen ex abundanti locum illum egregium ex 1. Epist. Iohan. cap. 5. de tribus testificationibus adducit. Et certe talem colophonem Maiorem operi suo imponere oportuit, Quo Ecclesia tota hominis ositantiam ac impudentiam agnosceret. Nam quid de hoc loco sentiendum sit, supra ex parte indicauimus. Qui vero plura cupit, legat Eras. Rother. Annotationes in eum locum. Deinde Vatablum, Castalionem. Quin & Doctor Lutherus ac Tygurini interpretes eum locum omiserunt, nec interpretari voluerunt.

De inuocationum formulis, quas Maior in fine libri sui proponit, quibus Eccle-

De formulis inuocationis Maioris.

REFUTATIO

bus Ecclesiam docere, aliorumq; Spi-
ritus formare ad sui cerebri normas
nititur, nihil dicemus. Annon homi-
nem delirare & ineptire manifestè de-
clarant, Quum eiusmodi formę in
verbo Dei nobis minime proponan-
tur, Nullaq; oratio vnq; per prophe-
tas, Christum & Apostolos ad Spi-
ritum factum facta sit. Et detestabi-
lis est Maioris oscitantia, quod in o-
ratione Irenei eam particulam nec a-
nimaduertit, nec carpit, vbi de Patre
loquens dicit: Qui es solus & verus
Deus, super quem alius Deus non
est, præter Dominum nostrum Iesū
Christum. Quomodo enim Ireneus
Christum supra Patrem collocare
potest, quum ipsemet Christus dicat:
Pater maior me est.

Postremo Maior vt insignis An-
debata obtestationem ad omnes Re-
ges, principes & Magistratus adori-
nat, ac eos obsecrat, vt sui Dei Essen-
tiaper-

*Item
ignarus
doctor
quia Christum
supra patrem
collocat*

*Deus Maio-
ris versipel-
lis,*

LIBELLI MAIORIS.

tiapersonati, seu vnus & Trini pa-
trocinium suscipere velint, Ac pios
doctores, qui in expugnatione huius
sui monstri laborant, pro blasphemis
Ecclesie pestibus habere, illosq; tanq;
anathemata execrari, fugere, neq; il-
lis hospicia præbere velint. Tandem
classicum canendo omnes ad se uici-
am hortatur, ad hoc productis Impe-
ratorum Constantini, Theodosij &c.
decretis.

Maior calido zelo feruet, sed
quum is non sit secundum scientiam,
nihil eo agit, quam quod hac stultitia
animi sui pessimum morbum prodit
qui flagrat iniusto odio nostri, ira &
precipiti cupidine vindictę, quemad-
modum quondam Iacobus & Iohan-
nes Apostoli contra Samaritanos,
igne de cælo deuocato perdere pröp-
tierant, vt apud Lucam, cap. 9. scrip-
tum est. Sed Christus Dominus reuo-
cat eos ab hac insania inquitens: Nes-
citis cu-

REFUTATIO

citis cuius Spiritus estis? Ita & Maior noster fecit, his immerfus, malo Spiritu regitur, qui mendax est & homicida. Nam non ex Spiritu Dei bono, Sed ex prauo & corrupto animi affectu vindictam expetit, Proinde etiam ita fulminat & detonat, quasi qui contra Deum, ipsumque & totam Ecclesiam inexprabilia facinora commiserimus. Sed oramus Maiorem, ut ad mentem redeat, & praposterum hunc zelum abiciat, Ac cogitet, se malo consultore ad hanc iram instigare.

Nos coram Deo, & sanctis Angelis, ac Ecclesia eius solenniter protestamur, Quod quicquid in hac causa agimus, scribimus & docemus, id non ex ambitione, fastu aut cupiditate inanis glorie, Sed amore Dei, Filij eius Iesu Christi, Domini nostri, & veritatis ac Ecclesie Dei, Deinde odio Papae Romani Antichristi, & hoc bona

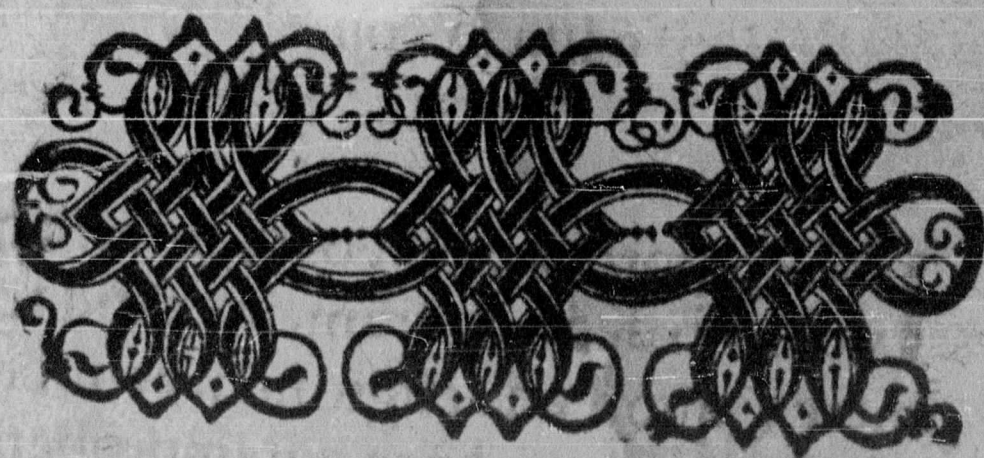
LIBELLI MAIORIS.

hoc bona ac sana conscientia facimus. Nam quum reuelatione Dei, terros errores, quibus monstrosa illa Bestia religionis fundamentum turpiter contaminauit, prorsusque sepeliuit, agnouerimus, Quomodo saluis conscientijs tacere quiuissemus? In dominum Deum, creatorem nostrum, Et charissimum eius Filium, Mediatorem ac Redemptorem nostrum iniurij ac contumeliosi fuisset, si silentio agnitam veritatem sepelire voluissemus. Scimus non tantum Maiorem, sed & alios viros doctissimos, quibus nos longe impares sumus, nobis propterea succensere: sed nos conscientiarum nostrarum testimonium, & dignitatem Patris ac Redemptoris nostri, ipsorum authoritati praeferre oportuit. Iam tempus miserendi Zionis aduenit, Et ut Bestia illa grandis detegatur, & Spiritu oris Domini insensificetur necessum est. In hoc vero opere

REFUTATIO
opere sacrosancto ut nos Maior, &
omnes p[ro]f[ess]i ac docti viri adiuuent,
reuerenter & amanter
petimus.

FINIS.

VOLFF.

VOLFFGAN.
GI FABRICII CAPITO
NIS, VIRI DOCTISSIMI PROG
nosticon, de repurgatione doctri
nae Ecclesiae in progressu Euan
gelij & maiore eius illustrati
one, Iuxta etiam suaviorum
ac salutare consilium ad
piam modestiam et cu
ctationem continens

Ante annos 36.
edita & pu
blicata,

In praefatio
ne lib. D
Mart. Cellae
rij, De Ope
ribus Dei.

IN tempore moneo, oro, obsecroq[ue]
ut electi dent operam, ne quid te
mere (quod ad religionem attinere
putatur) aut probent, aut improbent
Vel neq[ue] probent, vel neq[ue] impro
bent: Vtrumq[ue] vitiosum est, Et in
vtramq[ue] partem procliuvis est lapsus
Etenim scedum ex equo, nihil cuiq[ue],
et cuius omnia credere: Sed in alte
rum vi-

rum virium alterius fuga ducit, Si
moderatione Spiritus caret. Vehe-
mēter turpe est, omnes amplecti do-
ctrinas promiscue, esseque pecus, quod
diuiduam vngulam nō habeat, Neque
re mandet ingestum semel cibum.

Iuxta etiam haud scio, an magis
culpanda sit illorum iniquitas, Qui
quod facultatem ipsorum excedit,
aut quod ipsorum nomine non doce-
tur, Diris modis execrantur: Et ta-
men (vt iam dixi) vulgo vtrinque fe-
rē peccatur: Quod natura sic sit com-
paratum, vt facilitatem credendi le-
uitas, cautionem, quę non intelligis
condemnandi calor comitetur.

Quam obrem Paulus admonet:
Qui inquit, non vescitur, Vescentē,
ait, ne iudicet. Et rursus: Probate
Spiritus, Num ex Deo sint: Quibus
sententijs prohibet à nobis, tam re-
prehendendi petulantiam, quam ce-
leritatem credendi quiduis.

Hoc igitur tempore sequamur,
(quod

(quod est perfectę reuelationis) Spiri-
tum consilij: qui per gradus mature
promouet ad sententiam dicendam:
qui appēdit omnia, Diuidicat omnia
Explorat omnia, Idque ad modum fi-
dei: Hoc est, Obseruat, quantum glo-
rię Dei, Quantum abnegationi no-
stri, Quantumque alijs ad fidendum
Deo conferant: Neque prophetanti-
bus odiose obluetur, Nisi dum per
obsignationem Spiritus certo noue-
rit, ea dogmata glorię Dei derogare,
quam Filius (qui est in sinu Patris)
demum enarrauit.

Neque verò magnopere dubito,
quin viri aliqui excellentes, Tam o-
pinione doctrine, quam existimatio-
ne Spiritus, hęc scripta sibi fortiter
expugnanda desument, Quamuis ad
gloriam Dei, Ad mortificandam car-
nem, Ad solatium afflictorum om-
nia faciant: Quos Dominus in hoc
immitet, (vt video) quo in pugna
minores, ex euentu tandem discant,

Quam procul absint à scōpo, Ade-
oq; admoneantur, Vt cum timore
Domini, moderatè, verecundèq; ver-
sentur apud electos: In quorum fidē
imperium sibi modo perperam vindi-
cant, praeiudicareq; moliuntur Spiri-
tui sancto: quasi in ipsos energiam
docendi totam effuderit, eisdemq;
solis impenderit.

In hanc porrò iniquitatem intru-
duntur, tam amore sui, quam falsa
illa persuasione, qua putant summā
se consecutos: quam Paulus tamen
ingenue fatetur, se nondum esse con-
secutū: suaues scilicet homines, Scin-
tillam veritatis, vixdum subgliscen-
tem, absolutam lucem reuelationis
esse asserunt: Sed falluntur (vt dixi)
amore ac veneratione aliq; quē confi-
dentes animos cæco esse iudicio fa-
cit: Postq; nondum à maximo vsq;
ad minimum Dominum cognoscūt,
Nondum corda patrum in filiorum
animos coaluerunt, Nondum filij &
filie no-

filie nostrę prophetant: Quandoqui-
dem ex parte cognoscimus, & tantū
ex parte prophetamus. Vbi venerit,
quod perfectum est, Tunc, quod ex
parte est, abolebitur. Prophetię par-
tiales, Lingue diminutę, Scientię im-
perfectę, pares reliquę omnes ven-
tūq; totipenitus non credent: quod
quidem à bonitate ingenij non pen-
det, sed à conscientia suę vilitatis, A
vocatione, atq; à gratia Dei omnino
dependet. Nam non multi sapientes i. Gor. i.
huius mundi &c. vide locum.

Caue satur fueris: Verum ad ea,
quę à fronte sunt enitens, iuxta præ-
fixum signum insequitor, ad pal-
mam superne vocationis Dei, per
Christum Iesum.

Quotquot itaq; perfecti sunt, hoc
sentiant, In cognitione Dei subinde
pergunt: Et hoc magis in ascensu cō-
tendunt, quo remotius à terra euase-
rint in altum.

Iam, quicquid est & potest Deus,
d 4 infinita,

424
Infinita, inexhausta^q scriptura com-
plectitur. Adeo^q modis omnibus
perfecto homini semper deest, in qua
re deinceps perficiatur: quam Spiritus
suo cui^q tempore, dum proderit,
reuelabit.

Nec tamen propterea Deo mi-
nus sum charus, quod ad secreta am-
plexus cognitionis sue, nondum ad-
mittor, Multa^q in scripturis tardita-
tem meam fugiunt.

Hoc scio, Nihil esse in scripturis,
quod viuo sē sui fidei mee repugnet:
Pleraq^q tamen, partim cognosco te-
nuiter, partim prorsus ignoro, partim
secus (quod peius est) accipio, do-
ceo^q alios, quam sint à Spiritu di-
ctata.

Sed queris: Vnde hoc? Inde,
Quod nihil nescire videri volo, Lo-
cisq^q familiaribus, quibus regno, inep-
tè ac frigide inservio, Et omnia, ve-
lint nolint, inservire cogo.

Quid igitur? Infaniam ne prop-
terea,

425
terea, quod puer aliquis prodit, me;
Rabbino tanto, scientia Spiritus in-
structior: qui quidem & possit, & so-
leat omnia syncerius, quam ego, dis-
cernere, atq^q componere? Perfecto
haud feram inique: Mihi Dominus
hanc mentem eripiet. Ac id ne fiat,
cauebo, sedulo, Ne quid per conten-
tionem, & prefractius, Nec quelibet
in quemlibet petulantius: Qua
quidam intemperantia corrupti, iudi-
cis iram in se concitant: quod nequa-
quam mireris: Electi, enim impin-
gunt se penumero, abeuntq^q in præ-
ceps, Aut quod vocationem anteuer-
tunt, Aut quia de se benignius sen-
tiunt, Et alios sentire volunt: Vtra-
que enim lues pīis mentibus insidiosa
instat.

Qui in ciuili causa, re bene inspe-
cta, cautim ac timide pronunciat, is
raro fallitur: Multo minus nos in
fraudem veniemus, si moderato exa-
mine rem diutine peruestigando, ni-
hil de-

hūc definire sustinuerimus, quod Spi-
ritus in nobis, motusq; ille, atq; infi-
ta vis, quę ad gloriam Dei pertra-
hit, præclare non iubet.

Electum deniq; Dei nihil per-
turbet, si maxime Iuda & Ephraim,
hoc est, ipse populus Dei inter se o-
dijs acerrimis digladiantur. Nam ita
feri tam diu necesse est, donec mani-
festè veniat, qui pacificabit omnia in
sanguine suo.

Inscitia & ignorantia Christi, cō-
iunctissima vniq; corporis membra,
ceu moribus aliquis, dirimit: Qui rur-
sus vnū Christum (vbi perfectè re-
uelatus fuerit) sibi in caput præfici-
ent, (prout apud prophetam promit-
titur) inter se coalescentes arctissimi.
Interea, Sicut sub regibus Izrael &
Iuda, ita inter nos electi sub tot Capi-
tibus ac Ducibus distinguemus.

Quot sunt vbiq; gentium, qui si-
bi ius magisterij asserunt, Spiritusq;
amplitudinem quisq; ad fidei sue mo-
dulum

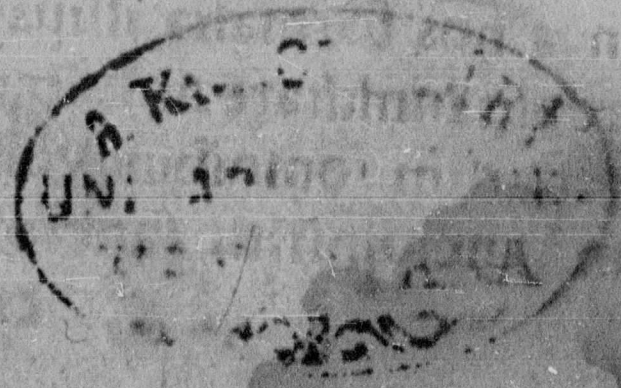
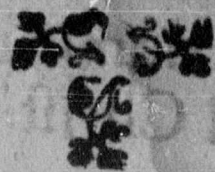
dulum cohibere studeat. Ergo & no-
strum nomen, (si quod est) & aliorū
quicunq; in precio habetur, Dominus
cito perdet: Quo Christum sui glo-
riam, per quem, & in quo omnia re-
parantur, in apertum celerius perdu-
cat: Quod vt propere fiat, opto, Imò
scio propediem fore: aut potius corā
iam nunc videre videor, quam sint
inglorij futuri omnes, quos vulgi va-
nitas laudibus vehit. Detrahit poten-
tes de sedibus, vt humilē suum Chri-
stum exaltet.

Quin hoc opus Cellarij nostri,
(quamlibet egregium) Et Buceri
Mattheus, qui multa super vulgi iu-
diciū sobrie docet: Item Hoseas,
Jonas, & Malachias noster, in qui-
bus pro mediocritate nostra, quę
Dei & veritatis sunt prosequeremur
non alieno nimium ingenio à phrasi
Cellarij, opera, inquam, nostra, cum
suis authoribus, hoc est nobiscum,
(vt est hominum conditio) omnia
cadent

cadent ac interibunt, Nobis etiam nolentibus.

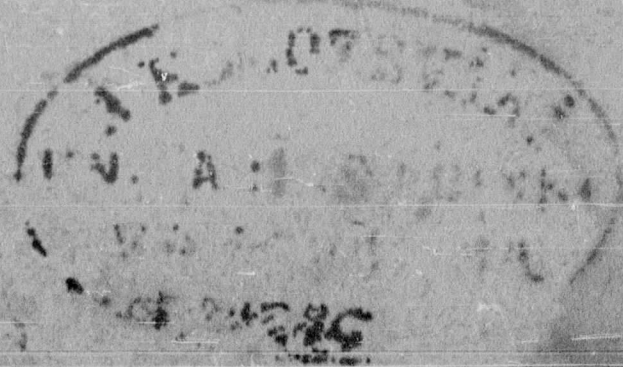
Sed inquis? Qua ratione igitur illa scribitis? Scribimus ea in praesentem duntaxat usum, Dum usque maiora Dominus reuelabit: sicut hac aetate omnino reuelaturus est, Vbi ipse suos pascet ac ducet (depositis plane umbris) in lucidissima veritate. Scientia enim Domini sicut aqua opplebit terram. Haecenus parcius & paucis ea contigit.

Interea vale, Et sustine Dominum, per tolerantiam animi, in Christo Iesu: qui te confortet: Amen.

Lectori pio Salutem. In libello hoc nostro verba D. Martini Borrhau de Mediatore filio Dei, pro fulcienda nostra sententia addidimus, Ne scilicet quispiam existimet, nos solos Dei nutu veritatem hanc agnouisse, ac profiteri. Hac enim annotatione omnibus pijs innotescere volumus, Quomodo D. Borrhauus per Christi Diuinitatem, seu Diuinitatis plenitudinem, vunctionem per Spiritum sanctum, qua Iesus Mariae Filius in Messiam vinctus est, intelligat. Quum porro duo sint in hoc tractatu, quae curiosum lectorem offendere possint, Primum, vbi Borrhauus Deum Filium nominat, Deinde vbi asserit, Quod Christus de se dixerit in veteri testamento: Spiritus Domini super me, eo quod vnixerit me, Nihilominus nos formalia illius verba omittere aut inmutare nolimus. Interim testatum omnibus volumus, Phrasin hanc Spiritui sancto in sacris literis

cris literis inusitatam esse. Et Christus Luc. 4. hæc prophetie verba attingens, Simpliter dicit, Hodie impleta est hæc prophetia in me. Nemo igitur ex verborum D. Borrhauianotatione occasionem calumnian-
di sumat: præcipuè quum aliàs vir doctissimus seipsum lucidissime explicet, & Dei veritatem iuxta mentem Spiritus sancti proponat, Nostrumq; librum, seu veritatis diuine sententiam, quæ in eo continetur ac defenditur, manifestè confirmet. Dominus sit tecum:
Amen.

Uége.

David-Blandists:

Refutatio scripti

Georgii Maioris. dnr

RMK. H. 121